

REVISTA

Publicație a Liceului "Unirea" Focșani

5/1997

Seria a III-a, Numarul 5

din cuprins:

breviar cultural • remember: Cretia, Sorescu
comemorari: Eliade, Petrescu, Preda, Joyce
interviuri: E. Ionescu, Patapievici
povestea vorbei • poesis • clio • sport
planeta adolescentei • internet

Cuprins

PRO DOMO - AUT CULTURA, AUT NIHIL !

- Cuvînt 1
Omul sfințește locul 2

BREVIAR CULTURAL 3

IN MEMORIAM:

- P. Creția 7
M. Sorescu 7
Tratat de inspirație
de Marin Sorescu 8

CALENDAR - ANIVERSĂRI:

- Temeiuri spirituale (M. Eliade)
de Gh. Bulgăr 10
Creștinismul la români
de M. Eliade (traducere) 11
Prolegomene la *Doctrina substanței*
de Camil Petrescu 12

THALIA:

- Camil Petrescu sau tragismul
lucidității
de Mugur Bercescu 25

MISCELLANEA:

- Marin Preda sau Patosul
interogației
de Mircea Dinutz 29

UNIVERS-COMEMORĂRI:

- J. Joyce 37

UNIVERS:

- Vyasa 40
Epopeea lui Ghilgameș 42

GALAXIA GUTEMBERG:

- Biblioteca din Alexandria - "101" 44
Documente rare în biblioteca
Liceului "Unirea" 45

POESIS:

- "Multe flori sunt..." 46
"Dintre sute de catarge..." 48
Restituirii: "Antologia sufletului"
51

CLIO:

- Habitatul medieval la Curbura
exterioară a Carpaților sec. X - XV

52

EUTHERPE - INTERVIU:

- Muzică și filosofie 57

POVESTEÀ VORBEI:

- Limba română* (Gh. Bulgăr)
recenzie de Gh. Constantinescu-
Dobridor 58
Decan și decembrie - El. Soare 60

MATHESIS:

- Despre primitivibilitate
de C. Novetschi 60

GALAXIA INTERNET (Pinza de păianjen):

- Internet, scurtă istorie 61

MINERVA-SOPHIA:

- Homo politikon*: De la Turnul de
fildeș la Agora 62
Estetica: Frumosul uman 65
Mitosofie: Noduri și...
deznodăminte
Religie: Simbolul "luminii" în
religia ortodoxă 66
Antropologie: Omul universal 68
Interviu: Eugen Ionescu-realizat de
Gabriel Liceanu 70
H.R. Patapievici 73

ADOLESCENTIA-PLANETA

ADOLESCENȚEI:

- Adolescența o problemă care poate
fi înțeleasă 7
Invitație la meditație 77
Tinerii se întreabă: De ce? (I) 79
De ce? (II) 80
Mister(III) 81
Nosce te ipsum:
Cearta intelectului cu sine 83
Soliloquii: Sfîrșitul unei
conștiințe - File de jurnal 85
Liceul Național - Iași 86

SYMPOSITION-CLEPSIDRA:

- La masa ideilor rotunde 87
Pseudo-murphy: Parodii
vesele și triste 88
Citius, fortius, altius:
Fata de aur - Gina Gogean 88

CUVINT

Suntem o revistă școlară ce am ieșit din cadrele scolastic-didactice ale revistelor obișnuite; am avut ambiția, în timp, de a fi o revistă de cultură și am reușit să fim cea mai prestigioasă revistă școlară din țară și cea mai longevivă: vom împlini, pe 15 noiembrie a.c., 85 de ani de când prof. Dimitrie Papadopol a fondat *Revista noastră*, același profesor ce-a condus *Vlăstarul* de la liceul "Spiru Haret", între războaie, la care au debutat, ca elevi, M. Eliade, C. Noica, N. Steinhardt, Al. Ciorănescu, Dumitru Pillat, Al. Paleologu... Noi avem meritul debutului lui V. I. Popa "doar", sănsem însă în veșnică, permanentă căutare a *Campionului*, întocmai lui Diogene al nostru, Călin Noica, ce spunea, în consens cu "bătrânlul" Creangă că "se vede că a venit, de vreme ce n-a mai venit"! De Sărbătorile Crăciunului și Anului Nou, am fost laureați ai concursului inițiat de *Evenimentul zilei* (I. Cristoianu, v. foto verso), devansând peste 100 de reviste și publicații școlare aflate în concurs. Fiind și în triplu aniversar (99 de ani de la înființarea Societății literare "Gr. Alexandrescu" (1898) sub auspiciile căreia a apărut pe 15 nov. 1912 *Revista noastră*, acum 85 de ani, 35 de ani de la apariția seriei a doua(1972) și... 5 ani de la apariția seriei a III-a (sfîrșitul lui 1992/1993), am fi dorit ca acest al V-lea număr să fie deosebit, dedicat marilor aniversați ai anului, printre care: I. L. Caragiale, Camil Petrescu, Mircea Eliade, Ion Heliade Rădulescu, Marin Preda, Titu Maiorescu,... "Con vorbiri literare", Tudor Vianu, Ionel Teodoreanu, marii dispărăți ai seismului din 1977... sau James Joyce, C. Brâncuși, L. van Beethoven, Fr. Schubert, Johannes Brahms... Am fi dorit, de asemenea, să lansăm acest număr într-un cadru sărbătoresc, festiv. Am apelat la cîteva mari personalități din cultură și artă, critici, profesori universitari, care să vină cu cîteva considerații axiologice avizate despre marii aniversați însă, din păcate, apelul nostru n-a avut ecoul scontat... Așteptăm în continuare colaborări de marcă, sperînd ca numărul viitor să fie cel visat, într-un cadru de sărbătoare, de aceea facem apel la toți cei îndrăgostiți de cultură, de performanțele în timp ale *Revistei noastre*, să-și adune eforturile pentru a marca aşa cum se cuvine aceste aniversări. Sperăm într-o mai bună înțelegere și colaborare din partea profesorilor liceului și a elevilor, vizînd calitatea actului cultural, ce conșonnează perfect cu cel instructiv-educativ și mai ales cu creativitatea ca performanță. Dotarea revistei cu un calculator și un reportofon cere și reporteri pe măsură, dar și creatori autentici în toate domeniile spiritului în luptă cu prostia, stupiditatea, răul, meschinăria rudimentară, arăganția fără acoperire intelectuală etc., etc... Am revenit (a căta oară?!) la acel *"cîntec de lebădă"* semnalat în *Nota* din ultimul număr, cu aceeași speranță renăscută că vom găsi, în sfîrșit, 1- 2 inimoși lampadofori, care să ducă mai departe, fără complexe, această faclie nobilă. Problema revistei nici n-ar trebui pusă în termeni materiali, ci în cei ai valorilor spirituale. Cine nu este capabil de noblețea minimum-ului sacrificiu pentru o idee nobilă, fie el și pentru... LUFO sau RN, nu prea merită - repet - să străbată culoarele venerabilei instituții școlare! RN se vrea o autentică tribună de cultură adresată adolescentilor deschiși spre *Marea Cultură*, cunoscut fiind faptul că la această vîrstă (14... 18 ani) tinerii sunt complet dotați întru asimilarea și înțelegerea adîncă a *oricărui* fapt de cultură, din *orice* domeniu, capabili de nuanțări și profunzimi nebănuite. Ne adresăm, prim urmăre, nu *masei inerte*, fără preocupări deosebite, ci celor *puțini aleși* (*elitei*, dacă vreti), interesați de marea act de cultură, dispuși la sacrificiul lui Manole sau "*eroismul*" lui Malraux: "Cine se sacrifică, luptă și moare pentru o idee pe care și-a asumat-o este cavaler", neuitînd niciodată că nimic nu se face fără transpirație și sacrificiu, că rămîn în memoria Timpului numai cei ce se sacrifică pentru semenii. În nici o epocă, oricât de critică (și au fost, din nefericire, cu mult mai grave), cultura și spiritul n-au sucombat. Dimpotrivă! Doar ele au rezistat în timp, în poftă cinicilor de toate nuanțele, a zeflemeștilor "subțiri", a vandalilor și a altor soiuri de trogloditi efemeril...

Omul sfînteste locul

Oricît de dotat ar fi cineva de Dumnezeu, dacă ceea ce are ca dar (sau ca har) nu este cultivat cu rîvnă și metodic, rezultatul este chiar mai slab decât al celor mai puțin dotați, dar serioși și harnici. De asemenea, dacă nu sănsem conștență că ceea ce am primit "*gratis*" trebuie să-l împărtim cu ceilalți, să-l oferim cu generozitate semenilor, din nou, darul nostru rămîne încis și, ori nu va fi cunoscut, ori nu va interesa pe nimeni. Egoismul, stim, este izvorul tuturor relelor. Este ca un black-hole ce absoarbe tot ce-i în jur neiradiind nimic în preajmă. El ucide darurile cu care ne-a hărăzit pronia divină, acestea se resorb în sine, se pierd. Un pom, oricât de valoros i-ar fi soiul, nu are nici o valoare dacă nu dă rod sau și-l risipește înainte de coacerea deplină! Omul, ca și pomul, sfîntește locul. Atunci cînd locul este favorabil afirmării de sine, singura piedică în calea dăruirii este *egoismul meschin, vinderea sau precupețirea* celor cîteva haruri care îți au fost dăruite în surplus și cizelate cu migală de dascăli, de educatori, în general. Niciodată nu faci prea mult atunci cînd dăruie generos. Nu există nici o scuză că în aceste vremuri trebuie să fii pragmatic, că este o naivitate să te risipești în întreprinderi idealiste, "utopice", că cine este visător în zilele de astăzi este un "împușcă-n lună", "un sinucigaș" s.a.m.d. Este o mentalitate rudimentară, de grotă. Nu mai puțin adevarat este că acei oameni sănsează de autentică valoare și-i încearcă gloria, care, valori în sine, sănsează valori și pentru ceilalți. Oamenii generoși sănsează cei pe care Timpul nu-i uită; mai ales timpurile grele! Ne doare cînd, la înțîlnirile periodice cu foștii absolvenți, îi vezi cătă rîvnă depun să-și afirme *patriotismul* față de fostul liceu cu care se mîndresc și cătă de stîmneniți sănsează și cătă de mult regretă că *n-au făcut destul* ca să rămînă în *memoria bună* a acestuia! Pentru că, să fim categorici, nu vînarea notelor mari, a diplomelor și a coronișelor de sfîrșit de an sau chiar efemerele, modeștele rezultate pe la Olimpiade rămîn la urma urmei! Olimpiade, da, dar numai dacă acestea nu sunt vînarea de trofee *izolate în sine*, satisfăcînd orgolii exacerbate, ci se asamblăză într-o constelație de rezultate strălucite, într-un Tot organic. Liceul nu mai înseamnă acel penibil învățămînt de masă, de alfabetizare prelungită de la 4... 12 ani a lui Gută, Guliță, Goe sau cum o mai fi chemînd-o pe secătura eternă, iar profesorul nu este în nici un caz un "prețios ridicol" savant, umflat în jupoanele trufașe ale suficienței de sine; liceul este pepiniera elitei românești *in aeternum!* Este cernerea și discernerea

potențeze, apoi cele mai bine reliefate să fie puse în valoare, să fie... fructificate. Cine învață pe sărite, ignorând total unele discipline este invalid, *mutilat definitiv și... n-avem decât o singură viață!* "Homo sum et nihil humani a me alienum puto" (sînt om și socotesc că nimic din ce este uman nu-mi poate lipsi). Liceul nu înseamnă doar ore de rutină, el este un sistem viu de cizelare, de modelare a personalității în formare, a ceea ce ar mai bun tinerii, de asimilare activă, de prelungire a lecțiilor în creație de valori, afirmare de sine. Iar dascălii ard cantități uriașe de energie în acest demers de lungă și trudnică durată. Se investesc valori uriașe întru modelarea tinerilor, iar rezultatele nu-s nici imediate și nici spectaculoase, decât cu fericite excepții. Ele nu-s *observabile*, *sosesc "pe furiș"*, vin cînd nici nu gîndești: "se vede că au sosit, de vreme ce n-au mai venit!" (Noica, apud Creangă)... Si care este tribuna de afirmație a liceului? Am parafraza proverbul "dacă nu ai bătrâni să-i cumperi", spunînd că dacă un liceu serios n-are revistă să și-o inventeze numai de căci alțfel este un Icar fără aripi. Profesorii, spunea același Noica, sunt antrenorii care dau direcții, sensuri, ei nu aleargă, dar pun pe tineri să alerge, să transpire serios după strategii bine puse la punct, deci nu la întîmplare, oricum! Iar elevii se supun acestui antrenament, conștienți că este spre binele lor și al societății; un sportiv care nu are încredere în antrenor sau îi contestă autoritatea este un sportiv ratat: el contestă însuși *efortul*, necesitatea *înfloririi* talentului pe care antrenorul îl-a deslușit. Rămîn stupefiat cînd cite un elev cîrcoataș, obișnuit să comenteze la tot pasul deciziile profesorilor, contestă vehement necesitatea ca el să învețe, spunînd că *nu-i ajută în viață* (sic!), profesorii nu sunt "dumnezei" ca să-i ordone (confundînd *sfaturile* în numele unei strategii didactice cu... *ordinele și corvoada de ocnaș*) sau elevi care spun că liceul nu "*le dă*" *nimic* (!) și vor *să fie plătiți* (sic!) cînd instituția sub a cărei emblemă se află și se formează le cere un minimum de efort și dăruire(!). Cazurile de eșec la două colective redacționale, care au clacat lamentabil, s-au datorat exclusiv lipsei de... imunitate la "influențele mediului", trufiei, autosufiției, egoismului, și - de ce să n-o spunem? - *comodității* (ca să folosim un eufemism pentru *lene*). Am acordat întregul nostru credit intelectual, afectiv, moral... și material mai ales *unei* dintre echipe pe care conta mult RN (au fost trimiși în schimb de experiență la licee prestigioase din țară, în tabere *gratuite* de specializare în jurnalistică, *pentru ca, atunci cînd este nevoie, să ajute*). Au cules lauri în numele liceului și revistei, au beneficiat și beneficiază de serviciile liceului și profesorilor, iar cînd am avut nevoie de ei... Cazul elevului X, *ce-a pretins bani pentru machetarea acestui număr* (ce nu-i lua mai mult de trei zile), "uitînd" de nenumăratele tabere *gratuite* de care a profitat din plin, este revoltător! Si astă *după* ce i-s-a dat un termen de *cel puțin o lună* de consultare a conștiinței, ce s-a dovedit că n-o are, cum n-are nici cel mai elementar simț al valorilor și respectului ierarhiilor valorice, al recunoașterii, al minimei politeții și respectului date de același bun simț! În momentul în care îți precupeștești ca la tarabe, meschin, fiecare gest pe care-l-ai face pentru liceu și pentru ceilalți (pentru societate), cînd subminezi cu ingratitudine autoritatea celui ce te-a lansat, evident că *ceva* este putred în Danemarca (*cei șapte ani de-acasă, cel puțin!*...), iar cei care se fac ecoul acestei mentalități se autoexclud, lăsînd cîmp de afirmație altruiștilor, generoșilor, celor care se dăruie din inimă pentru afirmație personală și, implicit, a liceului din care fac parte. "Îmbolnăvindu-se" de infatuire și de autosufiție, "criză de personalitate", de snobism seci, de "greață" lui Sartre sau "rinocerita" lui Ionescu, boli foarte grave ce ucid spiritul, colaborarea cu ei a devenit inopportună, imposibilă chiar, aşa încît mai este încă puternică impresia de *clamare in deserto*, de donquijotism *în posida a tot și a toate...* Sperăm, din nou, ca *noi* să fim cei care se înșală!... Așteptăm dezmintiri *în fapte, nu în vorbe!* Si, mai ales, nu în vorbe goale sau otrăvite! *Îi așteptăm pe cei puțini aleși, care să sfintească locul!*

materiei cenușii pentru facultăți, este o pregătire de înaltă clasă pentru cizelarea diamantelor, punîndu-le în valoare caratele și nu diminuîndu-le. Liceul nu înseamnă supraaglomerarea cu un balast inutile de reziduuri, de acord, dar nici ignorarea culturii generale ce este *microclimatul* pentru planta de soi sau *montura* pentru diamant. De aceea, nu înțelegem în nici un fel discriminările arogante ale obiectelor de studiu, avînd în vedere că nici o valoare nu-si desfășoară *corola de minuni*, dacă nu este integrată într-un sistem complex de alte valori: *cultura generală*. Obiectele de studiu sunt astfel concepute ca să pună în valoare *toate* inclinațiile ființei umane, să le trezească, să le

GONCOURT '96
- PASCALE ROZE -

Din 1988, un juriu compus din adolescenți alege un roman din lista celor propuse pentru premiul Goncourt. Proiectul a luat naștere la Rennes, la propunerea unui profesor și a unui librărie de la FNAC. Intenția a fost să încurajeze lectura la o vîrstă care pare din ce în ce mai puțin aplecată către acest "passe-temps". Prestigioasa academie Goncourt a acceptat să-și împrumute numele acestei operațiuni, astfel lăudând naștere "Goncourt-ul liceenilor". Organizat de FNAC, girat de ministerul Educației naționale, susținut de postul de televiziune "France 3" apoi de revista "Magazine littéraire", fenomenul, național din 1990, nu a început să se amplifice. La această nouă ediție, treisprezece licee - adică 400 de elevi de formăție literară, științifică sau tehnică - iau parte la joc: să devoreze cele zece titluri alese de FNAC și de minister pe baza selectiunii inițiale precedate de premiul Goncourt. Delegații merg la Rennes unde, cu cîteva minute înainte de anunțarea "marelui" Goncourt, ei vor proclama numele laureatului lor. Uneori jurații amatori confirmă votul maestrilor. A fost cazul pentru Erik Orsenna, Jean Vautrin sau Andrei Makine. Alteori, gusturile diferă, așa cum s-a întîmplat anul trecut(1976). Reuniți într-o braserie din Rennes, liceenii au onorat "Instruments des ténèbres" de Nancy Huston (ed. Actes Sud). Romanciera anglofonă, originară din Canada, a fost alesă în al doilea tur de vot, cu opt voturi din treisprezece, devansând "Un paysage de cendres" de Elisabeth Gille (Seuil) și "Les Deux Fins d'Orimita Karabegovic" de Janine Matillon (Nadeau). Într-un restaurant parizian, la 6 noiembrie, Pascale Roze se sufoca de fericire: romanul său, "Chasseur zéro", obține prenumele premiul *Primului Roman*. Vestea a luat pe toti prin surprindere: reținută ultima pe listă, autoarea nu-și oferea nici o sansă, iar editorul care o publicase (Albin Michel), convins de lipsa de perspective, a plecat în vacanță în Birmania. Pascale Roze s-a născut acum 38 de ani în Indochina. Tatăl său este ofițer de marină, iar Pascale l-a urmat în toate peregrinările impuse de serviciul său. Începe studii literare pe care le întrerupe, angajîndu-se într-o aventură teatrală. Lectura romanului "Ravissement de Lol V. Stein" de Marguerite Duras (născută și ea în Indochina) i-a trezit o adoua pasiune: cea pentru scris. "Marguerite Duras a fost ultima femeie care a primit Goncourt-ul înaintea mea. Mă simt cu atât mai onorată cu cât îi urmez. "A scris cîteva piese de teatru, apoi publicat o culegere de nuvele, în 1994 - "Histoires dérangées". În afară de M. Duras, P. Roze mărturisește că mai iubește doi scriitori contemporani, Pierreett Fleuteaux și Cristine Bobin, în afară de "Flaubert, pentru economie de limbă". "Le Chasseur Zéro" (numele unui avion de luptă japonez, dar în care se regăsește anagramat numele autoarei) relatează viața Laurei Carlson, născută la N. Y. în 1944. În 1945 tatăl său, ofițer de marină, moare în timpul unui atac kamikaze, în largul insulei Okinawa. În vreme ce mama Laurei, o franțuzoaică, se întoarce la Paris unde își trăiește văduvia în tăcere și amnezie, fiica crește în Franța anilor '50. Curînd, Laura începe să se întrebe: cine era tatăl său și cei care l-au omorât? Astfel se naște o obsesie, un fel de maladie care se traduce prin neîncetate bîzîeli în urechi, o anxietate fără nume pe care nici un medicament nu o biruie. Chiar și iubirile sale sănt infestate de această fixație. Ca observator avizat al tinerelor talente literare, François Nourissier, unul dintre jurii premiului, a invitat publicul să acorde atenția sa lui Pascale Rose: "Rețineți acest nume!".

Ciprian Ene

EVENIMENT - FESTIVAL INTERNATIONAL DE CHITARĂ CLASICĂ

În perioada 27 aprilie - 4 mai, a avut loc la Sinaia a doua ediție a Festivalului Internațional de Chitară Clasică, care a reunit interpreți din Germania, Croația, Grecia, Bulgaria, Anglia și România, la diverse categorii de vîrstă. Juriul a fost presidat, ca și la ediția I, de profesorul de chitară, maestru John Duarte din Anglia, membrii, fiind Costas Kotsiolis din Grecia, Harvey Hope din Anglia, Liviu Georgescu, profesor la catedra de chitară clasică a liceului "G. Enescu" - București. Printre participanți s-au distins: Jorgos Kanelis din Grecia, laureatul prezentei ediții, Brigitte Schaumann din Germania, locul II, și Mihai Cojocaru student anul I, secția chitară clasică a Academiei de Muzică din București, locul III. La categoria 13-16, ani o bună impresie au făcut Olga Dudarova, Bulgaria, Oleg Orshovsky, Bulgaria, Mihai Ștefănescu, elev în clasa a VIII-a Liceul de Muzică "D. Lipatti", București. Pe lîngă premiile acordate, laureatului acestei ediții a festivalului i-a fost acordată o "chitară de maestru", construită de lutierul focșănean, profesor C-tin Dumitriu, o chitară care îmbină traci principii constructive într-unul unitar avînd ca rezultat o conservare suplimentară și fidelă a sunetului, o dinamică a registrului timbral precum și o greutate semnificativ redusă. Repertoriul impus a fost constituit din lucrări renascentiste, preclasice (anonimi spanioli și italieni), perioada baroc(Bach, Haëndel), clasici(Mozart, Beethoven, Haydn, Schubert), romântici(Grieg, Tchaicovski, Granados, Tarrega, Villa-Lobos), școli naționale(Rodrigo, Rachamaninoff, Mangore, Leo Brouwer, Isaiai Savios, Isaac Albeniz) și creații contemporane românești(Dumitru Capoianu, Liviu Georgescu). Pe lîngă creații de mai sus, interpreții și-au

dat măsura artei chitaristice prin compozitii proprii(Brigitte Schaumann, Olga Dudarova, Harvey Hope), impresionând atât prin tehnica cît și prin sensibilitatea execuției. De remarcat în mod deosebit, apariția surprinzătoare la categoria peste 16 ani a bulgăroaicelui Olga, care a captivat atât juriul cît și pe melomani prin inventivitatea rezolvărilor tehnice, și artistice cerute de gradul de dificultate al pieselor. Despre organizarea festivalului numai cuvinte de laudă, deoarece acesta s-a desfășurat la un înalt nivel competițional, audierile și seratele muzicale având loc în minunatul cadru oferit de complexul turistic Casino și sala mică a Muzeului Peleș din Sinaia. Televiziunea Română, canalele I și II, au fost atât martorele cît și mijloacele de mediatizare ale evenimentului, la fel Radio Cultural. O notă mai slabă a constituit-o mediatizarea în presa scrisă, deoarece, după spusele maestrului John Duarte, această ediție merită mai mult din partea forurilor de specialitate și din partea publicului iubitor al acestui gen. Atmosfera generală a festivalului a fost încâlzită de cadrul mirific al stațiunii și de activitățile colaterale festivalului (excursii, vizite, mese rotunde) cît și de sinceritatea cursurilor de măiestrie organizate cu acest prilej. Surprințător de volubili au fost maeștrii Duarte, Kotsiolis, Kanelis, Hope, care puteau fi abordați în orice clipă de discipoli cît și de melomani. Nota zece pentru această ediție de excepție, care, sperăm noi, va fi urmată de altele cel puțin de același calibru artistic și organizatoric.

Prof. Ambrus Imre - Sinaia, 4 mai 1997

↳ Lansare de carte - eveniment cultural

Dan Amedeo Lăzărescu - O ISTORIE A LIBERALISMULUI

La 22 noiembrie 1996, Biblioteca Județeană "Duiliu Zamfirescu" a fost locul de întâlnire al cîtorva personalități de renume. Domnul senator Dan Amedeo Lăzărescu și-a lansat volumul *"Introducere în istoria liberalismului european și în istoria PNL din România"*. Au participat oameni de cultură focșăneni, precum și alții invitați de onoare printre care s-au numărat și domnul senator Alexandru Paleologu.

Domnul Alexandru Paleologu și-a "motivat" prezența alături de bunul său coleg și prieten D. A. Lăzărescu prin faptul că cei doi au fost "colegi de liceu, culegi de universitate, colegi de partid politic și - parțial - "colegi de pușcărie", ceea ce i-a făcut foarte solidari. Cartea aceasta, pe care D. A. Lăzărescu a scris-o foarte recent și foarte repede, e făcută în scopul de a suplini o extraordinar de mare lipsă în conștiința românească, pentru că lumea nu știe ce este liberalismul.

După cîteva cuvinte de apreciere față de focșăneni și orașul lor - spunând că "aici e orașul cel mai intelligent din România" - autorul lucrării (apărută la editura "Viit Rom"), a afirmat: "am scris această carte în două săptămâni pentru că eram exasperat de un fenomen care de fapt este un fenomen îmbucurător: proliferarea partidelor liberale în România. Nu văd găsi proliferarea partidelor socialiste, și nici a celor tărănistre, ci a celor liberale". Pigmentindu-și discursul cu diferite referiri politice, domnul D. A. Lăzărescu a citat în final cîteva fraze sintetice extrem de sugestive ce aparțin lui Ionel Brătianu: *"PNL a răsărit ca expresie a unei noi nevoi, mari și reale, a statului și a neamului nostru; el s-a făcut rînd pe rînd organul de execuție al necesităților vitale ale României, și cea dintîi nevoie la care a trebuit el să răspundă, nevoie care pe toate le precede și pe toate le rezumă, de la care și-a luat chiar numele de "Partidul Național Liberal" a fost nevoie de a asigura existența națională a românilor"*. "Lumina, în România, printr-o ciudătenie istorico-geografică, nu mai vine de la Răsărit; de la Răsărit vin numai lanțurile și sclavia, mizeria și despotismul, lumina, pentru noi, vine de acum de la Apus. Să fim conștienți de acest lucru, și tot ce este mai bun în poporul nostru, tineretul care s-a rostit hotărîtor în favoarea schimbării după 69 de ani de totalitarism de diverse nuanțe în România, după 50 de ani de la alegerile din 19 noiembrie 1946 cînd s-a pecetluit stăpînirea rusească asupra României pentru prima oară astăzi putem vorbi într-o țară liberă de România Liberă" - a spus, printre altele, domnul Lăzărescu.

Fiind pentru a treia oară în Focșani domnia sa ne-a acordat un interviu afirmînd despre cartea recent lansată că: "Pentru mine această carte reprezintă sinteza unei lucrări de 1000 de pagini pe care am publicat-o la cererea șefilor organizației liberale care voiau să-și instruiască partizanii asupra sensului exact al liberalismului european și al liberalismului românesc. Am scris-o în doar două săptămâni și cred că e una din cele mai bune sinteze ale mele pentru că am prezentat cît se poate de sumar ce înseamnă liberalismul în trajectoria lui istorică din evul mediu pînă în zilele noastre".

Ada Domnescu

↳ Am trecut în noul an în acordurile optimiste ale muzicii pline de elevație, fanteziste, imprevizibile, energice, clare, melodioase ale unuia dintre cei mai mari compozitori ai muzicii universale, austriacul Franz Schubert (Viena 1797 - 1828 Viena), de la a cărei naștere s-au împlinit 200 de ani. Elev al lui Salieri, n-a trăit decît 31 de ani, însă tumultuoși, condensați într-o intensă

ardere. E celebru prin cele peste 600 de lieduri, a căror inspirație profundă este aproape de filonul popular, foarte apreciate de Beethoven: *Regele ieșilor*, *Frumoasa morărită*, *Călătorie de iarnă*, *Tinăra și Moartea*, care l-au consacrat drept creator al genului. E și autorul a opt simfonii (*Neterminata*), pagini pentru pian și muzică de cameră (cvarlete, cvintete: *Cvintetul păsărilor*), singspieluri, muzică de scenă (*Rosamunda*), sonate, toate, de o inepuizabilă inovație melodică, îmbogățind mijloacele armonice ale clasicismului vienez. Astăzi e sărbătorit în întreaga lume, nelipsind de pe afișele filarmonicelor sau din repertoriul interpretilor.

 Ateneul din Tătărăși, Iași, venerabil lăcaș de cultură construit în 1919 și prin care au trecut mari oameni de cultură ai acestui secol și mari patrioti, de la Iorga la Sadoveanu și Topîrceanu sau Ionel Teodoreanu, este dărâmat pentru a fi reconditionat. Întreg patrimoniul nostru cultural este în aceeași situație, adică în ruină, în paragină. Va avea aceeași soartă ca Ateneul ieșan, ce (dacă și cînd?) va fi reconditionat?!

 Pe 28 ianuarie, sub deviza "Cortina se ridică", s-a deschis în Salonic, Grecia, *Capitala culturală a Europei*, 1997.

 Pe 30 ianuarie, retrăim în fiecare an coșmarul scuzei neputințelor noastre funciare: balcanismul miticist, genial surprins de Caragiale, pe care-l vom sărbători și-n iunie, la 85 de ani de la trecerea în neființă, tot atâtia cîți împlinește anul acesta și *Revista noastră*!

 S-au scurs și 40 de ani de la trecerea în neființă a sculptorului de la Hobita, C-tin Brâncuși, sărbătorit în întreaga lume pentru opera sa genială, izvorită din straturi arhaice românești, stilizată modern, exprimînd sugestiv idei mito-filosofice de mare profunzime. În centrul Parisului a căpătat ființă visul său testamentar de a se înființa un atelier funcțional, printre scări și grădini suspendate, unde, după pereți transparenti, este expusă o parte din operă: lucrări autentice, nefinisate sau terminate. Din 1996, s-a trecut la Tg. Jiu la restaurarea celebrului complex muzeistic ce conține *Coloana infinită*, *Poarta sărutului*, *Masa tăcerii*, sub îngrijirea inimousului critic de artă, Radu Varia, cel care a scos cel mai bun album *Brâncusi* din lume; acțiunea este violent contestată, mai ales în cazul Coloanei, care a trebuit să fie dezarticulată, element cu element, pentru a fi reconditionată de cei mai buni specialiști români și străini.

 S-au împlinit, pe 8 februarie, și 115 ani de la nașterea celebrului scriitor irlandez, James Joyce și 75 de ani, în aceeași zi(!), de la publicarea capodoperei sale, *Ulise*. Mai pe larg, vezi articoul.

 Pe 12 februarie 1867, acum 130 de ani, se năștea fiul celebrului medic de origine franceză, Carol Davila, Alexandru Davila, autorul cunoscutei piese istorice, *Vlaicu Vodă*, jucată acum 95 de ani, în 1902!

 La 4 martie au trecut deja 20 de ani de la unul dintre cele mai catastrofale seisme ce ne-a lovit în ultima sută de ani, răspând și cîteva din numele de prestigiu ale culturii noastre; printre cei ce ne-au părăsit se numără scriitorii Al. Ivasiuc, A.E.Baconski, Mihai Gafîta sau artiști precum Toma Caragiu, Doina Badea, Al. Bocăneț și.a.

 Una din cele mai mari personalități ale secolului cultural românesc, Mircea Eliade, ar fi împlinit, pe 9 martie, 90 de ani dacă ar fi trăit. Născut odată cu marile răscoale din 1907, i-a fost dat de Ursită să... răscolească spiritul omenirii întregi, trecînd - și el! - la un pas de prestigiosul Premiu Nobel, ca atâtia mari români (vezi articoul lui Gh. Bulgăr, în acest sens). Personalitate enciclopedică, istoric al religiilor și filosof, prozator de mare talent, cu obîrșii din vajnici răzesi moldoveni din preajma Tecuciului, cu spirit de aventură încă din copilărie, cînd își impune o rigoare monahală în disciplina intelectuală, fiind în cîteva rînduri amenințat de norii negri ai repetenției, fascinat de orientalistică și de limbile orientale, autodidact, admirator al primului său maestru, Nae Ionescu; își ia riscul marii aventuri spirituale hinduse, între anii 1928-1931, care i-a marcat definitiv destinul, trăiește în casa unuia din cei mai mari indianiști, Surendranath Dasgupta, cu fata căruia trăiește un *love story* la cea mai înaltă tensiune spirituală, se supune rigorilor mistice ale ashram-urilor himalayene, avînd drept *guru* pe celebrul Swami Shivananda, cunoaște și pe Rabindranath Tagore, căruia-i ia un interviu, nu reușește în 3 ani ce s-ar fi putut asimila doar în 5-12 ani de inițiere, revine plin de energie în țară, făcînd apostolat, face parte din celebra grupare de la Criterion, are apoi o fulminantă glorie peste hotare, unde se impune categoric, ducînd și o viață academică de răsunet. Din uriașa-i operă, se rețin tratatele de *Istoria religiilor și Istoria credințelor și ideilor religioase*, de *Yoga*, *Sacru și profanul*, *Mitul eternei reîntoarceri*, *Solilocvii*, *Oceanografie*, *Mitul reintegrării*, *Imagini și simboluri*, *De la Zamolxis la Ghinghis-Han* sau operele literare *Maitreyi*, *Întoarcerea din rai*, *Şantier*, *Huliganii*, *D-ra Christina*, *Secretul dr Honigberger*, *Huliganii*, *Noptile la Serampore*, *La țigânci*, *Nuntă în cer*, *În curte la Dionis*, *Memorii* și.m.a.. "Cel

mai cunoscut român" a trăit intens şase decenii producind o operă ce uimește prin vastitate și profunzime, singurul român căruia i s-a consacrat un număr întreg din "Cahiers de l'herne", alături de nume sonore din cultura universală, de n-ar fi să pomenim decât pe cele ale lui Dostoievski, Th. Mann sau E. A. Poe.

Muzica tumultoasă, năvalnică, plină de forță demiurgică și fantezie creatoare, cîntul generozității și al bucuriei de-a fi a titanului muzicii universale, Ludvig van Beethoven, de la a cărui stingerea din viață s-au împlinit, pe 25 martie, 170 de ani, ar fi, credem, cele mai potrivite, în perfect acord, consonanță, cu simfonia spirituală a operei lui M. Eliade! Născut la Bonn, 1770, mort la Viena, 1827, a fost un copil precoce, dînd primul concert la 8 ani; adept al ideilor Revoluției franceze și a lui Napoleon, s-a opus exagerărilor hegemonice napoleoniene, căruia i-a retras... "imperială" simpatie. A dezvoltat ritmic și armonic, expunînd cu o răscolitoare forță dramatică, o infinită gamă a sentimentelor umane, în diverse planuri tonale, în ciuda surzeniei ce-l lovi încă din 1802. Moștenitor al lui Mozart, și împreună cu Haydn, este un clasic vienez (*Fidelio*), este cel ce prefigurează romanticismul cu 17 cvarlete de coarde, cu 32 de sonate pentru pian (*Patetica, Clar de lună, Apassionata*), cu cele cinci concerte pentru pian, un concert pentru vioară, un triplu concert pentru pian, vioară și violoncel, cvintetele, uverturile *Lenora și Coriolan*, zece sonate pentru vioară, cinci pentru violoncel, baletul *Făpturile lui Prometeu*, opera *Fidelio*, muzică de scenă (*Egmont*), cantate, oratorii, mise, lieduri, culminînd cu cele nouă simfonii: a III-a, *Eroica*(1804), a VI-a, *Pastorală*(1808), a IX-a cu cor: *Oda bucuriei*(după Fr. Schiller)(1824)...

Un alt mare compozitor, pianist și dirijor german, ce-a intrat demult în memoria omenirii, este Johannes Brahms (Hamburg 1833 - 1897 Viena), de la a cărei dispariție s-au împlinit recent 100 de ani. A trăit la Viena și e considerat celebru prin liedurile sale, fiind și unul din cei mai mari simponiști, după Beethoven. Este cunoscut, de asemenea, prin muzica sa de cameră, operele pentru pian, cele patru simfonii de un emționant lirism, uverturile, concertele sale(*Concertul pentru vioară*(1879), *Requiemul german*(1869), patru concerte pentru soliști și orchestră, rapsodii (*Rapsodia pentru alto, cor bărbătesc și orchestră*), uverturi, sonate, variațiuni, balade, intermezzi, valsuri, lieduri. Noblețea inspirației melodice, de nuanță afectiv romantică, se îmbină cu originalitatea armoniei și a simțului pentru largi construcții simfonice, păstrînd formele tradiționale ale muzicii clasice.

La echinoctiul de primăvară a apărut misterioasă, imperială, fascinantă o nouă cometă pe firmamentul Bătrînei Terra, căreia i s-a dat un nume de circumstanță, Hale-Cobb, absolut insignifiant, în comparație cu maiestatea sa și venerabilită vîrstă! O efemeridă placată pe-o eternitate! Am privit-o vrăjit ore întregi, neputîndu-mi dezlipi ochii și *Ochiul mintii* de pe ea, pentru că, aşa cum susțin specialiștii, ea ne-a vizitat *ultima oară* acum prea... 2800 - 3000 de ani! Adică sînt sănse ca Homer și înțelepții lui contemporani s-o fi privit poate la fel de fascinați (sau și mai și!), cu un suflet mult mai bogat în mituri și eresuri, dar mai sărac cu o... Istorie! Ce s-o fi întîmplat între timp cu ea?! Pe unde o fi fost? Dar, mai ales, ce s-a întîmplat cu noi, locuitorii vremelnici ai acestei planete?! Se sparie gîndul!... La revedere, în anul 5000, bătrînă Doamnă! Cum va fi Terra atunci?!

Într-o binecuvîntată duminică de iarnă (8 februarie), cînd "duhurile seninului" oficiau "ritul" unei "liturghii profane", la "umbra Părintelui", în "grădina Ghetsemani" a unei biserici din Focșani-Sud, s-a făcut lansarea volumului antologic de versuri, *Dumitru al peșterii*, (33 de poezii bilingve, română- franceză) a cunoscutului poet vrîncean, Dumitru Pricop. "Dumitru al peșterii", acel îndumnezeit vrîncean cu harul lirei, ce-a "zugrăvit [Omul] în aștri ca pe o icoană", se autodefinește astfel: "Prin existență sunt un meteor/ care, arzînd, își spulberă vecia/ cenușa lui ia chipul tuturor/ care-ai iubit cu teamă poezia". "Chipul de umbră" al "meteorului peșterii" negrileștene, "eșantionul de stalactită", devenit "arcă meteoritică căutînd planete", își convertește veciile în cenușă, zgură sau în "statui de fum", poftite arzător de Dumnezeu cel prea îndepărtat, ce soarbe Cuvîntul într-o rugăciune poetică... La lansarea volumului antologic au participat personalități ale vieții culturale vrîncene, credincioși iubitori de poezie. Au cuvîntat inspirat, printre alții, traducătorul în limba franceză, C-tin Frosin, domnii Gh. Istrate, Florin Muscalu, prefectul P. Rîpeanu, după care au stat la o "cînă de taină" într-o ambianță de "sfîntă familie", "ispășind" "supliciu" "veșmintelor de fum", "cu caznă ticluite". Volumul antologic, în excelente condiții grafice, a fost ilustrat de Al. Cucereanu. Calitățile indisutabile ale volumului eclipsează unele regreteabile erori de tipar.

Nu trebuie trecut cu ușurință nici peste alte aniversări de marcă: 130 de ani de la înființarea revistei "Junimii", "Convorbiri literare", eveniment sărbătorit în luna martie mai ales la Iași, dar și-n alte orașe din țară și din diaspora românească (la Paris, cu uriașe erori de cronologie litarară!).

Ion Eliade Rădulescu ar fi împlinit pe 6 ianuarie... 195 de ani de la naștere, iar în prima zi de Paști, 27 aprilie, 125 de ani de la dispariția în eternitate.

Si, în sfîrșit, ceva din "războiul galaxiilor", inspirat de apariția pe Internet a unei cărti electronice și a unei reviste personale a unui elev, tot electronică. Nu doar RN luptă din greu cu concurența electronică a "galaxiei" Internet. E o luptă din ce în ce mai acută dintre cele două galaxii: bătrâna Gutenberg și foarte tânără Internet, susținută de o întreagă piramidă audio-video. Căci una e să agonizezi silabisind texte anoste și alta e să ai o revistă audio-video-animată, eventual holografică, și sonoră, în același timp! Tentăriile noii galaxii sunt nelimitate. Îmi dau seama de uriașă criză a RN și n-cep să întrevăd și alte circumstanțe atenuante, decât cele aduse de obicei *pro domo*. Căci ce poate fi mai tentant decât o "revistă" cu texte sonore și scrise, muzică, pictură, filme spațiale cu plimbări într-o lume holografică, tridimensională, fascinantă?! Vrei un "articol"? Deschizi "contul" preferat, intri în acea lume, ce îți-o oferă tema respectivă, te delectezi "citind-o"... Fiecare număr ar însemna un... număr de deschideri tematici. Asta poate părea o fantezie neoavangardistă, însă ea este posibilă cu mijloacele tehnice actuale. Nu e deloc SF! RN ar putea foarte bine deveni prima revistă neoavangardistă din România și s-ar putea numi INTERLUFO-RN, revistă audio-video-cinematic-holografică! Cultură?! Da, dar pe CD-uri. Paradoxal, ca să aibă o unitate de revistă, ea trebuie să respecte *legea celor trei unități*: de timp (să nu depășească 6-8 ore), de spațiu (să nu depășească o unitate CD) și tematică (să fie subordonată unei teme generale, nedezvoltând mai mult de alte cinci secundare). Ea ar putea fi "valorificată" la posturile de televiziune, proiectată pe Internet sau vîndută ca unitate CD. Mai poate fi vizionată în grup în mici studiouri, special amenajate, sau săli de cinema... Cei ce-o "lectează" pot purta cască pentru simulatoare (viziunea spațială)... "Lectură" plăcută! Nu știm cât de ușoară și de ieftină este realizarea!...

IN MEMORIAM...

Pe 14 aprilie 1997, orele 20,30, de pe firmamentul de aur al culturii române a mai căzut o stea, s-a mai coborât o dată drapelul în bernă... "Academician" fără portofoliu, universitar fără catedră (a fost înălțat de la catedră între 1971 - 1975, iar după 1975 a fost marginalizat pentru că nu s-a înscris în PCR, lucrînd la Muzeul Literaturii Române), un rafinat intelectual, cu vocația culturii de înaltă ținută și cu aceea a prieteniei, înțelept și echilibrat, Petru Creția împlinise 70 de ani pe 21 ianuarie. Fascinat de personalitatea lui Călinescu, l-a urmat pe acesta ca strălucit discipol, iar prietenia cu Constantin Noica s-a transformat într-o colaborare fructuoasă la Institutul de Filosofie, făcînd parte și din celebra Școală de la Păltiniș. Abandonînd arhitectura, s-a specializat în limbi clasice (greacă, în special), a tradus din greacă și engleză (remarcabile fiind *Apocalipsa* lui Ioan, cele din Homer, Longos, Dante, E. Cioran, T. S. Eliot), a contribuit la celebra traducere integrală a lui Platon, a continuat ediția critică a operei eminesciene a lui Perpessicius, a condus un timp (locuind acolo), Centrul Național de Studii Eminesciene de la Ipotești. Dintre cărțile sale, tulburătoare sunt *Norii*, *Oglinzi*, *Catedrala de lumini*... Un fin eminescolog și un recitator inegalabil din opera marelui poet. Cei 15 ani dedicați studiului manuscriselor eminesciene s-au concretizat în exegese de mare valoare ale operei postume a Poetului, variantelor, ineditelor, Petru Creția fiind o autoritate incontestabilă în materie, mii de fișe rămînînd, din nenorocire, nefructificate. Dispariția sa lasă un mare gol în sufletul culturii române și, implicit, în sufletele noastre.

La spitalul Elias din capitală, inima unuia din cei mai mari scriitori români, poet, dramaturg, prozator, eseist, pictor, umorist-fantezist de mare finețe în linia Topîrceanu-Păstorel-Minulescu-Geo Dumitrescu, a încetat să mai bată, într-o dimineață cernită de iarnă (8 decembrie 1996, orele 9,30). Marin Sorescu ne-a părăsit pentru o eternitate.

FIE-LE ȚĂRÂNA LITERELOR UȘOARĂ!

POESIS-UNIVERS

Tratat de inspiratie, de Marin Sorescu

- spicuri -

"Poezia este o artă care doare. Doare atât cît doare arta. Toată arta la un loc nu ușură însă aşa de tare ca poezia. De ce? Pentru că ea este oscilograful omenirii. Cuvîntul —mai mult decît o statuie, o pînză sau o clădire— se plachează direct pe geamătul, pe suspinul lumii, se îmbibă, e stîlcit, rănit, sfirtecat. Poetul stă paralizat între opțiuni(...). Ezitarea,(...) răzgîndirea continuă, sănt de la sine metafore" (M. Sorescu—*Tratat de inspiratie*). "Poezia este locul adevărului rănit de moarte" (Cr. Meckel).

"...Poemul preferă să se ocupe de insignifiant/de ce-i aproape imperceptibil, de ceea ce nu cîntărește nimic(...): toate astea le strîng poemul, vechituri și spumă de la suprafața realității./ Poemul lucrează cu virful degetelor și cu genele,/c-o gingăsie pe care n-o are macaraua" (Artur Lundkvist—Suedia). "Une livre est un grand cimetière où sur la plupart des tombes on ne peut plus lire les noms effacés" (Marcel Proust).

POETUL? —vestala și focul./—vrajitorul surprins de propria minune./—poemul care se crede autor./—un concretizator de abstractiuni./—un schimbător./—clepsidra poemului./—un obsedat textual./—un semănător de vorbe./—un pom dinaintea fructului.(T.I.- p. 438).

LAUDE Poemul trebuie să creeze de la prima îmbinare de cuvinte liniștea în care va intra./ Să ceri audiență la un Poem, la o operă de artă ca la un rege. /De cîte ori moare un poet toată Poezia are friguri. /Poezie: cînd ideile plutesc pe parfum de flori. /Poezie: căsătoria amintirii cu presentimentul. /La orice stare de potop se răspunde printre-o conștiință a genezei. /A dezlănțui salvele realului și a le supraviețui. /Atîția Achile fără Homer! /Singele zilei să ne fie singura ispravă. /A diviza minciuna în cît mai multe adevăruri posibile. /A risca eroarea pentru a găsi alt drum. /Rup dar nu îndoi. /El citește în ochi, în astre, în forme și cîteodată în cărti. /Viața poetului nu încețează de-a fi o plantă decît pentru a deveni piatră. (Robert Sabatier-Franța - T.I.).

"Vai", zise soarecele, "lumea devine cu fiecare zi tot mai strîmtă. La început era atât de largă încît mi-era teamă de ea, alergam mereu înainte și eram fericit să-i văd în sfîrșit zidurile lărgindu-se, în dreapta și în stînga; dar aceste ziduri lungi se precipită atât de repede unul spre altul încît am și ajuns în ultima cameră, iar acolo, într-un ungher, se află capcana în care voi cădea". "N-ai decît să schimbi direcția", zise pisica, și-l mîncă" (Franz Kafka - *Mesajul împăratului*).

SONETE CĂTRE ORFEU II.3—Oglinzi: încă nimeni n-a fost în stare/să spună ce sunteți voi cu adevărat./Voi numai cu găuri de site ușoare/trăind, intervale de timp apărat./Voi, risipind chiar odăile goale,—/cînd însereză, ca pădurile-n zări./Și candelabru ca un cerb trece-agale/ prin nestrăbătutele voastre-așezări./Cîteodată de zugrăveli sunteți pline./Unele parcă în voi adînc au trecut—,/altele, pe-alături sfios le-ați trimis./Dar cea mai frumoasă ah! va rămîne,/ pînă cînd prin obrazul ei reținut/va pătrunde senin liberatul Narcis. II.12—Vioște prefacerea. Fii exaltat prin văpăie;/ce astfel, scrumit și se ia, e schimbării dator;/un spirit, oricare, urzind pămîntescului străie,/iubește-n elanul figurii doar punctul de zbor./În tot ce se închide pe loc amortițul transpare;/se crede mai sigur cedînd mohorîțului gri?/Așteaptă, mai-asprul amenință cremenea în zare./Vai ție— : ciocan nevăzut va izbi!/ Cel supt în izvor, cunoscut e-n cunoașterea Firii;/și ea îl conduce răpit spre lucrarea curată/ce-ncheie-ncepaturi și află-n sfîrșituri avînt./Voios orice spațiu e fiu ori nepot despărțirii,/ pe care uiunit o cutreieră. Dafnă schimbătă,/simțindu-se laur, ar vrea să te schimbe în vînt. II.24—O, bucuria de-a fi făurit, din moale argilă, cu nemăsură!/ Nimeni, aproape, n-a ajutat pe cutezătorii dintii./Totonchi, orașe, în golfuri, s-au ridicat cu lămîi,/uleiul și apa, cu toate-acestea, chipuri umplură./Zeilor le schițăm la-nceput contur îndrăznet, dar crude,/ stîhiile morții ursuze sfarmă-acest vis./În schimb, ei sunt cei fără de moarte. Ne este permis/ să-l ascultăm pe acel, care, la capăt, ne-aude./Noi, un neam, unul singur prin vremi: nume și tați,/mereu tot mai plini cu fiul ce vine,/de care, odată, să fim covîrsitor cutremurați./ Nouă, nesfîrșit îndrăzneții, timpul întreg ne aparține!/Și doar moartea, ea știe ce sănsem, tăcut,/ și ce cîștigă mereu, cînd ne dă cu-mprumut.

POEME *Cea care orbește*

Şedea, aevea cu ceilalți, la ceai./Întîi mi s-a părut că ceașca, iată,/puțin ciudat o ține. Dar deodată/zîmbi. Durea aproape, fără grai./Pe urmă ei s-au ridicat și-ncet/ umblau prin încăperi, la întîmplare,/(vorbeau, rîdeau) și-atunci, ascultătoare,/eu am văzut-o. Parcă un secret//urmînd tăcuta,-o-nvăluia mereu:/că va cînta curînd acestor oaspeți;/pe ochii ei înveseliți și proaspeti/jucau lumini ca peste-un eleșteu./Umbla încet, prea-ncet, și precaut,/de parcă-n cale-opreliști se iscară/și parcă, după ce va fi trecut,/nu va păși, ci va zbura ușoară. (R.M.Rilke - Singurul din această antologie nepreluat din *Tratat de inspiratie*, ci din *Secoul XX*, nr. 179/ 1975).

Corn englez Cîntă cu grijă vîntul/(amintind un scuturat de lame)/pe instrumentele copacilor,/ curăță orizontul de aramă/ unde fașii de lumină tîșnesc/ ca niște vifore în cerul bubuiitor. (Norî

fugari, senine/ regate din văzduh! Porți/ întredeschise ale unui înalt Eldorado!)/Iar marea solz după solz,/lividă schimbându-și culorile, aruncă la țarm o trombă/ de spumă moartă;/vîntul ce-nviază și moare/ în orele întunecate,/o, dacă ar cînta în seara asta/ pe instrumentul tău dezacordat,/inimă!

Tiparul Tiparul, sirenă a apelor nordice,/ ce părăsește Baltica/ să-jungă în apele noastre,/ în estuarele, în rîurile/străpunse în sus, de ploi torrentiale,/din ram în ram, apoi/ din fir în fir încă mai subțire,/întrînd mereu în inima/ pietrelor, furișindu-se/ prin ochiurile de nămol pînă cînd într-o zi/ lumina năvălită din castani/ii face să scînteie în puțurile cu apă moartă,/ în gropile care coboară/ pe povîrnișurile Apeninilor în Romagna;/tiparul, torță, bici,/săgeata dragostei, pătrunsă în pămînt,/ pe care numai văgăunele noastre/ ori uscatele pîraie pirineice o aduc/în raiurile fecundației,/o, suflet verde, căutînd viață/acolo unde mușcă/ numai arșița și dezolarea,/scînteie scăpăînd cînd toate par/ cărbune, bronhie înaripată,/iris instantaneu, gemen/ cu cel pe care-l încrustează/ ca pe o nestemată/ genele tale, să-l arăti fiilor/ omului, cufundați în tina ta, poți oare/ să nu-l socotești fratele tău? (Eugenio Montale-Italia).

Labirint Ieșire nu-i. N-a fost făcută pentru/Palatul ce cuprinde universul./Lipsește și aversul și reversul./Nici zid nu-i împrejur, nici tainic centru./Nu aștepta să se deschidă poarta/Ori drumul care duce apoi la altul,/Să îndărătnic altul, și iar altul./Să aibă vreun sfîrșit. De fier și-e soarta.//Să judele. Atacul n-aștepta/De taur ce-i un om cu chip ciudat,/ Plural și hîd. Tresari însășimîntat/ /De piatra nesfîrșită. Nu speră/Nimic. El nu există. N-o să vină/ în negrul asfintit nici o jivină.

Luna Există atâtă singurătate în acest aur./Luna noptilor nu mai e luna/ văzută de primul Adam. Veacuri lungi/ de veghe omenească o umplură/ de plîns străvechi. Priveste-o. Este oglinda ta (Jorge Louis Borges—Argentina).

Toți vor să joace Hamlet Toți vor să joace Hamlet./De fapt, ei nu și-au văzut tații uciși,/Nici mamele amestecate în omor,/Nici o Ofelie murind cu inima zdrobită de durere,/Nici măcar intrigile țesute de cîntătorii păianjeni galbeni,/Nici măcar pe acestea nu le-au înțeles și nici/ simbolul florilor —O, florile, florile aruncate de o/fată dansînd— din cea mai tristă piesă scrisă/ vreodată de cefalopodul Shakespeare./Totuși, toți doresc să joace Hamlet pentru că e trist,/ aşa cum toți actorii sunt triști, să stai lîngă un/mormînt deschis, cu craniul unui bufon în mînă/ și să spui încet, să repeti încet, înțelepte, pătrunzătoare,/ frumoase cuvinte, ascunzînd o inimă care/ se frînge, se frînge./Aceasta este ceva care îi cheamă și le răscolește săngelne./ Fac teatru atunci cînd vorbesc despre toate/acestea, știu că joacă teatru cînd au asemenea pretenții și/totuși: Toți vor să joace Hamlet(Carl Sandburg—SUA).

Inlăuntrul eului trăim într-un ou./partea interioară a cojii am mîzgîlit-o/cu tot felul de desene indecente/și am trecut acolo și numele inamicilor noștri./sîntem cloaciî//oricine ne clocește/va cloci și creierul nostru./ieșind într-o bună zi/ne vom apuca îndată/ să desenăm portretul acelui care clocește.//presupunem că cineva ne clocește./ne imaginăm niște zburătoare pașnice/ și întocmim compunerî scolarești/ despre culoarea și rasa cloștii/ care ne clocește./cînd ieșim din ou/?/profetii noștri din interior/ se sfădesc pentru a intui în medie/ perioada de clocire și/ fixeaază o anumită zi X//din plîctiseală și dintr-o necesitate adevarată/am inventat niște lazii pentru incubație./avem foarte multă grija față de urmașii noștri întru ou,/am vrea să recomandăm celei care clocește sus/brevetul nostru./ avem un acoperiș deasupra capului,/niște boboci senili ce sîntem,/ embrioni cu cunoștințe de limbă./vorbim toată ziua și discutăm/despre visele noastre./ /dar dacă nu ne clocește nimeni?/dacă această coajă nu va avea nicicînd o gaură?/dacă orizontul nostru nu-i altul decît... (Gunter Grass—Germania).

Trimitere La revedere, cuvinte./Nu v-am iubit niciodată: mult mai dragi mi-au fost/ lucrurile și locurile/și oamenii atunci cînd țineau gura închisă./Duceți-vă și pierdeți-vă în lumea trâncăritoare,/fiți mai puțin decît nimic, un vacuum/din care sensurile vor fi absorbite, prin propria lor forță/împingîndu-se și respingîndu-se./De aceea țin totuși la voi, cuvinte./ Autodizolvate, autodistruse,/voi creșteți adevarate/Spre ce? Spuneți-mi voi, cuvintelor./Alergați și vă voi urma,/ca să nu vă prind niciodată./Intoarceți-vă și voi fugi./Așadar, la revedere (Michael Hamburger—Marea Britanie).

Nu e frumos să fii celebru/—De parcă asta-ți dă avînt!—/Să strîngi hîrtii, să-ți faci arhivă,/ Să te tot bîții pe-un cuvînt.//Creația-i o dăruire/ Și nu scandal și împrumuturi./E rușinos, o nulitate,/Pe buzele oricui să fluturi./ Trăiește fără impostură,/ Încît, cînd n-o să mai ai vreme,/ Să te-ndrăgească depărtarea/Și vizitorul să te cheme./È bine să lași spații albe,/Nu în hîrtii, ci în destin,/Doar adnotînd pe marginalii/De zile ce se duc și vin.//Și în necunoscut te-afundă/ Și pierde-te în el, ascuns./Cum se ascunde-o casă-n ceată/Cînd ceața e de nepătruns.//Altii-or veni pe urma-ți vie,/Supusă vieții și erorii./ Tu însuți nu deosebi/Înfrîngerile de victorii.//Și nu te-abate cu o iotă/Tu de la tine—hotărît,/Ci numai să fii viu, viu—simplu—/Viu pîn' la capăt și atît. (Boris Pasternak—CSJ).

Temeiuri spirituale...
 (din vol. *Mircea Eliade în actualitate* (1991))

"Marile spirite se întâlnesc"; e un aforism francez destul de cunoscut în lume, pentru că în cultura franceză au existat multe, multe spirite mari, cu idei înalte și cu opere celebre, prin care s-au afirmat adevăruri fundamentale pentru progresul umanității. Gînditorii și scriitorii de talent s-au întâlnit adesea în susținerea unor idei similare sau identice. Evocarea acestora e confortantă moralmente, și poate întări substanța umanismului care stă la baza operelor durabile. Reiau întîmplător *Istoria românilor sub Mihai Vodă Viteazul* a lui Bălcescu, redactată, cum se știe, în ultimii săi ani de viață, cu o feroare unică atunci, unind eruditia cu inspirația literară, care au uimit pe Odobescu, editorul operei, în 1874, opera recenzată în termeni superlativi de Eminescu, așa cum am avut ocazia să subliniez întâlnirea celor trei minti luminate în jurul cărții de istorie și literatură a pașoptistului inspirat, mare istoric și mare patriot. Acum mă refer însă la *Precuîntarea* sa la *Istoria românilor...* în care Bălcescu scrie cu patosul stilului său mișcător, atât de convingător și pentru exigentul Eminescu, aceste rînduri pe care generațiile de literati români, de cititori, nu le-au uitat, fiindcă fac parte din patrimoniul culturii noastre, pentru că geniala minte a lui Bălcescu n-a putut gîndi și exprima decât adevăruri: "El (Hristos) descoperi fiecărui individ legea libertății, a demnității, a moralității și a perfectibilității absolute". E o cunoaștere istorică absolut memorabilă, în care fiecare cuvînt are o greutate specifică de mare rezonanță, dacă ne gîndim la istoricul raționalist, la obiectivitatea judecății sale penetrante și la cuprinderea vizionarismului, unanim recunoscut. A descoperi "legea libertății, a demnității, a moralității și perfectibilității absolute" e dovada *puterii spirituale supreme*, care constituie chiar baza umanismului autentic, cu aspirația de a face pe fiecare om mai om decât a fost pînă la cunoașterea acestei legi divine. Căci nu e vorba numai de libertatea, demnitatea și moralitatea omului, ci de mai mult, de un drum deschis către înălțarea lui continuă: *perfectibilitatea absolută* e o sintagmă ce poate da de gîndit, căci ea sugerează un proces de perfecționare, posibilă pînă la un grad absolut. Un superlativ definitoare pentru o doctrină umanistă de o valoare absolută, supremă.

Textul lui Bălcescu mi-a adus îndată aminte de un detaliu grăitor al convorbirii mele cu d-na Christinel Eliade, soția îndoliată a lui Mircea Eliade, în iunie 1987, cu cîteva zile înaintea Simpozionului omagial organizat la Centrul Pompidou de la Paris prin sărgușă-

Universității Sorbona - al cărei *doctor honoris causa* a fost Mircea Eliade - și a Academiei Franceze, reprezentată, firește, prin prietenul de o viață al regretatului gînditor: Eugen Ionescu, de față pentru a rosti un Omagiu, în deschiderea Simpozionului. D-na Eliade m-a primit în vechea lor locuință din Montmartre (Place Charles Dullin, 4), unde avusem prilejul aparte de a fi primit de Mircea Eliade în iunie 1980, invitat de la Lyon (funcționam acolo ca *visiting professor*). A fost ultima noastră convorbire, în anul în care împreună cu prof. Alain Guillermou (Sorbona), Alf Lombard (Suedia), Mariano Baffi (Italia) și a. l-am propus pentru Premiul Nobel, documentarea fiind prezentată, acasă la el, în Suedia, de reputatul lingvist Alf Lombard (de curînd sărbătorit la noi la aniversarea celor 85 de ani). Camera de lucru a maestrului era cernită desigur fără el și d-na Eliade rostea cu greu puține fraze pentru a se opri în suspine adînci, copleșită de amintiri și dureri explicabile. A primit cu satisfacție volumul *Cultură și limbaj* pe care îl oferea și pentru că el conține cel dintîi omagiu pentru maestru într-un capitol al cărții mele despre creatorii de cultură, scriitorii, și arta lor literară, omagiu inclus în carte îndată după dispariția lui Mircea Eliade. Erau pe masa lui de lucru cele 15 volume ale *Enciclopediei istoriei religiilor*, apărută sub îngrijirea maestrului, toate volumele tipărite odată, iar nu în serie; de aceea Eliade n-a apucat să le vadă. Fapt neobișnuit: fiecare volum are imprimat pe cotor numele lui Mircea Eliade, ca o recunoaștere și un omagiu pentru redactorul șef al acestei monumentale Enciclopedii. Pe pereții camerei de lucru cîteva tablouri religioase și un expresiv *Mîntuitorul răstignit*, în apropierea tabloului făcut de Drăguțescu maestrului, apropiere care m-a impresionat, întărindu-mi dorința de a afla din sursă sigură poziția gînditorului față de creștinism, prezent acum, în fața mea prin unele simboluri plastice ale doctrinei lui Hristos, prețuită la superlativ, cum s-a văzut, de Bălcescu. Cum apărea oare doctrina creștină în vizionarea largă, erudită, penetrantă a unui filozof modern, maestru al disciplinelor de istoria religiilor? Așa a venit întrebarea, - neașteptată pentru d-na Eliade:

-Aș fi bucuros să aflu de la dv. unele concluzii ale maestrului, după lungi decenii de cercetare a istoriei religiilor: care anume dintre ele i s-a părut mai valoroasă, mai demnă de adoptat, mai aproape de sufletul și aspirațiile omului, mai capabilă să-l ridice și să-l înobileze?

Nu vei fi surprins desigur să afli că în finalul vieții lui Eliade credința care i-a impus ca superioară spiritualicește, ca doctrină filozofică profundă, generoasă, umanistă, cu o morală sublimă (cum zicea el) a fost

creștinismul; mai presus de toate doctrina lui Hristos, învățările Evangeliilor și îndemnurile la înțelepciune, bunătate, iubire și omenie (cuvînt care îi era la inimă, pentru că e atât de specific limbii române și nu-i traducibile exact în nici o limbă). Cel ce a trecut prin toate doctrinele credințelor și religiilor, ale civilizațiilor și culturilor umane avea termenii necesari de comparație și dacă acum găsiți ce vedeați pe pereții acestei case e dovada că Eliade a voit să se vadă clar adeziunea sa sufletească la creștinismul ancestral, aşa cum era el viu în familia sa din București. El a murit ca un creștin adevărat, căci el trăia în ultimii ani ca un monah oriental, devotat bcuriilor spirituale, consolat de forța creștinismului.

VIATĂ SPIRITUALĂ

Creștinismul la români

Cum s-ar putea explica "miracolul istoric" al supraviețuirii unui popor de cultură și limbă latină de-a lungul nenumăratelor invazi și înconjurări de națiuni și rase diverse? Mai multe motive explică această vitalitate incomparabilă. Primul este dragostea poporului român pentru pămîntul său; este semnificativ faptul că strămoșii săi nu au fost nomazi. Un popor care are rădăcini atât de adânci în pămîntul pe care îl locuiește, preferă să moară decît să-l abandoneze. Al doilea motiv este credința creștină a poporului român. Atacați fără încetare de barbari și de păgâni, români nu au pierdut nimic din forța lor, căci luptau pentru religia lor. Doar un român "creștin" este cu adevărat un Român. Primele instituții politice și administrative s-au născut în sinul Bisericii. Pentru români credința creștină a reprezentat întotdeauna lucru de căpătii al existenței lor morale și fizice. Trebuie de asemenea subliniat rolul muncitorilor și pădurilor, refugii seculare în fața invaziilor. În plus, structura rurală a societății românești suporta mai bine decât altele distrugerile și calamitățile. Datorită acestei structuri rurale voievozii români au putut avea la dispoziție o armată relativ numeroasă. O viață de victime cu atâtea riscuri și pericole, și o istorie atât de dramatică, au dus inevitabil la imprimarea unor caracteristici particolare și profunde în sufletul poporului român. Căci există o mare diferență între un popor care a suferit mult, fără însă să-și piardă speranța, și un altul care nu a cunoscut nenorocirile decât uneori. Trăsăturile dominante ale sufletului românesc sunt sămătatea, bunăvoița și ospitalitatea. Acela care a suferit atât datorită intoleranței și cruzimii altora se protejează și se purifică cultivând virtuți opuse. Oamenii care, de-a lungul secolelor, au fost obligați să rătăcească prin

-Dar de ce - dacă-mi permiteți - l-ați incinerat atunci? Am fost cutremurat la auzul acestei vești în aprilie 1986; credeam că a fost înmormântat creștinește într-un cimitir din Chicago...

-Este într-adevăr acolo: a fost o înțelegere mai veche între noi să fim incinerati apoi urna noastră să fie așezată într-o groapă în cimitir. Eliade își are mormântul lui în cimitir din Chicago deci, unde curind voi fi și eu lîngă el, cum am fost atâtia ani în viață... Era o duminică de iunie și peisajul, afară, și oamenii erau în sărbătoare. Cerul era însă de plumb, precum singurătatea mea, știind că Cetatea luminii e, fără Eliade, mai săracă...

Prof. univ. dr. Gh. Bulgăru

păduri, să-și vadă casele distruse și cîmpurile devastate, înțeleg mai bine ce înseamnă și cît valorează o spitalitatea. Sufletul românesc nu poate fi înțeles și nici istoria poporului român, fără să-i cunoști creștinismul. Am subliniat intenționat acest cuvînt. Logosul este unul și indivizibil dar condiția umană îl interpretează cu mijloacele sale care sunt precare și variabile. Corpul mistic al lui Hristos și Biserica sa; dar Biserica aparține de asemenea Iсторiei care curge constant și modifică fără încetare formele. Creștinismul sec. al IV-lea nu este, și nici n-ar fi știut să fie, același cu cel din sec. al XV-lea sau al XX-lea. Creștinismul românilor nu poate fi identic cu cel al suedezelilor sau al rușilor. Divergențele dogmatice, dacă ele există, lăsate de o parte rămîne să intervină moștenirea unei tradiții și a unei experiențe istorice. Dacoromânia au fost primul popor la nord de Dunăre convertit la Creștinism. Ei fost convertiți în sec. al VII-lea — nu au fost botezați în virtutea unui ordin sau cu forță, precum barbarii. În creștinismul lor se remarcă o dublă moștenire: rurală și culturală. Geto-daci au conservat disprețul pentru moarte, credința în nemurirea sufletului, seninătatea în fața suferinței; români au asimilat respectul față de ordine și ierarhie, echilibrul spiritual și lipsa fanatismului. Este ușor, de fapt, să se identifice toate aceste atitudini în creștinismul românilor căci ei nu sunt nici fanatici, nici nu se lasă antrenati de curentele tenebroase ale unui misticism nebulos, cu toate că sunt ortodocși, ei nu au cunoscut niciodată disputele teologice ale bizantinilor, nici sectele mistice derive din haosul spasmodic al sufletului slav. Ceea ce uimește cînd se studiază viața religioasă a românilor, este naturalismul credinței sale creștine: *anima naturaliter Christiana*. O credință care transfigurează Cosmosul fără să-l distrugă totuși

sau să-l repudieze. O viziune deloc pesimistă, căci binele sfîrșește întotdeauna prin a triumfa asupra răului. Tot ceea ce există în Cosmos participă la drama Mîntuirii prin Pasiune. În virtutea acestor pasiuni arborii dău fructe, animalele își alăptează puii, mama își leagăna micițul etc. Firea întreagă ascultă de un unic principiu director: acela al ordinii și rînduielii. Datorită acestui principiu, simultan cosmologic și moral, totul se găsește în conexiune în Univers, tot ceea ce există demonstrează o solidaritate

între toate nivelele realității. Principiul ordinii și al armoniei nu este inherent lucrurilor, el aparține lui Dumnezeu. Altfel spus: este o manifestare exterioară a Logosului Divin. Datorită acestei credințe într-un Dumnezeu omniprezent, în viață și în istorie, românii, în trecutul lor tragic, nu au comis niciodată păcatul disperării. Ei au nutrit mereu speranța că la sfîrșit binele ne învinge răul.

Tradusă din *Romanii de Mircea Eliade de Gavrilă Carmen, fostă elevă a liceului*

PROLEGOMENE LA "DOCTRINA SUBSTANȚEI" DE CAMIL PETRESCU

"Înțelepciunea iaste substanție, adeca [...] suptstare a tot lucrul cu cinste a face sau după cinstitele privilegi [legi] a trăi: iaste driaptă și orînduită a sufletului întăritura; [...] iaste a omenescului suflet sănătate... "(D. Cantemir-Divanul sau Gilceava înțeleptului cu lumea)

...Voi scrie pînă la 25 de ani versuri, pentru că aceasta este vremea iluziilor și a versurilor; voi scrie între 25 și 35 de ani teatru, pentru că teatrul cere și o oarecare experiență și o anumită vibrație nervoasă; voi scrie între 35 și 40 de ani romane, pentru că romanele cer o mai bogată experiență și o anume maturitate expresivă. Să abia la 40 de ani mă voi întoarce la filosofie..."

D Preliminarii. Întemeietor al literaturii de idei, Camil Petrescu a refuzat delicat cariera universitară ce i-a propus-o prestigiosul său profesor P.P. Negulescu, deși filosofia l-a pasionat toată viața. La Facultatea de Filosofie și Litere, unde era student, părerile sale erau apreciate: "Dl. Camil Petrescu avea totdeauna o părere foarte originală, debitată cu precipitarea mintii lui rapide" (Tudor Vianu). Tânărul orgolios și lucid făcea pariuri ambițioase cu propria-i viață, concurînd cu Destinul: "Am de gînd să scriu o dramă și un sistem filosofic!... Pariul a fost onorat peste așteptări, dacă luăm în considerație moștenirea lăsată de autorul "Doctrinei substanței"! Intelectual de rasă el însuși, "aproape" genial, e preocupat de statutul intelectualului autentic și al geniului în societățile moderne "în numele unui ideal de cultură și umanitate", al "noocratiei", adică al "dictaturii mintii lucide", deși ideea este veche de la Platon încă! În 1916 are revelația că "tempul e a patra dimensiune a spațiului", iar în 1928 a devoluției substanțiale: "Cea mai mare parte și cea esențială dintre motivele structurale ale trecutului se regăsesc [resorbite] în structurile actuale". Avînd o adîncă și solidă cultură filosofică, interesat de cultura antică și modernă, era foarte deschis nouătilor: H. Bergson, fenomenologie (mai puțin Heidegger, din păcate!), despre Husserl scrie un studiu: "Husserl. O introducere în fenomenologie" (1938), se detașează de fenomenologie, după ce a asimilat-o: "Lucrez cu predilecție în opozitie cu ceva, întărit să opun propria mea vizion unei vizioni insuficiente, eronate sau false cu totul". Din 1939

pînă prin 1954-1955 lucrează cu intermitențe (intens între 1939-1942) la sistemul său filosofic, care se constituie după metoda "bulgărelui de zăpadă", ca și românni, adică prin acumulări succesive. Însuși titlul a trecut prin avatare, ca și lucrarea, din a cărei primă dactilogramă un exemplar a fost încredințat spre păstrare în siguranță, în acele vremuri atît de tulburi, Bibliotecii Vaticanei (oct. 1942). În 29 iunie 1948, se oprește la titlul "Doctrina substanței", după ce oscilase între: "Substanțialismul", "Filosofia substanței", "Știința substanței"... Pînă-n 1955 au rezultat vreo 40 de mape și tot atîtea caiete de circa 5.000 de pagini, o mică parte fiind "prise" în anexele și-n notele lucrării (editată abia în 1988!). Lucrare nefinisată întocmai unei sculpturi de Michelangelo, are, tocmai prin aceste imperfecțiuni, mari deschideri. Anticalofil, "Doctrina substanței" este, credem, cel mai relevant exemplu de anticalofile la un scriitor filosof! N-are stil, de care se delimitizează cu dispreț în chiar paginile lucrării. Nesisistemtic (și nu vedem cum ar putea fi sistematic un... "bulgăre de zăpadă"!), lucrarea este un exemplu de acerb travaliu cu reveniri agasante, stîngăci, permanente tatonări semantice, inconsecvențe terminologice deconcertante... Si totuși "Doctrina substanței" se citește cu pasiunea celui flămînd de Idei, căci autorul este lunaticul febril, fulgerat de "jocul Ielear". Se impune comparația cu Lucian Blaga, un alt scriitor creator de sistem filosofic la noi. Este surprinzător că tocmai doi scriitori au configurat sisteme filosofice în secolul al XX-lea, cînd acest lucru este rarissim, din cauza exploziei informaționale și a hiper-specializării (fapt cu care autorul e, de asemenea, în polemică în lucrare!). Am putea risca observația că cele două sisteme filosofice sunt complementare! Blaga-puternic metaforic, creator al unei mitosofii autohtone mioritice, cu preferințe spre filosofia culturii și a stilului, cu înclinații spre arheologia psihologică abisală a inconștientului colectiv și a straturilor "mumelor", deși de pe poziții raționaliste, Camil Petrescu- "marcat" de Bergson și Husserl, cu înclinații spre ontologie, anticalofil, antistilist, cu luciditatea demersului tinzînd temerar spre reformularea întregii "doctrine a substanței" în termeni matematici, rămasă în manuscris, note nefinisațe, ce ar fi însemnat, din nefericire,... recrearea "patului lui Procust" în filosofie! Lucrarea se structurează pe opt capițole: I. Ontologia concretului; II. Metoda substanțialistă; III. Teoria cunoașterii. Problematica cunoașterii; IV. Ortolo-

gia(I); V. Ortologia (II); VI. Ortogeneza și structura istoriei; VII. Teoria valorilor. Etica; VIII. Noocrația (transformat de editorii lucrării (1988) din subcapitol în capitol).

II) Modelul substantialismului (Ontologia concretului): Noos, substanță, devoluție... și la Camil Petrescu lumea se ierarhizează bipolar: "polul energetic inferior" sau "energia primară" și "polul noosic superior". "Ne întrebăm dacă nu cumva Noos-ul [Spiritul] folosește însăși voința energiei primare", care, fiind afine, complementare, se recunosc, impletindu-se: "Elamul vital nu produce energie, ci o utilizează pe cea existentă în materie" (Bergson). Din "Evoluția creatoare" a lui Bergson a folosit și termenii antinomici: devoluție-evoluție în subspecie, devoluție fiind, după noi, un termen absolut... neinspirat! [Nous sau Noos este folosit de autor cu sensul de ideatie divină, gîndire în sine gînditoare și făptuitoare, târâia spiritului sau duhului cosmic, inteligență universală ce conține arché și eidé (eidos). Pe arché (inteligent și divin, continuu și prezent în toate în grade diferite) noi l-am numit, în cinstea lui Blaga, diferențială divină (DD). Intrețeserea arhîilor dă arhetipurile (eidé): (fișele DD). Noosul (numericalul) e locul comun al tuturor Formelor, Arhîilor sau Eidîlor, este cauza cosmică a Universului și are un Corp: Kosmos-ul. Noesis este manifestarea Kosmos-ului prin energéia, e vizuinea Monadei Noosice ieșită din sine în diversitatea multiplicată printr-o "distribuție ce nu divide", însă altereză! Noosul nostru imanent este parte din Noosul divin ipostaziat în Kosmos și conține implicit toate noeta (noimele, temeiurile, pe suport noosic): Kosmos noeta sau "harta integrionică (holografică)"! Noosul cosmic divin și paradigma morală pentru Om: Antropocosmos! Eidéle ne vin pe cale intuitivă, pe suportul noosic comun ce le "recunoaște" (anamnesis!) în Noosul Divin (eidé noeta= ideai, idee!), dar și pe calea percepției senzoriale (aisthēta) a obiectelor și fenomenelor paradigmatic (integrionice), deci de-form-ate sau in-form-onice! Operarea cu eidé noeta (idei) sau cu informoni să gîndirea sau noesisul, echivalent cu genesis! Inteligîția (întellegerea) și aceea subtilă și miraculoasă comunicune a informonilor cu arhetipurile (eidé) din noosul uman: astfel imaginea sensibilă (informonică) devine inteligibilă (ratională) prin reactivarea informonică a eidîlor potențiale (cf. și Francis E. Peters-Termenii filosofiei grecești - Humanitas, Buc., 1993). "Există o axă necesitate-noos care e, în mod antinomic și prezent și trecut [și viitor!] în același timp, căci timpul este a patra dimensiune a concretului". Durata apare ca un port-altoi al unui conglomerat de "timpi" cu viteze de "fire" foarte variate. Cu cât cîmpul gravific e mai mic, timpul pare mai dilatat, "dezdot" din curbura spațiu-timp! "Substanța nu e numai structură,... dar ajunge și ea la o unificare spațiu-timp. Axa trecut și axa spațiu se acoperă", adică se comprimă în același și "e și structură axială..." (DS-I, 295). Înținându-ne existența ca două conuri opuse, interferente pe aceeași axă, fiecare cu virful în centrul bazei celuilalt, cei doi poli ai existenței sănătății chiar cele două baze. Dacă ne mai imaginăm aceste conuri ca niște spirale (eventual 7!), avem modelul ontologic universal cu cele șapte straturi (nivele) ontice, căci fiecare "spiră" poate fi imaginată ca discul imperfect al unui nivel ontic. Cu cât spirele conului "energiei primare", cu baza jos (roșu), se micșorează, cu atât

cresc spirele conului cu baza sus (albastru), polul noosic superior, spiritual, dînd impresia că unul trece în celălalt! Modelul substantialismului l-am apropiat de schema convențională a "Luceafărului", a cărei bipolaritate dă bipolaritatea ființei umane în aspirația sa spre Absolut! După acest model, devenirea universală se realizează "crucial", pe cele două coordonate axiale: "spațiu hyperionic", vertical, de profunzime, coincidind cu axa celor două conuri, și "spațiu mioritic" (ambele constituind ceea ce am numit spiritul carpat, opus celui balcanic!), cel mioritic, orizontal și... orizontic, putînd fi raza fiecarei spirale-disc, pornind dinspre axă spre exterior: axa devolutivă (D) și raza evolutivă (E); cu cât raza este mai mare, cu atât "periferia" evoluției este mai depărtată de centrul vital, deci mai alienată, mai... degenerată! Una este mișcare devolutivă substantială (D), iar cealaltă mișcare evolutivă în subspecie (E), aflate în interacțiune, axa devoluției (D) fiind "itinerația noocratică al spiritualității creatoare" (DS-II, 25). Mișcarea devolutivă (avînd sensul de jos în sus!) e o "eliberare progresivă a noosului, desfăcerea sa din "implicația" energiilor primare..." (DS-II, 26). Prin "devoluția substanței" C. Petrescu înțelege "totalizarea și tezaurizarea progresivă a structurilor concrete, durabile și universale"; "tot ceea ce este substanță este actual, dacă n-a pierit prin accident, ceea ce înseamnă că fiecare creație ulterioară cuprinde ceea ce a fost substantial în creațile anterioare, evident nu și ceea ce a evoluat dialectic"; "în substanță actuală e prezentă toată substanța trecută, nu și ceea ce a evoluat în subspecie și a cunoaște substanța actuală este a cunoaște substanța devolutivă propriu-zisă", "cea mai mare parte și cea esențială dintre motivele structurale ale trecutului se regăsesc în structurile actuale". Durata deci pare că "scapă" curburii gravitaționale, oricărui cîmp, oricărui de puternic! Spațiu-timp se desfășoară ca un evantai din comprimarea într-un punct axial, perigetic (minimal), ajung apoi într-un apogeu al desfășurării, apogeu de structură a substanței pe un anumit nivel ontic al ei, pe nivelul ontic superior fiind într-un minimum (perigeu), concentrare de cod genetic, axial, într-un spațiu-timp perigetic, o închidere, încapsulare, care abia apoi urmează a se desfășura! Informația este strîns legată de structură; poate fi omniprezent, scăpînd din friile spațio-temporalități, oricărui comprimabilă și oricărui extensibilă și nu se "termină" oricărui "consumă" din ea: "Se distribuie fără să se dividă sau împartă" (C. Noica)! Pe axă total este informație concentrată la punct, lumină informonică arhetipală. [Folosesc informon, informonic evitînd informație de care se uzează abuziv în limbajul comun, în relațiile cotidiene, "culturale". Informația apare ca o deformare a informonilor înțeleși ca informație integrionică, cuantică, ca o categorie filosofică și... fizică distinctă. Informon este informația în sine, ca structură arhetipală manifestată în obiecte și fenomene, dar și reflexia informației actualizate, ieșirea informației din "chingile" țeserii cîmpurilor obiectului în sine, din limitare în nelimitare. Informonii sunt ieșiri din sine ale structurilor, ce "trădează" amprenta structurală întrinsecă, emîțîndu-se prin unde informonice "scăpate" din chingile de cîmpuri structurate ale prezenței în sine, ieșirile din limitarea severă, riguroasă și în-sinelui în nelimitarea în care se

distribuie fără a se divide: "baia informonică", "akash"!). Structurile trec în informoni reflexivi cu un minimum de suport fizic, dimensiunea lor fiind de adîncime, substanțială. Codul arhetipal conține comprimat în sine "filmul" integral, o infinitate de instantanee, fișe diferențiale, care se desfășoară apoi în evantaful fenomenului. Un plus de noos duce la un minus de materie și la un plus de substanță (structură), noosul se desfășoară în substanță în "ritmuri cronice", tacturi sau pulsări temporale. Astfel, se pare că materia are în sine predispoziția noosică pentru a dezlănțui desfășurarea evantafului structurilor imanente siesi: entelehia! Ca scop lăuntric, ca simț imanent de orientare în existență, face presumi dintr-o interioritate absolută, pe cele mai rafinate structuri terminale (substanțiale), propulsând flințarea spre noi structuri sub presiunea noosului, rafinând structurile anterioare. E o auto-creație perpetuă, principiul creator se transmută (dizolvă) în propria creație, tinzind spre noos: "Orice creație amulează ceea ce a precedat-o și se anulează pe ea însăși în ceea ce a creat (...) această dispariție a realității creațoare în însuși actul creației este ceea ce caracterizează substanța, spre deosebire de cauzalitatea mecanică [dialectică] în care cauza persistă" (DS-II,44) sau "Lucrurile se nasc și mor umul în miezul celorlalte" (J.I.). În devoluție cauza trece în efect, efectul este imanent cauzei (entelehia), impulsul noosic se află în "urma", amprenta pasului precedent (feed-back)! Noosul (spiritul) este imanent materiei robuste, anticipând structurile noi. Deci noosul este "trezit", "reactivat" în materie, întocmai spiritului în sufletele noastre! O structură contingentă își caută un corespondent mai adânc, își caută siesi profunzimi. Trecutul pare a fi "cădere" energetică a informonilor! Prezentul ar putea fi astfel relevanță energetică a unor structuri arhetipale omniprezente: "Care e trecutul valurilor de apă decit tot apă?... Astfel spațiul și timpul se unifică în conceptul spațiu-timp", momentele în succesiune sunt părți ale Oceanului. Valurile se închid în urmă într-un continuum spațio-temporal, un fel de etern-concomitent înmagazinind totul! Materia organică ar fi fost favorizată de folosirea foarte inspirată de către noos a *C*, reușind o adevarată "conjurație" a elementelor "vecine" *Carbonului*, *parașuta carbonică*, *"Arca C"* contra curentului căderii entropice ("Fără îndoială, rațiunea pentru care atomul cu șase electroni [cu nucleul șaptele] posedă aceste proprietăți remarcabile își are originea în vreo lege primordială a naturii pe care fizica matematică încă n-a ajuns să o pătrundă"!), (v. PP-390 și DS-I,33)). Mișcarea devolutivă este o *ortogeneză* (nașterea perpetuă a Adevărului autentic), în direcția unei spiritualizări, a unei sublimări progresive a materiei în spirit (noos), un drum invers entropiei! "Fereastra" spre Spirit se deschide în materie și este tot mai largă cu cît devoluția progrescează pe scara ontică întru substanță! Materia poate trece progresiv în substanță. Punctul terminus al devoluției ar fi atunci cînd substanța își va fi "epuizat" desfășurarea în structuri informonice, deci total pare o conversie, transmutație a materiei în structuri (informație), substanță: maximum de structuri cu minimum de materie, deci o conversie a energiilor în Spiritul desfășurat în structuri informaționale (informonii)!,... energie spirituală! "Substanța este calitatea în indefinită creștere cantitativă", din structură în

structură pînă se varsă în Spirit (Noos), unde se pare că... nu mai are "aripi să mai zboare", energie, e doar structură. "Substanța este oarecum punctul de acțiune [laborator] al noosului, este ultimul suport noosic... E un suport noosic înăuntrul materiei care se servește de materie...", că doar aici săt germenii încă netreziți pe care noosul îi absoarbe parcă întru sine, întru următorul pas-structură; astfel structurile se desfac unele din altele cu grad de complexitate din ce în ce mai mare, "noosul își perfectionează suportul". El pare a fi duhul reactivării unor structuri noi pe suportul celor vechi, trezirii lor la viață, eliberării. Polul noosic "polarizează" din nivel în nivel cele șapte desfășurări structurale, calitativ diferite, pînă la "epuizarea" materiei în structuri substanțiale. E cu atât mai multă materie cu cît săt multe cîmpuri care "închid" structurile în ele însese, le comprimă, căzînd într-un conservatorism diabolic, intricațile sincrete, rupte de fluxul axial, devolutiv. Materia pare a fi structuri noosice "căzute în colaps gravitațional", *black-holes sui-generis!* Propulsarea structurilor se face energetic dintru sine, intensiv, prin dezintegrearea maselor și transmutarea lor și a energiilor în structuri substanțial-informonice, întru structuri ultrafine deschise Spiritului prin substanță (echivalentul indian al lui *Sattva*). În vizuenea filosofului, devoluția este orientată finalist (în spirale cu deschideri largi), în timp ce evoluția (materialist - dialectică!) stă pe loc, e o evoluție în cerc, în inel închis, de la model (Unu) la reflexia lui multiplicată (Multiplu), respectând strict "desenele" proiectului, avînd grija să nu iasă din *marjele de toleranță* ale identității de sine. Ieșind din aceste marje "cuminti", se poate trece în nimic (neant) sau în altceva! De frica neantului, ele preferă conservatorismul riguros, refuzînd orice pas spre deschidere, devoluție, închizîndu-se ermetic în sine. O mișcare creațoare, ascendentă, deci, și o alta repetitivă de cizelare și fixare (ce rareori se nimerește a fi un inel perfect, cel mai adesea e o spiră (+, -), deci chiar descendentală (*Tamas*)! Aceste plusuri "minuscule" nu săt luate în calcul de C. Petrescu, pentru el evoluția fiind un veritabil "cerc (inel) vicios", deși vom vedea că, spre final, "uită" și va scrie o frază de-a dreptul surprinzătoare: "Interferența dintre aceste cicluri-[in subspecie]- săt într-un indefinit concret, de aceea nici nu poate fi vorba de cicluri închise [inele!], ci, poate, de cicluri în spirală ... dispuse într-un sens organic ierarhic" [integrionic], spune C. Petrescu, contrazicînd evident tot ce a spus despre evoluția tautonomă *f:d:d*, în cerc... închis; deci este necesar "experimentul" din laboratorul flințării în subspecia dialectică! În general, e o devoluție mediocă această... evoluție, cu deschideri ale spirei minuscule în indivizi multiplificați din subspecie, dar ele devin o tendință, o rezultantă înregistrată de arhetipul central, provocînd saltul devolutiv. După autor, "evoluția nu este... magistrala istoriei, acest rol revenind devoluției". Devoluția substanței înseamnă o "involuție" a materiei și o desfășurare dintru materie, ca dintr-un caier, a structurilor ce vor "țese", "împleti" substanța, o eliberare a noosului din "chingile" cîmpurilor, frînelor materiei în colaps... Si aceasta se face gradat, pas-cu-pas, cum ai destrâma o țesătură sau o împletitură... împîslită. Există o ordine strictă, riguros ontică a acestor "destrâmări" în fișii de cîmpuri structurate. Noosul, ca și electricitatea, nu pot fi eliberate decit de o întreagă

piramidă de structuri prealabile, adecvate, fiabile, "cu energie din ce în ce mai rafinată". Cu alte cuvinte, nu e posibil nici măcar un simplu boc în timpul lui Ștefan cel Mare, ceea ce demonstrează importanța integrionicii. Astfel calea spre noos devine structură tot mai rafinată, garantând catalizarea a noi structuri noosice, substanțiale. Eliberarea de noos este un drum spre origini ("drumul spre centru"), antientropic, creșterea conului noosic făcându-se în detrimentul conului materiei. Există o tendință (Sattva!) de eliberare a noosului structurat în substanță, fiecare structură anterioară fiind condiția suficientă și necesară a eliberării unei anumite structuri noosice, calitativ superioară. "Pe scara devolutivă, noosul valorează atât cît valorează mecanismele [preliminare] și gradul de rafinare și concentrare a energiei primitive de care dispune". Întreaga "Odisee" umană a cunoașterii își dezvăluie valoarea prin eficiența noosică în defrișarea, cucerirea de noi structuri materiei, "...progresul corpului substanțial și progresul în apărarea noosului și în sensibilitatea noosică". Evoluția este un proces de păstrare, conservare, multiplicare a ceea ce s-a realizat pe scara devolutivă: "mișcarea evolutivă este o cale de rezervă, de schimb am zice, menită să supleze mișcarea devolutivă atunci cînd aceasta este irealizabilă, menită să păstreze (subl. aut.), cîştigind timp" (DS - II, 26). Evoluția ar fi fixarea în serii a prototipului conținând arhetipul imanent, pe care-l are neconitenit ca tel la orizont (acea ruptură în inel ce-l face spiră ce... aspiră, adică spira (d : f) noiciană (orizontul deschis al devenirii întru Ființă), opus inelului (d : d) (devenirea întru devenire sau de dragul devenirii). Distanța dintre cele două brațe ale spirii constituie "orizontul deschis" al devenirii întru Ființă (Noos), e marja de toleranță sau de siguranță, de identitate, e deschiderea devolutivă. Evoluția în subspecie și centrifugală, plasare pe orbite în rezervă, salvare, imagini în oglindă, simulacre: "Planul evoluției în subspecie al gîndirii dialectice, [paradoxal, ar fi]... lumea esențelor pure, lumea ideilor platoniciene! Evoluția colaborează cu devoluția secondind-o și susținind-o permanent. În orice germene al Unului Multiplicat (conform "distribuirii fără a se divide sau împărți" noiciene), există speranța reușitei atingerii arhetipului imanent materiei brute, "dislocării" structurilor din intricații sincrete, prin conversia materiei în structuri integrate, conversia energiei brute în spirit rafnat: undă prelungită și multiplicată de corpusculi, ambele fiind cauză și scop, complementare (Alfred Kastler). Astfel evoluția ne pare să însemne circuite feed-back "aproape" închise, "inel", "cerc vicios" (d:d), în timp ce devoluția presupune spirala, "cerc deschis", "virtuos" (satvic)(+), sau... "diabolic" (tamasic)(-), (d:f), ceea ce presupune un cod cifrat, proiect ascuns "citit" selectiv: ce citește pasul urmator în "urma" care-l conține?

III) Integronică, valoare, semnificatie, sens
 Arhe-proiectul imanent este întreținut, "citit" și activat "pas-cu-pas", "fișă-cu-fișă" pe același unic suport de informație (spirit, noos), într-o succesiune cu o frecvență ce-i marchează timpul specific. Fișele diferențiale în succesiune nu vor fi niciodată aceleași, "nu ne scăldăm niciodată în același rîu", nerăbdind însă arhetipul, neieșind din marjele-i de toleranță! Altfel... Starea finală există în "simbure", este anticipată în fiecare pas printr-un sistem cu

autoreglare (feed-back). Arhetipul este totdeauna prezent, la el se face raportarea stărilor intermediare a "pașilor-fișe". Ele urmează esența întreținută ca o nebuloasă: "Nu m-ai căută de nu m-ai fi găsit deja!" (Pascal). Totul este orientat, totul are sens spiritual, ultimul pas fiind "vârsarea" în Divin, în Ființă, în Noos, fără a se contopi ("se topește, fără a se contopi")! "Creșterea spre polul noosic este o... eliberare ce leapădă balastul material" sau îl impregnează cu spirit trecînd dintru materie întru substanță: transmutație, conversie, devoluție... Valorile substanțiale corespund axei devolutive, reprezentînd unicatale create în Artă, Știință, Tehnică... Valorile se susțin organic reciproc integrionic, "noocrația [e] edificată pe temeiul axioocrației substanțiale". Pe scara valoric-devolutivă, ultimul nivel de evoluție le integrează pe celelalte: organicitatea, pe care noi am numit-o Integronică. "Substanță e structură și deci valoare...". Ființa umană este integrată (ancorată) în lume prin cel puțin două "metabolisme", care-o "construiesc": informonic și nutritiv. Introducem conceptul de "metabolism" pentru orice asimilare/dezasimilare, intrare/ieșire precum și pe cel de "hartă holografică (holos-întreg, spațial) pentru a demonstra cum sunt asimilați informonii pe structurile noosice ale omului, cum întră devoluția omului integrionic și devoluția cunoașterii există serioase discrepanțe: ca antropocosmos, omul e integrat în noos și cosmos. Putem bănuia o "hartă holografică", corpul informonic al omului, ce se "construiește" și după modelul corpului fizic, dar și după cel al cosmosului: antropocosmos; și atunci cum, unde și ce anume plasează structurile informaționale (valorile) în acest antropocosmos? În funcție de ce se plasează ele aici? Nu cumva există un cod special vizînd Întregul, Umul, Monada, Ființa, Noosul? (Arhetipul însuși devoluează întru Monadă, Noos). Valorile substanțiale fiind comune omului și lumii, etica e una singură, a antropocosmosului, de unde, "identificarea eticii cu noocrația,... integrarea ei în noocrație, căci etica nu poate promova valori care să contrazică noocrația sub condiția anulării" (DS-II, 86) și aceasta numai dacă omul e antropocosmos, e construit "după chipul și asemănarea... lui Dumnezeu" (Ființei). Noemele (noimele, arhetipurile) capătă relevanță informonică și topos în "harta holografic-holistică" umană. Integronică înseamnă integrare organică de structuri, în ierarhii de nivele, respectînd ierarhile lumii și ale ființei umane, poate și cele divine. Obiectele, fenomenele, își au limitele lor fine structurale, "scrise" de cîmpurile lor intrinseci, pe care omul le pune în valoare, le semnifică, le elucidează în "harta sa integrionică", avînd astfel criterii valorice de orientare în lume! Un "metabolism", prin hipertrofie, î-a generat pe celălalt! Același temei, aceeași noimă, aceeași tablă de valori, numai că mult aprofundate, substanțializate! Informonii sunt asimilați pe o "urză" comună omului și lumii (ființa umană e ca o prismă ce concentrează cîmpurile subtile într-un focal-laser, Eul, nod gordian al tuturor DD și fișelor DD, printr-un proces asemănător (dacă nu identic!) "efectului de piramidă"! "Noi socotim... problema valorii atât de importantă încît, fără o clarificare a ei, filosofia însăși nu se pare o aventură ratată" (DS-II, 85), motivată ca energie preferențială de deschidere. Omul este singura ființă axiotropică

(înclinată spre valori), cele mai potrivite trepte întru devoluția sa. Omul se orientează preferențial, selectiv, în funcție de o... tablă de valori înscrisă în ființă sa! "Esența valorii este depășirea", adică acel orizont deschis în inelul devenit spiră, grăuntele, scîntea de spirit (noos) ce dău imboldul devolutiv, deschizînd orizontul. "Motivul depășirii subiectivității" ("Ceea ce nu depășește subiectul este pseudovaloare"), identificat cu ieșirea din egoism, depășirea *cenesteticului* și folosirea energiilor pentru emanciparea sublim-devolutivă a ființei umane întru realizarea substanțială, obiectivarea în valori, doborârea de recorduri, și menținerea pe... podium, într-un substanțialism ridicat constituie valoare umană. "Substanța e structură și deci valoare..."(s.n.), "...Valorile substanțiale sunt chiar structuri ale substanței, se împărtășesc din perenitatea și universalitatea substanței, ca o raportare nu la subiect, ci... [la] însăși universalitatea spre care converg toate aceste valori care nu sunt simple gratuități, ci își constituie esența din însuși faptul că sunt acte ale libertății noosice, căci *orice valoare e valoare întrucât e o modalitate a libertății*"(s.n.)"(DS-II,99). Valorile substanțiale însotesc îndeaproape, susținînd-o ca suport, devoluția noosică, ajungînd la o ideală placere a ființei umane în lumea substanțială, ca placere în "harta holografică". "Valorile își justifică numele numai atunci cînd sunt valori substanțiale, adică cînd sensul lor este ajuns pînă la dimensiunea substanței cît mai adînc spre polul noosic"(DS-II,99), tînzînd la "unificarea în substanță". Valorile substanțiale sunt opuse pseudovalorilor-mijloc, bunurilor de orice fel, inclusiv... culturale, evoluții în subspecie ale valorilor autentice, substanțiale: "Orice cultură este substanță aservită dialectic!" Pseudovalorile ar fi: I) *subiective (biologice)*: *cenestetice* (plăcerile create de civilizație), *organice* (sănătate, vitalitate, frumusețe, inteligență), nutritive (bunuri de consum materiale), putîndu-se rezuma la "*Mane, thekel, phares*" (Numărărat, cîntărit, împărtit", deci divizibile, epuizabile!); II) *aistorice, sociale* (hibride, subiectivitate colectivă): structura speciei (familie, clan, trib, popor, națiune, rasă,umanitate, ierarhic integrate, organic, integrionic), b) *regulative*: comunități, instituții; III) *culturale*, de comunicare intraindividuală și intercolectivitate (arta, știință, tehnica, filosofia, religia, în subspecie și IV) *valorile obiective autentice (substanțiale, spirituale, noosice)*: creațiile-unicat din știință, artă, tehnică, cele care revoluționează efectiv lumea. Acestea sunt inepuizabile, "se distribuie [oricît], fără să se dividă", sunt... nonconflictuale! Semnificația e un act de valorizare și ar fi viziunea a căt mai multe valențe-structurale adînci, subtile, noosic reactivate sau virtuale, nereactivate, cu căt găsim mai multe justificări de "a fi" în obiect... Ar fi, prin urmare, o vizion structurală (cu căt mai fină, cu atît mai adîncă și mai... polisemantică!). E, la urma urmei, o vizion substanțial-structurală, noosică și... valorică (pe axa-axios) de mare adîncime, a structurilor latente. Semnificația e noema (noima) aceluui lucru, sensurile sale dinspre structurile contingente spre cele de profunzime, transcendentale, arhetipale: "Tot ceea ce e socolit real dincolo de intuițiile esențiale este semnificație". Iar sensurile sunt și probleme de integrionică pe nivele ontice, semnificația este și rost (adică esențele în întreținere), direcția rostului și... rostire (expresia rostului). Face distincție netă între

esențele substanțiale și semnificații, care sunt raporturi, "maximă adevarare la complexitatea concretului". Semnificația este o conexare, integrare la Tot prin complicatul proces, joc al indeterminării: întreg-partea, rațiunea de a fi a unui obiect în context, în țesere (syntaxis). Semnificația este acceptiune, ceea ce se "vede", dar, mai ales, ceea ce se "intrevede", este sensul înțelegerii noastre, dar și sensul devenirii și... devoluției obiectului în fiecare instantanee al lui, în procesualitatea simplă, evolutivă, dar și adîncă, devolutivă, însemnă și virtuți sau posibilități ale obiectului, deschiderile sale. "Semnificația este o integrare prin raportare"... la absolutul imanent "hărții holografice" a Lumii pe suport noemic (mental). "O prezență absolută poate avea... un număr indefinit de semnificații, toate concrete... De vreme ce structura esențială a concretului e substanță, le vom numi structuri substanțiale"(DS-I,291)... într-o "anume polarizare, de vreme ce, pe axa devolutivă [D]... substanța este polarizată în creștere spre polul noosic"..., "polul realității necesare e, deci, mai puțin substanțial decît polul libertății efective noosice". Camil Petrescu delimită clar esența în sine a obiectului de semnificațile ce se stabilesc numai în contexte, ca raporturi. "Esența același fenomen poate căpăta cele mai diverse semnificații, în funcție de ansamblul în care este integrat". Integronica variabilă a esențelor dă semnificațiile. "Tot ceea ce depășește vederea noosică e dat exclusiv în semnificații" (II-215), e aura posibilului, ca aură de fond arhetipal al obiectului, aura "duhului" său, nimbul său spectral, invizibil din cauza succesiunii de momente cu viteze fantastice ce "acoperă", eclipsează fondul arhetipal extrem de subtil... Însă această aură, egală cu sine însăși, un "film comprimat", este omniprezentă: e aura arhetipului, pe fondul căreia se succed momentele, fișele diferențiale. "Ierarhia indefinită a cuantelor perceptive [cuante informonice!], concrete constituie substanțialitatea cunoașterii. Atît cît e dată, substanțialitatea e dată în semnificații concrete, adică în imagini (care trebuie să fie, însă adecvate). Se ... "identifică în esență un anumit sens" "există intuiția unei direcții axiale [axiologice] a istoriei și intuiția unei ordini și a unei dezordini... în... natură..."(II-14). "În afară de raporturi, pot găsi în concret direcții indisutabile...". Deci sensul este de la o structură la alta, calitatea diferă în funcție de absolutul imanent revelat și... relevat în contextul integrionic respectiv. Diferențele se fac prin analogie cu sine însuși în momente diferite, cu altele similare sau cu un absolut arhetipal imanent, intuit doar. Nivelul de avangardă creator, după ce atinge sublimul creației de pe axa devolutivă, trece în nivelul ontic de subspecie, ordonînd subteran, ca un cîmp fertil, creator, producînd în serie prin feed-back inductiv, reflexiv. Realitatea creatoare (cu zestrea sa genetică uriașă) se resorbe în însuși acul creației: "Orice creație amulează ceea ce a precedat-o și se amulează pe ea însăși în ceea ce a creat. Această dispariție a realității creațoare în însuși acul creației, este ce caracterizează substanța spre deosebire de cauzalitatea mecanică [dialectică] în care cauza persistă"(DS-II,44). "Creația însăși e totdeauna cunoaștere. În acest sens nu există invenții, ci numai descoperiri", căci totul este desfășurare de structuri inedite. Cum e posibil ca noua structură să fie deformată de presiunile și

interferările celorlalte cîmpuri de circumstanță, avînd multă "zgură", "balast" material (*intricații sincrete*), e lăsată în "laboratorul" ființării în subspecie pentru a se "căli" (fixa) și cizela, a deveni cît mai suplă, mai coaptă pentru un nou salt devolutiv al arhetipului. "Valoarea de substanță e organizarea momentelor de creație în funcție de eliberarea noosică". Cantitatea de cunoaștere (care e structură substanțială) "constituie criteriu valorii", "valorile substanțiale sint valorile originare, dispărute în individualitatea lor", dar nemuritoare prin multipli-cări. "Corpul substanțial este, în același timp axa [ca o antenă telescopică comprimată!] pe care a fost posibilă creația devolutivă și aceea din care evoluția dialectică a prelungit [emițind!] intențile și schitele în subspecii", "e stratal cel mai intim al materiei..., în el sint principiile organizatoare și noosul latent...". "Orice cantă este structură axial" (!), aşadar este compusă dintr-o particulă arhetipală și unda sa afină. Particula arhetipală de pe axa-axios ("Monosie") se proiectează orizontal în propriul cîmp din subspecie, realizînd cîpări induse, decupate în undă! "Fiecare creație nouă pe scara istoriei trebuie să lupte cu creațîile anterioare ca să poată dura. Mijlocul e înmulțirea automată [trecerea de la Unu la Multiplu, reverberația cuantei în cîpă], la nesfîrșit, prin asimilarea materiei necesare și prin diviziune" (DS-II,42), arhetipul își are deci "sediu" (toposul) pe axă, particula-cod reflectîndu-se în undă afină, ca prototip, "umbră", "Idee platoniciană", ce "se distribuie fără a se divide", ca germeni fertili ("spori"), "linii devolutive", trecînd apoi prin toate straturile ontice sau prin "restul" celor neparcurse încă. "Punctul-acela mult mai slab ca boala spumii" face din "noosul" de fișe-DD al subspeciei mumă. Întru acest genesis, "risipei se dedă florarul", excesul în multiplicarea infinită în subspecie a arhetipului nefind cenzurat de nimeni. De aceea spuneam că în subspecie nu-s inele (cercuri) tautologice, ci mici spire care acumulează și selectează, fixează, inovînd și transmițînd prin feed-back informonic "centralei" modelului pe care-l îmbunătățește; arhetipul devine, fatal, un "zeu înlănțuit de circumstanțele din subspecie", deci, prin feed-backul informației, se supune rigorilor acestora devoluînd pe axa-axios! Valorile se constituie axial, pe nivele ontice, ca esențe arhetipale integrone: regente și subordonatele lor, care nu mai sint valori, decînd cînd li se resimte lipsa cronică (valori de întreținere, suport), ce nu mai contează ca valori, la C. Petrescu primul fiind totul, al doilea nimic! Apogetica valorică este vîrful de lance al noosului, sporul de valoare e-n sporul de structurare adîncă și-n sporul de cunoaștere a ei și de identificare noosică cu aceste structuri. Ele se definesc integrone, însă lupta veritabilă axiologică e-n regentă! Fiecare nivel ontic își are deplinătatea structurilor sale, coacerea fructelor și semințelor sale, ce vor propulsă specia pe următorul nivel ontic, prin acumulări de deschideri, ce se vor întipări în codul-genetic axial. Acele apogee configurează nou prototip conținut ca o sămîntă în ele, dezvoltîndu-se dintru ele! Se pare că există la fiecare din cele șapte nivele ontice un perigeu germinal și un apogeu al fructelor și semințelor coapte, mature, un perigeu genetic (cod potential, nedesfășurat) și maxima lui desfășurare, apogeul său, cînd el a spus tot despre sine, plus un "ceva" misterios, tainic. E acea năzuință spre spiritul arhetipal, în care se uită ca-ntr-o oglindă

(feed-back) și la care se raportează! Prin această "fantă", "fereastră devolutivă", intră aerul tare și curat al Noosului, substanțializînd. "Ruperea" zalei (inelului) o face "magnetul" Spiritului Absolut (Arhetipului); "specia conține în sine, imanent, absolutul său". Și toți indivizii aspiră întru acest Absolut, care "rupe" inelul transformîndu-l în spiră; în acest fel, generațiile de indivizi "repetă" arhetipul, deci și absolutul, și atributele următorilor pașii pînă le întîrpăresc în memoria genetică. O structură ajunsă la maxima ei coacere prin repetițiile generațiilor de indivizi, apar deja în sine semnele salutului într-o nouă structură pe un nivel superior, care o aspiră devolutiv: integronica! Bineînțeles că în noul strat ea apare în perigeu. Apogeul din nivelul pe care l-a cucerit și l-a asimilat este perigeul nouului nivel pe care urmează a-l cucerî integral și pe orizontală (mioritic), integrîndu-șî-l. Noul strat ce-o integrează îi conferă calitatea sa ideală, iar fondul structural substanțial acumulat îi permite să încerce noi "experiенțe". Devoluția și deci o cucerire de noi structuri în materia ce pare o "cădere" energetică în propriile cîmpuri, iar structurile ce-o impregnează par a fi o desfășurare calitativă a materiei, o angajare a energiilor în sens spiritual pe cele șapte niveluri, o eliberare de Spirit. Trecerea materiei în substanță se face evoluînd calitativ în straturi cu structuri integrate din ce în ce mai deslușite, mai fine, mai fiabile. "Noosul nu poate realiza nimic decit folosind necesitatea contra ei însăși", ca-n artele martiale! "Din întîi moment al închîstării în materie, noosul s-a găsit cu totul dezarmat..."; "...neavînd nici o priză asupra materiei în care a fost încarcerat [deci imanent materiei căzute!], el va folosi tot ceea numim geniu [finger, zeu] ca să se elibereze", "lupta noosului cu formele în care s-a înclestat cu energia primară" (DS-II,53). Energia conținută se resoarbe în energia spirituală, în structuri informonice, deci informația "duce" la Spirit. Structurile "căzute" în mase "tînjesc" să revină la Lumina Absolută a Noosului. Căzută în propriile cîmpuri, materia "știe" că are mult spirit conservat în sine, ce trebuie scos de un agent antientropic: Omul din "Arca C". Telul nostru este de a găsi "noima" fiecarui lucru sau fenomen, a o înțelege. De aici necesitatea cunoașterii substanțiale a structurilor, maxima noastră adevărată la esențele apogetice ale fenomenului, sincronizarea noastră intimă cu structurile respective. În acest sens, "percepția poate fi socotită ca o formă perigetică a substanței", la forma structurilor ei apogetice se ajunge greu, prin cunoașterea totală, dar și prin intuiție, inferență... Cu cît se restrînge anvergura spirelor comului roșu întru punctul din vîrf, cu atât crește amplitudinea celui albastru, noosic, avînd loc o conversie a comului spiralic roșu în structurile revelate ale celui albastru, unul devoluînd în celălalt, adică prin (re)cuceriri de structuri căzute în ele însese! Baza roșie poate fi conglomerat de "spori-spectrali" ("linii devolutive"), căzuți entropic în propriile cîmpuri (de unde impresia de materie tare!), iar opusul ei, maximum (apogeul) desfășurării structurale, e structură subtilă, perfect etalată, și... "solubilă" în Lumina Absolută, "nemaivînd aripi să mai zboare", energie să mai devolueze... Fiecare punct din pulbere aspiră să străbată nivel-cu-nivel, desfășurîndu-șî "colorola de minuni" pînă se varsă în Noos întru care năzuințe permanente și care-i este suport. Prototipul robust își are partea sa de

idealitate, configurată în sine ca Arhetip, întru care aspiră, "rafinându-și" structurile.

IV) CREATIA. Cultură, stil, tradiție

A intuit genial C. Petrescu că doar pe verticala axei apare creația, pe orizontală se repetă "în serie", se fac ameliorări minime, se experimentează în contexte inedite, se cizelează întru maximum de structură cu minimum de materie..., și nu e obligatoriu ca un nivel să integreze calitativ toate ciclurile ce se manifestă în el, ele pot rămâne insolubile în esențele nivelului respectiv, deși cimpul substanțial le impregnează pe toate, rămân "grăunți" de cimpuri nedizolvabile în substanța noosică a nivelului dat: "*intricatiile sincrete*". Dacă circuitele feed-back ar fi închise în inele (d:d), s-ar bate apa-n piuă într-o dialectică tautologică, "artă pentru artă", și pentru a fi, gratuit, fără sens, fără orizont, fără... noimă, ar fi o împietrire absolută! Or, creația este prezentă perigetic și-subspectie, ca cizelare, fixare, fără a ieși din *marja de identitate*, e totodată orizont deschis spre noi structuri, circuit deschis în spirală (d:f), care prin acumulări, provoacă transmutația celulei avangardă, substanțiale, între cele două capete ale spirei se află orizontul celor mai splendide posibilități, scîntea noosică divină, ce-i dă sens arhetipal prin circuite feed-back. Fără o solidă bază substanțială deja cîștigată, fără temei, ar orbecă în indeterminare, căci această bază conține implicit arhetipul-ghid. Orice creație autentică nu anulează ceea ce a precedat-o, ci o asimilează în apogeul ei, apogetica tezaurului substanțial preluat ca tradiție. "În experiența apogetică găsim și esența și toate *intricatiile sincrete*", (termen introdus abia în vol.II, cu sensul de conglomerat, balast material insolubil în substanță noosică). "Tot ce s-a specificat în istorie, [osificat, sclerozat, împrietrit] este pierdut pentru devoluție, trebuie sfârmat ca atare", prin revoluții, război, explozii, cataclisme etc., căci aici sunt acumulările de erori retrograde, conservatoare, otrăvuri, piedici pentru devoluție. "S-a construit atât de mult greșit, încât însăși demolițiunea pune grele probleme" (DS-II,56). "Subiectivitatea dialectică e posibilă... prin însăși specificarea ei în rămășițe durabile" (s.n.), "nedizolvabile în spirit", așa cum observă și majoritatea școlilor filosofice orientale! Ele trebuie făcute solubile prin "solvenți" noosici anteriori; sănătoșeuri toxice pentru spiritul și psihicul uman, adevărate otrăvuri sau balast ce neid sau îngreunează gîndirea și spiritul! "Dialecticul este forma de păstrare a cîștigurilor noosice (DS-II,59), "toate valorile dialectice pot fi considerate ca valori ajutătoare. Intuiția substanțială ne arată că devoluția procedează păstrînd esențialul și lepădînd accidentalul impus de împrejurări" (DS-II,92). "Sensul substanțialității este organic", adică neapărat integrionic (holistic)! Cele 7 straturi ontice se integrează ierarhic într-o structură integrionică devoluțivă: "structură din structură...", de la materie la Noos, la Ființă, la Spirit... Tendența axială este de a depista noi centri (semînțe, spori, nuclei) noosici, linii ortogenetice (devolutive) de o anumită individualitate substanțială, ce funcționează asemeni unui centru de transformare, "staționi substanțiale" ce se vor desfășura apoi în noul nivel, evoluînd în subspecie, repetat, pînă se vor acomoda perfect nouui mediu, asimilîndu-l. Saltul se va face "prin utilizarea incomensurabilei energiei primare însăși", resorbindu-se în structuri informonice. Evoluția

dialectică este ajutătoare, tautologică, reluare și fixare, fără inovație creatoare, e cîmp experimental. "Evoluția dialectică este oarbă și automată. Devoluția este atentă și lucidă", e mai conformă cu sine însăși, "în urma ei nu rămîn... urme", ea-și valorifică integral toate antecedentele, "ceea ce e substanțial e supraspecific și birule stilul,... tiparul dialectic...". Dar oare "autenticitatea structurală a creației" nu este stil, ca amprentă structurală? Poate nu manieră, conformare servilă la un "stil" rigid, dar e o raportare liberă la o idee autentică, vie, proprietatea expresivă a acesteia. Individul iese din sinea subiectiv, devorator, obiectivîndu-se, exprimîndu-se în sporul de substanță creată, concentrînd întreaga energie a ființei în laserul creației. Mutatis mutandis, acel individ este valoros care reușește să se obiectiveze în creații nestereotipe, unicate autentice, adică conectate la arhetipuri. *Stilul se resoarbe în valoare*, substanță apărînd pe prim-plan, ca idee, eclipsînd mălestria stilistică! *Stilul* - ca energie substanțială - se va concentra în laserul întregii ființe, focalizat pe filonul inedit diamantifer salvat din întunericul geologic al materiei în lumina noosică... Astfel stilul devine din funcționalitate în sine, stereotipă, automată, inelară, manieristă, formală, seacă, tautonomă etc., un aparat dislocator de noi structuri, cu condiția să-și focalizeze spotul luminilor sale reactivate pe ultimele redute ale materiei. Stilul devine astfel forță de deschidere a "inelelor vicioase" în "spirală virtuoasă", creator de noi structuri substanțiale valoroase. Stilul este amprenta mea substanțială de ultima oră, apogetică, e și caracter (structură reactivă), și temperament (energie disponibilă), nu cunoștințele mele, ci configurația structurală reactivă de ele, deci asimilate, e avangarda mea în devoluție, "relieful" meu apogetic din "harta holografică". Aici e forța creației cuiva! Stilul numai cînd este susținut de un puternic temperament se deschide în (d:f) și nu rămîne încis, sclerozat în automatismele (d:d)-urilor. Astfel subspecia pare a fi prisma ce-și aprinde focarul laser! Omul vrea să transmită timpurilor care vin după el "conștiința lui sub toate aspectele ei", să-și obiectiveze personalitatea...; există numai ceea ce este înregistrat de o altă conștiință. Omul vrea să se obiectiveze pentru posteritate, să înregistreze în conștiință omenirii "valorile sale sufletești cele mai prețuite..., inteligență", să rămînă pecetea lui în timp. Este, cred, una din cele mai îndîrjite ambiții ale ființei umane: imprimarea stilului său pentru posteritate și asta după ce "al Evei trunchi de fum" răsare din coasta bărbătească a lui Adam (I.Barbu)! *Erosul* apare astfel ca "metabolism" generalizat (deși C.P. nu-l numește așa) pentru propulsarea ființei întru Ființă, din efemer în etern, e "forma universală individuată", forma latentă a noosului gata să se exprime, e tensiunea dintre neexprimat încă și exprimare, nemăneștat și manifestare, "este modalitatea istorică a noosului supus necesității în tendință lui de eliberare, este universală nostalgia a supraviețuirii...", ca asimilare voluptuoasă a informonilor ce eternizează ființa în "metabolismul generalizat", și obiectivare (adică proiectarea în "copiii" demisurgici ai creației (sau... procreației), care rămîn imprimati în memoria structurată a timpului, frizînd eternitatea: piramide, canaluri, ziduri, palate sau "opere autentice de artă, știință, filozofie"..."opere mai tari ca bronzul" prin care "non

"omnis moriar", în instinctul de afirmare a eului ca pecete unică, un egotism... obiectivat tiranic, căci ce diferență este între egotismul poetului-pontif și acela al tiranului? Ambii sunt creatori de "imperi" ce le doresc eterne, imprimându-și obligatoriu amprenta stilului, ca semnătura a ființei integronece (echivalentul semnăturii cu... degetull), pe ceară devoluției, o imixtiune în devoluția generală, asemănătoare cu a lui Don Juan, căutindu-se și proiectându-se dispersat în cît mai multe femei!... ".E nostalgia întregului noos, degradat în evoluția în subspecie, ...e o modalitate de orientare devoluțivă vizînd, nostalgic, devoluția totală, e nostalgia monadei din sine de a deveni ea însăși, adică absolută și eternă! Fiecare ne punem "semnătura" stilistică (totuși) a ființei pe actele, gîndurile noastre, de care suntem absolut responsabili în fața noastră, a istoriei și a eternității(karma)! Erosul "reprezentă, în primul rînd, o valoare cosmică(DS-II,121), "ceea ce nu depășește subiectivul este o pseudovaloare "(v. supra), încarcerare într-o clipă închisă, egocentristă, inel dialectic automat, o cantonare strictă în perimetru instictului "bestial" ce devorează, absoarbe orice valoare și, ca un black-hole, nu emite nici măcar un foton, arde totul în sine. Eros devine valoare numai prin forța impulsului de a ieși din sine, prin orizontul cel deschide noosului, integrându-se și imprimându-se structurilor substanței ca stil original. Această "luptă cu inerția", această forță centripetă, altruistă, în fond, ce reușește proiectarea ființei umane pe ecranul structurilor substanțiale, prin deschiderile ce le reușește în Spirit, rămînind imprimat în devoluție, e "erosul". Poate fi unul din cele mai mari stimulente în cunoaștere,... chiar sub forma sublimată eroticul devine valoare, nu prin deviațiile aberante, ci prin cele orientate spre substanță", "erosul filosofic... cel transcendental și cel al simpatiei universale e... o formă de cunoaștere". Iubirea universală este integrare a ființei umane, ca antropocosmos, în Marele Cosmos. Nu există eros fără simpatie, dor, magnetism al entităților, al atracției universale, dragostea față de natură e o formă de trecere în "țara de dincolo de negură": e ceva erotic în asta. Ne mai mirăm că dragostea și natura coexistă la marii creatori?! Creația și procreația au aceleași subtile resorturi: nemurirea noosică, eternitatea structurilor noosice în care ne proiectăm. Sentimentele sunt antrenate în ambele: același foc. Ele sunt aripile, energia ce ne propulsează, dar subordonarea noastră de către sentimente, produce mari perturbări cînd "devin un indice de valoare universală", "cea mai scăzută valoare cu putință", "indicele și criteriul bestialității", patimilor oarbe, "forma deviată a fricii" și lașității, slabiciunii. Toată substanța, și chiar cultura, este lupta noosului cu sentimentul..., "demonicul istoriei", senzațiile primare, instinctele. "Individual a fost creat de noos cu un scop anumit, ca o verigă spre eliberare...", "subiectivismul [din polul necesității, energiilor primare] este imperiul bestialității", patimilor, viciilor, corupției, "talpa iadului", adică a căderilor pe ultimul nivel al subspeciei. Ni se pare exagerată asertiunea că "toate culturile sunt evoluții în subspecie", adică se automatizează, devin stiluri (sic!), maniere, mode... "Culturile sunt ciclice. În realitate, ele nu mor, ci durează în totdeauna, dar numai prin ce au "viu" în ele... numai ca latențe care reapar într-o altă structură istorică înrudită cu cea

veche, dar, într-un anume sens, evoluată", conform și "liniilor de devoluție", și a "legii ciclului deschis"(DS-II,61). Credem că sunt "defrișări" necesare în găsirea de sine și a adevă-rurilor... Totul e evitarea cantonării definitive în aceste tipare, conformarea, pierderea de sine, a originalității..., "majoritatea intelectualilor din societatea modernă sunt pseudointelectuali, căci specializarea este moartea inteligenței". Despre erudiție vom mai discuta la noocrație.

V) Gnoseologie: Cunoaștere intuitivă, ratională (logică, rațiune, intuiție, vedere noosică...)

Gnoseologiei îi consacra un întreg capitol, III. Recunoaște dificultatea demersului cognitiv, singura soluție fiind "vederea noosică", căci ambele sisteme sunt în mișcare procesuală (devolutivă): cunoșătorul și cunoșcutul, "văzătorul și văzutul", semnificantul și semnificatul... Pune accent pe intuiția permanent adecvată, pe vedere noosică. Dacă autorul repudiază tradiția, ca sclerozare dialectică, credem că serile de subspecie, automatismele ce preiau în delir structuri arhetipale create și le stereotipizează, își au rolul pozitiv de "fixativ" în materia rebelă, de imprimează a structurilor-tip, un rol civilizator, de salvare a nivelului de subspecie haotic, creînd suportul ("garabitul") necesar unor noi deschideri substanțiale. După cum am văzut, în subspecie nu se repetă în inele perfecte (tautologic), ci cu imperceptibile deschideri (în care se instalează căte un zeu!), care, acumulate, depășesc marja de toleranță la un moment dat, trecînd în altă structură, deci nu brusc, ci prin acumulări, "pirguiri" imperceptibile, care provoacă o "presiune creațoare" propulsînd-o în nou strat unde se va multiplica în serie. Ele config urează puțin-căte-puțin germenele nouului, iar saltul se va face prin elementele sale apogetice, nedezrădăcinîndu-se din celelalte straturi. Cele 7 nivele ontice coexistă, ele sunt diferențiate doar energe-informonic, sunt ca o antenă telescopică comprimată, astfel încât, în același topoz coexistă toate nivelurile, diferențiat reactivate doar energetic! Despre orice se poate spune orice: "concretul îngăduie orice perspectivă asupra naturii lui absolute", "cu alte cuvinte, oricare din modurile sale poate fi luat ca esențial și constitutiv". "Concretul pare că se pretează în același timp și la o analiză practic infinită și la o vizuire unitară, fără nici un soi de rezervă", ceea ce pare să explice perfect teoria monadică și a diferențialelor divine, a accentelor diferențiale și integronece, "numărul ipotezelor despre concret, nelimitat în teorie, este destul de limitat în practică", de circumstanțe care induc preferențial, reactivînd selectiv. "Nici un început nu poate fi propriu-zis găsit și nici nu sfîrșește niciodată", "o frunză cuprinde rezumată în ea toată existența Universului"(DS-I,277)- orice obiect reflectă difuz Monada Suport, e "filmul" comprimat al obiectelor dintru care a devoluat și e îmbibat de toți informonii din "baia informonică" (akasha), fluidul continuu, undă, munitorul comun al tuturor reactivărilor diferențiale ("inconștientul colectiv"). "În principiu, se poate porni din orice punct al concretului, dar... nu ajunge pe una singură dintre valențele concretului ca să-l luăm în toată complexitatea lui polivalentă", în orice punct pot deschide șantier cunoașterii, dar nu-l pot lua ca reper exclusiv, fundamental, punct arhimedic absolut al descifrării misterelor Universului! În opoziție cu

autorul, noi înțelegem "bunul simț" ca un simț al tuturor simțurilor interioare, care este "bun" dacă se adecvează necesităților creative, constructive, ale ființei universale care este omul, (nu numai de creație, creația fiind rezervată geniului). Este în consens cu funcțiile pozitive, cu starea de sănătate, izvorită și ea din taine profunde genetice, de autodepășire pe toate planurile, (chiar dacă în subspecia cu deschideri (d:+) minime!). Bunul simț este și acea "păpare" cu simțurile rafinate profunde a bunei rînduieri în organism, o cumpătăț "lectură", în perpetuu feed-back, a cifrului adînc al ființei, satisfacînd toate nivelele, deci și -mai ales!- cel al "hărții holografice integronice". Substanțiale! E un echivalent, la alt nivel, al sensibilității geniului. Simțurile înseamnă acei senzori fini de orientare și plasare în mediul "hărții holografice" a Lumii. Pentru aceasta ființa trebuie să știe valoarea, semnificația obiectului, nu doar în-sine, ci și integronic, în rețele contextuale. Bunul simț înțelege o plasare cît mai convenabilă a înțeleptului în lumea noosică, dar și-n subspecie. Întrucât "inteligenta nu se poate menține în concret", "ginditorii moderni au formulat convinserea că numai prin intuiție ne putem situa în absolutul concretului", frază ce poate fi foarte ușor confundată cu una din orice tratat de filosofie hindusă despre fixarea într-un punct, obiect, *ekagrata*. *Ekagrata* ar fi contopirea pînă la identificarea absolută cu obiectul, fenomenul, cunoaștere totală, iluminare. Totul e să reușești să te menții în obiect, într-un anumit nivel ontic, fără a alungea (și terenul este extrem de labil!) în alt nivel ontic sau altă rețea-clipă, piste de refugiu extrem de perfide, de lumenecose! De aici relativitatea cunoașterii care greu reușește să se fixeze într-un obiect, gîndirea fiind fulgurantă, proteică... "Realitatea e rațională și e atâtă rațunea cîtă realitatea e. Concretul e rațional în diferite grade și nuanțe [diferențial reactivat, e diferențial... rational!], căci o certitudine existențială e un fapt care implică grade și nuanțe. Criteriul rațunii e criteriul existenței și dimpotrivă" (DS-II,209). "Un obiect există, în măsura în care e implicat în concret și absolutul existenței, acoperindu-se cu totalitatea concretului și realizînd un grad de raționalitate absolută" (DS-II,209). "Cunoașterea nu duce la o explicare logică a lumii, căci ea nu este decît în definită vedere noosică absolută și intuiție substanțială".... este... o explicitare, adică o clarificare structurală, prin clarificarea ierarhiilor structurii", nivelele ontice, cu înaintarea pe alte nivele de structuri mai subtile, prin "reglajul" sau "modularea" aparatului cunoașterii, permanent adecvat, acordat cu/la noile nivele ontice, "neînălțînd" structurile pe noile trepte, nepierzîndu-le din obiectiv. "Metoda substanțială nu admite eficiența demonstrativă a cazurilor precedente, fiindcă ar fi să contrazică unicitatea concretului". "Spiritul științific este vina proprietelor lui abstracției", adică abstrageri de la perpetua curgere, instantanee sustrase curgerii și care nu surprind curgerea, filmul. "Astfel, el abstrage o entitate, specificul, pe care o opune restului ..."; "cea ce e fals e că vizuirea științifică nu are vizuirea substanțialității" (DS-II,212)... Omul rămîne *in-divid*, deci în "ceva" el rămîne... *in-divizibil*: prin ce are el viu, duh, spirit, noos se "distribuie fără să se dividă"; "fenomenele exclusiv corporale sunt singurele care se situează astăzi în spațiu cît și în timp; fenomenele de ordin mental [psihice], nu au nici un caracter spa-

țial, ci, dimpotrivă, se desfășoară în timp", iar cele spirituale sunt independente și de timp, "or, mentalul, aparținând manifestărilor subtile, este [...] în domeniul individual, mai aproape de esență decît corporalul" (R.Guénon). "Explicitarea își află sensul numai dacă ne gîndim la subiectivitatea ego-logică, numai la categoria individuației, și acest sens este un sens de tranzitie între intuiția umană și... intuiția substanțială..., o intuiție divină, pentru care nu există categoria succesiune în timp, adică cea a discursivității". "Substanțial, intuițiile esențiale nu pot fi eronate". Astfel explicitația e deslușire, clarificare, linșezire și nu explicare pur discursivă cauzală și formală, "este anticiparea vederii noosice prin intuiție substanțială...", e "îmboagătirea și întinderea vederii noosice" (s.n.) în structurile noosice ale substanței, "opusă deopotrivă, explicitației cauzale și determinării absolute. Ea realizează numai neconținut noi structuri și ierarhii de structuri... o simplificare alternată cu o imediată amplificare, unificare" [conectare la Tot, Întreg], adică reflectarea germenului arhetipal, prin inducție, în propria-i undă. Par a fi unele din cele mai subtile pagini de filosofie hindusă! Pătrunderea în interiorul obiectelor, a esenței acestora, la hindușii, are loc în stadii, de la simplu la complex și de la grosier la subtil, iar *parinama* descrie un proces... devolutiv "al unei substanțe cum ar fi... transformarea laptei în iaurt; ceva dispără și altceva apare... progresiv... implicînd stări intermediare și un sens de la "ceva" la "altceva"! "Vedere noosică este reprezentarea absolută cu titlul rațional cu care e dată", "limitată prin simțuri, de condiția Eului biologic, nu se poate întoarce asupra ei însăși. Este, deci, zonă de indeterminare absolută". Văzatorul nu poate deveni în același timp, nemijlocit. Văzut! Era conștient că "filosofia este superioară artei. Este descoperirea de noi posibilități", deși, mult mai tîrziu, va spune același lucru despre matematică în raport cu filosofia: în filosofie "conștient sau inconștient se trîsează...", însă de matematică –dialectică, logică în subspecie fiind – autorul se delimitizează clar, ca și de logic și dialectic pe care le utilizează peiorativ: "sferele logicului și dialecticului se află într-un raport de suprapunere aproape totală". "Nu s-a observat [de la Socrate, inventatorul gîndirii dialectice, și Platon] deosebirea fundamentală dintre activitatea concretă și cea dialectică, dintre gîndirea concretă și cea dialectică, dintre expresia concretă și cea dialectică" (DS-I,309). Astfel raționalul apare ca acel explorator pregătit pentru orice neprevăzut în traversarea unui ținut neexplorat, permanent încordat și acordat cu situațiile pentru a le oferi cele mai bune soluții, iar logicul ca "o cunoaștere anticipată a viitorului", semănînd "cu un explorator orb care ar căuta să traverseze un continent neexplorat numai pe temeinii unui plan de conduită, sistematic, sigur" (DS-II,189). Logicul este dialectizarea necesității istorice, logicienii făcînd eroarea că "esențele [ar] explică lumea, cînd de fapt lumea explică esențele" (DS-I,102). Opusă logicii ce... geometrizează prosticiunii, rațunea se identifică cu substanța, adecvîndu-se la real; logicismul dialectic este departe de "simultana imanentă și transcendentală a rațunii". Și categoriile logice, cu care operează gîndirea, sunt respinse în numele concretului substanțial... Îl condamnă sever pe Kant, dar și pe Hegel, care confundă "devenirea concretă" cu "inscripția [proiecția] ei logică".

"Doctrina substanței" consemnează repetat (și răspică) eșecul aplicării constructelor logice, mentale, abstracte la concretul înlăntuit în "plane" rare prin care "scapă" Marele Rest... Metoda substanțialistă este adecvară indefinită la concretul substanțial, "mîntea percepă direct" conectată la pulsătia vie a concretului, din interiorul acestuia. O astfel de mîntă nu are pregătite soluții logice preconcepute, scheme fixe, abstracte, nu e o memorie încărcată cu balastul cifrelor, hărților, graficelor, simbolurilor, parametrilor etc., căci concretul o depășește întotdeauna prin imprevizibilul Marelui Rest Fenomenologic; instanța evidenței: "eu nu pot vorbi onest decât la persoana I"! "Metoda substanțialistă nu admite eficiență demonstrativă a cazurilor precedente, fiindcă ar fi să contrazică unicitatea concretului" (DS, Anexe -II, 216). "Gîndirea este subordonată necesității,... renunțând să-i impună legile ei unui concret care o implică și o depășește" (DS-I, 188). "Logicul (de la logos) este, în genere, disciplina vorbirii, adică dă legi expresiei; nu legile gîndirii însăși", "logos n-ar fi trebuit să fie decât arta expresiei precise", deci "logica nu este știința gîndirii, ci este știința vorbirii, a expresiei", ... "este obligația consecvenței în vorbire, nu în gîndire" (DS-I, 301), "este... legiferarea convenției verbale", "facultatea expresiei", "baza ei e esență, care e intenție", "... este identitatea libertății cu ea însăși" [cu propria lege], "nu este, deci, o ordine intelectuală" (DS-I, 305). *Ortologia* (Cap.IV și V), în schimb, este, deci, de două ori adecvată: ...o adecvară a gîndirii la realitatea necesară și apoi o adecvară a expresiilor la gîndirea concretă"!... Mintea însăși poate evoluă în subspecie, automat, mecanic, pură tautonomie, operind în gol sau... lăsîndu-se operată, oameni care se lasă vorbiți: "inertia energetică dialectică face ca gîndirea să funcționeze indiferent de adecvară" ... "automat", ... "operează mecanic", ... "e pură tautonomie... operează în gol cu esențe cu tot"!... Aici este nucleul limbajului automat, de lemn, vorbirea de dragul vorbirii, cei ce se lasă vorbiți sau, lucru straniu, syntaxisul limbii induce "gîndirea", se lasă gîndiți de... vorbire, fără ei, neancorați în noimele adinci! Împotriva acestei gîndiri fulgurante ce macină fantasme, instabile, ce sare "de la o formă la alta, de la un stadiu la altul", ... "împeserită de numeroase dorințe latente", luptă cu înversunare și sistemele înțelepciunii orientale. "Cunoașterea autentică trebuie să stea sub condiția substanțialității". După C. Petrescu, gîndirea trebuie să fie adecvată concretului nu numai la structurile de suprafață [superficiale], ci să meargă în adîncimile lui spre structurile și funcțiile lui constitutive". "Orice limbaj convențional este ilogic pentru cel ce nu cunoaște convenția, adică intenția". *Logicul*, ca atare, este rupt de straturile adinci, este artificial, mort. *Logicul, dialecticul*, este un sistem deconectat de la substanță și facut să funcționeze autonom, după legi autonome, gratuite. Aici intră toate jocurile cu regulile lor. Deci semnele convenționale sunt structuri artificiale neconectate, fără nucleu noosic axial-axiologic... Confuzia rațional-logică și din cauză că "s-a trecut și evidența în administrarea logicii, s-a făcut... din rațional... esența logicului însuși". Gîndirea rațională este acea gîndire autentică, care operează cu evidențe esențiale. Dacă gîndirea este autentică, atunci și intențile sunt autentice, cu noimă. "Orice înlăntuire logică este orizontală [pe nivelele de

subspecie discoidale], adică se face într-un plan (sub condiția substanțialității, perpendicular pe axa substanței de la un nivel dat)" [fără comentarii!!]. Orice "figură" de pe un nivel ontic poate fi luată în sine (matematic) sau i se pot atașa adîncimi semnificative, poate fi conectată la adîncimi metafizice concrete. "Ceea ce ne interesează în știință substanțială nu e însă devenirea orizontală, ci devoluția substanțială. Trecerea de la orizontal la substanțial este esența cunoașterii substanțiale însăși și ea nu este o trecere logică ci *un salt cuantic* (s.n.)... este dincolo de devenirea dialectică" (DS-II, 225), un salt cuantic însemnând un "spirit nou" într-un context regent superior, integrind pe cele subordonate din care a derivat, asimilîndu-le. "Intuițiile fără concept sunt oarbe, conceptele fără intuiție sunt goale" (Kant). Cunoștințele matematice fiind "intuiții pure [oarbe], categoriale... ele nu înseamnă un acord cu o realitate exterioară gîndirii, cum sunt cunoștințele reale, ci un acord al gîndirii cu ea însăși", deci gîndirea conține în sine aceste categorii cu care operează, le emite și apoi le modeleză și... modulează pînă le dă înregul lor "adevăr", în sine, fără a-l adecva la realitate, verificînd orice realitate! Matematica operează cu un "izvor de cunoștințe simbolice, convenționale, și nu de cunoștințe autentice. Este o facilitate de comportare", "a și fără a cunoaște", cînd refac experiența originară, abia atunci cunosc: știi că orașul Kabul e capitala Afganistanului, dar nu l cunoști! "Matematica este o disciplină strict autonomă care nu are nimic de a face cu "adevărul", ci numai cu logica" (DS-II, 221); "această simplificare urmărită printr-o certitudine absolută nu e, în realitate, decît acea dorință de comoditate de ordin rationalist, care se împacă greu cu ideea unei cunoașteri permanent active" (DS-II, 208), e lenea spiritului ce se dorește la adâpost de neplăcerile imprevizibilului cel propune permanent devoluția. "Domeniul Adevărului este domeniul semnificațiilor, pe cînd domeniul logicii -decă și al matematicii- este domeniul convenției inevitabile, a cărei universalitate e condiționată de acceptarea ei"... universală! Ea surprinde doar instantaneele ființării, nu și suportul ei ascuns, adînc metafizic, arhetipal!

VI) Valoare și nonvaloare umană

Autenticul este "un complex de semnificații adînci": "În artă am pus accentul principal nu pe originalitate, ci pe autenticitate, adică pe ceea ce am denumit de pe atunci substanță, termen care pentru noi înseamnă *complex de semnificații*". Autentic nu se pare tot ceea ce e omogen și solidar structural, în așa măsură încît permite printr-un act de inducție, identificarea înregului structural (...) pornind de la parte, firește cu posibilitatea de a deduce printr-o operație inversă partea din întreg...", autenticul este deci conformitatea cu sine însuși, a formei cu fondul structural, și un complex de semnificații unitar, conectat la noos. "Autenticitatea substanțială și ritmul concret apar în operele de geniu... E o depășire a eului în obiect pentru ca să regăsim în totalitate, imensă, desădiscreată, prezența Eului sub forma personalității". "Personalitate, care e tocmai depășirea subiectivității", "își are farmecul imens tocmai în această uimitoare stăpînire de sine a conștiinței", căci vine din structuri lăuntrice autentice verificate. Numai reflexia arhetipală din sinele cel mai profund este "arhitectul" noilor structuri reacti-

vate, iluminate, "luând forma caracterului", adică consecvența codului cu sine însuși intru regăsirea în arhetipul imanent. "Cind există o orientare puternic noosică, noocrată, adică un echilibru orientat între temperament [ca ardere] și caracter [ca tipar integrionic consecvent cu codul genetic și cu arhetipul imanent la care se raportează permanent], tradus prin nuanța dramatică a conștiinței, avem cea mai înaltă formă a individualității, personalitatea" (DS-II, 215). "Toți marii creatori... au sănșa de a birui umai cînd realizează ecuația eului puternic- și în același timp o voință la fel de puternică de a domina Eul ca să nu tulbure creația" (DS-II, 41). "Trebuie să deosebim transcendentul de concret, ...[dar] să găsim o inscripție imanentă a transcendentului în concret..."!! "Un om care nu are sentimentul metafizic al existenței, [orizont filosofic deschis și adâncime metafizică] are numai chip de om". Cu cît omul cucereste mai multe structuri, cu atît este mai implicat în devoluția substanței, "grefat" și conștient, explicit, nu doar implicit; doar genile defrișează noi structuri, "demiurgic", omul comun este o ființă tautonomă, căcă pe aceleași "urme" structurale. Conținem, ca și materia, structurile substanțiale virtuale, urmînd a fi reactivate, eliberate, prin ridicarea din implicit în lumina explicitului, însă vizuirea și energia devolutivă o au doar geniile. "Gîndirea în înțeleas larg este o trăire care constituie un sens, căci conștiința nu se găsește în lume decât pe ea însăși" (Husserl), și un apogeu care nu are cum să se întreacă pe sine însăși, este un dar exceptional (fie și rezultatul proprietății cuceririi) și trebuie luat ca atare, adică cu deplină încredere în justitia demersului ei. *Nu ne putem sări propria umbră!* "Caracterul este identitatea permanentă de comportare", consecvența cu propriile structuri reactivate, cu propriile valori, a sinchii autentice cu Eul, fără a cădea într-un cere viciu tautonomic, energia temperamentalui asigură deschiderea caracterului, acel (de)devoluție într-o ființă! Inteligența este "intuiție a esențelor concretului și ordine strictă a ierarhiei semnificațiilor concrete...". "Greutatea alegerii între soluțiile posibile este... problema inteligenței însăși. Concretul, prin multiplicarea soluțiilor, pune pe omul de acțiune, în fața unor permanente dificultăți", "șansele posibilului nu sunt niciodată egale, iar omul este chemat să judece comparativ și diferențial", să "vadă", efectiv să "vadă", să cumpăteze prin comparații, analogii cu tabla de valori ce se află imprimată în sine însuși și să aleagă soluția optimă, orice situație avînd un număr transfiniț de soluții. Geniul - îngerul, daimonul ce urcă în alt nivel ontic, este "cel care are sensul semnificațiilor, al esențialității, al ierarhiei valorilor", "cel care are atită imaginea incit să refacă într-o intensitate egală cu a concretului, toate experiențele pe care le-a făcut omenirea pînă la el, mental, rămînd să depășească lumea printr-o experiență nouă". În toată istoria, activitatea trebuie să fie adevarată realității necesare... prin gîndire concretă, prin vedere noosică. E zădănicie plină de pericole încrederea în acțiunile și formele tipizate, care nu se pot aplica decît materiei, vietii de pe primele ei trepte și cadavrelor". "Astfel geniul este o depășire a individului normal, fie că este un agent de obiectivare în artă, fie că e în știință, fie în act, adică erou". E o salvare din "colapsul gravitational" al eului subiectiv: "Conștiința depășirii subiectivității caracterizează

personalitatea", "depășirea eului biologic și o eliberare interioară a noosului de interesul eului biologic... biruință a propriilor interese... conștiință în sensul unui sentiment al răspunderii interioare", "fiecare etapă de obiectivare este uneori înfringerea intereselor celor anterioare, dacă acestea nu se pot acorda" (DS-II, 100). Valoarea autentică, substanțială, poate fi confundată cu proiecția ei răsfrîntă în subspecie, aparentă. Mai mult, se deplasează accentul pe efectele acestor simulacre, pe placerea mimării trăirii autentice a valorilor substanțiale. E o formă de schizoidie ce deviază în gratuitate bucuria senzației de a trăi deplin (cenestezia): cenestetica, "elanul capricios al unei permanente funcții vegetative", trăite voluptos, cu rafinamente de "estet", o "estetică" a tuturor rafinamentelor găunoase ale civilizației actuale... Energia vitală este consumată de dragul consumului, deturnată de la menirea ei firească, nesublimată în structuri substanțiale. Trăirile cenestetice sunt exclusiv egoiste, în sensul "iubirii exagerate de sine", urmărind voluptatea în sine a arderilor, intenție cu stimulente: alcool, tutun, droguri, afrodisiace..., justificate printr-o jalină "filosofie de viață", ce scuză toate aberațiile sexuale, imoralitatea, corupția, nelegăturile (incalcările de lege provocate de energii rebelle, nestrurate în structuri substanțiale). Energii ce puteau fi convertite în creație, în știință, sport, hobi-uri, muncă constructivă... Apărute în subspecie, legea lor este amețitorul val-vîrtej: nevoie-satisfacție-saturatie-dezgust, consumând seva vitală, fără sens, parazitar, un cerc vicios ce se autoalimentează în progresie vertiginosă, pînă la distrugerea sistemului integrionic extrem de fin care este organismul uman. E o proliferare nefirească, diabolică: consumând imtil energie ca niște black-holes, distrugînd structuri autentice și antrenînd și alte valori în acest vîrtej, nu-s altceva decît o... cădere liberă pe nivele ontice inferioare, o hipertrofie a instincțelor în pofta armoniei substanțiale; lacome de valori, incapabile să le producă singure, trăirile cenestetice și le procură abuziv, perfid, fără criterii morale (nu au aşa ceva!), morala fiind aservată unui singur scop, fiind totă este acaparată de aceste monomanii, devenind un monstru: hipertrofia umui atribut, instinct, aparat, organ în detrimentul celorlalte, al armoniei sistemului integrionic. Cum poți construi o cetate cu astfel de... "cărămizi"?

VII. Cetate, noocrație

Noocrația sau (axiocrația) înseamnă democrația valorilor autentice, "reintegrarea inteligenței prin demunțarea falsului". Problema care se pună noocrației este cum să se promoveze valorile substanțiale, organic (integrionic), realizîndu-se cea mai bună colectivitate cu puțină și evitîndu-se suferințele inutile ce le poate genera orice experiment utopic nechibzuit! "Noocrația [e] o metodă de acțiune socială... substanțialistă", însă, nu are nici un fel de agent care să o impună, ea "este exclusiv metodă de guvernare" implicită, de impunere a valorilor substanțiale, autentice, și o... cibernetică sui-generis! Noocrația, ca să reușească, trebuie să se asocieze cu o forță politică, întocmai noosului ce se folosește de energiile primare afine, într-o devoluție substanțială. Din păcate, forța politică brută ia puterea și apoi face o selecție a valorilor după propriile criterii, valorile substanțiale fiind cenușărește disprețuite: "selecția inversă". Deși această "selecție" se face... în numele

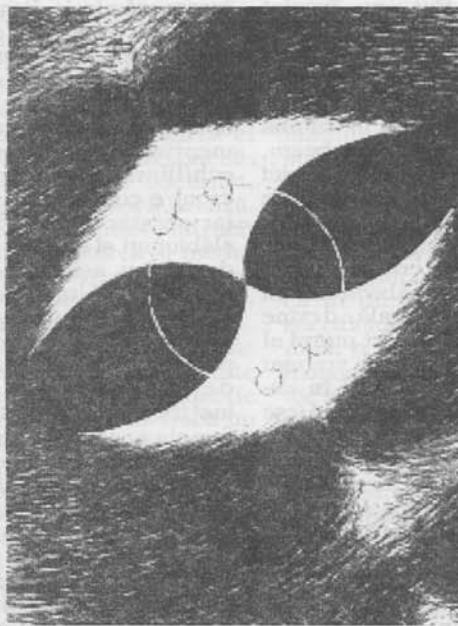
valorilor substantiale, este departe de noocrația pe care de multe ori o simulează (mînează) perfid... sau, din neputință și invidie, o opresc!... "Cazurile apogetice sunt destul de rare, pe cind cele perigetice sunt structura obișnuită a istoriei", de aceea liderii, partidele se drapează deseori în valori substantiale, sacre, pe care le imită cameleonic, în fapt compromisându-le, aşa cum au făcut comuniștii, incapabili să le impună în practică! Noocrația respinge orice formă de guvernare dialectică, etica și politica devin una, adică structura substantială a Cetății Cosmice. Legile nu pot fi logice, "alegerea unui principiu ca singurul dat absolut" relativizează Marele Rest, "concretul depășește liniile dialecticului", rigiditatea principiilor dialectice este incompatibilă cu concretul. "Concretul nu îngăduie dialectizarea, nu îngăduie vătămarea substanței", or, "dialectizarea provoacă reacțiunea, dacă nu se găsesc mijloacele de temporizare. Pînă la urmă, revoluția e... inevitabilă...". "Guvernarea fiind o valoare regulativă, trebuie să facă posibilă o viață organică, [integrionică] a organismului în care funcționează, ... să ajute să-și îndeplinească menirea de organism, care e aceea de a fi suport de substanță virtuală și de a promova valorile substantiale". "Facultatea de a conduce" revine "suveranității" care are "datoria... să selecționeze și să promoveze valorile istorice și cele substantiale" (DS-II,137). "Suveranitatea dialectică își are criteriul legalității în însuși principiul în baza căruia s-a constituit", adică partinic, deci... părtinitori și exclusivist! "Constituirea unui principiu fiind o absolutizare, înseamnă că toate valorile se vor raporta la el", "orice suveranitate sau alege după propriul ei principiu, sau se angajează să comită un fals" (DS-II,137), "schimbarea criteriului fiind amilarea principiului constitutiv al suveranității". "De foarte multe ori, suveranitatea este încredințată cu intenție unui mediocru, deoarece un individ de valoare este considerat ca periculos,... mediocru este considerat ca inofensiv" (DS-II,138), iar "tendința tuturor suveranilor este să aleagă oameni la fel cu ei...": postulatul "selecției inverse", antisubstanțial! Suveranul își creează o întreagă atmosferă, "un climat [otrăvit de o propagandă perfidă, "dislocarea psihologică", manipularea maselor] în care valorile substantiale se ofilesc și dispar". Este repudiat tocmai noosul, care este coagulantul mulțimilor, care evită mișcarea browniană gregară, fără sens, astfel "organismul colectiv e și mai sigur ruinat". Se manifestă o inerție excesiv egoistă, tiranică, "afirmarea dominatoare a eului", dar și "dialectica intereselor corelate cu aceste instințe". Morala este o Cenușăreasă, iar critica este anulată, totul favorizând "selecția inversă" pe criterii de clan, clică, gașcă, congregații de tip mafio-ciocoiste, de subspecie, cenestetice. Disimularea, falsul, minciuna sunt cei mai mari dușmani ai ierarhiei autentice de valori substantiale, ducînd la îmbolnăvirea gravă a societății. "Popoarele conțin un mare număr de imbecili" și mediocriță ușor de mințit și deci de manevrat, printr-un aparat propagandistic rafinat psihologic, cultivîndu-se pseudovalorile, cele care înlănțuie ușor și definitiv. Autorul intuiște rolul mass-media ca cea de-a patra putere în stat, prezintă rolul televiziunii în pervertirea valorilor și în "dislocarea psihologică", adică manipularea. Aceste tehnici de manipulare, intuite de CP, au fost diabolic utilizate și perfectionate de naziști, ori comuniști...

Analyzează aspectul "regelui prizonier" al propriei curți, obiect el însuși al dislocării psihologice, al manipulării, jocului de interes, deci suveranul-marioretă a unor grupuri, ce-l mențin departe de realitățile guvernării substantiale. "Cel mai grav lucru, care poate să î se întâmple domitorului, este să î se anuleze capacitatea de informație" (DS-II,155), prin acel filtru de dezinformare. "Idealul ar fi o suveranitate concretă, suveranitatea noocrată, o vedere permanentă, o gîndire adecvată, cu decizii instantane și adecvate,... un ideal al noocrației"..., adică direcția și feroarea sinceră a atingerii. "Cele două paranteze în care e închisă suveranitatea" sunt cele două tipuri de legi din "Antigona", toate suveranitățile "luptă împotriva realității necesare, din lipsă de vedere concretă, și pînă la urmă se zdrobesc de ea". Autorul consideră masele "amorse în funcție de catalizatorul care le declanșează mișcarea dialectică", socote "ca o erezie presupunerea că masele ar avea lumina necesară ca să deosebească în actul valorificării, ceea ce e fals de ceea ce e adevărat, ceea ce e impostură și ceea ce este artă, ceea ce este imoral de ceea ce este moral, ceea ce e agreabil de ceea ce ar fi un frumos superb"..., "din lipsă lor de perspectivă concretă, indivizii de serie biologică socot că cultivarea valorilor e un act foarte simplu", dintre aceștia recrutîndu-se mai tîrziu penibili culturnici-proletculți, răspîndaci-propagandisti ai unei culturi de lemn sculptat în stil populist. "Colectivitățile trăiesc într-un permanent prezent,... n-au nici imagine, nici amintiri,... pentru mase nu există decît imediatul și prezentul" și spiritul gregar. "Odată nevoile prezente satisfăcute, e loc pentru mit, adică pentru fantezie în trecut și în viitor, nu pentru imagine", masele fiind o dezvoltare în subspecie. Analyzează și critică vehement impostura de orice fel, "totdeauna impostura e mai sinceră ca sentiment decît valoarea" autentică. Valorile nu sunt deloc simplu de identificat, fiind necesară acea ascuțită "vedere efectiv substantială", "vederea noosică". Pseudovalorile de orice fel presupun impostura, surogatele, ceea ce azi numim kitsch, "articulația falsificată în joc". "Noocrația va trebui să formuleze... un cod al opiniei sociale, într-o vizionare concretă și substantialistă, ... să deosebească... valorile noosice extrem de rare". "E un păcat împotriva noocrației... că valorile substantiale au fost eliminate", "scadența fatală a bunului simț [cu înțelesul lui popular de "cumințenie", încercare în conformism bleg!] este criza". Bunul simț, "fiind lipsă de stil, are aerul că seamănă cu substanța însăși", fiind doar aparentă, surrogat. O societate, nestructurată după valori substantiale, "este o societate amorfă", iar una totalitaristă afirmă niște principii absolutizante, cu care confruntă orice valoare, schilodind-o. Lumea modernă e-n criză, fiind "condusă după metodele... bunului simț ignoranț". "Filosofia substanței... ia ca singură realitate... axa necesitate-noos, pe care se realizează devoluția, adică "axa valorilor substantiale... tot restul sunt valori istorice,... culturale", noi credem, capsule ce conservă valorile substantiale și în subspecie, civilizîndu-o, oprindu-o de la cădere entropică în haos! Camil Petrescu se oprește pe multe pagini asupra oamenilor special dotați: "Noi socotim geniul drept facultatea de a avea intuiții esențiale, de a gîndi concret și de a avea intuiții substantiale,(...) de a obiectiva substanța" (DS-II,162).

"Genile văd și prevăd, indivizi de serie biologică cred: cred că văd, cred că prevăd, credința... [ce] nu înșală decât în 50 de cazuri la 100"! "...Geniul are adîncimea semnificațiilor". "Ideeua originii depășește intuiția și intră în semnificație". "Funcțiile intuiției esențiale sunt funcțiile sensibilității"! "Deci sensibilitatea este prima condiție a geniului", ca și obiectivitatea ori "*neiubirea de sine*"; "n-a existat niciodată un geniu lipsit de sensibilitate". Sensibilitatea geniului nu este subiectivism, "sensibilitatea este pragul obiectivării", "geniul e geniu dacă și obiectivează". "Geniul mai este condus și de imagine și de gîndire concretă, de facultatea de a avea intuiții substanțiale... E în genere o bună funcționare a întregului corp, o hiperfuncție organică...", către o anumită vîrstă se produc defecțiuni" (având și o structură ultrafină!). "Sentimentalismul este o rezonanță cenestetică a umu dat redus". Absența sensibilității e specifică "oamenilor normali", caracterizați prin excesivă subiectivitate, egoism sau "iubire de sine", inerție din care cu greu pot ieși. "Omul normal este aproape inexistent dincolo de orizontul lui imediat". "Uneori și această sensibilitate evoluează în subspecie și întîlnește evoluția în subspecie a inteligenței prin detracare [smintire, ticneală], creînd impresia geniului patologic": "Se confundă adesea geniul cu falsul geniu"... Sensibilitatea și capacitatea uriașe duc la incompatibilitatea geniului cu societatea-infern. Lui C.Petrescu geniul î se pare omul normal, complet, conform lui "Homo sum et nihil humani a me alienum puto", iar omul comun e omul-mutilat, atrofiat! "Geniul este doar o formă apogetică a organismului om, care îngăduie fluidul noosic. A nu fi geniu este deci o deficiență. Această dramă [a lumii moderne] este reală, pentru că imensa majoritate a oamenilor este deficientă față de conceptul Om, exemplare nereușite", slab conducătoare de flor noosic și divin! Este drama omului profan, ateu, înstrăinat de sacru, la Mircea Eliade. Evident, cu astfel de "cărămizi" mutilate nu poți construi o societate substanțială (Noica). Mai mult, "e probabil că numărul genilor atrofiați și deviați în societate să fie imens, la producție plenară nu ajung decât exceptiile": Leonardo, Beethoven, Michelangelo, Goethe, Balzac... Este extrem de necruțător cu cei ce mimează geniul, impostorii, cabotinii de saloane și cenacuri, cameleonii ce fac mult rău ideii de genialitate, de asemenea este îngrijorat de "irodismul" societăților moderne care suprimă din față, "procustian", geniile. Dă apoi un foarte interesant ghid de selecție a copiilor "însemnată de destin" cu harul genialității, "axiologia substanțială oferind un criteriu al valorilor, e singura care ne poate călăuzi în selecțarea copiilor", ghid care, se pare, n-a fost străin lui Noica ce, asemenea lui Diogene, căuta 23 de "aleși pur-sînge". "Gîndirea concretă, este (...) condiționată de înșuirile de caracter, este atenție susținută, seriozitate, refuz de a accepta prejudecățile autorităților curente. Toate erorile pot fi considerate ca provenite din eclipse de caracter". "Servilismul intelectual e cauza tuturor erorilor", ca și lipsa gîndirii și verificării pe cont propriu, critic. Aici e necesar curajul, "eroismul" impunerei valorilor! "Cît caracter e în cunoaștere, tot atît e și în restul activității. Bineîntele că forma apogetică a lipsei de caracter este... eruditia(!) [ce] ne explică perfect de ce "oamenii de știință" de pînă acum, nu sunt oameni

de caracter. C. Petrescu se opune specializării excesive, balast ce împiedică devoluția creativă, asfixiind informațional geniul. "Specializarea și specificarea sunt forme de amulare a caracterului", cantonarea în fundături, fără putință ieșirii și a dominării "valului de clipe", sectarist, a te lăsa gîndit, simțit de alții, a nu fi tu însuți decât "pe felii", nu integrionic! Eroismul geniului constă și în "munca imensă, deznaîdăduită, sacrificiul vieții", din altruismul său. Geniul este universal în cunoaștere, "specializarea privește exclusiv tehnica și categoria subiectivă a tehnicii". "Problemele concrete au nevoie de vedere, nu de știință, numai problemele tehnice au nevoie de știință", adică de mimetism, tautologia a ceea ce se știe deja, "dar cînd intervine factorul devenire, adică istoria vie, ceea ce ai învățat e insuficient și e nevoie de cel care cunoaște, de cel care vede, adică de geniu creator". "Automatismul e însă moartea cunoașterii și anularea personalității. Toți specializații sunt automatizați în evoluția dialectică"; "eruditul e un specialist al memoriei sau al atenției, care... e mai puțin decât un om "normal", căci și-a pierdut personalitatea, dacă a avut-o vreodată, de vreme ce însăși înclinarea spre eruditie e facilitata organică spre automatism...". Tragedia eruditului s-a complicat prin înlocuirea lui de computer! "Tehnicizarea... [inclusiv ultimele cuceriri din informatică, cibernetică etc.] devine o adevarată calamitate pentru eruditul steril pentru că tehnica are ca scop rolul pe care sclavia l-a jucat în antichitate, adică să elibereze pe creatori de o activitate de necesitate inferioară, ca ei să se poată dedica activității superioare de creație", munca nefind scop în sine, ci un mijloc devolutiv. Meditează asupra factorilor care au putut deprecia atât geniul și tot ce ține de el, se oprește asupre vanității ce caracterizează doar pseudogeniile, făcînd un studiu psihanalitic al tuturor complexaților și a tot ce erodează agentul substanțialității. Identificînd geniul ca agent al noocrației, C. Petrescu este foarte aproape de Platon, care propunea ca Cetatea să fie condusă de filosofi. "Va trebui să se constituie un cod al muncii intelectuale", deci un statut care să recunoască intelectualii autentici, creatori, să-i protejeze și să le impună creațile de valoare în societate. Importanța cultivării, stimulării valorilor substanțiale este capitală, numai aceste valori constituind un progres în istorie. Genile "reprezentă valori durabile și sunt realități substanțiale", dar societatea are nevoie și de cei evoluati "în serie", în subspecie, pentru susținerea structurilor, cu condiția ca la cîrmă să fie "clarvăzătorii"! Întrucît "raportul dintre creatorul de geniu și legea morală" este implicit, "...statul nu poate fi decât noocrat", neputîndu-se concepe Cetatea, Polisul, decât intemeiate pe legea noocrată, a axocrației, ce le presupune pe celealte, conform integrionicii. "Substanța identifică morală cu cunoașterea și obiectivarea substanțială..., substanța nu e posibilă fără suportul ei, valorile biologice și istorice". Geniul respectă toate valorile autentice, nu face discriminări. Geniul este însă un nefericit inadaptat: e greu să suportă povara genialității, mai ales că "nimeni nu e profet în țara lui", mai e și rezistența subspeciei la schimbările creației devolutive; e obositore permanenta schimbare, adaptare la devoluție; logica dialectică este mult mai comodă; conservatorismul, în pofta liberalismului; de aici inerția societăților răsăritene

la schimbările post-comuniste; e rău să stai în scleroză, dar extrem de dureros să te rupă de ea; obișnirea (chiar și cu cele mai oribile lucruri) e și două natură: "Temnița cea mai de temut e cea în care te simți bine", ne avertiza Iorga! "Pe cînd pretenții intelectuali nu sînt decît cazuri de evoluție în subspecie,... [geniile, intelectualii autentici] au intuiția realităților necesare, gîndirea adecvată și actul obiectivant" (DS-II, 180). Autorul nu putea fi de acord cu aservirea valorilor substantiale celor dialectice, presupunând parțial ce avea să se întâmple ulterior, întreaga "Noocrație" devenind o stranie premoniție a tragediei românești comuniste! Grava criză a culturii moderne este că însăși "inteligheția" se pleacă înaintea preceptului "primum vivere, deinde philosophare", "a început grava criză dialectică a culturii moderne", a noosului marginalizat. "Noocrația nu poate îngădui o asemenea perverzie a valorilor", impunînd "colectivitatea alte criterii" valorice: noocrația devine astfel o veritabilă... axioocrație! "O gîndire indefinită adecvată este singura soluție convenabilă și individui capabili de această gîndire permanentă adecvată sunt singurii care au șansa să găsească soluții necesare", deci purtătorii valorilor substantiale sunt cei pe seama căror trebuie lăsat destinul societății, căci numai ei au vederea noosică adîncă, înțeleaptă. "Toate greșelile politice sunt datorate logicii" ce impune clișee, prefabricate ideologice ce schimonosesc fluidul viu al existenței, căreia numai Dumnezeu îl impune un curs, iar geniile îl intuișcă prin "vederea noosică", "gata să se aducă veze concretului". "Așezarea în centrul valorilor a gîndirii concrete, a verificării indefinitely... este singura garanție..." (DS-II, 190). Creînd un "climat orientat", "noocrația este conducerea statului în așa mod încît să se evite hipertrofii", sclerozele, acumulările de erori "să se evite dialecticul și să se depășească toate evoluțiile în subspecie...". Noosul urmărește înfrîngerea inertiei răului entropic, "noocrația este, oarecum, întoarcerea

noosului asupra lui însuși", un feed back sui-generis asupra cîpilor sale din subspecie, alternează dialectic, un memento al axei noosice în "urmă" sale pe care le reinvestește cu noblețea valorilor unitate. Mai este organicitate-integronică, "armonia valorilor istorice", împăcarea fiecărelor cu propriul destin și respectul destinului celorlalte. "Valorile istorice, chiar dacă au evoluat dialectic, se găsesc pe un temei", o noimă: fluidul noosic. Integronica "corpușului substanțial" reprezintă gradul lor în ierarhia structurală, este o ierarhie noosică, o noocrație latenta". Întuiște știința conducerii sistemelor, cibernetica, ce trebuie "să fie întemeiată pe o cunoaștere substanțială", pentru a evita decalajele proporționale cu "umghiuurile de deviație", astfel "noocrația este creațoare de structuri organice", "în locul reacțiilor dialectice" (DS-II, 194), producătoare de revoluții dialectice, explozii datorate acumulărilor de erori logice. Războiele, ca și revoluțiile, fac selecții "pe dos": "cei mai buni pier pentru dobîndirea victoriei" (II-142). "Pentru ca o reacție dialectică să devieze revoluție, adică o realitate nouă, trebuie ca ea să creeze structuri noi", noocratice, altfel ele sunt simple scheme-surogat, revoluția e doar... revoltă! "Cîtă structură substanțială, atîta realitate", iar "cei care vor să facă o revoluție și nu o revoltă, trebuie să caute să realizeze structuri" (DS-II, 195). "Organicitatea colectivității este numai... noocrația", "care are o structură...", controlată și ordonată de o gîndire adecvată, astfel "toxinele" dialectice fiind resorbite în structuri. Acumulările sclerotice, obezitățile sunt evitate, se creează garanții structurale temeinice, de adîncime. Noocrația (axioocrația) ar deveni astfel o artă de adevarare la noosul adînc divin, ar deveni modalitatea însăși a Înțeleptului, a celui ce e permanent "în direct cu Dumnezeu" și cu realitatea substanțială! "Suveranul" ideal al Cetății antice sau moderne, perfectă înțelegere și armonie dintre Antigona și Crón!

Toader Aioanei

THALIA

Camil Petrescu sau tragicul lucidității

Dacă există în literatura dramatică română un autor care să-si reclame în mod justificat apartenența la un filon tragic, acesta nu poate fi decît Camil Petrescu. Ceea ce în literatura altor autori nu e decît reflex nefinalizat sau deficitar esteticeste, în teatrul acestui dramaturg devine o dominantă. Am fi tentați să situăm piesele sale undeva la mijloc, între drama de tip O'Neill și teatrul existențialist. Ne gîndim că eroii lui Camil Petrescu nu sînt doar niște oameni dominați de pasiuni violente, trăindu-și experiențele la cea mai înaltă temperatură. Ei sunt în același timp niște intelectuali, fără a avea

obsesia teoretizării excesive, cum am văzut uneori la Camus. Această situație îi plasează oarecum într-o poziție ambiguă, ingrată și favorabilă în același timp. Ingrată întrucât forța lui O'Neill este totuși mai mare iar motivația mai riguros susținută la Camus. Favorabilă, deoarece din amestecul pasionalității cu preceptul existential se obține o sinteză care cu greu putea fi bănuită. Personajele lui Camil Petrescu cad victimă unui surplus de trăire pe care nu-l pot contracara și care, de fapt, e însăși rațiunea lor de a exista. Ele sunt purtătoarele unor pasiuni devastatoare, dar în același timp conștiiente că aceste pasiuni le asigură suportul moral de care au nevoie pentru a-și face existența

suportabilă. "Eu trebuie să cred în ceva", exclamă Pietro Gralla. Și această credință, în dragoste sau în dreptate, este împinsă pînă la fanatism. Iubirea e monada supremă. Dacă nu e absolută, nu e iubire. "Cînd eram pilot de încercare, și vegheam, învăluit în singurătate, pe corabie, în nopți spuzite de stele, îmi încordam auzul și pîndeam să surprind armonia sferelor cerești în mișcare.... Acum gîndesc la fel... ore întregi lîngă tine, și armonia mișcărilor tale tacute îmi dă o idee despre armonia celestă"(C. Petrescu, *Teatru*, I-II, colecția "Patrimoniu", Buc., Ed. Minerva, 1981) îi spune Pietro Gralla Altei. Iar Gelu Ruscanu, înselat (deși aparent nu) în dragostea lui pentru Maria Sinești, îi explică: "Rîsul tău alături de un bărbat străin nu există pe lume, iar de atunci înceoace există... L-ai creat tu acest rîs, străin de mine..." și, mai departe: "O iubire adevarată înseamnă că nu poti gîndi contrariul ei. Cînd te iubeam, nu-mi puteam închipui viața mea fără tine, nici măcar pe lumea cîntăltă... O iubire care nu este eternă nu este nimic... Doi înși care se iubesc cu adevarat nu mai sunt oameni..." Obsedati, halucinați de miracul absolutului, eroii lui Camil Petrescu nu pot trăi în afara lui. Absolutul, că este de natură etică ori sentimentală, devine unicul mod de existență, unicul suport moral al personajelor. Eroii nu cred în el în urma vreunei revelații, aşa cum eroii camusieni cred în absurd atunci cînd acesta li se dezvăluie, ei trăiesc efectiv prin această credință. Ca să se poată mișca într-o lume care nu le spune nimic, Gralla și Ruscanu, Ladima și Andrei Pietraru trebuie să creadă, iar această credință capătă accente paroxistice. O fatalitate interioară le impune să gîndească, să trăiască și să respire numai atmosferă tare, greu suportabilă pentru omul comun, a ideilor pure, nealterate de nici o slăbiciune, neumbrită de nici o ezitare. Echilibrul pe care și-l caută eroii camil-petrescieni este unul pe muchie de cuțit. El nu înseamnă forța de a rezista în fața unor catastrofe, ci capacitatea de a te ridica deasupra oricărei catastrofe, de a te înălța într-un spațiu al armoniei absolute, de unde toate furtunile să nu apară decît niște ridicole vîrtejuri într-un pahar cu apă. Or, eroii lui Camil Petrescu pornesc direct de la premisa că au atins deja acel spațiu al seninătății perfecte, că s-au ridicat prin iubire față de femeie sau față de dreptate, la o înălțime la care fac toate eforturile ca să se mențină. Ei cred în această posibilitate și cred că ea s-a realizat. Catastrofa intervene atunci cînd schelăria se dovedește subredă, iar palatul se arată a fi un simplu castel spaniol. Tragicul se declanșează tocmai în urma acestui pariu cu absolutul, pe care eroii cred, de regulă, că l-au și cîștigat. Pariu care de fapt este impus iar nu, cum s-ar părea, liber consimțit. "Sunt oameni care au nevoie de absolut cum ai d-ta nevoie de aer" îi spune Penciulescu lui Praida. Așadar absolutul devine, ca aerul, apa și hrana, un element vital. Am spune că eroii lui Camil Petrescu trăiesc cu iluzia că pot obține totul și mor atunci cînd înțeleg că nu pot obține decît prea puțin. Ei devin victime ale unei duble fatalități: interioară, ce se manifestă printr-o nevoie imperioasă de absolut, și exterioră, derivînd din statutul lor de ființe sociale, care trăiesc în interiorul unei umanități cu care, în mod automat, intră în contact. De altfel, cele două situații se presupun reciproc. Eroul camil-

petrescian se află totdeauna suspendat între două lumi, într-un echilibru atât de instabil, încît are în permanență nevoie de certitudini. Fatalitatea face ca ei să fie simpli oameni dar să nu se poată mulțumi niciodată cu atât. Iată, din acest punct de vedere un concludent schimb de replici: "GELU: Doi înși care se iubesc cu adevărat, nu mai sunt oameni... MARIA: Ba da... Ba da... sunt bieți oameni, care și caută un pic de fericire... atât cît e cu putință aici pe pămînt... Fii om, pentru numele lui Dumnezeu, căci nu suntem decît oameni, chiar cînd iubim..." (Ibid). Dar pentru Ruscanu jumătățile de măsură nu înseamnă nimic. Pentru el nu are preț decît ceea ce este perfect. Nu e, repetăm, vorba de o opțiune calculată în urma unei dezbatere interioare decisive, ci reflexul unei sensibilități de excepție, care, pentru a nu rupe zăgazurile, are nevoie de o credință fermă, care s-o direcționează și s-o mențină în echilibru. Dar, cum spuneam, acest echilibru este foarte instabil. Căci, fatalmente, eroul e condamnat să trăiască printre oameni iar aceștia nu pot fi altceva decît oameni, cu slăbiciuni și scăderi iterate, dar și cu momente de sublim, aşa cum este Maria Sinești și, de ce nu?, chiar Alta. Ruscanu, Gralla sau Pietraru n-ar putea admite însă tocmai aceste slăbiciuni, pentru că atunci tot eșafodajul lor interior s-ar prăbuși. "Poate că nu a fost, oricum, decît o clipă de slăbiciune..." spune Alta, încercînd o justificare. Iar Pietro, liniștit, replică: "Nu, femeia aceea era gîndită fără slăbiciuni... cel putin aceea pe care am gîndit-o eu era fără slăbiciuni... Era și singura care mă interesă..." Fără a iubi și a crede, viața devine, pentru eroii camil-petrescieni, vidată de orice semnificație. Dar pentru a iubi și a crede, ei ridică obiectele pasiunii lor la dimensiuni cosmice, plasîndu-se pe o orbită pe cît de strălucitoare, pe atît de îndepărtată. Astfel își mențin iluzia, vitală!, că numai ei au fost cei capabili să ajungă pe o astfel de culme. Nu și vanitate sau orgoliu, cel puțin nu în sensul obișnuit al termenului. E doar orgolul omului care știe că, undeva, la distanțe greu măsurabile, există o lume a perfectiunii, o lume la care ceilalți nu au acces și fără de care el nu poate trăi. De aceea cînd cade, el se prăbușește definitiv, tocmai pentru că înălțimea de la care a căzut este prea mare. Nu poate renastă, nu se poate reface, toate resursele, de altfel uriașe, de care dispun, se consumă într-un singur gest care, o dată ratat, nu înseamnă decît pieirea. Spuneam că tragicul la Camil Petrescu vine, în subteran, din această sensibilitate în exces, datorită aceluia organ în plus, cu care eroii pipăie ideile și devin obsedati de ele. Praida îi spune lui Ruscanu: "Dumneata pari obsedat de ideea de lege, de ideea de dreptate, aşa, pură...". Ceea ce nu înțelege Praida, e că pentru Gelu dreptatea nu poate fi decît absolută, căci: "nu e vorba despre dreptatea dumneavoastră, pe care o cunoaștem... Noi... urmărim legea pură și ideea de dreptate însăși... Legea asta este în noi... dreptatea asta nu are privilegiați...". Am spus că eroii camil-petrescieni de esență tragică sunt suspendați între doi poli, alcătuind un mecanism necruțător: de o parte spațiu fascinant de deasupra, care face din cel care-l contemplă un halucinat, de alta spațiu pur terestru, mediul social agresiv și cu neputință de depășit. Gelu, Pietro sau Andrei fac de fiecare dată aceeași greșeală: uită că sunt oameni și uită că trăiesc într-un mediu

fatalmente uman. Hipnotizat de absolut, ei uită că sînt supuși unui determinism social îngust, care le cenzurează elanurile pentru că nu le poate înțelege. Hybrisul și tocmai tentarea absolutului, blestemul lor și că nu pot trăi fără credință în el. Putem afirma că acești posedați se află sfîșiați între două limite, de unde tragiculimplacabil și eșecul că se poate de logic: pe de o parte ei nu pot atinge absolutul pentru că sînt ei însîși oameni, pe de altă parte nu se pot desprinde definitiv, întrucît trăiesc printre oameni. Cele două limite fuzionează, deoarece împlinirea aspirațiilor e conditionată de elemente ce tin tot de lumea terestră. Gralla o consideră pe Alta o monadă, femeie unică aflată deasupra celorlalte. Nenorocirea face ca Alta să nu fie chiar femeia perfectă, să-și aibă slăbiciunile și momentele ei nefaste. Gelu Ruscanu crede în ideea de dreptate absolută. Dar împlinirea ei nu se poate realiza decât într-un anumit concurs de împrejurări. Intrat în Partidul Socialist, Ruscanu intră într-un mediu, se socializează. Aceasta nu face decât să-l descalifice, întrucît între modul său de a privi dreptatea și modul lui Praida de a o înțelege există o prăpastie pe care nimic n-o poate umple: "GELU(neted, dur): Dumneata așezi partidul deasupra dreptății... (A rămas încremenit). PRAIDA: Altfel, de unde o să stii ce ce e dreptatea? [...] GELU: Cu alte cuvinte pentru dumneata dreptatea e în funcție de interesele muncitorilor? PRAIDA: Dacă nu e aşa, atunci ce poate fi dreptatea? GELU: Nu... nu... tovarășe. Am socotit totdeauna că dreptatea e absolută. Dacă lupt pentru o cauză, aceasta e dreptatea însăși... În mod evident, cel care greșește este Praida. El concepe dreptatea exact ca pe o giruetă ce se învîrte după toate vînturile, cum de altfel și și spune lui Gelu. În același timp însă, modul său de a vedea este și modul celor în mijlocul căror Ruscanu trăiește. Praida e reprezentantul cel mai legitim al unui grup social care adaptează ideea de dreptate în funcție de propriile interese. În fond, între Sinești și Praida nu e o deosebire fundamentală din moment ce și ministerul justiției servește, în definitiv, tot interesele unui grup social. Față în față cu mecanismele puterii Ruscanu e izolat. El nu e înțeles nici de Praida, nici de Maria, iar Sinești îl urăște. Prin modul său, de altminteri just, de a vedea și înțelege lucrurile, el se descalifică din punct de vedere social. Impactul său cu limita este o consecință logică a poziției pe care, de la bun început, s-a situat. Ruscanu se află în [...] Pantheonul modernității, în care individul cu elanuri superioare se izbăstește de un mecanism social, ce urmărește să-l asimileze. Oportunist și lozincard, Praida, altminteri cel mai bun prieten al lui Ruscanu, este cel care îi dă lovitura de grătie, spulberîndu-i credința într-o dreptate absolută. În numele intereselor unui partid s-a sacrificat o Idee și, mai ales, un om. Căci Ruscanu este sacrificat în numele unor interese aparent umanitare, dar care, din nou, se dovedesc derizorii față de sacrificiul făcut. Nu există nimic care să poată compensa această nedreptate. Încă o dată determinismul social acionează ca o forță oarbă, pe deasupra individului pe care îl procustianizează sau, atunci când reducția nu e posibilă, îl anulează. Inevitabilul s-a produs, nimic nu mai poate fi reparat. "Dacă ideile lui Platon sînt într-adevăr în cer, atunci gaura s-a și făcut..." constată cu indescriabilă amărăciune Gelu. Apoi: "Hai, ne

unde a trecut guzganul poate să treacă și "șoricelul", reflecție amară și definitivă, consumând victoria unui mecanism orb și implacabil. Am spus că în cazul eroilor camilpetrescieni, două sunt resorturile care conspiră simultan la distrugerea pacientului tragic: o limită superioară - absolutul - care nu se poate atinge decât prin înălțarea deasupra condiției umane și o limită inferioară - mediul social - mediul în sens larg, cuprinzind toate relațiile interumane contactate de erou. De fiecare dată acesta are iluzia că poate atinge o limită care, totdeauna, în final, se dovedește inaccesibilă. Pe de altă parte, această iluzie este singurul suport ce poate menține pe erou în viață. Astfel, Andrei Pietraru e convins că va putea fi înțeleas de Ioana Boiu, că aceasta va avea cîndva revelația pasiunii desperate care îl mistuie, că nu îl iubește pentru că nu i-a citit în suflet. Hotărîrea sa are ceva din sentință irevocabilă, dincolo de care nu mai urmează decât paradisul sau neantul: "ANDREI: Culai! Are să mă iubească. Are să înțeleagă că sunt mai mult decât toate păiațele astea la un loc... are să vadă că am un suflet ca o stîncă, are să descopere că în umbra ei a fost un print adesea răbat al sacrificiului și al devotamentului". De fiecare dată, acești nefericiți prizonieri ai absolutului măsoară umanitatea după chipul și asemănarea lor și se miră cînd o găsește mult micșorată, atât de insignifiantă încît nu poate face față unor elanuri de o copleșitoare energie și intensitate. Andrei e convins că Ioana este o ființă superioară. Aceasta nu se dovedește însă decât o exaltată monomană, un soi de Don Quijote feminin, fără tragicul acestuia, păstrînd doar ridicoul ce derivă din discrepanța frapantă între ceea ce este ea și ce ar dori să fie. Dacă Andrei Pietraru poate fi considerat, la rîndul lui, un Don Quijote, el este ocolit de ridicol tocmai grătie acelei forțe de nestăvilit care îl înălță spre sublim. Donquijotescă la el e doar iluzia că poate să găsească, în Ioana, o concretizare a aspirațiilor sale. Don Quijote și Pietro Gralla, atunci cînd își închipuie că Alta e femeia perfectă, fără slăbiciuni, capabilă de o pasiune și o dăruire totală. Dar acest utopism e, repetăm, un reflex al unei structuri care îl conține în însuși codul ei genetic. De fiecare dată însă aceste uriașe exigențe ale eroilor sunt contrazise de momentele de slăbiciune ale celor în care s-au investit toate speranțele. Speranțe pe care și Gralla, și Pietraru, și Ruscanu fac greșala de a le considera certitudini, prăbușindu-se odată cu ele. Spuneam [...] că unul din "zeii" nouilui Pantheon este însuși omul, subiect și pricină a propriei căderi. Cum s-a putut vedea, o serie întreagă din personajele lui Camil Petrescu pierdatoră imposibilității de a înfăptui sau de a atinge niște valori în care cred cu sfîntenie. Și am mai văzut că nu le ating nu din pricina propriilor slăbiciuni, ci din cauza cenzurii pe care mediul uman, prea uman din nefericire, o exercită asupra lor. Gralla se prăbușește datorită unui moment de slăbiciune al Altei, a cărei presupusă perfecțiune îi era unic suport moral. Ruscanu dispără după ce-și pierde, pe rînd, credința în Maria, și ea victimă slăbiciunii de o clipă, în figura, recompusă din imagine, a tatălui său, și, în sfîrșit, în ideea de dreptate, pe care o vede compromisă în numele unor interese care-l depășesc și care transferă problema individuală într-o de interes

colectiv. "GELU: Nu pot da acest text într-o mînă strâină... Îl transcriu pentru tipar. PRAIDA (hotărît): Nu găsești că nu poți face acest lucru? GELU(uimit): Să nu mai apară scrisoarea? PRAIDA: Nu știu... Vom vedea... Oricum, hotărirea nu o mai poate lua decât comitetul. GELU(simplu, moale, uimît): De ce să nu apară scrisoarea? Si ce amestec poate avea aici comitetul?" Ruscanu se vede alienat într-un mecanism care-l dirijează după bunul plac. Personalitatea prea puternică pentru a se lăsa strivit, Gelu preferă, dacă de preferință poate fi vorba, unica soluție, care, paradoxal, l-ar salva: sinuciderea. Căci: "Fără certitudine nu există adevar și nu există frumusețe pe lume... O fericire pe care nu o pot gîndi durabilă, nu e fericire, și, încă o dată, fără certitudine nu poate fi în lume nici adevar, nici frumusete... (Cu un surîs strîmb) Sî nu e...". Or, lui i-s-au spulberat toate certitudinile, singurul lucru de care mai este convins și că nu mai poate trăi în această lume făcută după o altă măsură decât a lui. Fatalitatea din el-l-a făcut să dorească lucruri ce s-au dovedit prea mari pentru o lume care, totuși, are limitele ei. Într-un moment de luciditate, Praida o afirmă răspicat: "Pentru ceea ce năzuia el să înteleagă, nici o minte omenească nu a fost suficientă pînă azi...". Ne aflăm în fața situației în care eroul, agresând o limită care îl obsedează, este distrus de propria condiție, de om social, trăind într-un mediu ale cărui aspirații sunt mult mai terestre, mai umane. Gelu nu cade pentru că este om, ci pentru că s-a născut și trăiește printre oameni. Năzuind spre o limită depărtată la care are convingerea că poate ajunge, el este cenzurat de o alta inferioară, care tinde să-i modeleze elanurile în funcție de propriile aspirații. Dacă Prometeu a fost pedepsit pentru că a furat focul, Ruscanu dispare numai pentru simplul fapt că s-a gîndit să-l fire. Forța ce-i hotărăște destinul nu e una superioară. Nu moare pentru că a îndrăznit să dorească absolutul, ci pentru că dorința lui și nelegitimă în raport cu mediul în care trăiește. Cum am văzut, eroul este distrus fie de mecanismul socio-politic (Ruscanu), fie de relațiile interumane pe care le contactează (Pietro Gralla, Andrei Pietraru), fie, și am lăsat special mai către final acest caz, de mecanismul istoriei. Este situația lui Danton, ale cărui aspirații și exigențe nu sunt atât de mari încît să nu poată fi înfăptuite în contextul în care trăiește. Danton nu e fascinat de ideea pură, nu e un desocializat. Dimpotrivă, e mai curînd un soi de geniu popular, un om înzestrat cu o forță și o dorință arzătoare de a trăi. El cade victimă unui mecanism care, o dată pornit, acionează sub imperiul hazardului, fiecare părînd că acuză numai de teama de a nu fi el însuși acuzat. Tragicul lui Danton e accentuat de faptul că el cade victimă chiar tribunalului pe care îl înființase și care a devenit, din instrument justițiar, o forță anarchică și fără discernămînt, condamnînd la moarte oamenii fără vină sau, și mai rău, condamnînd în numele revoluției exact pe cei care au slujit-o. Situația lui Danton este asemănătoare cu aceea a lui Ernest Jannings, din Procesul de la Nüremberg[...]. Istoria și revoluția devin niște instrumente prin care, cei ce o dirijează, își răzbună neîmplinirile și își defulează ratările, scoțîndu-și la iveala complexele. În opozitie cu Danton, bun, cald, profund uman, Robespierre, caricatură a eroilor

"absolutului", apare perfid și ridicol, complexat și odios. Chiar Danton o subliniază: "Îmi dati drept pîldă pe Robespierre? Eu nu am moștenit de la tata neputință. Numai cine are curajul să strîngă în brațe o femeie, are curajul să atace în față un dușman". Nimic nu poate fi mai tragic decât această degradare a unei mari idei, decât acest hazard instaurat în numele unor precepte nobile ce se dovedesc, în ultimă instanță, doar niște paravane în spatele cărora acuzatorul își ascund propria ticăloșie. Victima istoriei, victima societății, Danton ieșe din scenă măret, mîndru, intrînd în Pantheonul istoriei - cum singur o spune, însotit de această ultimă, amară reflectie: "Asculță Sanson, după ce-mi vei rețea capul, să-l ridici și să-l arăti poporului... Merită!". Personajele de prim-plan ale dramaturgiei camilpetresciene nu devin tragice numai pentru că vor totul și se prăbușesc atunci când își dau seama că nu pot obține ceea ce vor. Acest tragic dominant, în care eroul forțează în mod conștient niște limite ce se dovedesc insurmontabile, este însotit, în subteran, de un altul foarte apropiat de *fatumul antic*. E vorba de acea transcendentă misterioasă, de acea fatalitate difuză și imprecisă ce apare în momentele decisive. Să revenim puțin la Andrei Pietraru. Dincolo de tragicul, al cărui resort se află în pasiunea sa febrilă pentru Ioana, mai există unul constituit din coincidențe bizare. Există o mînă nevăzută care își bate mereu joc de intențiile eroului: "Mai știu eu a cui victimă sunt? Aici totul e împotriva mea. Cred că dacă miine ați aflat că astă seară ați fost la bal și vi s-ar spune și cu cine ați vorbit... ce ați făcut... acolo... v-ar îngheța poate ochii sub pleoape, ca mie acum... ceea ce trebuie să se întâmple nu poate fi ocolit de nimeni...". Revelația acestui fatum pe care Andrei o are în fața straniei coincidențe dintre situația lui și lui Julien Sorel, e întărîtă de didascalie, unde se comentează: "Andrei se prăbușește a doua oară... Are impresia că luptă cu alte forțe decât ale acestei femei...". Fatalitatea aceasta nevăzută îl urmărește și pe Pietro Gralla. Alta încearcă să-l asasineze exact în momentul în care probeditorul a ajuns la concluzia că "singurul lucru cu adevărat mare pe lume e dragostea". El simtă că o iubește pe Alta, cu o intensitate crescîndă, pe măsură ce aceasta este mai aproape de momentul loviturii fatale. "Acum, cînd totul e zadarnic și pustiu, nu doresc altceva decât iubirea ta lîngă mine... învăluitoare". Destinul își bate joc și de Pietro Gralla. El îi dă lectii de viață lui Celino, spunîndu-i: "Poți să cucerești toate femeile de pe pămînt; dacă n-ai cîștigat iubirea unei astfel de ființe (e vorba de Alta), n-ai cîștigat nimic". Nu numai că Celino, un fanfaron ridicol și laș, cîștigă privirea Altei, dar o (re)cucerește în întregime, bătîndu-și parcă joc de toate certitudinile lui Gralla. Destinul îl urmărește, batjocoritor, pînă la capăt, și pe Andrei Pietraru. Nu numai în iatacul Ioanei, ci și după ce eroul reușește să se facă iubit. Este surprins sărutînd-o pe Elena (în semn de adio - dar Ioana n-are de unde să-știe) și tot eşafodajul pe care cu atită greutate îl construise se prăbușește datorită unui gest cu semnificații mult mai puțin grave decât cele pe care Ioana Boiu îl le acordă. Semnificații pe care Andrei nu le poate deturna decât prin acel gest final al sacrificiului, gest care, pare-se, o convinge, tardiv, pe Ioana de eroarea pe care a comis-o.

Un renghi ucigaș îi joacă fatalitatea și lui Gelu Ruscanu. El trebuie să descopere că omul pe care vrea să-l trimite pe banca acuzării a salvat cîndva onoarea tatălui său, a tatălui pe care el, Gelu, reconstruindu-l din resursele propriei imaginații, îl iubește, văzînd în el întruparea perfectă a ideii de Om. Descoperirea îl aruncă pe erou pe culmile celei mai negre disperări. Ironia destinului își spune, și de această dată, cuvîntul. Eroii de prim-plan sunt în același timp victime ale propriilor aspirații (care intră în contradicție cu condiția limitată a mediului uman în care trăiesc) și ale unei fatalități nevăzute care îi persiflează și le maimuțărește cele mai nobile aspirații și intenții. Dar mai există o categorie de personaje care cad datorită proprietății propriilor slabiciuni. Ele sunt victime tragicе în măsură în care slabiciunile respective vin din însăși condiția lor de oameni și nu sunt decît momente de criză, cu consecințe mult mai grave decât ar fi normal. Pedeapsa pe care aceste personaje o îndură este mult mai mare decât greșeala pe care o săvîrșesc, ceea ce face din ele niște pacienți tragicici. Este, de pildă, cazul Altei, care într-un moment de tulburare a mintjă, încearcă să-l asasineze pe Pietro, pe care-l iubește chiar și atunci, pe care l-a iubit și pe care-l va iubi totdeauna. Contactul însă cu amintirea primei mari iubiri o face să acționeze ca și cum ar acționa o persoană cu totul străină de ea: "Ah, în pieptul acesta am însfătuit un pumnal! (cu o înnebunită deznaideje): nu, nu am fost eu... adevărata eu". O fatalitate dinlăuntru pare a o împinge pe Alta în brațele lui Celino. În această luptă ea se dovedește, un singur moment, lipsită de armele necesare ca să poată rezista. E de ajuns însă acel moment de întunecare pentru a pierde definitiv

dragostea lui Pietro, fiind obligată să suporte cel mai amar dispreț: "Pietro, suntem oameni, și asta e soarta noastră omenească: să greșim". Aceeași acceptare resemnată a unei condiții umane profund limitate, cu care Pietro, însă, nu se poate în nici un fel concilia. Cuplul Pietro-Alta este refăcut de un altul: Gelu-Maria. Aceasta a pierdut iubirea lui Ruscanu pentru și mai puțin. Puțin care însă pentru eroul obsedat de absolut înseamnă o catastrofă ireparabilă. Maria este surprinsă lăsîndu-se sărutată pe mînă de un oarecare, exact (și aici fatumul pare a interveni din nou) în momentul cînd Gelu, mistuit de pasiune, sosește de la Paris, hotărît să-și ia cu el femeia iubită. Gestul, în aparență nevinovat, devine ireparabil pentru omul care nu putea concepe risul femeii iubite alături de un alt bărbat. "Pentru asta a trebuit să sufără atât?" se întrebă Maria Sinești consternată. Într-adevăr, suferința ei este prea mare față de greșeala pe care, totuși, a comis-o. Argumentația ei seamănă surprinzător de mult cu a Altei: "Suntem oameni... putem greși... ne iubim, dar suntem oameni". Replica lui Gelu, care ar putea fi la fel de bine a lui Gralla, vine prompt și irevocabil: "Doi însă care se iubesc cu adevărăt (s.n.) nu mai sunt oameni". Maria nu poate înțelege modul acesta de a iubi și nu are forța necesară pentru a rezista unor exigențe neobișnuite. Ea îl pierde pe Gelu, deși îl iubește, așa cum Alta, deși îl iubește pe Gralla, e gata să-l asasineze. Victime ale proprietății slabiciuni, femeile din opera dramatică a lui Camil Petrescu devin tragicе prin capacitatea lor de a-si trăi cu maximă intensitate și pînă la capăt suferința.

Prof. Mugur Burcescu, Colegiul Național "Ion Majorescu", Giurgiu

Sine ira et studio

**MARIN PREDA SAU
PATOSUL INTEROGAȚIEI
Treptele confesiunii**

Un om nu poate exista în afara întrebărilor, nu le poate evita și nici mistifica semnificația, deoarece asta ar însemna trădarea esenței sale, neînțelegerea locului pe care îl ocupă în lume. Un om nu există cu adevărăt decât în măsură în care pune și își pune întrebări, se hrănește din neliniștile sale și aspiră spre împlinire sub semnul rațiunii. Cu atât mai puțin un scriitor nu poate exista în afara întrebărilor. Marin Preda, fiul lui Tudor Călărașu, a plecat în viață chiar înainte de a-si fi hotărît drumul pe care avea să meargă, cu "aspirația de a afla ce e lumea și cine eram eu însumi", după cum mărturisea acesta în "Viața ca o pradă" (1978). Cele peste 250 de articole, eseuri, evocații, opinii provocate de interviuatori de talent, stau mărturie în acest sens. Pe de altă parte, opera sa se constituie ca expresie a uneia dintre cele mai dramatice meditații asupra existenței. Autor și personaj se întîlnesc într-o mare curiozitate și desfătare a lucrurilor, într-o amplă interogație deschisă spre necunoscutul lumii.

MISCELLANEA

Tăranul

Marin Preda a fost convins întotdeauna că nu statutul social atribuit contează și că înțelesul adînc al cuvîntului "tăran" (a cărui etimologie ne trimită cu gîndul și susține că tările pămîntului) se regăsește în puterea tradiției, concretizată într-un tip de civilizație verificată în cursul mileniilor. Aflat într-o călătorie asiatică în anul 1957, tăranul din Siliștea-Gumești căută în Vietnam tot tărani, iar în China se interesează de soarta acestora mai mult decât de Palatul de iarnă sau de Zidul chinezesc. Ce se va întîmpla cu tăranul în noile condiții social-istorice, aceasta este una din marile sale întrebări. Peste ani va oferi răspunsuri nuanțate: "Am descoperit astfel caracterul universal al experienței lumii tărănești moderne. Valorile ei morale, complicate de religii, revoluții, suprastructuri rafinate, erau mai adînci în intuiția lor fundamentală, decât neliniștea unui existentialist, tăranul fiind mai pozitiv (s.n.). După el, existența e o datorie, după ce la început te-ai pomenit cu ea ca un dar. Nu e o maladie mortală din moment ce un copil se poate naște. În același timp un bătrân poate mori. Nu e o blestemată cheștiune insolubilă ci o eternă întoarcere (s.n.) și o senină perpetuare a ființei umane" ("Creatie și morală", Ed. CR, Buc., 1989, p.47). Să observăm în rîndurile de

mai sus, în primul rînd, că tăranul, cu filosofia sa ancestrală, este opus gînditorilor existentialiști, cu opțiunea neechivocă pentru primul, deoarece acesta privește cu seninătate mioritică nașterea și moarte, iar existența ca pe un "dar" și ca pe o "datorie". Nu subtilitatea e de partea sa, ci adevarul vieții. În al doilea rînd, Marin Preda apără tabla de valori morale, căreia îl aparține prin naștere și destin. Nu istoria îl interesează în acest caz, ci proiecția în mit a tăranului. Istoria, timpul concret, devastator amenință această realitate mitică. De aici vin și neliniștile creatorului. Semnificativ este episodul în care poetul spaniol (de aleasă stirpe țărănească) protestează împotriva dispariției clasei țărănești. Personaj de fictiune, sau, poate, real, poetul spaniol este - sără îndoială - un alter-ego al autorului: "Sunt revoltat domnule..... Sunt gonit din propria mea țară, n-am unde să mă duc..." ("Imposibila întoarcere", Ed. CR, Buc., 1972, p.6). Cauza? Tăranul spaniol (sau de oriunde) a devenit comerciant, dependent de bani. Cu alte cuvinte, Spania - în vizionarea autorului - a devenit o patrie a Băloșilor. Tăranul de aici - sau de oriunde - și-a pierdut mîndria, demnitatea, independența de spirit, pare să spună autorul "Moromeților". În altă parte, parcursind o statistică publicată în "Le Monde", constată cu uimire moromețiană că "țărani vor dispărea", că "agricultura va avea un cîștig de randament" și, mai ales, că țărani au ajuns o piecidă în calea progresului. La un moment dat, autorul-comentator face loc personajului său Ilie Moromete, care întrebă cu o falsă candoare: "Cum adică, doar 5% din populația unei țări să asigure restului alimentele de tot felul, hrana vitală, fructele, verdețurile, laptea, carne, ouăle? Dar albinele?" (Op. cit., p.139-140). Asta era problema - cine se va ocupa de albine?! Restul era de înțeles... Departe de frivolitate, Marin Preda pune în discuție destinul clasei țărănești de câte ori are ocazia, revenind obsesiv la această temă: "Tăranul, avînd sentimentul că singura lui speranță și ieșire este el înșuși cu tot ceea ce reprezintă, e normal ca, de pildă, o greblă, în ochii lui, să nu fie o simplă greblă, iar un cal, un simplu cal. Punerea sub semnul întebării (s.n.) a plugului sau a vîtelui, a gardului și a bătăturii sale, capătă deodată un caracter tragic" ("Creație și morală", Ed. CR, B., 1989, p.356). Or, tocmai acest sentiment al tragicului a generat eposul "Moromeților". "Mi se pare pe deplin posibil - spunea el în altă parte -un Ulise tăran, aşa cum există un Ulise al lui Joyce, în care eroul este prizonierul unui oraș și odiscea lui nu-i depășește limitele" ("Creație și morală", Ed. CR, Buc., 1989, p.348-349). Oare nu un asemenea Ulise tăran ar fi Călin Surpăceanu în "Intrusul" sau chiar Niculae Moromete, cel din "Marele singuratic"? Prin contrast, orașul, ca produs al civilizației de tip industrial, apare ca o "terra incognita" și ca un semn tulburător al surpărării din temelia valorilor traditionale. Autorul se întrebă cu toată gravitatea dacă "drumul pe care am apucat este sau nu cel bun, și dacă nu e, să lăsăm acest mare semn de întrebare (s.n.) copiilor noștri, să răspundă la el și să opreasă energetic, dacă asta va fi concluzia la care vor ajunge, cursa care se impune omenirii nu știm de către cine și ne tulbură mintile" ("Imposibila întoarcere", Ed. CR, Buc., 1972, p.9). Civilizația mașinii, cu consecințele sale nefaste asupra omului și soartei umanității, îi stîrnesc alte întrebări la fel de dramatice: "Are omul destulă minte ca să stăpînească forța colosală pe care

inteligenta lui îscoditoare a descoperit-o?" (Id., p. 10-11). Mai apoi, gîndindu-se la generația următoare: "... din moștenirea pe care le-o lăsăm, acest cult pentru mașini este el bun sau nu?!" (Ibid., p.13). Paginile sale de publicistică sunt scrise, adeseori, la o înaltă temperatură intelectuală și, întotdeauna, sunt scormonitoare. Un articol scris de Marin Preda nu te poate lăsa indiferent, chiar dacă nu întotdeauna te convinge. După ce a discutat destinul tăranului și al clasei țărănești, autorul dezbatе cu aceeași seriozitate realitatea satului și orașului, opunând nu numai două tipuri de civilizație, ci și două moduri de a gîndi lumea și omul. Orașul încurajează "individualismul feroce" și psihologile tenebroase, asaltate de spâime iraționale: "Omul e silit să-și suporte mai singur aici întreaga povară a decizilor sale decât acolo (adică în lumea satului, n.n.), unde ceilalți îți corectează pașii prin simplă existență colectivă" (Ibid., p. 45). Prin contrast, satul propune o psihologie echilibrată, împăcată cu sine, cu conștiința faptului că "cimitirul e mai aproape de vederea omului și perspectiva lui îl face pe om mai senin, fiindcă știe ce-l așteaptă" (Ibid., p. 45). Omul rural are conștiința efemerității sale și, de aceea, se simte "mai liber", pe cînd omul orașului "în mariile aglomerări se simte nemuritor" (Ibid., p.45) și, de aici, deseori abateri de la morală tradițională. Într-un alt eseu, care verifică - în accepțiunea superioară a cuvîntului - un moralist de vocație, Marin Preda opune transaț societatea industrială și tehnicistă bazată pe eficacitate, randament, utilitarism și consum excesiv umanismului traditionalist capabil să satisfacă "nevoia noastră de valori ideale". Poziția prozatorului era previzibilă: "n-o să cred că o să putem și că va trebui să renunțăm de-aici înainte la spiritul de sacrificiu, la eroism, la sublimarea pasiunilor, fiindcă nu mai corespund sau chiar sunt contrazise de contextul vieții" (Ibid., p.136). Plecînd de la aceste observații pertinente, cu o autentică conștiință a veacului său, ce se simte responsabilă de tot ce se întîmplă omului și omenirii, Marin Preda se dezlîngă patetic cu o forță a ideii pe care prea rar am întîlnit-o la contemporanii săi: "Iar singurul lucru care să ne tulbere somnul să nu mai fie decât următorul: ne distrugem planeta, o poluăm, ce anume să mai inventăm ca să-i protejăm aerul și apele izvoarelor și mărilor, ce lege să facem ca să-i împiedicăm pe vînători și mai ales pe obsedății randamentului în dauna naturii să ne distrugă speciile rare, ierburile care fac să strălucească pămîntul, animalele și păsările?" (Ibid., p.138). Ideea economistului american Galbraith, care propunea un ritm mai lent de creștere economică, i se pare o "utopie modernă", dar frumoasă tocmai prin "apelul ei în direct la decentă, la lupta pentru întoarcerea la sursa primordială a vieții" (Ibid., p.143), ceea ce trădează același nostalgie a vietii patriarhale. Rățiunea îi impune însă constatarea că "niciodată omul nu și-a îmbunătățit condiția prin renunțarea voluntară la ceva, prin virtute, ci prin epuizarea unei experiențe, chiar dacă cu rezultate previzibil tragicice. Numai asta îl convinge sau, mai exact, numai asta-l-ar trezi, în cazul de față de beția posesiunii" (Ibid., p. 144). Opțiunea hotărâtă pentru lumea țărănească și valorile ei instituite de o tradiție milenară este clar formulată într-o din cele mai tulburătoare confesiuni din volumul apărut în 1971 sub titlul "Imposibila întoarcere": "Ce se întîmplă astăzi cu poiana fierăriei lui Iocan în care țărani din Morometii

se strîngeau să facă politică?" (*Op. cit.*, 205). Sau: de ce au fost tăiați salcimii? "Mă uit prin curțile lor. Sunt mari și pustii. Ce rost mai au asemenea curți? Sunt simboluri fără sens: au dispărut din ele uneltele agricole" (*Ibid.*, pp.205-208). Amintirea atât de vie despre lumea ce s-a stins (a satului și a copilăriei) produce însă prozatorului - în compensație - o autentică revelație: "descopăr în viața ei din amintire vocația profund democratică a poporului nostru. Reproșul că trăiau practic, într-o iluzie nu infirmă adevarul că aveau dreptate în spirit" (*s.n.*) (*Ibid.*, pp.205-208). Cu alte cuvinte, învinsul în plan social este un învingător în planul ideilor. Aceeași observație se poate face - și cu același temei - în cazul literaturii lui Camil Petrescu (Ștefan Gheorghidu, G. D. Ladima), deoarece - oricât de despărțiti ca viziune, construcție, tehnică - între eroii propuși de cei doi creatori (în mediul citadin sau rural) există o afinitate structurală. Dacă țăraniii apar prozatorului ca singurele realități morale la care ne putem raporta, dacă satul i se pare o colectivitate mai omogenă și mai viabilă, tot atât de adevărat este că prozatorului nu-i lipsește luciditatea amară și conștiința stingerii unui neam din care face parte. Interogația patetică se deschide spre ce va urma. [...]

"Morometii" - un spațiu al interogației

Oricât de ciudat ar părea la o primă și superficială vedere, Ion Creangă și Marin Preda au aceleași puncte de plecare: copilăria și realitatea satului. Nu numai motivația gravă a acestei întoarceri în timp ("à la recherche du temps perdu") este esențial diferită, dar și vizuirea generală incompatibilă între cele două universuri fictionale. Dacă autorul moldovean propunea, în integralitatea operei sale, mitul "vîrstei de aur", văzind în lumea satului și în copilărie un spațiu ideal pentru regenerarea morală, un mijloc de purificare și înnobilare a spiritului, autorul muntean se întoarce spre copilărie nu ca spre un potențial "paradis", ci ca spre un spațiu al interogației. Ion Creangă configura o vizuire unitară și luminioasă asupra lumii ce presupunea "coerență și curgere neîntreruptă a existenței în anumite fâșage, oricum în forme excluzând haosul" (George Munteanu, "Introducere în opera lui Ion Creangă", Ed. Minerva, Buc., 1976, p. 208). Or, în universul "Morometilor", tocmai această coerentă și ordine sunt amenințate. Om al veacului XX, Marin Preda se dovedește a fi o incitantă conștiință avertizatoare, neliniștită și scormonitoare. Această stare de spirit se deplasează de la autor spre personajul său, cu momente fericite de confuzie în planul creației. Același cercetător, pe care l-am citat mai sus, George Munteanu, aprecia cu dreptate că "metafora cea mai cuprinzătoare-unificătoare a operei lui Creangă" este "metafora lumii ca spectacol" (*Id.*, p.209). Cu observația că eroii crengist trăiesc volupțarea acestui spectacol, în permanent acord cu sine, cu semnificațive momente în care personajul iese din sine pentru a se pune în acord cu ritmurile cosmosului, unde se află parte integrantă. Inițiați în "drumurile" lumii sau doar în curs de inițiere, eroii acestuia trăiesc prin cuvînt, gest, mișcare într-un univers ce are un sens limpede și pe care ei nu trebuie decât să-l descopere. Ceea ce nu se întâmplă cu Ilie Moromete, care are doar iluzia că toate au un sens, că lumea poate fi stăpînită prin înțelegere, iar înțelegerea - are el convingerea - poate fi realizată prin acest instrument ideal care este cuvîntul. Lumea în care el există nu mai este un "cos-

mos" ordonat și inteligibil, ci o realitate agresată de forțe intunecate, iraționale ce amenință libertatea spiritului și ideea de ordine prestabilită. Cuvîntul capătă astfel - în universul predist - o funcție nouă, aceea de a trezi conștiințele, prin refuzul convenției sociale și al violenței de orice natură. "Aventura conștiinței mele a început într-o zi de iarnă cînd o anumită întâmplare m-a făcut să înțeleg deodată că exist" ("Viața ca o pradă", Buc., 1977, p.5). "Întâmplarea" aceea a fost cuvîntul, care l-a ajutat pe copil să ia cunoștință de sine. Nimic din ce i s-a întîmplat înainte nu mai este reținut de memoria afectivă a copilului. Replica tatălui "Ia-o, mă, și pe-asta!" a desculțat puterile intelectului, capabil acum să recunoască și să dea nume realităților ce-l încjoară: "Parcă m-am trezit dintr-un somn" (*Id.*, p.5), notează cu simpatie prozatorul. Ceea ce înseamnă, cu alte cuvinte, trezirea conștiinței ca o primă condiție a nașterii eului creator. Pentru Ion Creangă "chemarea satului natal din Amintiri... i-a fost realitatea sufletească cea mai trainică din copilărie, dar și din operă..." (Vladimir Streinu, "Ion Creangă", Ed. Albatros, Buc., 1971, p.73), iar întoarcerea pe calea ficțiunii în copilărie are semnificația re-facerii mitului "vîrstei de aur", cînd oamenii trăiau încă într-o "aleasă desfătare" sub semnul unui acord ideal între membrii aceleiași comunități, între aceștia și istorie, ce curgea netulburată fără să le afecteze în vreun fel existență, între aceștia și cosmos, unde indivizii sunt instalati ca într-o locuință confortabilă. Peste lumea lui Creangă se scurge un timp care are nesfîrșită răbdare cu oamenii. Nu numai realitatea operei lui Marin Preda contrazice o asemenea vizuire artistică, dar și afirmațiile sale lipsite de echivoc, ce nu vizează în nici un caz opera lui Ion Creangă, ci un anume mod vetust de asumare a unor teme sacre (copilăria, satul) în condițiile unui secol bîntuit de toate seisme: "Se spune, de obicei, că există o nostalgie a paradisului pierdut, care este copilăria. În realitate, copilăria este locul de refugiu al întrebărilor insolubile (*s.n.*) ("Creație și morală", p.357). Iată o justificare de luat în seamă pentru creatorul "Morometilor", în măsura în care primul volum (1955) și "feed-back-urile" din volumul al II-lea (1967) sau din "Marele singuratic" (1972) validează o asemenea aserțiune. Ceea ce l-a interesat cu adevărat pe Marin Preda a fost drama omului atins de viclenia istoriei, omul "cu trăsăturile fundamentale ale unui țăran contemplativ, posesorul unei spiritualități adînci, reprezentantul unei civilizații arhaice, tradiționale" ("Creație și morală", p. 424). Adică acel om pentru care timpul răbdător este o aparență și conține, în manifestările ei concrete, forțe distrugătoare. Motiv pentru care spiritul creator al lui Moromete transformă lumea în semne de întrebare, iar scriitorul - uimit el însuși de realitatea pe care o descoperă prin forța logosului - interoghează sub pretext că afirmă. [...]

Contemplație și acțiune

Marin Preda a optat foarte clar pentru contemplare ca mod de a ființa în lume, pentru că - motiva el - aceasta "ne face să descoperim în noi înșine eternitatea. Ieșim din blestemul activității care ne mânâncă zilele și redevenim ceea ce fusesem înainte de izgonirea din rai: adică inactivi și nemuritori" ("Imposibila întoarcere", p.88). Aceasta este o justificare superioară a modelului propus prin personajul său, Ilie Moromete. Prozatorul n-a ascuns

niciodată - ba chiar s-a mîndrit cu acest lucru - că protagonistul capodoperei sale fără cusur a avut ca punct de plecare pe Tudor Călărașu, care a fost tatăl său: "Tatăl meu era un astfel de om. Ar fi putut să stea pe prispa scăldată de soare, dacă nu s-ar fi lăsat noapta, nu ore, ci zile întregi, spectacolul lumii, atât cît se vedea de pe prispa lui, fiindu-i absolut suficient ca să-l uimească și să-l încinte fără slăbire" (Id., p.89). Prilej pentru tată să farmecce pe cei din jur cu gîndirea lui originală, făcîndu-i să înțeleagă și să simtă că "valoarea omului nu stă în acumularea de bunuri, care era singura care conta pentru cei mai mulți, ci în minte adică în spirit, valoare care îi deosebea cu adevărat de boii pe care îi înjugau" (Id., p.90). Am reprodus "in extenso" citatele de mai sus nu numai pentru că ele oferă cheia ideală de interpretare a eroului ce ocupă de drept poziția privilegiată, ci și pentru a sublinia semnificația polemică a unui atare personaj opus lumii care suportă "blestemul activității". Nu trebuie să se înțeleagă de aici, cum s-a întîmplat uneori, că Marin Preda sau personajul său au disprețuit acțiunea și că ar fi văzut în activitatea cotidiană un mijloc de degradare a esenței umane, pentru că - precizează autorul - "tata avea cultul muncii și știa că nimic nu ajunge cel care nu pune mâna și nu trudește din greu" (Ibid., p.90). Pe de altă parte, nu e în avantajul analizei să considerăm că personajele prediene se opun primar unele altora din această perspectivă: contemplativii reprezentanți de Moromete, Cocoșilă, Dumitru lui Nae, Din Vasilescu și activii reprezentanți de Tudor Bălosu și fiul său, Stan Cotelici, Birică, Polina, Țugurlan, Botoghiș. În cazul lui Tudor Bălosu și a fețorului său, a lui Stan Cotelici (robiți de patima înănușirii) sau a lui Aristide, Crîșmac sau Iocan (întunecăți de patima puterii politice), acestea se aliniază în seria personajelor subordonate activității; în rest lucrurile rămîn discutabile. Astfel, Țugurlan este un personaj complex, capabil să se modifice oricînd pe această axă convențională dintre acțiune și contemplație. Birică (privit permanent din afară) are o bogată viață sufletească care se exteriorizează prin cîntec (ascultat în admiratie mută de întreaga familie Moromete) și prin iubirea față de Polina. Dar tot iubirea este aceea care-l transformă în om de acțiune: se apucă să-și ridice casă, îi înfruntă pe Băloși la ei în casă sau pe arie, impulsivat de firea energetică și voluntară a soției sale. Botoghiș însuși nu se află decisiv în afara unui spațiu al reflecției și meditației, odată ce el nu poate să ia o decizie atât de gravă prin vînzarea pămîntului, garant al securității materiale a întregii familii, decât în urma unor îndelungi și dramatice deliberări. Este Din Vasilescu o ipostază purificată a contemplației creațoare? Poate. Dar tot el este acela care - alături de Marmoroșblanc, într-un cuplu indivizibil - sanctionează atitudinea lui Moromete, vinovat de a fi ignorat perfidia timpului istoric. Și în sfîrșit, este Ilie Moromete un contemplativ pur? Cel puțin în două situații acesta devine activ, e adevărat, cu justificarea superioară a securității spirituale. Modelul respins altădată ca reprezentând lumea nouă ce încalcă codul moral tradițional și îndepărtează pe om de idealul seninătății și al echilibrului interior este asumat acum conștient. Asemenea lui Tudor Bălosu, face comerț la munte cu porumb și revinde în sat purceluși și butoaie de țuică: "și pe toate le vedea acuma din punctul de vedere al unui cîștiig eventual". Învăță un

nou cuvînt, "beneficiu", pe care-l folosește și în relația cu fiul său, Niculae: "- Și ce beneficiu o să am eu, mă, de pe urma ta, dacă te las să te duci mai departe la școală?" ("Morometii", vol.II, Ed. CR, Buc., 1972, p.6). Nu e de mirare că, în această ipostază, Bălosu însuși devine "binevoitor față de vecinul său". Consecințele unei asemenea devierii de la comportamentul său obișnuit se vor vedea peste ani. De aici pornește ura năpraznică a mamei și tot această "activitate" blestemată va accelera destrâmarea definitivă a Morometilor. Fătă în față cu fețorii săi, tatăl face concesii, admite că eroarea a fost de ambele părți: "A venit timpul să recunoaștem fiecare... Greșit a fost că nu v-am lăsat în sat să vă arăniți... Greșit a fost că ați fugit de-acasă cînd puteați să vă faceți rostul vostru și să munciți pămîntul..." (Id., p.23). Surpriza este că Moromete admite modelul Bălosu ca posibil și prin tot ce face dovedește o abandonare momentană de la credințele sale fundamentale: muncește trei ani pentru a reface averea în speranța de a-și vedea familia adunată ca pe vremuri în jurul său. "Nesfîrșita tacere" ce urmează discursului său patetic destramă ultima iluzie a personajului. A două oară, cînd acesta renunță vremelnic la ipostaza sa contemplativă, se petrece atunci cînd, amenințat de Vasile al Moașei și șeful de post, Moise, pentru că patrona discuțiile libere din pridvorul casei sale, trece la acțiune și-l determină pe Țugurlan să se întoarcă în sat pentru a lua puterea: "Țugurlane, eu știu încotro mergem! Ce vreau eu personal, e să mergem cît mai încet (s.n.), fiindcă nu sunt neam doritor să văd și cu ochii ce-o fi!" (Ibid., p.482). Metoda temporizării, propusă la nivelul întregii colectivități, ca și soluția găsită - Țugurlan - se vor dovedi de asemenea iluzorii. Procesul de destrâmare a colectivității rurale nu mai putea fi oprit. De altfel, obedient cu puterea, dar nu suficient de hotărît în relațiile cu consătenii săi, Țugurlan va fi îndepărtat după numai doi ani. "De fapt - se întreba prozatorul - se pune întrebarea ce este viața: un prilej de acțiune sau un prilej de contemplare" (Fl. Mugur, "Convorbirile...", p. 85). Spre sfîrșitul vieții, cînd totul în jurul său se clatină, părăsit de fețorii și nevastă, Ilie Moromete are momente în care are conștiința de a fi esuat, transformînd în utopii valorile în care crede: familia, universul conjugal, păstrarea pămîntului, respectul față de tradiție. El este - cu adevărat - personajul emblematic al unei civilizații crepusculare, dar este și o individualitate puternică oscilînd dramatic între mai multe soluții. În volumul al II-lea al "Morometilor" lumea (ipostază concretă a unei istorii inteligeibile) este adusă la dimensiunile satului dintr-un unghi - adesea - caricatural și grotesc. Cocoșilă și Țugurlan, atât de diferiți la prima vedere, completează fericit pe protagonist, avînd în minus luciditatea, seninătatea și voluptatea cuvîntului prin care acesta supune realitatea, dar avînd în plus capacitatea de revoltă, opunîndu-se în forme violente (replică, gest, confruntare fizică) istoriei iraționale. De reînțut că personajul Cocoșilă se arată sincer îngrijorat de ascensiunea legionarilor, pe care îi consideră - ca și Moromete - o prezență aberantă în istoria țării. Revolta sa nu depășește însă fază imprecațiilor, a înjurăturilor lucrate meticuloas, cu o răbdare de bijutier, și a gesturilor spectaculoase. În poiana lui Iocan, Țugurlan este intrusul, factorul perturbator, "omul rău" de care se ferește tot satul. Are ceva din încrîncenarea și inflexibilitatea morală a lui Vasile

al Moașei, dar n-are nici puterea politică și nici forța morală de a se impune celorlalți. Pînă la acea înțîlnire, Țugurlan - sărac, lovit de soartă, înrăit de lume și nesociabil - ilustrează tipul revoltei anarhice. Alături de Ion al lui Mîai, el se simte marginalizat, dar mai ales revoltat de vorbăria "fără noimă" a celor de față. Reactiile sale sunt motivate de un acut sentiment al nedreptății și de un puternic sentiment al demnității ultragiate. Poate de aceea se bucură și beneficiază de înțelegerea largă a lui Ilie Moromete. Schimbul de înjurături și amenințări dintre Țugurlan și Cocoșilă, precum și cele "trei chestiuni" care rețin atenția patronului spiritual al adunării pecetluiesc un acord nescris între membrii divanului "ad-hoc" și Țugurlan, acord ce conține - deocamdată - ideea de coexistență pașnică. "Ceea ce îl uimise - meditează personajul mai tîrziu - și îl făcuse să părsească gîndul de a-și mai bate joc de ei, era faptul că ei pluteau pe apa aceasta a lor cu atîta seninătate, încît era cu neputință să nu-ți dai seama că acest fel de a fi era de fapt bucuria și libertatea lor" ("Morometii", II, p.222). Nu e de mirare că Țugurlan, printr-un transfer de substanță, ajunge să cunoască placerea contemplației și să simtă acea "bucurie deosebită și rară". De aici nevoia sa de a se împâca cu lumea. Pe de altă parte, Moromete - în apropierea lui Țugurlan - se descoperă pe sine agitat, neliniștit și stăpînit de gînduri întunecate: "se întreba și el cu o vagă neliniște ce ar face dacă ar ști că din două pogoane pe care le-ar avea, jumătate din bucatele de pe ele ar trebui să le dea moșierului. Nu ajunsese pînă acolo încît să răspundă, dar în cele cîteva clipe cît acest gînd stăruî asupra lui se făcu negru și crunt la față" (Ibid., 304-305). O dovedă că distanța dintre cele două personaje nu este atât de mare pe cît pare la o privire prea grăbită. Ilie Moromete nu este numai prototipul unei civilizații încercate de tările apusului, ci și omul caracterizat prin reflexivitate, contemplativitate, raportare permanentă la univers, care refuză iraționalul, indiferent de forma de manifestare. Personajul contemplă, meditează și interpretează semnele Lumii, transformînd - cel mai adesea - realitatea în spectacol. A spune însă, pînă la saturație, că tot ce face personajul se află sub semnul gratuității este, fără îndoială, exagerat, deoarece înseamnă să ignorăm latura activă a acestuia. Puține personaje din "Morometii" se pot situa în zona epicului pur, deci funcționînd ca forțe active, ce nu cunoac reflectia și bucuria contemplației. Între acestea: Tudor Bălosu și Stan Cotelici, condamnate de narator din perspectivă etică. Lipsite de lumină sunt și Paraschiv, în toate aparițiile sale (mai puțin atunci cînd sunt provocate de memoria afectivă a tatălui), dar și Cătrina în spațiul epic al volumului II. În majoritatea cazurilor însă, acțiunea și contemplarea - ca atitudini esențial umane - se regăsesc în doze diferite, de la personaj la personaj, chiar dacă unele dintre acestea sunt doar sugerate, schițate în cîteva linii decisive. Cu atît mai puțin Niculae Moromete nu poate fi considerat exclusiv "o ipostază activă a morometianismului" (Andreea Vlădescu), chiar dacă - printr-o comparație directă cu tatăl - această afirmație pare a fi corectă. La această judecată critică contribuie într-o mare măsură și perspectiva exteroară din care e privit personajul, cu prea puține și sporadice explorări ale interiorității sale. Ce știm despre cel mai mic copil al Morometîilor? Dovedind inclinații spre învățătură, terorizat de o oare rea (anti-Miorita

lui Marin Preda), confruntat cu aspre acte de violență fizică, el este înconjurat de neînțelegerea familiei, cu excepția mamei care luptă din toate puterile și cu toate mijloacele să-i convingă pe cei din jur să accepte trimiterea acestuia la școală mai departe. De la bun început, se profilează un personaj aflat în impact cu mediul căruia îi aparține. Cel care mai tîrziu va afirma cu orgoliu că "Nu am nevoie de nimeni", în sensul că familia patriarchală este o valoare iluzorie, va nega constant valorile acestei lumi în urma unui proces îndelung și contradictoriu cristalizat în discuția sa cu notarul comunist. Afirmațiile sale de acum sunt o consecință a lecturilor sale interiorizate, consumate într-un spațiu al reflecției și meditației (nedivulgat cititorilor, dar lesne de intuit), singurul care poate credita un ansamblu corect de atitudini și convingeri. Contemplativ și reflexiv în punctul de plecare, obișnuit să confrunte ideile assimilate cu realitatea înconjurătoare, Niculae Moromete înclină spre acțiune, în scopul - pe care-l crede nobil - de a întemeia o nouă religie "a binelui și a răului". Intrat însă în mecanismul puterii, care îl obligă să asculte de imperativul ideologiei dogmatizate, acesta are suficiente rețineri în aplicarea directivelor, ceea ce înseamnă că a pierdut reflexele unei gîndiri libere. Înstrînat de lumea satului, de sine și de tatăl său, între care s-a ridicat bariera neînțelegerei reciproce, Niculae se va regăsi prea tîrziu pe sine - în lumea copleșitoare a visului, unde se întîmplă re-înțîlnirea cu Tatăl, simbol al seninătății, rațiunii și echilibrului universal, deoarece acesta se întemeia pe certitudini și adeveruri verificate de-atâtea generații de tărani: "...în lumina veșnicei zile de vară care scăldă bătătura și salcimii de acasă apără chiar tatăl său din grădină și o luă încet spre poarta de la drum cu mersul lui ciudat care îți spunea că acolo de unde vine e greu să-ți spună ce a fost, dar de acolo unde se duce să-putea să se întoarcă el cu un rezultat" (Ibid., 524). Împăcarea dintre tată și fiu, reprezentanți a două generații și a două vîrste diferite ale morometianismului, are și semnificația unui moment de sinteză între ipostaza activă și cea contemplativă. [...]

Întrebările lui Moromete

a) Uimirea ca mod de a ființă

Uimirea este, în egală măsură, o formă de exprimare a ingenuității, dar și o formă de protest a omului în momentele în care logica elementară este contrazisă. Starea astă specială, dacă nu e trucată, nu depășește cu mult starea de "buimăcelă" în care se află de multe ori personajele lui Marin Preda (evident, avem în vedere structurile morometiene!) și ea nu este, nici pe de parte, apanajul eroului principal din "Morometii". Uimirea poate fi "jucată", ca în scena în care Niculae o lovește pe Ilinca: "—Mă, se vede că nu sunteți munciți, mă! se prăbusi Moromete de uimire(s.n.). Păi eu cînd veneam de la deal, adormeam cu duminicatul în gură" ("Morometii", I, Ed. CR, 1972, p. 22) sau poate fi reală ca în secența imediat următoare tăierii salcimului (Ibid., p. 24), cînd nimeni nu înțelege - în ciuda evidenței - de ce a fost tăiat acesta sau cînd, ceva mai tîrziu, aflat amuzat că Tudor Bălosu nu "obișnuiește" țuică dimineața (Ibid., p. 72). Ascultă, împreună cu întreaga familie, într-o uimire vecină cu extazul, cîntecul de dragoste al lui Birică: "Fiecare rămasă la locul lui în tăcere. Paraschiv, Nilă și Achim stăteau nemîșcați în cîte un colț al tindei. Femeia și fetele rămaseră și ele nemîșcate,

cu cîte o străchină sau o lingură în mînă, cu gura puțin dechisă a mirare și neîntelegere. În tâcerea aceea se auzi deodată în depărtare un om care mergea pe drum și cîntă" (Ibid., p. 73). Este o scenă încremenită care vorbește despre poezia unei lumi neîncercată încă de vîrtegia istoriei. Simetric, o altă scenă încremenită de familie, în care surorile și părinții lui Birică se uitau uimiți cum de poate exista atâtă fericire în lume: "Se uitau la ei și parcă nu le venea să credă că doi însă pot arăta atât de bucuroși, că le poate sta atât de bine unul lîngă altul. Surorile cel puțin parcă se prostiseră cu totul" (Ibid., p. 165). Starea de uimire este posibilă într-o existență arcadică, cînd oamenii se simt protejați în fața vicisitudinilor pe care le poate provoca un timp istoric prea puțin prietenos. Asemenea sevențe, ca acele de mai sus, sunt însă rare și ele trădează doar reminiscențe ale unei "vîrste de aur" ce persistă vag și inconștient în memoria afectivă a omului răvășit acum de istorie. Memorabilă și de crezut este marea uimire a lui Țugurlan izvorită din conștiința faptului că oamenii aceia din poiană "pluteau pe apa aceasta a lor cu atâtă senință, încît era cu neputință să nu-ți dai seama că acest fel de a fi era de fapt bucuria și libertatea lor" (Ibid., p. 222). Starea de uimire este însă repede depășită de multele întrebări iscate în mintea personajului tocmai din dorința sa sinceră de a se împăca cu lumea. "Uimirea - afirma un prozator contemporan - este semnul unei distanțe dobîndite, este pragul intrării în reflexivitate și meditație" (Daniel Vighi, "O pedagogie a demnității", în "Caiete critice. Viața românească", nr. 3-4/1987, p. 87). Uimirea "jucătă", uimirea ca îndoială, ca formă de protest și ca provocare se manifestă cu deosebire în fața cuvîntului, față de care personajul morometean are o sensibilitate aparte, cît - mai ales - în fața faptei ce se află în afara rațiunii. Așa se întîmplă, de pildă, cînd Moromete află de arestarea lui Țugurlan: "De ce a făcut Aristide chestia asta? A înnebunit sau ce e cu el? El nu-și dă seama că... Si nu mai spuse restul gîndirii de uitat ce era..." ("Moromeții", vol. I, p. 325.). Restul "gîndirii" lui Ilie Moromete nu era greu de dedus - Aristide, om politic, avea să piardă din popularitate și oamenii se vor ridica împotriva lui. Ceea ce s-a și întîmplat. Din acest motiv Aristide va încerca să salveze situația, plătinând avocat pentru a-l scoate din închisoare pe Țugurlan. Mirarea paralizează aproape mișcările lui Moromete atunci cînd află, prin intervenția directă a parohului Provinceanu și a învățătorului Teodorescu, că fiul lui are aptitudini pentru carte și că aceasta este menirea lui în viață: "Niciodată n-ar fi bănuit că fiul său putea fi ceea ce spusese învățătorul că este" (Ibid., p. 342). Ceva mai tîrziu, peste ani, cei doi Moromeți, tatăl și fiul, se vor arăta deconcertați de "alterarea lui Geacă", pe care îl știau "om cum se cadă" și care vine la poarta lui Niculae trimis de Isosică și Zdroanca pentru a face jocul politic al acestora. Uimirea se asociază aici cu revolta: "Nu poate să rămînă Geacă, Geacă aşa cum îl stim toți?" și, într-un crescendo dramatic: "Dc ce nu poate, ce îl împiedică?" (Ibid., vol. II, p. 321). Alteori, pragul uimirii este depășit. Apare uluirea, perplexitatea, ca atunci cînd - la lectura ziarului - Ilie Moromete sesizează contradicțiile flagante în atitudinile opoziției parlamentare care ba contestă cenzura, ba o dorează pentru adversarii politici, ba se ridică împotriva "stării de asediu", ba o consideră necesară în anumite circumstanțe (vol. I, p. 20).

Aceeași stare de perplexitate, mai mult "jucată" decît reală, o trăiește personajul în pragul plecării lui Achim cu oile la București, cînd relatează indignat: "Soră-me Guica clânțăne pe la toate ulucile că nu vă las să vă căpătuți! Înfipse sula adînc și se opri uluit: Auzi? Nu vă las eu!" (Ibid., I, p. 168). Mai tîrziu va recunoaște în fața fiilor săi că nu i-a lăsat să se "arănească". Contemplativitatea, reflexivitatea, însigurarea, iubirea sau compasiunea sunt tot atîtea modalități elementare ale personajului de a se ipostaza în celălalt, de a-și conserva candoarea și echilibrul stabil într-un asemenea univers tensionat între puterile lumii și ale întunericului. Uimirile lui Ilie Moromete, atîtea cîte sunt, sunt uimirile logicii contrazise, iar ingenuitatea de care s-a vorbit atît de mult probează rezistența acestei structuri la seducția arbitrarului și iraționalului. Între rațiune și afect, fără îndoială că - în cazul eroului predian - rațiunea are prioritate, fără să contestăm puternica viață sufletească a personajului, atît de mult zăgăzuță, încît se cere dedusă din urmărirea atentă a gesturilor, mersului, glasului și limbajului folosit.

b) Starea de interogare

Dacă în volumul I al "Moromeților", Ilie Moromete este axul central al romanului, cota de expresie maximă în plan moral, intelectual și estetic, volumul al doilea împinge în prim-plan colectivitatea care își trăiește drama și surparea sub semnul unei "noi religii" adusă de aiurea și reprezentată - deseori la limita de jos a abjecției și imposturii - de "oameni noi", veniți din afara satului (al lui Gogonaru, Ouăbei, Adam Fîntîna, Mantaroșie), dar și de membri ai colectivității, rupti de sat și denaturați de un atașament grotesc și interesat față de nou regim politic (Isosică, Plotoaagă, Zdroanca, Ciulca). În acest context, Niculae Moromete face o figură aparte, personaj tulbure și ezitant, în ciuda declarațiilor și discursurilor mimetice. Ca prezență cantitativă, pe scena satului și în economia romanului, el pare să-și domine tatăl, iluzie ușor de destrămat dacă avem în vedere calitatea și semnificația adîncă a aparițiilor acestuia din urmă. Principalul conflict - în plan etic, dar și politic - are loc între tată și fiu. Primul mai păstrează ceva din autoritatea morală de altădată și - în mod sigur - independența de spirit care proiectează asupra sa o aură tragică din moment ce oponenții săi de acum sunt mai degrabă autorități ale puterii efective și nu spirituale. Or, tocmai fiul reprezintă "noua religie" în care crede mai mult rațional, decît printr-o asumare afectivă și simpatetică. Tatăl, omul care gîndește (descoperă copilul Niculae, la un moment dat) și interoghează patetic realitatea, se află descumpănit de noile schimbări, încercând zadarnic să le găsească un sens, o legătură logică, rațională, între întîmplări și înțelesul care îi scăpă. "Prin felul lui de a preface lumea în cuvînt, Moromete este un autor de literatură nescrisă. Ca orice alt artist autentic - crede Livius Ciocîrlie - , el intuiște mentalitatea unei colectivități, însă nu-și clarifică intuiția într-un proces explicativ, ci o transformă într-o neîntelegere activă - o transformă în întrebări..." (Livius Ciocîrlie, Eseuri critice, 1983, p. 19). În primul volum, starea de interogare este una aproape generală și faptul e firesc. Fiecare se interesează de aproapele său, încearcă să înțeleagă, ironizează, se distanțează prin întrebare sau sarcasm. Moromete nu pierde ocazia să sanctioneze pe unul ce încearcă să-și depășească condiția tărânească prin

mimetism găunos: "El nu mai ieșe la sapă, Bălosule? Sau de cînd e voiajor nu-l mai aranjează?" ("Morometii", I, p.6). Ironia vizează pe Victor Bălosu, dar nu e sesizată de tatăl acestuia, prea legat de interesele imediate, pentru a putea înțelege "subțirimile" intelectuale ale vecinului său. În schimb, întrebările lui Tudor Bălosu sunt directe, departe de orice ironie sau echivoc; "Ce-are băiatul lui Cotelici (...) Băiat cu atită pămînt și fugi de el? Ce are, fa, băiatul lui Cotelici?" O întrebare la care știa oricine răspunsul, cu excepția celui orbit de avere. Iar fată de Birică, venit să o chemă pe Polina, se comportă cu aroganță celui pentru care pămîntul este măsura supremă a valorii unui om: "Ce e, mă? Ce fluieri aici? Ce, e tîrla lui Tac-tău?" și "Ce cauți tu la fata mea?" (Ibid., p.27). În replică, cu orgoliul demnității jignite, Birică va pune și el o întrebare fără răspuns: "De ce să asmuți cîinele pe mine, mă..." (Ibid., 29). Falsa stare de interogație este susținută de personaje care se află în afara spațiului contemplației. Unele întrebări primare, care nu pornesc măcar dintr-o elementară reflexivitate, urmăresc pur și simplu obținerea unei informații sau acuza murdară. Astfel Guica strigă în gura mare, mai ales că acela strigat nu era de față: "Ilie! Ilie! Unde ești, mă, de ce, mă, mi-ai tăiat salcîmul și mi l-ai vîndut?" (Ibid., p. 86). Sau același Bălosu, la care cuvîntul are întotdeauna o funcție pragmatică, întrebă fără cea mai elementară măsură de precauție: "De ce nu vinzi tu locul asta al tău din spatele casei?" (Ibid., p.74). În cazul altor personaje, interogația capătă note grave și patetice, pentru că ea atinge zone sensibile ale existenței umane. Așa trebuie înțeleasă întrebarea retorică a lui Tugurlan din poiana lui Iocan, cînd apără cu îndîrjire pe prietenul său, Ion al lui Mîai, exprimîndu-și - indirect - propria nemulțumire și revoltă: "De ce prost? Că n-are lot ca dumneata? N-a fost și el în război ca dumneata? Atunci de ce el să muncească în parte la moie și dumneata cu opt pogoaane să-l faci prost?" (Ibid., p.120). Sau Anghelina Boțoghină care își chestinează bărbatul cu o orbire temporară (dar justificată): "Ei, și dacă-ți trebuie douăzeci de mit de lei trebuie să vinzi din pămînt?" (Ibid., p.147). Un spațiu al interogației de care nu sunt strâne și alte personaje: Catrina, Polina, ba chiar și Nilă, în momentele de maximă încordare a ființei sale. Cel care polarizează, totuși, atenția scriitorului și a cititorului este Ilie Moromete care "se interesează", "întreabă", chestionează, tatonează, privind în jur cu ochiul său vigilent și străduindu-se să descifreze semnele Lumii din ce în ce mai puțin prietenioase și ale timpului din ce în ce mai puțin tolerant. O simplă întrebare, o provocare din partea lui Achim, Catrinei sau a lui Niculae nu primește răspuns imediat. Din spațiu contemplației, acesta intră - firesc - în cel al reflecției. Este nevoie de o perioadă de gestație, de interiorizare, de căutare a unor soluții care sunt atent cîntărite, după care tatăl caută confirmarea deciziilor sale la cei din jur. Așa procedează, spre exemplu, atunci cînd Achim cere aprobarea tatălui pentru a pleca cu oile la București. După o noapte de neliniște, Ilie Moromete se adresează - deloc întîmplător - lui Nilă, cel mai puțin atins de febra înăvuțirii dintre cei trei fii: "Tu ce zici, mă, să se ducă ăla cu oile la București?"; "Dar ce facem la toamnă cu împrumutul la bancă?". Și, mai departe, își transferă neliniștile asupra fiului său: "ce mîncăm, mă, te-ntreb" sau "Aduce el, șase miti de lei?" (Ibid.,

p.31). Altădată se arată descumpănat în fața unei perspective la care nu meditase niciodată: "Ce era cu Niculae ăsta? De unde mai răsărise și el cu povestea asta a lui cu școala? Și ce vroia la urma urmei?" (Ibid., p.263). Era ceva ce contrazicea condiția tărânească în temeiurile ei cele mai firești. Dorința băiatului, venită dintr-un alt spațiu decît cel rural, provoacă deruța tatălui care se va hotărî foarte greu pentru gestul decisiv. Treptat, sub loviturile primite din toate părțile, personajul se interiorizează, mai degrabă punîndu-și întrebări decît punînd întrebări. Starea de interogație, pînă atunci optională și liber consimțită, devine o stare de urgență a ființei ce se simte amenințată. Astfel, după ce alăt prețul scăzut al grîului și purtarea reprobabilă a fiului plecat, Ilie Moromete meditează îngrijorat: "La urma urmei pentru ce a socotit Achim că e mai bine să-și cumpere haine, pantofi și cravată cînd fusese vorba că primii bani pe care avea să-i cîștige trebuia să-i trimîtă acasă?" (Ibid., p.335). Vestea că feierii săi vor să fugă de acasă, nu-l proiectează numai pe protagonist într-un teritoriu al reflecției, ci pe toți membrii familiei: "Toate privirile erau înțoarse înăuntru: aveau toti pleoapele trase în jos ca și cînd un somn greu ar fi pluit pe întreaga familie" (Ibid., p.389). Întrebarea din finalul volumului I concentrează toate neliniștile eroului și mai ales, desperarea sa: "Cum să trăiesc dacă nu ești liniștit?". Timpul pe care îl crezuse răbdător și lumea pe care o crezuse prietenă se ridică împotriva lui și încearcă să-l doboare. Convins că n-a avut alternativă, eroul se întreabă: "Mi-a arătat mie cineva un drum mai bun pentru ei pe care să-l fi ocolit fiindcă așa am vrut eu?" (Ibid., p.398). Ilie Moromete va depăși, în următoarii trei ani starea interogațivă și-și va asuma temporar personalitatea de împrumut a omului de acțiune. Reface averea și merge cu speranță la București pentru a-și convinge fiii să se întoarcă, supremă iluzie ce va fi destrămată curînd de înfruntarea decisivă. Parabola șobolanului strivit de caldarîm de către Paraschiv maschează simbolul abjecției unei lumi lipsită de tradiție. Interesantă este dubla perspectivă oferită (a fiilor și a tatălui), ceea ce sugerează convingător două discursuri paralele, fără putință de tangibilitate. Pe de o parte, perspectiva fiilor înstrăinăți convertită în întrebare: "Ce putea tatăl lor să înțeleagă din ceea ce îi arătașeră și ce trebuia el să ghicească în felul lor gîtuit cu care se răstîseră unii la alții? Ce să înțeleagă acum din tăcerile lor fără rădăcini, din fumul țigărilor lor?" (Ibid., II, p.22). Greu de precizat a cui e vocea: cea colectivă într-un moment de luciditate extremă, a tatălui care și apreciază sănsele înainte de asaltul final sau, mai degrabă, vocea auctorială aproape suprapusă peste a personajelor sale? Distinctă, imposibil de confundat este însă interogația patetică a tatălui, care - de data aceasta - nu-și mai poate reține emoția: "Ce vă așteaptă pe voi aici, măi, copilloar? Să muriți într-o odăță ca asta, în timp ce acasă aveți bătătura largă și pămîntul intins cît vezi cu ochii?... Să fie de aur meseria ta, Paraschive, și tu să cîștigi bani cu dutumul, Achime, iar tu, Nilă, să ajungi portar-șef și nu face să trăiesc printre oameni străini care nu te cunosc de cînd erai mic, cum te cunosc cei din satul tău și te jucai în țărână cu ei..." (Ibid., p.23). Părăsit de Catrina și aflat într-un contact aspru cu noua realitate a satului, Ilie Moromete rămîne să-și exercite dreptul de a gîndi și exprima nestingherit ceea ce gîndește, în pridvorul casei sale, străduindu-se - în continu-

are - să înțeleagă lumea în care intrau cu nostalgia lumii pe care o părăseau. Obsesiile personajului sunt și cele ale autorului. Aceleași tristeți, aceleași neliniști, aceleași întrebări rămase fără răspuns. Iată-l pe autor confesindu-se: "Un scritor nu poate cunoaște decât o singură viață, un singur destin, destinul unei clase sau al unei categorii sociale mai restrînse. Încercarea lui de a afla mai multe, dincolo de ceea ce a trăit și a cunoscut, este, cred eu, foarte riscantă. Nu stiu ce lume se năste. Este o lume mai bună? Este o lume în pragul unei civilizații, al unor noi orizonturi? Astă rămîne să vedem (s.n.)" (Fl. Mugur, "Convorbirile...", p. 210). Și acum să urmărim cu același interes neliniștile și întrebările personajului său: "În ce lume adică, intrau ei în felul astă și care era partea lor în ea..." . Și, mai departe: "... sau într-adevăr avea să se schimbe lumea din temelii, cum se zicea și să fie chemați să ia și ei parte la ceea ce avea să aducă în bine această schimbare?" ("Moromeții", II, 162).

c) Cele sapte întrebări ale lui Ilie Moromete către fiul său Niculae

După ce i-a revenit gustul pentru politică și a reluat dialogurile pe această temă cu noii săi prieteni în pridvorul casei sale, (...), Ilie Moromete nu putea rata șansa de a-și descoase fiul în legătură cu "noua ordine" care distrugea - rapid și eficient - o civilizație a cărei esență fusese verificată în decursul a atât de veacuri și milenii ce au curs calm și tihnit peste destinul unei clase sociale, aflată în desăvîrșit acord cu ritmurile cosmosului. "Păi cum, domnule, să suprini dumneata comerțul liber!?" întreabă Moromete prăbușit de uimire. O primă întrebare care-și află un răspuns echivoc și, poate, ironic! Niculae îl îndeamnă să înfințeze un G. A. C. (un colhoz autohton): "Scăpați atunci de toate". Mesajul e receptat corect de tată, care-l vede pe colectorul (perceptorul) Cristache lipsit de obiectul muncii: "atunci o să ne ia bucatele direct dintr-o magazie, ce să se mai chinuască Cristache degeaba cu cotele!" (Ibid., 172). "Cum poți dumneata să guvernezi fără opoziție!?" sună a doua întrebare a lui Ilie Moromete. Și, pentru a fi mai explicit, continuă: "Crezi dumneata că numai dumneata ai dreptul să vorbești în numele țării și că îlalți să nu zică nimic?" Iată un principiu elementar al democrației moderne formulat atât de simplu și convingător de un țăran din Siliștea-Gumești. Dar nu suficient de convingător și pentru Niculae care răspunde sec și suficient: "Gouvernezi foarte bine (...), ce-mi trebuie mie opoziție?" (Ibid., II, p.181). Bine indoctrinat, dar departe de adevar, el acuză opoziția interbelică că a închis toti comuniștii (care erau că frunză și iarbă!). Cea de a treia întrebare a tatălui vizează libertatea de expresie, pe care și-o exercitaseră de atâtea ori în poiana lui Iocan: "Dar acum vîi dumneata la putere și frînele guvernului sunt în mîinile tale. Ce-ai cu mine? De ce te legi de mine cînd eu nu-ți fac nimic, stau colea liniștit și mai vorbesc și eu cu alde Giugudel, că de-aia mi-a lăsat Dumnezeu gură?" (Ibid., II, p. 182). Aceeași idee revine obsedant în discuția cu Tugurlan: "... să nu mai pot eu să vorbesc ce vreau?" (Ibid., II, p.183). Răspunsul lui Niculae nu e "la chestiune", cum ar fi spus Maiorescu, sau - mai degrabă - trădează lașitatea unui om care fugă de întrebare: "Lasă că știu eu cum era cînd vă adunați toți la Iocan (...), nu ieșea nimic din ce discuții voi acolo și alții în timpul astă vindeau

bogățile țării peste hotare" (Ibid., II, p.478). Tăcerea care s-a asternut apoi în pridvorul casei lui Moromete e mai eloventă decât orice comentariu. Problema proprietății este discutată de Niculae cu inflexibilitatea dogmei: "Nimeni n-are drept asupra a nimic, decât asupra muncii brațelor sau a mintii lui. Iar pămîntul a fost la început liber, ca și omul, și trebuie să redevie liber". La care tatăl ripostează, invocînd puterea tradiției: "Crezi, zise atunci Moromete, că omenirea asta, de cînd e ea pe pămînt, n-a știut să trăiască și venirăți voi s-o învățați!?" (Ibid., II, 263). Aceasta a fost cea de-a patra întrebare rămasă fără răspuns. Altădată, pe arie, înconjurat de consătenii săi, Moromete adreseză de această dată o întrebare ipotetică lui Niculae, aici personaj-absență: "Văzuști tu că trecură sutele de ani peste noi și lumea se schimbă și numai noi rămăseserăm în urmă la plugul de lemn? Unde văzuști tu sat vechi?" (Ibid., II, 355). Aceasta a fost cea de-a cincea întrebare, nu cea mai patetică sau convingătoare, dar - în orice caz - cea mai teatrală. Ipostaza mesianică ce urmează are ceva derulant și dureros în gest și vorbă: "Dar ascultați-mă pe mine aici, aşa e cum vă spun eu, reluă Moromete cu țarie, binele n-a dispărut niciodată din omenire". Sunt vorbele unui profet ce predică în pustia ariei încrederea în valorile umanismului tradițional. De obicei, comentatorii opresc citatul aici, eludând gestul și replica amară imediat următoare: "Dar, zise el cu un gest care înțâță parcă din aer adevărul care avea să urmeze, n-a fost pentru tot!" (s.n.) (Ibid., II, p.360). Omul singur și părăsit chiar de fiul său, Niculae, prin neînțelegere și noncomunicare, lovit și descurajat, se face purtătorul de cuvînt (în accepția nobilă) al unui mesaj optimist și fortifiant pentru cei din jur, care au nevoie tocmai de așa ceva în acele momente tensionate. Înstrăinarea omului, sălbăticia lui, căderea acestuia din "cumsecădența" moștenită de la moși și strămoși este o altă temă care-l frâmîntă pe Ilie Moromete în pridvorul casei sale, după ce asistă deferent, nici măcar ironic, la o dispută sterilă între Costache al Joachii și Matei Dimir. Drama țărănuilui român amenințat cu dezumanizarea lentă declanșează o retorică patetică, abia supravegheată: "Unde mergem noi, domnule? Ce ajungem noi în situația cînd tie nu-ți mai pasă de nimeni și fac ce vreai tu și rostul meu pe lumea asta nu e decît să zic ce zici tu? Din ce punct de vedere?" (Ibid., II, p.383). Aceasta a fost cea de-a sasea întrebare. Din toate întîmplările, după toate întrebările (puse și nepuse), căutînd în permanență sensul ascuns al faptelor, oricît de iraționale ar fi fost acestea la o primă vedere, Ilie Moromete reușește - pînă la urmă - să găsească un răspuns, care nu explică mecanismul, dar surprinde cu acuitate esența "noii religii": "de la bogat ia tot, iar săracului nu-i da nimic!". Dar interrogația cea mai virulentă, transformată pe parcurs în cel mai aspru rechizitoriu adus vreodată de Marin Preda sistemului comunist, aparține tot "celui mai iubit dintre personaje", Ilie Moromete, care - sub năvala aproape apocaliptică a apelor - meditează astfel asupra destinului tragic al clasei țărănești: "Fiindcă dacă o să ajungi să nu mai ai nici casa ta, o să fie vai de capul tău, și dacă nici cu ce să faci focul în ea n-o să ai, o să fie vai de copiii ăia ai tăi pe care o să ti-i nască muierea, fiindcă tu aci mai bine ca nimeni altul poți să te arănești și să ai grija de viață și de casă, în timp ce pe mîinile altuia o să alergi ca un nenorocit cu căciula în mînă pentru orice fleac... Si o să ajungi să

fii și mulțumit după una și alta, nici n-o să-ți dai seama ce rău ai ajuns și o să-ți se pară că-ți se face o mare cinste dacă o să primești cu chiu, cu vai, ceea ce-ți se cuvine de drept, adică rodul muncii tale...“ (Ibid., II, p. 395). Pe bună dreptate, aici, dar și în alte pagini ale volumului II, este afirmat cel mai nociv lucru întîmplat țărâului român deturnat din rosturile sale firești - obișnuința cu răul -, acceptarea anormalității ca normalitate și a nefirescului ca firesc. Pentru că acesta este începutul sfârșitului.

c) În loc de concluzii

Pierzîndu-și seninătatea, clătinat în adevarurile sale pe care le credea imuabile, eroul morometjan străbate drumul aspru al cunoașterii de la ipostaza de “*homo socialis*” la cea de “*homo solitarius*”; drept urmare, el își pierde capacitatea - și dorința - de a mai interoga pe alții, întorcîndu-se crispat spre sine și căutînd înțelesurile adînci ale Lumii în universul său interior, ultimul și cel mai sigur spațiu de securitate. Obișnuința de a face din întrebare, oricare ar fi ea, un prilej de reflecție gravă plasează personajul predian în zona incitantă a dezbaterei patetice. Esențială pentru acesta rămîne existența întrebării ca necesar catalizator, ca provocare la reflecție. Forța sa morală se cere apărată cu toate puterile spiritului, pentru ca personajul să rămînă autentic în căutarea sa obstinată a sensului existenței și propriei identități. Nimic nu-l tulbură mai mult pe

Ilie Moromete decît înstrăinarea omului de om, sălbaticirea individului agresat de o lume vidată de esență ei umană, oarbă și irațională. De aceea, spunea Andreea Vlădescu într-un excelent studiu din care am mai citat cu placere, că: “*Personajele lui Preda, indiferent de mediul căruia îi aparțin (...)* sau de identitatea concretă, capătă valoare generalizatoare (s.n.). Ele reprezintă diferențele ipostaze ale eternumanului, care opune absurdului istoriei echilibrul ratinii (s.n.), coerenta logică incompatibile cu arbitrarul forței dezlănțuite” (Andreea Vlădescu, “*Marin Preda sau triumful conștiinței*”, Ed.CR, Buc., 1991, p.7). S-a spus, adeseori, că omul contemplativ a fost învins de timpul istoric. Cu mai multă dreptate se poate afirma că omul contemplativ este dublat - în această secvență temporală atât de agitată și de devastatoare - de omul de acțiune. Eroul lui Marin Preda contemplă realitatea cu ochiul lui scrutător și viu, înfruntă istoria vitregă, pierde bătălii, dar nu pierde războiul, intră într-o defensivă prelungită, dar nu se lasă învins. Tocmai asta îi dă dreptul să spună, cu orgoliu justificat, cu doar cîteva zile înainte de trecerea în “*lmanul cel fără de vîfor*”: “Domnule(...) eu totdeauna am dus o viață independentă!”

Mircea Dinutz, fragmente din lucrarea “*Marin Preda-Patosul interogației*” apărută recent la Editura “Pro Juventute”, Focșani

UNIVERS - COMEMORĂRI

JAMES JOYCE (1882 - 1941)

Pe 8 februarie s-au împlinit 115 ani de la nașterea celebrului scriitor irlandez James Joyce și 75 de la publicarea romanului său Ulise (1922). Născut la Rathgar-Dublin, primul din cei zece copii ai unui perceptor nechibzuit și risipitor, urmează colegiul și universitatea iezuite, de unde, pe lîngă studii strălucite în literatură și limbi clasice și moderne, are amintiri de coșmar. După absolvirea colegiului, Joyce ar dori să studieze medicina, însă, ajuns la Paris, renunță la plan scriind recenzii și ducînd într-o săracie lucie o... strălucită viață de boem. Se întoarce acasă la moartea mamei, cînd situația materială și morală a familiei se agravează. Suplînește la o școală pînă ce se îndrăgostește de Nora. Adversar al căsătoriei, pleacă pe continentul mai tolerant, trece prin Paris și Zürich, abia la Pola, în Imperiul Habsburgic, găsește o slujbă, predînd limbi moderne. În 1905 pleacă la Triest, unde îi este refuzată publicarea manuscrisului Oamenii din Dublin de mai mulți editori, pînă în 1914. Cele 15 schițe din Oamenii... surprind atmosfera orașului natal, creionează - uneori naturalist - siluetele unor personaje, reluate apoi parțial în Ulise. Cărțile i se publică cu mare greutate și

din cauza ineditului, dar și a perioadei tulburi din preajma și din timpul primului război mondial, mai ales în țările mai puritane, Anglia și SUA. O editură londoneză îi publică volumul de versuri Muzică de cameră în mai 1907 (acum 90 de ani!), versuri elisabeteane și verlaineene, în 1909 deschide la Dublin un cinematograf cu aparatură de la un cinematograf bucureștean; locurile copilăriei provoacă o violentă criză transcrisă patetic în drama Exilatii. Dese peregrinări la Roma, la Venetia, la Triest. “*Annus mirabilis*”, 1914, este anul în care scrie Portretul artistului în tinerete, i se tipărește, în sfîrșit, Oamenii din Dublin și începe să lucreze la Ulise, pe care-l publică pe măsură ce-l scrie, în foileton, într-o revistă newyorkeză, împreună cu Exilatii. În 1916, Portretul... (roman cu caracter autobiografic, urmărind evoluția spirituală a unui tînăr care se dedică scrisului), i se publică tot la New York. În iulie 1920 e chemat de Ezra Pound la Paris. Încheie lucrul la Ulise în 1921, iar în ziua sa de naștere, 8 februarie 1922 (la 40 de ani), apare Ulise. Din 1924, începe publicarea în fragmente a Priveghiuilui (Veghii) lui Finnegan. La Paris îi apare și culegerea Poezie de 2 parale (1927), iar în 1928 Ezra Pound îl prezintă lui Brâncuși, care-i va face de-a lungul timpului cinci

portrete. Abia în 1931, "din rațiuni testamentare", James și Nora se căsătoresc, în 1932 devin deja bunici, în același an își pierde tatăl, iar fiica sa, Lucia, se îmbolnăvește irecuperabil de nervi. Viața sa se întunecă, o însoteste pe Lucia în Elveția, însuși se îmbolnăvește de glaucom. Din Paris pleacă în călătorii prin Franța, în Elveția sau în Danemarca. În 1939, îi apare Veghea lui Finneghan la o prestigioasă editură londoneză. În 1940/1941, soții Joyce reușesc cu greu să ajungă la Zürich, unde pe 13 ianuarie 1941 va închide ochii, în urma unei operații eşuate.

Ulise revoluționează tehnica romanului, utilizând modalități artistice variate: povestire, reportaj, eseu, farsă, dramă, poem..., comune și altor arte (muzică, pictură, cinematografie), într-o operă complexă, transpusind parodic mitul lui Odiseu "sub specie temporis nostri". Prin inversiune valorică, personaje banale rătăcesc pedestru printre un oraș modern. Ziua de joi, 16 iunie 1904, petrecută în orașul Dublin, este povestită în 18 secvențe, în trei părți, repetind, cu mici excepții, structura Odiseii. Cei zece ani ai rătăcirii lui Ulise se comprimă în "aproape" 24 de ore, cele 18 secvențe corespunzînd majorității episoadelor din epopee, autorul respectând oarecum legea celor trei unități: de timp, de loc și de acțiune. Deci structura este: Telemahia (da) 3 - Călătoria lui Ulise 12 - Penelopa 3, fiecare corespunzînd unei ore a zilei, unei anumite arte sau ocupații umane, unei culori dominante, unui anumit organ al corpului, avînd un caracter enciclopedic, acțiunea începe la opt dimineață și se încheie noaptea tîrziu. Fiecare capitol e văzut holistic, monadic, e un... antropocosmos. Călătoria, ca simbol al inițierii și autocunoașterii, ca "drum spre centru sau încercare a labirintului", este tema principală a romanului. Arhetipurilor grecești, Telemach, Ulise, Penelopa, autorul le contrapune, parodic, oameni comuni, banali: tînărul Stephen Dedalus, evreul Leopold Bloom, agent de publicitate, și soția sa Marion (Molly). Degradarea miturilor, prin umor negru, este redată parodic și satiric, în topografia complicață a Dublinului regăsindu-se zeități și topozuri cu valori simbolice. Cele trei episoade inițiale constituie prima parte: Telemachiada, dedicată prezentării lui Stephen Dedalus, ce deține rolul fiului lui Ulise, pe punctul de-a porni în căutarea tatălui său, una din temele majore ale cărții fiind căutarea - aflarea tatălui, a legăturilor cu originile și tradițiile. Următoarele 12 episoade constituie partea cea mai importantă: Rătăcirea lui Ulise, consacrată protagonistului, Leopold Bloom, un Ulise modern, rătăcitor prin Dublin, asemenea lui Ulise pe mare, în drum spre Itaca. Ultimele trei capitole sunt sub semnul soției lui

Leopold Bloom, Molly, Penelopa, care intervine, semnificativ, numai în ultimul episod. Prima parte, Telemahia (da), este dedicată aventurilor lui Telemah în căutarea lui Odiseu. Operele lui Joyce sunt ca niște vase comunicante. Astfel în Stephen Dedalus recunoaștem Portretul artistului din tinerețe, căutările sale, formarea, viața nonconformistă. Dedalus este cel care "încearcă labirintul" cretan, simbolizînd maturizarea, inițierea, formarea. Părăsind Turnul, duce o viață independentă de cunoaștere și meditație, de conversații cu oameni instruiți (Nestor). Dacă în primul episod Dedalus e caracterizat prin opoziție cu celelalte două personaje cu care-și împarte locuința, unul reprezentînd tradiția irlandeză coruptă, celălalt, usurpatorul britanic, în al II-lea capitol, Nestor, este înfațiat în calitatea de profesor inefficient, la o școală dublineză. În Proteus, meditația lui Stephen pe malul mării echivalează cu episodul în care Menelaos îi povestește lui Telemah, fiul lui Ulise, rătăcirea sa după războiul troian la "bătrînul mării", Proteus, slujitorul lui Poseidon, ce-și schimba după plac înfațisarea, Menelaos fiind nevoit să lupte cu el spre a-i zădărni metamorfozele. Tânărul Dedalus încearcă în mod asemănător să-și stăpînească gîndurile din curgerea și metamorfoza lor continuă. Deschizînd ochii, Stephen vede două femei coborînd treptele pe faleză și, presupunînd că ar fi fiind vorba despre niște moașe, își urmărește gîndurile îndreptîndu-se spre nașterea, originea vietii, pornind de la Eva, mama tuturor oamenilor, și spre propria sa origine. Partea a II-a (4 - 13), Călătoriile lui Ulise, îl prezintă pe Bloom plecînd de acasă (insula nimfei Calipso), luîndu-și râmas bun de la Molly (Marion), parcurge străzi nenumărate (un altfel de junglă-labirint), trece pe la poștă, pe la biserică, baia publică, participă la o înmormîntare la cimitir, meditînd asupra morții (Coborîrea în Infern), trece și pe la redacția "Omului liber" (echivalînd cu ținutul lui Eol), unde se întîlnește cu Dedalus. Intră într-un restaurant, trece pe la Biblioteca Națională unde se reîntîlnește cu Dedalus, ce susține o teorie cu privire la Hamlet. Se derulează prin fața noastră o sumedenie de "oameni ai Dublinului" evocați în carteoa omonimă, sunt surprinse episoade din viața orașului în simultaneitatea lor. Episodului Sirenelor îi corespunde o construcție muzicală adekvată. Ciclopul Polifem este un antisemit agresiv, fanatic și brutal, ce-l atacă la bar pe evreul Leopold Bloom. Rătăcind pe plaja, unde dimineață meditase și Stephen, Bloom o întîlnește pe Gertie, alias Nausicaa. La maternitatea, unde se dusese pentru o prietenă, îl reîntîlnește pe Stephen, invitat la un banchet de prietenii săi mediciniști, de unde cu totii merg la un local al... vrăjitoarei Circe, unde fac

scandal (*porci*), iar Stephen este lovit de un soldat și este ajutat de Bloom, ce-i oferă ospitalitatea, care-i respinsă de tânăr. Tema căutării subconștiente a unei paternități spirituale apare evidentă aici, Bloom căutând și el un înlocuitor al fiului mort. Leopold apare cu calitățile și defectele sale de om obișnuit: inclinațiile pentru anume mîncăruri sau atașamentul moral și fizic față de soția sa, Molly, pe care o cunoscuse la Gibraltar, loc ce va fi descris mai ales în ultimul episod. Molly este incultă și frivolă. Știe că e înșelat cu Boylan, un administrator, cu care are relații adulterine chiar în cursul după-amiezii în cauză. Oarie din *Don Giovani* de Mozart trezește repetat în mintea lui Bloom asociatia neplăcute referitoare la relația Molly - Boylan. În episodul *Lotophagi*, ce se referă la una din aventurele lui Ulise pe insula mîncătorilor de lotus, potrivit tehnicii de inversare ironică a referințelor homerice, Bloom însuși se complacă, fără a mai dori să se smulgă, reveriilor peisajelor orientale, continuind cu ispitele motivelor florale, care-i asediază gîndurile toată ziua. Stephen este obsedat de imaginea mamei sale moarte, Bloom e urmărit permanent de amintirea sinuciderii tatălui său într-un hotel de oraș provincial. În episodul șase, *Hades*, Ulise coboară în Infern și caută umbrele războinicilor căzuți în asediul Troiei, în vreme ce Bloom, la înmormântare, încercă penibil să spună o glumă, îl urmărește pe un preot care seamănă cu o broască, observă un şobolan obez strecurîndu-se într-o criptă. Episodul VII, *Aeolus*, relatînd despre Eol, paznicul vînturilor, ce le-a închis zadarnic într-un burduf, spre a-l ajuta pe Ulise să ajungă cu bine la Ithaca, în roman se petrece în redacția ziarului sus amintit din Dublin și povestirea se desfășoară în episoade scurte, pastișînd stilul jurnalistic. Bloom e îmăștat în mediul profesiei sale de agent publicitar, iar lumea ziariștilor e prezentă cu preocupările lor stilistice și superficialitățile lor. O "arie a vietii irlandeze" dezagreabile. Episodul VIII, *Lestrygonii*, se referă la înfilzarea lui Ulise cu un trib de canibali pe o insulă, care-i distrug 11 din corăbii și-i mânîncă oamenii de pe ele. Gîndurile umanitariste, generoase, ale lui Bloom sunt contrapuse neomeniei concetășenilor. Este dezgustat de modul agresiv canibalic în care se hrănesc semenii în restaurante. El preferă un simplu sandvici într-un bar modest. Episodul IX, *Scylla și Caribda*, se referă la Ulise, ce, părăsind insula Circei, trebuie să străbată drumul dintre stînca pe care se află monstrul cu șase capete, Scylla, și vîrtejul care i-ar atrage și nimici corăbile. Bloom este înlocuit cu Stephen Dedalus, acțiunea petrecîndu-se în Biblioteca Națională, unde, pe la două, Dedalus va expune teza fantezistă, în care nici el nu crede, despre posibila interpretare a lui Hamlet, ce are darul

de-a sugera viziunea mohorită, mustările de conștiință și melancolia ce cuprinde personajele de-a lungul întregii zile. Capitolul XII, *Ciclopii*, corespunde cu captivitatea lui Ulise pe insula acestor monștri, fiilui Poseidon, străini de orice simțămînt uman, sensibilitate sau ospitalitate. Bloom își petrece după-amiaza în "peștera"-cîrciumă, de unde nu va scăpa decît urmărit de furia și agresivitatea persecutorilor săi antisemîți. Episodul XIII, *Nausicaa*, reproduce înfilzarea lui Ulise pe tărîmul insulei Feacienilor cu tînăra Nausicaa, reprezentată în roman de Gerty Mac Dowell, o fată de condiție modestă, ieșită la plimbare pe malul mării și care, deliberat, cocheteară cu Leopold, oprit și el cîteva momente pe plajă. Idila este demitizată. *Boii soarelui*, este unul dintre cele mai impresionante episoade ca virtuozitate stilistică din literatura modernă. Se referă la popasul lui Ulise pe insula zeului Soare, Helios, unde, împotriva poruncii, tovarășii săi sacrifică unele din vitele sacre, săvîrșind astfel un păcat împotriva fecundității. Personajele secundare care însotesc peregrinările odiseice ale lui Bloom, aflate pe un tărîm al fertilității, la maternitatea dublineză, păcătuiesc împotriva principiului sacru al nașterii, petrecîndu-și timpul în băutură și "vorbe deșarte", în vreme ce o femeie naște în chinuri în preajma lor. În *Circe*, ispitele și farmecele vrăjitoarei, ce îi preschimbă pe unii dintre camarazii lui Ulise în porci, sunt un simbol al capitulării în fața ispitelor în "cartierul de noapte" dublinez, într-unul din bordelurile locale. Cu episodul XVI, *Eumeu*, bătrînul porcar al lui Ulise, care-l primește, fără a-l recunoaște, cu ospitalitate și omenie, la întoarcerea sa în Ithaca, începe cea de-a treia secțiune a romanului, *Întoarcerea lui Ulise sau Penelopa*. După ce drumurile li s-au încrucisat de cîteva ori în cursul zilei, și, după ce s-au întîlnit fără a comunica mai susținut în cele două episoade precedente, Bloom și Dedalus își încep împreună, rămași numai ei singuri, călătoria spre casă. Ei fac un popas la "Adâpostul vizitîului", o tavernă deschisă la ceas tîrziu de noapte, unde atmosfera, discuțiile, gîndurile diferitor personaje rătăcesc la propriu și la figurat, întocmai *odiseii* pe mare. Penultimul episod, *Ithaca*, constituie ultima parte a drumului spre casă a lui Bloom și reintegrarea acestuia în mediul familial, sfîrșind cu alunecarea treptată în somn. Ultimul episod, *Penelopa*, reprezintă în monolog interior gîndurile și amintirile d-nei Bloom, care, și ea în felul ei, a avut o zi "plină". Ea poate fi văzută ca întruchiparea forței telurice, Geea, care acceptă și sustine viața în toate manifestările ei, bune și rele, ultimul cuvînt al acestei cărti fiind acel "Da" repetat, afirmație simbolică a dragostei de viață, o afirmare a acestei vieți,

asa cum o trăiesc și îi dau semnificație oamenii însăși. Molly își rememorează tinerețea petrecută în Gibraltar, monologul său interior e realizat după tehnica suprarealistă a dicteului automat, fără semne de punctuație, sugerînd curgerea neîntreruptă a gândurilor frînte, fragmentare, fluxul conștiinței, impulsurile intermitente ale subconștiului la suprafața conștiinței, în spiritul psihanalizei lui Freud, omniprezentă în roman. De pildă, tehnica asociațiilor arborescente de gânduri pornite de la un cuvînt sau alt gînd, este mult cultivată: astfel Citron (lămîie) îl duce pe Bloom cu gîndul la "cither", instrument muzical, dar și la Circe din *Odiseea*. Literatura absurdului, cu origini caragialo-urmuzo-ionesciene, este cultivată cu voluptate de Joyce, făcînd cele mai fantastice asociații lingvistice, din cele mai diferite limbi, un adevărat Turn Babel ermetic. Ca la Rabelais, Cervantes ori Swift, ca-n marii poeti ai lumii, cuvintele capătă semnificații uluitoare în contexte inedite. Perfect stăpin și mînuitor al celor mai diverse stiluri, pe care le folosește adevarat situațiilor, romancierul construiește un mozaic polifonic fascinant. Nu refuză nici figurile de stil, de obicei respinse de scriitorii moderni. Nașterea unui copil este pusă pe seama nașterii unei culturi, a unei limbi, a unei literaturi; pastișînd stilurilor celor mai importanți scriitori englezi, cronologic, sugerează evoluția literaturii engleze. *Ulise* nu este doar o parodie satirică, este și o meditație adîncă asupra valorilor perene ale umanității, sub multiplele lor aspecte, realitatea interferînd cu miticul, perenul cu efemerul. Proiectată pe un ecran panoramic mitic și etern, istoria de o zi a Dublinului capătă profunzimi și semnificații nebănuite. De

asemenea omul comun este plasat în eternitatea macrocosmică, fiind astfel înnobilat, ca antropocosmos. Într-o operă de mare originalitate, Joyce ridică la dimensiuni mitice, printr-un paralelism homeric, o existență anostă, comună, urmărită pe parcursul unei singure zile, a locuitorilor Dublinului. Receptarea ca expresie a postmodernismului și a scriitorii ludice și baroce, ca roman de tip "corintic", este dificilă și, cu cît opera este mai complexă, cu atît este mai greu de definit. Joyce e dificil de plasat întocmai lui Homer sau Shakespeare. Personalitatea proteică complexă, unde nu se distinge clar parodia de seriozitate, contradictorie, problematică, amalgam de clasic, homeric, la care se atașează filonul dantesc, cel metafizic în sensul manierist baroc, romanticismul expresiei opace în descendență demisurgică, autoreferențialitatea, experimentalismul, fluxul conștiinței, fluiditatea limbajului... Toată lumea are dreptate, opera suportînd cu brio tot felul de raportări, de interpretări în tradiții diverse. Enigmă de nedezlegat, Joyce este o expresie paradigmatică în literatură, cerînd imperativ să fie citit cu prospețime, fără prejudecăți, nefiind atît de "cîfrat" pe cît se crede, atît de ambiguu, încît să punem de la noi tot ceea ce ne trăsnește prin cap, conform principiului creatorului de noi puncte de vedere în legătură cu o operă litarară. "Joyce n-a existat", deși Joyce n-a încetat să existe din clipa în care a început să scrie, ca stil. Traducerea din 1984 (o traducere inegalabilă) a lui Mircea Ivănescu a fost reeditată la *Univers* în 1996 și așteaptă noi cititori să o deschifice și să se minuneze de proteismul său caleidoscopic, de modernitatea ei perenă...

Adaptat și prelucrat apud referat Gogoi Liliana -
fostă elevă, filologie

UNIVERS

Vyasa- autorul Mahabharatei

Pescarul se trezește în zori pentru a merge la muncă. Dacă nu va pescui nimic, va suferi de foame, căci sezonul a fost sărac. El se roagă zeilor și își ia uneltele. Se apropiie de fluviu și se urcă în barcă. În mijlocul fluviului își aruncă năvodul. Astăzi are noroc. Un frumos pește argintiu se zbate între ochiurile năvodului. Pescarul, bucuros, ia peștele acasă și îl deschide. În burtă el găsește o fetiță, un bebeluș. Ia copilul și îl numește Satyavati. Îl crește ca și pe copilul său, fără să stea vreodată că micuța ar fi trebuit să se nașcă într-un palat și să fie frica unui rege. Ea crește, devine foarte frumoasă, dar nimeni nu poate rămîne în preajma ei: ea împrăștie un oribil miros de pește. Este mereu singură căci toată lumea o evită. Într-o zi ea întîlnește un pustnic care călătorea prin ținut. Ea îi plăcea atât de mult, încît el îi putu spune: —Vino cu mine, voi face din tine soția mea și îți voi schimba mirosul de pește într-un parfum divin care te va face irezistibilă. Satyavati acceptă. Ea devine soția pustnicului care își ținu promisiunea; toată viața sa, Satyavati va răspîndi în jurul său un miros dulce și suav. Se spune, de asemenea, că, pentru a apăra dragostea lor de privirile celorlalți, pustnicul a dat naștere unei cețe groase care îngheță fluviul și ținutul. Din această legătură se naște un copil, Vyasa. Satyavati revine lîngă tatăl ei și pustnicul ia copilul cu el. Acesta, crescut în singurătate, va deveni autorul *Mahabharatei*, poemul considerat ca cel mai complet din literatura indiană. Totul există în *Mahabharata*, se spune. Viața, moartea, dragostea, ura, războiul, pacea, înțelepciunea, nebunia, binele și răul. El povestește istoria rasei indiene, cum s-au născut oamenii, cum au crescut, cum se derulează un vast război. Cel care ascultă atent, se spune, va deveni la sfîrșit un altul, căci este o istorie care șterge greșelile, ascute inteligența și

dă o viață lungă. Vyasa este autorul poemului, dar chiar în momentul cînd este necesar el intervine în poezie. El este autor și în același timp fiu și tată personajelor sale. El le vede născîndu-se, trăind și murind. El suferă cînd acestea suferă, dar, în același timp, se bucură să compună un astăzi frumos poem. Totul începe în ziua cînd...

VYASA, COPILUL, GANESHA

Un om prost îmbrăcat și murdar, avînd barba și pletele lungi și mizerabile, ieșe din pădure. Este Vyasa. El a trăit mult timp departe de lume și s-a hotărît să caute pe cineva care să știe să scrie. El vrea să dicteze poemul în care povestește tot ceea ce știe și despre tot ceea ce a visat. La început el întîlnește un copil. Dar copilul nu știe să scrie. Va fi numai ascultătorul poemului. Apoi văd apropiindu-se de ei Ganesha, care are corpul unui om și capul unui elefant. El este zeul scriitorilor, al muzicienilor și cîteodată chiar al hoților. Poartă o cască de aur strălucind toată de pietre prețioase. Este bun și tandru, înțelege pe toată lumea și nu judecă pe nimenei. —Mi s-a spus, se adresază el lui Vyasa, că tu cauți un scrib pentru a scrie cel mai mare poem din lume. Brahma m-a trimis spre tine. Ascult și sănătatea gata să notez totul. Dar tot ceea ce dictezi, trebuie să fie spus fără ezitare, căci mina mea nu se poate opri în timp ce scriu. Toți trei, Vyasa, copilul și Ganesha, sănătatea pe pămînt. În jurul lor frunzele arborilor freamătă, cîntecul păsărilor este vesel, culorile florilor sunt aprinse. Vyasa închide ochii. Primele cuvinte par a veni de departe. Ele povestesc începuturile rasei umane, faptele zeilor, războaiele și nașterea regatelor. El le rezumă pentru a ajunge la domnia regelui Santanu, acolo de unde adevăratul poem începe.

NAȘTERILE MIRACULOASE

Santanu este cel mai bun dintre regii pe care pămîntul i-a cunoscut vreodată. Teritoriile sale nu au cunoscut decât pacea și bogăția. El este bun și înțelept. Este iubit în tot regatul său și se spune că este favoritul zeilor. În tinerețea sa el a fost iubit de zeița Ganga, divinitatea fluviului. Ea i-a dăruit un fiu, născut înarmat, atotștiutor și de neînvins, numit Bhishma. Este un Tânăr perfect despre care toată lumea crede că va fi viitorul rege. Într-o zi, Santanu se plimbă de-a lungul fluviului, acolo unde își amintește de iubirea sa cu Ganga. Deodată un miroș divin îl învăluie și el vede o femeie de o frumusețe strălucitoare. Este Satyavati. Aflind numele celei pe care abia a cunoscut-o, regele îi cade în genunchi și îi spune:

—Satyavati, știi că nu aș mai putea trăi fără tine, fără parfumul tău. Vino cu mine și fii regina mea.

—Trebue mai întîi să ceri mina tatălui meu, o, rege. El îmi poate decide soarta. Pescarul, din satul său sărac, îl găsește pe rege demn de fiica sa, dar el îi pune o condiție:

—Ți-o voi da pe Satyavati numai dacă fiul vostru va fi viitorul rege.

—Nu pot promite un asemenea lucru. Am deja un fiu, el este moștenitorul meu.

—Atunci, rege, uit-o pe fiica mea. Părăsește aceste locuri și întoarce-te în palatul tău. Regele revine în capitală. El este atât de mîhnit încît fiul său vrea să-i cunoască motivul. Regele îi povestește totul și prințul merge și el în satul pescarului.

—Tatăl meu se stinge de durere. Dă-i-o pe fiica ta și îți jur că nu voi cere niciodată coroana.

—Bishma, chiar dacă tu renunță la acest lucru, tu vei avea fiu. Ei vor fi moștenitori legitimi. Un război nu va fi evitat. Vezi, am dreptate să-i refuz regelui mină lui Satyavati.

—Ești crud. Dar mai ascultă-mă. Jur că niciodată nu voi cunoaște dragostea unei femei.

—Este un legămînt dificil. Vei putea tu să-l respecti?

—Fii liniștit. Nu voi avea deci niciodată copii. Îți poti căsători fiica cu regele. Toată lumea este uimită de acest legămînt extraordinar. Ca o recompensă pentru această dragoste față de tatăl său și pentru această stăpînire de sine, zeii i-au oferit lui Bhishma puterea de a muri în ziua pe care el însuși și-o va alege și de a fi nemuritor, dacă el o va dori. Santanu și Satyavati au doi fiu dintră care unul moare în cursul unei bătălii. Apoi Santanu moare lăsînd o văduvă Tânără și un fiu slab și mereu bolnav. Cînd Tânărul rege ajunge la vîrstă căsătoriei, Bhishma, care veghează asupra lui, hotărăște să-i cîștige într-o competiție o soție. El o face atât de bine, încît se întoarce cu trei tinere prințese. Una dintre ele îi cere lui Bhishma să o ia de soție, căci el este cel care a cîștigat-o. Eroul refuză și Tânără femeie jură să se răzbune. Ea se numește Aniba. Chiar de acum, ea își va petrece viață în căutarea cuiva care să poată să-l ucidă pe omul care a respins-o. Celelalte două prințese așteaptă nerăbdătoare nunta, dar în ziua căsătoriei, Tânărul rege moare. Pare deci că rugul unde corpul său va fi ars este sfîrșitul unei dinastii. Să nu uităm că el are un frate vitreg. Este Vyasa însuși, autorul poemului. Satyavati, desperată, îi cere deci primului ei fiu:

—Vyasa, tu ești singurul care are dreptul să aibă copii cu cele două soții ale fratelui tău. Dacă nu, această familie nu va mai avea urmași. Trebuie să-ți îndeplinești datoria. Bhishma nu vrea să renunțe la legămîntul său. Tu rămîi singura speranță.

—Dar eu sunt murdar, miroșul corpului meu este acru, am o figură care nu poate place. Cum

ar suporta prințesele apropierea mea?

—Copiii pe care ele îi vor avea de la tine nu vor fi decât mai minunați. Mergi, fiul meu! Rasa familiei regale trebuie să fie continuată. Să nu uită că viitorul poemului tău depinde și el de asemenea de acest lucru. Fără acesta, lucrarea ta nu va fi terminată. Satyavati pregătește prințesele pentru noapte. Prima, la vederea dezgustătorului Vyasa, închide ochii. Aceasta își îndeplinește datoria de soț și la sfîrșit îi spune:

—De ce ai închis ochii? Pentru că sănă urât și miroș urât? Tu vei avea un fiu de la mine, dar întrucât tu ai închis ochii, el va fi orb. El se va numi Dhritarashtra. A doua prințesă, prevenită, nu închide ochii, dar miroșul o face palidă.

—De ce ai devenit palidă? Tu nu mă iubești? Vei avea un fiu, dar el va fi alb ca laptele ca și cum ar fi mereu bolnav. Se va numi Pandu Palidul. În aceeași noapte Vyasa plăsmuiește un al treilea copil cu o servitoare, care îl primește fără nici un dezgust. Acest fiu se va numi Vidura. El va fi prietenul lui Bhishma. El va fi înțelept și prudent, dar sfaturile sale nu vor fi niciodată ascultate. Astfel Vyasa, autorul și personajul poemului său, asigură continuitatea dinastiei regale care va supune lumea unui război atroce.

MIRON CARMINA, fostă elevă a Liceului "UNIREA"

EPOPEEA LUJ GHILGAMESH

Printre operele literare din Sumero-Babilonia "Epopaea lui Ghilgameș" a fost pe drept cuvânt cea mai celebră. Ea s-a bucurat de o mare popularitate în Orientul Antic și a fost tradusă în mai multe limbi circulând în țări hititice, în Siria și Palestina. Cu ocazia săpăturilor din Boghazkai, s-au găsit fragmente din ea în limba akkadiană, în hitită și în limba hurită. Prima versiune care ne-a parvenit datează din secolul al XXI-lea î.Chr. După aceste descoperiri făcute, puse una lîngă cealaltă, tablите ar însuma aproximativ 3600 versuri. Marile epopei ale lumii s-au împletit din ecoul cîntecelor de jale ori de bucurie, chiotele de luptă și din legănarea basmului rostit în prag de somn, transmis din generație în generație. Credințele, dorurile, năzuințele, întrebările

(Mane, thekel, phares)

ce frămîntau închipuirea aprinsă a acelor vremi, au fost zgîriate în piatră sau plămădite în lut de-a lungul secolelor, fiind astfel o stavă împotriva cruzimii uitării, dar și o bază, un izvor din care s-a adăpat inspirația marilor opere literare de mai apoi. "Epopaea lui Ghilgameș", ca multe alte scrieri, are în centru o dramă profund omenească, născută din zbuciumul sufletesc, din apriga dorință de a cunoaște omul și drumul său. Drept sursă de inspirație, autorul anonim al acestei epopei a înfățișat sentimente umane ca: frica de moarte, speranța și goana după vrăjitorul miraj al veșniciei. Urmărind frămîntările și peripețiile regelui Ghilgameș, cititorul contemporan își recunoaște propriile frămîntări sufletești, propriile năzuințe. Aceleași chinuitoare întrebări îl sfîșie nu numai pe despotul nemilos, ci chiar pe sălbaticul Enkidu, abia trezit la o viață civilizată: "De ce trebuie să mor? Și ce este dincolo de acest prag pe care

toți trebuie să-l trecem?" — și nu în mai mică măsură pe oamenii timpurilor contemporane dovedindu-se astfel eternitatea simțămintelor umane. Dar această epopee nu ne oferă doar aștăzi, ea ne readuce din negura trecutului îndepărtat imaginea stăpînitorului Urkului, Ghilgameș, întemeietorul unei dinastii, care a dăruit poporului sumerian o suță de regi. Urkul, cetate ce a existat (astăzi fiind pe vechea așezare orașul Warka) este reanimat prin surprinderea furnicarului specific aceluia însorit pămînt asiatic, oamenii care să frămîntă din zori pînă în seară, trăind să-și vindă mărfurile sau strigîndu-și păsurile, ori cerînd dreptate la cei ce le-o pot da. Forfota caravanelor care se leagăna sub arșița soarelui și care

întregasă

peisajul Tigrului și Eufratului, felul de a trăi, de a se înveșmînta și de a petrece al unui neam ce a existat cu patru milenii î.Chr. toate acestea sănătate în epopee. Deși epopeea surprinde un moment istoric, anume perioada de domnie a despotului Ghilgameș, ea nu se axează pe relatarea veridică a faptelor acestuia, ci, din contra, ne prezintă omul Ghilgameș și mai puțin regele Ghilgameș. Toate atributele sale: setea de putere, prietenia, dorința aprigă de a-și făuri glorie, îndemnul spre fapte vitejești, frica de moarte, goana istovitoare după aflarea secretului veșniciei, sănătatea sentimente adînc umane, Ghilgameș devenind astfel exponent al sufletului uman ce străbate timpul purtînd aceleași facultăți și slăbiciuni. "Orice ar face oamenii totu-i ca suflarea vîntului — de tot se alege praful. Uită-te la tine. Ce s-a ales din puterea vitejiei tale? Nu vezi că și tîie încă de pe acum tîi-e frică de moarte? Ei bine, am

hotărît să calc această cumplită lege. Dacă tot trebuie ca trupul meu să piară într-o zi, să řtiu cel puțin că înainte de a fi pierit mi-am statornicit faima. Urmașii urmașilor din casa mea, fiili fililor mei să povestească din veac în veac: "Viteazul Ghilgameș s-a bătut cu nebriuțul Humbaba și l-a doborât". Deși în epopee Ghilgameș este un personaj format din două treimi zeu și o treime om, totuși facultățile și slăbiciunile umane domină, cele ale zeității revelindu-se mai mult în lupte și în idealuri.

Întorcînd o privire sumară spre cursul evenimentelor, al faptelor din epopee, distingem un alt personaj puternic, a cărui semnificație pare simplă la început. Enkidu, este creat de zei pentru a-l stăpîni pe despoticul Ghilgameș trufăș, nestăpînit, purtător al vieții și al morții supușilor săi. Enkidu apare pe scena epopeei cu scopul de a-i se supune regelui, spre a se confrunta cu acesta, spre a-i determina limitele și, nu în ultimul rînd, pentru a-l întregi. Caracterul lui Enkidu nu se prezintă în antiteză cu cel al lui Ghilgameș. Om al pustiurilor, noul personaj, simbol și al purității desăvîrșite se împotrivează regelui Ghilgameș, spirit corupt de ispitele tiraniei.

O heradulă îl va umana pe Enkidu, cel ce trăia și se comporta ca animalele pădurii. Întîlnirea dintre cei doi bărbați de o forță deosebit de mare, este o măsurare de forță din care regele, ca exponent al civilizației, îl învinge pe Enkidu, de-abia venit din sălbăticie. Dar o mare prietenie se leagă între ei asemenei aceleia dintre Ahile și Patrocle: "Enkidu, de azi înainte să fii prietenul meu nedespărțit (...). Cu toate că te-am înfrînt în trîntă, trebuie să știi că puterea ta e mult mai mare decât a oricăruiu dintre supușii mei". Asemenei unui Făt-Frumos din basmele noastre, Ghilgameș, însotit de umbra nedespărțită a lui Enkidu, pornește să biruie puterile răului reprezentate pe rînd de Humbaba, ce amintește de Zmeul-Zmeilor sau de Taurul Ceresc — un fel de balaur cu șapte capete. Dacă ar fi să continuăm ideea comparării cu elementele din basmele românești, regele Ghilgameș poate fi Făt-Frumosul neînvins și viteaz, iar Enkidu, nedespărțit de stăpînul său, își are corespondentul în calul năzdrăvan, ce își capătă puterea mîncind jeratic și care e ca și omul pustiilor ce îl însotește pe rege-Făt-Frumos dîndu-i în același timp și sfaturi prețioase. Învingător, Ghilgameș nu se mai teme nici de zei, în gloria sa înfruntînd-o pe zeița Iștar. Ghilgameș își permite atitudini protestatare, independente, împotriva zeilor și această cutezanță cuprinde, în sîmbure, un act prometeic: "Tu nu ești doar o femeie, tu ești un jeratic care se stinge cînd vine frigul! Tu ești o ușă rău închisă care nu poate opri nici vîntul,

nici gerul să intre în casă! Un palat care-și strivește fără milă războinicii ce-l apără și-și dau viața pentru el! Păcura ce mînește pe omul care o cără! Care-i ființă pe care să n-o fi părăsit, după ce ai iubit-o?". Dar zeii își trimit mînia, culminînd cu moartea lui Enkidu, în urma unei teribile boli. În acest moment Ghilgameș își dă seama că nu împotriva monștrilor, împotriva naturii trebuie să lupte, a morții, ce-i a furat tot ce avea mai scump pe lume. "Așa se rugă Ghilgameș și bocea nemîngăiat...". Descurajarea lui Ghilgameș se întrevede în rîndurile: "Începu să se sucească și să se învîrtească jur împrejurul mortului, să-și smulgă și să-și împrăștie frumosul lui păr bogat, să-și despui frumoasele, strălucitoarele lui veșminte pe care le arunca cît colo fiindu-i silă de ele". "Ofrică neînchipuită îi măcina măruntaiele și gema simțindu-se neputincios în fața osîndei care nu iartă pe nimeni, fie el scav ori rege". Ghilgameș, dorind o salvare din ghearele morții, se încumetă să străbată un drum lung și primejdios pînă la Uta-Napiștim, singurul om ce detine taina veșniciei. Ajuns la capătul călătoriei, înțelege că nimănu-i este dat să biruiască moartea. Totuși pentru strădaniile supraomenești, Uta-Napiștim îl răsplătește pe omul Ghilgameș, cu o plantă care înseamnă "tinerete fără bătrîne-te și viață fără moarte". Dacă Ghilgameș regele ar fi rămas cu planta (furată de un șarpe), atunci epopeea ar fi fost un basm și nu o oglindire a adevărului vieții. Ghilgameș, omul se întoarce în cetate. Abia acum e străpuns de lumina unui adevăr — acela că nemurirea să stă în trăinicia zidurilor Urului, construit după porunca lui. Ca în orice epopee, personajele sunt ajutate de zei, ceea ce nu putem surprinde în basmele românești, extinzînd ideea comparării dintre cele două specii literare. Așa cum personajele se scindează după criteriul Binelui și al Răului, zeii atotputernici, invulnerabili, sunt stăpîniți de aceleași porniri pătimășe și meschine socoteli ca ale muritorilor. Ura, gelozia, răzbunarea contra celuilalt, toate au consecințe asupra oamenilor. Viața, familia, agricultura, comerțul, pacea, războiul se leagă și se desleagă după voia și principiile zeilor. Pe lîngă ideile care au stat la baza filozofiei, pe lîngă reanimarea unui timp istoric al Urului, iată că această epopee ne oferă o imagine și asupra Pantheonului sumeriilor acelei perioade.

Cu toată imensa depărtare în timp, descoperim în epopeea lui Ghilgameș, sinteza simfoniei destinului omului modern în lupta cu natura și cu principiile negative ale eticii.

Modreanu Claudia, fostă elevă a Liceului "Unirea"

PATRIMONIU:
BIBLIOTECA DIN ALEXANDRIA

"S-ar spune că în artă [și în literatură, se înțelege] timpul nu există... Ceea ce mă interesează este... viața de profunzime care este făcută din dispariția succesiivă a generațiilor umane. În definitiv, orice operă de artă devine un mit"—A. Malraux. O posibilă secție a "Muzeului imaginari", ce conservă eternul uman, ar putea fi o virtuală Bibliotecă din Alexandria, din... Atlantida sau celebră "Bibliotecă din Babilon" a lui Borges, preluată și de *Labirintul* lui Umberto Eco. Ce este o bibliotecă? "Un etern răspuns la întrebarea pe care i-o punie fiecărui om particula sa de eternitate" aflată... "în direct cu divinul"! Muzeul Imaginar al Spiritului uman, cu o secție a sa, *Biblioteca*, apare ca un miraj al Spiritului, al etern umanului. Biblioteca apare ca un Cosmos recuperat, deschis în sine, dar, din păcate, de multe ori, închis în afară! Căci nu întâmplător au dispărut Biblioteca din Alexandria, din Atlantida sau s-a resorbit Labirintul celei din Babilonia! Tocmai ca să existe libere, pretutindeni în eternitatea lor vie și nu sub lacătele și colbul bibliotecilor! S-au "eliberat" din constrângerea esemerului, năzuind la eterna libertate a Agorei... Acest Muzeu, cu toate secțiile sale, deci și Biblioteca Imaginară, este elioscența lotusului cu o mie de... "diferențiale divine" al spiritului uman în căutare de sine și de Dumnezeu, "este mai întâi de toate expresia unei aventuri umane, imensul evantai al formelor vreodata inventate", un evantai ce tinde să reconstituie Lumina Absolută. Și ar putea deveni un Muzeu Interior, condiție necesară, dar nu și suficientă(!) de a fi mai aproape de Dumnezeu! Căci este un ritual sacru de interiorizare, o muncă îndărjită, Atlantida este sub apele freatice adormite, ele trebuie numai "trezite" și făcute să-și cînte liturgica epopee... "Arta este un... Anti-Destin", ea ne deconditionează, rupîndu-ne limitele, lanțurile interioare care ne țin prizonieri pe Stînci Caucaziene, "Arta poate elibera sufletul de orice cătușe". Fiecare din noi este "răstignit" sau "strivit" și trupește, și spiritual, pe/sub cîte un Everest de prejudecăți sisifice. Arta ne ridică în sfera Spiritului, eliberîndu-ne, rupîndu-ne de înlăntuirile meschine ale ființării, samsarei. Are acea putere magică, fascinantă de a Elibera, de a provoca serioase "fisuri în real", răni dintră care țîșnesc aripi de înger, *aripile interioare*. Muzeul acesta ne poartă, pe tărîmul celălalt, *dincolo*. Tărîm fabulos al eliberării din plasa convențiilor, prejudecăților, limitelor meschine... Tărîm accesibil numai Ikarilor ce au suficient spirit demiurgic, cîtezană să sfideze orice fel de gravitație, orice urmă de inerție egocentrică... C. Noica încă ne îndemna să circulăm pe Marile Bulevarde ale culturii universale, ale Spiritului. Propunem două biblioteci: una imaginără și una "terestră", cea imaginără cuprinzînd "101 aleși", cu observația că alegerea are un caracter mixt, didactic-subiectiv, și n-ar trebui să lipsească în nici un fel de pe "rafurile" bibliotecii interioare ale oricărui absolvent de liceu care se respectă! Dar vom reveni cu o Addenda pentru a ne liniști remușările față de alți "magnifici" ce n-au "încăput" între cei "101" din "biblioteca imaginără". Sălile muzeului nostru interior, ca și ale bibliotecii interioare, poartă, evident, amprenta Stilului personal, diferit de criteriul didactic!...

1. *** — Biblia; 2. *** — Epopeea lui Ghilgameș; 3. Epopeile hinduse—Ramayana și Mahabharatha; 4. ***—Vedele, Upanișadele, Bhagavad-gita; 5. Lao Tzi—Dao de Jing; Doctrina lui Confucius; 6. Fabule: Esop, Phedru, Panciantrană; 7. Homer—Iliada și Odiseea; 8. Platon—Dialogurile; 9. Marii tragedi greci: Eschil (Orestia, Perșii, Prometeu înlăntuit), Sofocle (Oedip, Antigona), Euripide (Medeea); 10. Poeți latini: Virgiliu—Eneida, Georgice, Bucolice; Horațiu—Satire, Ode, Epistole, Ars poetica; Ovidiu—Amores, Metamorfoze, Tristele, Ponticele; 11. Kalidassa—Sakuntala; 12. Poeți persani: Omar Kayyam (Rubaiate), Ferdousi, Hafez, Saadi; 13. ***—1001 de nopti; 14. Dante Aligheri—Divina Comedie; 15. Fr. Petrarca—Sonete, Cîntece; 16. G. Boccaccio—Decameronul; 17. Fr. Villon—Micul Testament, Marele testament; 18. Fr. Rabelais—Gargantua și Pantagruel; 19. P. Ronsard—Ode, Iubiri, Inmuri, Sonete; 20. M. Montaigne—Essais; 21. M. de Cervantes—Don Quijote; 22. W. Shakespeare—Sonete, teatru: comediiile, tragediile, dramele istorice; 23. Lope de Vega—Fîntîna turmelor, Cînele grădinărilui; 24. Calderon de la Barca—Viața e vis; 25. L. Ariosto—Orlando furioso; 26. T. Tasso—Ierusalimul eliberat; 27. Camoens—Lusiada; 28. Erasmus de Rotterdam—Elogium nebuniei; 29. N. Boileau—Ars poetica, Satire, Epistole; 30. P. Corneille—teatrul: Cidul; 31. J. Racine—teatrul: Andromaca; 32. Molière—comedii; 33. La Fontaine—Fabule; 34. Marii moraliști: Baltasar Gracian, B. Pascal, La Rochefoucauld, La Bruyère (Caracterele), Vauvenargues, Chamfort s.a.; 35. D. Defoe—Robinson Crusoe; 36. J. Swift—Călătoriile lui Gulliver; 37. Voltaire—Candide, Zadig, Naivul, Zaira, Meropa; 38. J.J. Rousseau—Emile, Confesiuni; 39. Montesquieu—Scrisori persane; 40. Beaumarchais—comedii; 41. Fr. Schiller—poezii, teatru: Hoții, Don Carlos, Intriga și iubire; 42. J.W. Goethe—Faust, Suferințele tînărului Werther, W. Meister, Elegii romane, Ucenicul vrăjitor...; 43. Hölderlin—Hyperion sau Eremitul în Grecia; 44. Novalis—Heinrich von Ofterdingen, poezii; 45. H. Heine—Cartea cîntecelor, Icoane de călătorie; 46. N. Lenau—poezii; 47. Al. Dumas—romane; 48. Jules Verne—romane; 49. W. Scott—Ivanhoe, Rob Roy...; 50. G.G. Byron—poeme; 51. P.B. Shelley—Prometeu descătușat, Crăiasa Maab; 52. G. Leopardi—Operette morali, Cîntece; 53. Al. Pușkin—Evgheni Oneghin, Boris Godunov, Țiganii, Călărețul de aramă, Dama de pică...; 54. M. Lermontov—Un erou al timpului nostru, Demonul, poeme; 55. Frații Grimm—basme; 56. Alf. de Lamartine—Meditații poetice; 57. Alfr. de Vigny—Destine, Poeme antice și moderne, Chatterton; 58. Alfr. de Musset—Noptile, Lorenzaccio; 59. Victor Hugo—Orientale, Contemplații, Legenda secolelor, Cîntece crepusculare, Hernani, Ruy Blas, Mizerabilii...; 60. Edg. A. Poe—Poeme: Corbul, Clopotele...; 61. W. Witman—Fire de iarbă; 62. J. London—romane; 63. Stendhal—Roșu și negru, Mănatirea din Parma; 64. H. de Balzac—Comedia Umană (romane); 65. G. Flaubert—D-na Bovary, Salambô; 66. Ch. Dickens—Marile speranțe, David Copperfield, Oliver Twist; 67. L. Tolstoi—Inviera, Puterea întunericului, Război și pace, Anna Karenina; 68. F. M. Dostoievski—Crimă și pedeapsă, Demonii, Frații Karamazov, Amintiri din casa morților...; 69. A.P. Cehov—Schițe, nuvele, teatru: Cameleonul, D-na cu cătelul, Pescărușul, Unchiul Vanea, Livada

cu vișini, Trei surori; 70. B. Brecht—teatru: Opera de trei parale; 71. Mark Twain—Tom Sawyer, Huckleberry Finn, Print și cerșetor; 72. Aldous Huxley—Punct-contrapunct; 73. H. Ibsen—Nora (Casa cu păpuși), Stilpii societății, Strigoii, Rața sălbatică, Constructorul Solness, Peer Gynt; 74. Em. Zola—Familia Rougon-Macquart (Germinal); 75. Ch. Baudelaire—Florile răului; 76. Paul Verlaine—Serbarele galante, Romanțe fără cuvinte, Poeme saturniene; 77. Art. Rimbaud—Iluminări, Un anotimp în Infern, Corabia beată; 78. Rabindranath Tagore—Poeme, Grădinarul, Gora, romane, eseuri; 79. E. Hemingway—Adio, arme, Pentru cine bat clopoțele, Bâtrînul și marea, Fiesta, Zăpezile de pe Kilimanjaro; 80. Th. Mann—Muntele vrăjit, Casa Buddenbrook, Moarte la Veneția, Dr. Faustus; 81. J. Galsworthy—Forsyte Saga, O comedie modernă; 82. Oscar Wilde—Poeme, Printul fericit, eseuri (Intentiuni); 83. Fr. Kafka—Procesul, Castelul, America, Verdictul, Metamorfoze, Colonia penitenciară; 84. Alb. Camus—Ciuma, Străinul, Mitul lui Sisif, Omul revoltat; 85. W. Faulkner—Ciclul Yoknapatawpha: Cătunul, Conacul, Zgomot și furie, Lumină de august; 86. V. Woolf—Valurile, Spre far, Anii; 87. Pablo Neruda—Cîntecul general, Cîntecul sărbătorii, Crepuscular, poeme; 88. R. M. Rilke—Elegii duineze, Sonete către Orpheu, Ceaslovul; 89. T.S. Eliot—poeme, eseuri, Tărîmul pustiu, Patru cvartete; 90. P. Valéry—poeme: Farmece, Cimitirul marin, Tânără Parcă, eseuri, Caiete, D-1 Teste; 91. G.B. Shaw—Pygmalion, Om și supraom, Profesiunea d-nei Warren, Sf. Ioana, Discipolul diavolului; 92. L. Pirandello—Nuvele pentru un an, Astă seară se improvizează, Șase personaje în căutarea unui autor, Henric IV; 93. E. O' Neil—Dincolo de zare, Straniul interludiu, Patima de sub ulmi, Din jale se intrupează Electra; 94. F. G. Lorca—Romancero gitano, 4 piese de teatru; 95. E. Ionescu—Cîntăreata cheală, Scaunele, Lectia, Rinocerii scl., eseuri; 96. Marcel Proust—În căutarea timpului pierdut; 97. J. Joyce—Portret al artistului în tinerețe, Ulysses; 98. G.G. Marquez—Un veac de singurătate, Toamna patriarhului; 99. A. A. Asturias—D-1 Președinte; 100. J.L. Borges—El Aleph, Istoria universală a infamiei, Biblioteca din Babilon; 101. N. Kazantzakis—Odyseea, Raport către El Greco, Alexis Zorba, Căpitân Michalis, Hristos răstignit a doua oară...

DOCUMENTE RARE ÎN BIBLIOTECA LICEULUI UNIREA

La prima vedere, în Liceul "Unirea" există o bibliotecă banală aşa cum sînt mii în țară. Dar ceea ce face valoarea și unicitatea ei este fondul documentar în care se află cărți valoroase și rare. Istoria bibliotecii și ceea ce ne-a rămas din zestra ei de odinioară este exemplară pentru răstrăștile pe care

le-am îndurat în ultima jumătate de secol. Întemeiată în 1874 din donațiile elevilor (45 de volume), biblioteca își mărește continuu fondul (2000 de volume în 1885, 3000 de volume în 1897). În anii primului război mondial, biblioteca a suferit pierderi mari, dar după război fondul de carte se reface rapid, în 1940 ajungînd la 10.000 de volume. În 1948, autoritățile comuniste dispun distrugerea fondul documentar de factură... burghezo-moșierească, însă prin riscul profesorilor liceului, o parte din cărți au fost salvate ca prin miracol și recuperate de la "focul revoluționar", constituind mîndria bibliotecii, fiind parte a patrimoniului național de carte. Fondul documentar cuprinde peste 6000 volume, cărți vechi, manuale școlare, encyclopedii, dicționare, reviste, lucrări de beletristică, acoperind aproape toate domeniile științei, filosofiei, culturii în general. Există cărți publicate chiar în secolul al XVIII-lea: *Lexiconul latin-german* de Huberes, 1712, *Noul dicționar italian-german*, 1763, *Regele lumilor*, de Fessler, 1794, *Ceaslov*, 1779, *Dicționarul în patru limbi* (greacă vulgară, greacă literară, latină și italiană), 1761, *Urmare a istoriei universale*, 1771 și a.

Fondul documentar al secolului al XIX-lea reflectă eservescența culturală deosebită a acestui secol. Atrag în mod deosebit atenția *Operele complete* ale lui Voltaire, *Scrisorile d-nei Sévigné*, 1863, *Operele complete* ale lui J.J. Rousseau, *Saint-Beuve cu Cause-ries de lundi* (15 volume). Minunate sunt și lu-

crări în limba germană, între care menționăm doar *Mayer's Konversation lexicon* (14 volume). Adevarate opere de artă, cu coperți superbe sunt următoarele encyclopedii și dicționare în limba franceză: *La grande encyclopédie* (26 de volume), *Encyclopédie française* (17 vol.), *Dictionnaire de la langue française*, 1878 (5 vol.), *Histoire naturelle de Pliniu Secundus*. Întră cările de beletristică găsim ediții rare, mărturii ale vieții literare românești din secolul trecut și începutul secolului nostru: V. Alecsandri *Doine și lăcrimoare*, Paris, 1853, G. Sion, *Din poesiile*, 1857, D. Bolintineanu, *Traianida*, 1870. Tot în primă ediție găsim *Dan de Vlahută* (1894), *Alte orizonturi*, D. Zamfirescu (1894), *În Munții Neamțului*, C. Hogăș, Iași (1920), *Fantasi*, D. Anghel (1909) și.m.a.. Cel mai vechi manual din bibliotecă este *Gramatica românească* de Gr. Săulescu, profesor la mănăstirea Trei Ierarhi (1883), *Geometrie*, editată la tipografia lui Eliade (1837), *Gramatica limbii române*, Timotei Cipariu, Buc. (1869), *Manual de geografie*, Fl. Aron, profesor la colegiul "Sf. Sava" (1839), *Elemente de algebră*, P. Poenaru, profesor la colegiul "Sf. Sava" (1850) și.a.. Colectia de periodice ne oferă un material bogat și interesant: *Curierul de ambe sere*, 1836, *Convorbiri literare*, 1883, *Magazin istoric pentru*

Dacia, 1847, *Noul curier de ambe sexe*, 1894, conținând scrieri inedite ale lui Eliade Rădulescu, *Buciumul român*, foaie lunară editată la Iași, 1875, *Revista pentru istorie, arheologie și filologie*, G. Tocilescu, Buc., 1885, *Albina*, Buc., 1887, *Sburătorul*, Buc., 1920, *Junimea literară*, Cernăuți, 1927, *Neamul românesc*, al lui Iorga, Buc., 1907, *Ramuri*, Craiova, 1905, *Vieata nouă*, Buc., 1922 etc. Foarte importante pentru liceul nostru sunt mărturiile activităților culturale ale foștilor profesori și elevi ai acestui liceu: *Anuarul Societății literare Grigore Alexandrescu*, 1920, cîteva numere vechi din *Revista noastră*, publicație apărută în anul 1912 și *Propășirea*, revistă apărută în 1915, precum și alte publicații vîrâncene: *Milcovia*, revistă regională de studii, *Etnos*, revistă de grai, studii și creație românească etc.. Deosebit de interesante sunt lucrările referitoare la tîmîturile Vrancei, aparținând foștilor profesori și elevi ai liceului și nu numai: *Tîmîtul Vrancei*, editată la București de A.P. Arbore, profesor al liceului, 1930, *Păstoritul în Vrancea*, de același autor, Buc., 1930, *Toponimie putneană*, Focșani, 1930 s.a.. Cînste fac bibliotecii publicației aparținând foștilor profesori și elevi, dar și donații celebre cum ar fi *Donația "Leon Kalustian"*. În anul 1991, biblioteca noastră a primit o consistentă donație dăruită de surorile publicistului Leon Kalustian "în amintirea fratelui nostru". Fost elev al liceului, L. Kalustian a fost un om de cultură, cu o extraordinară intuiție, care a cultivat relații de

amicitie cu valorile autentice ale culturii noastre. Instinctul fin, flerul de gazetar, nu sunt decât o firească manifestare exteroară a unui cărturar, un om de înaltă și aleasă simțire, care a fost martorul avizat al întîmplărilor culturale și nu numai culturale despre care depune mărturie. Colaborator al revistei "Flacăra", la care a susținut o rubrică permanentă: "Simple note", L. Kalustian reunește în volum mărturii despre V. Micle, N. Iorga, C. Hogaș, N. Titulescu, C. Rădulescu-Motru, P. Andrei, Gala Galaction, Păstorel Teodoreanu, Cincinat Pavelescu, D. Zamfirescu... Donația cuprinde 550 volume, 311 în limba română, iar 239 în limba franceză. Preocupările de critică, istorie și teorie literară ale lui Kalustian sunt ilustrate de conținutul donației. Nu lipsesc operele critice ale lui Maiorescu, Ibrăileanu, Iorga etc.. Amintim colecția de *Studii și documente literare* a lui I.E. Toroianu. La recomandarea donatorilor, în vitrină sunt păstrate următoarele publicații: *Aforisme* de A. Schopenhauer, traduse de T. Maiorescu, 1902, *Filosofia lui Plotin*, Gr. Tăușan, Buc., 1900, *Laocoön de Lessing*, tradusă și prefațată de N. Istrate, Buc., 1899, Al. Philippide, *Încercare asupra stării sociale în trecut*, Iași, 1896 și Const. C. Giurăscu, *Istoricul podgoriei Odobeștilor din cele mai vechi timpuri pînă la 1918*, Buc., 1969 s.a.. Donația a fost însotită de portretul lui Leon Kalustian (1908—1990).

Bibliotecară: C. Chiper

CENACLU - "Multe flori sunt..."

Corpul și sufletul

Corpul este o închisoare a sufletului uneori. Sau doar o mască. Ori este o oglindă a spiritului. Nu știu de ce, dar sună că corpul mă ține legată de neștiință și de întuneric. Cine sunt eu? De unde vine lumea? Cît de mare este universul? Am impresia că dacă n-aș avea corpul, m-aș putea înălța către lumină. Poate sună pesimist, dar eu văd moartea ca o eliberare. Există viață dincolo de moarte? Nu știu. Există un Dumnezeu? Cu siguranță! Și sufletul nostru, o părticică din El. Ce este sufletul? Eu cred că sufletul este gîndirea. Sufletul este gîndirea! Pasajele existenței, Universul. Haos, infinit, credință... "Ce alegi? Viața sau mortea?" "Viață." "Viața e ca o ceață prin care umbri orbecăind căutîndu-ți destinul. Asta vrei?" "Atunci... moartea". "Moartea e un întuneric nesfîrșit și clar prin care mergi căutînd lumina. Asta-ți dorești?" "Nu..." "Și totuși... ce alegi?" "... - Indiciu. Cale ascunsă adînc..., adînc..., dar care totuși te ajută în descoperirea misterului... "Am o întrebare... îmi răspunzi?" "Întrebarea." "N-am nimic care să mă ajute... să trec prin...". "Moartea. O alegi, ai două arme: curajul și credința. Alegi viața, ai o armă, o armă! Dar o armă puternică și totuși greu de întrebuințat... asta depinde de firea ta... E... egoismul! "...?" "Acum răspunde-mi tu. Ce

alegi?" "Încă-o întrebare...". "Bine... ". "De ce curajul și credința? Ziceai că pot fi fericit în amîndouă...". "...cazurile. Ascultă: N-am de gînd să-ți răspund la întrebarea asta... Nu trebuie să-ți răspund la întrebarea asta... N-am dreptul... Tu poti să-ți răspunzi". "...". "...". "Am înțeles! Tu mi-ai spus că cele două arme sunt curajul și credința pentru că de fapt moartea nu e decît o treccere spre viață veșnică. Singura teamă de moarte este aceea că nu știi ce se va întîmpla după ce mori... Te aștepți să nu mai exiști... Așa-i?". "Așa-i... Și totuși ce alegi?". "Viață". "Dar, de ce?" "Pentru că nimeni nu trăiește la nesfîrșit... tot am să mor. Așa că să trec și prin viață și prin moarte. Am să ajung la viață veșnică... Ai să vezi...! Viață. Ceață groasă prin care umbri orbecăind căutîndu-ți destinul. Moartea. Întuneric nesfîrșit și clar prin care mergi căutînd lumina.

La moară

Misterul unei amintiri, al unei nopți de vară, M-amenință mereu cînd poposesc la moară. O moară veche, părăsită, o moară între vii, Răchitele-i sunt fizice, iar plopii-s ai ei fi. Aș vrea să știu ce om aici a stat. Și cine, cum l-a alungat? Poate că vremea, locul, dar sigur nu pot ști. Ar trebui să caut morminte-ntri cei vii!

Identitate confuză

Dorm profund și brusc mă trezesc cu o altă identitate! Privesc în jurul meu. Aceeași oglindă cu reflecții stranii, același birou și același semîntuneric tainic. Psihicul meu tulburat fragmenta acum costumul unei identități absente pe care o căpătase în vis: Eram un personaj a cărui viață se desfășura sub amprenta *Scritorului*. Un actor fără trecut, cu viitor incert. O păpușă moartă plasată într-o dramă undeva la începutul timpului. Subconștiul meu sau *Scritorul* erau același lucru, aceeași ființă... Personajele pierdeau pe rînd distruse de imaginația ucigașă. Ca următoare victimă, am părăsit tărîmul visului, îndreptîndu-mă spre realitate. M-am oprit însă în zona crepusculară, unde, confuză, m-am întrebăt: Cine sunt eu, omul?

Dialoguri

Peste oraș s-a pogorît o mantie de ceată. Soarele s-a ascuns în ungherele cenușii ale zării. Seara sosește pe nesimțite, învăluind totul. Grăbită, mergeam cu pași repezi, îndreptîndu-mă spre librărie. În sfîrșit, am ajuns! - Dați-mi, vă rog, trei caiete, o gumiă și două creioane, am spus eu, vorbind repede. Dintr-un colț, un bâtrân blajin, se îndreptă spre mine și-mi spuse: - Da' niște cărți, nu vrei? Am primit niște cărți... - Nu, nu! Nu-mi mai rămîn bani. Am spus acestea, dar în gîndul meu știam că nu-i adevărat. Foamea se cuibărise în stomacul meu și nu-mi dădea pace, vroiam să cheltui banii cumpărînd niște cornuri de ciocolată. Bâtrînelul dispărut pentru o clipă să-mi aducă cele cerute. Pe tejgheaua de lemn o carte deschisă îmi ațîță curiozitatea și cătii următoarele: "Așadar - am

spus eu - cercetează în chipul următor: foamea și setea și celealte asemănătoare nu sunt lipsuri în starea sufletului?" "Da." "Oare n-ar fi îndestulat și săturat cel care ar avea parte de hrană ca și cel ce are minte?". "Cum de nu?". "Dar săturarea mai adevărată aparține celui ce există la un nivel mai coborât, sau celui ce există la un nivel mai înalt?" "E lipsedea că acestuia din urmă." "Dar care specii socotești că participă mai mult la esența pură? Cele ce țin de mîncare, băutură, mîncare gătită și de hrana întreagă sau specia [de îndestulare] ce ține de opinia adevărată, știință, intelect, și în general de toate virtuțile? Judecă în felul următor: lucrul asociat cu ceea ce este mereu la fel, nemuritor, cu adevărul, el însuși fiind în acest fel și arătîndu-se în acest fel, ti se pare că este în mai mare măsură decît lucrul ce se asociază cu ceea ce niciodată nu-i la fel, cu muritorul, el însuși - fiind astfel și arătîndu-se în felul acela?". "Superioritatea celui că se asociază cu permanentul e mare". Închid cartea tulburată de cele citite. Într-adevăr, "superioritatea celui ce se asociază cu permanentul e mare". Citesc numele autorului: Platon. Platon este filosoful al cărui mod de gîndire l-am îndrăgit cel mai mult. Ies din librărie. Aerul rece de afară mă izbi în față. Cu inima ușoară, m-am îndreptat spre casă. Priveam în sacosă: trei caiete, o gumiă, două creioane și două volume de Platon cu faimoasele sale "Dialoguri"!...

N.R.: Așa-i că nu vă vine a crede? Aceeași stare de perplexitate trăim și acum după mai bine de cinci luni de când am primit acest material de la o fetiță de... clasa a V-a (!!). *Cernea Silvia*, liceul "Al. I. Cuza"! Sperăm că n-a fost un simplu accident și că Silvia va continua să ne ofere și alte surprize de calibrul celei de mai sus! *Excelsior!*

POESIS - LYRA**Nostalgii autunuale**

De cînd ziua scade și noaptea se mărește,
O umbră de tristețe în suflet poposește.
Iar soarele cel palid, o blîndă amăgire,
Îmi lasă mintea goală, fără acoperire...

În parc, pe bancă, gîndesc și stau,
Ochii și sufletu-mi plîng, fără să vreau.

Toamnă dezolantă, toamnă atotstăpînitoare,
Prilej de bucurie, prilej de-nduioșare,
Natura-și pierde și ultima ei frunză
Ca o speranță arsă în sufletul de spuză.

Mihăiuc Alexandru
Clasa a V-a Liceul Unirea

Mă doare Cerul

Mă doare Cerul cu plasele-i de mreje
Plăsmuite de mintea celor însetăți de nemurire,
Dar eu rămîn sclavul imperiului de verbe
Și fiu al Geei, născut din Iubire;
Mă cheamă Cerul cu clipe-i eterne
Născute din repaosul lumilor Divine,
Dar eu rămîn sclavul iubirilor materne
Și salvator de suflete căzute-n ruine;
Mă cheamă Cerul îmbietor cu miresme,

Răsfătîndu-mă-n ambrozie și nectar zeiște,
Dar rămîn credincios apei sfîntite-n aghiezezme
Și sclav al musturilor tari pâmîntești;
Mă cheamă Cerul și sănt ademenit
De muzici de îngerii cu glasuri de nedescris,
Dar rămîn sclavul cuvîntului împămînenit,
Şoptit în doine, în dulce simfonie prescris;
Mă cheamă Cerul cu-ntreaga lui împărtăie
Pe tron de jad să stau și-n nemurire să trăiesc,
Dar nu-s sclav al puterii și nu vreau bogătie
Sînt fiul acestui Pămînt și-n veci am să-l iubesc.
Gh. Mania, Fiul Geei

Rugăciune

O, Doamne, iartă-mă, că am greșit,
cind am urit..., cind am iubit...
în rugăciune și-n blestem,
în inimă, în gind,
în faptă și-n cuvânt!
Dar peste-un timp, mă-ntorc din nou
-căci sunt un om, nu-s Dumnezeu-
și iartă-mă. Îți spun plângînd,
plângînd din ochi,
plângînd din gind...

Pavel Marilena-Luminița, XII F, Liceul "Unirea"

Balada mării

Rapsodii de frunze și scoici îmi mîngîie auzul
Valuri cu miros de furtună se sparg înut de tărîm.
Albatrosul alb își îneacă zborul pe cașigul
subtire din zare;
Raze bolnave se sinucid în imensa mare,
Se descompun în oglinda de ape, colorînd-o cu
pastelul apusului;
P.S. Evident, cu o floare nu se face primăvara, însă e bine să protejăm sensibilitatea, pasăre atât de rară azi!...

Imaginea zilei se destramă pe pînza stearsă a certului.

Candelele boltei se-aprind, suflete nebune aleargă pe tărîm,

Balada tristă a mării și-a început cîntarea în noapte.

Ademeneiți de boarea parfumată, pescăruși se-neacă-n ciuburi de mare,

Trupurile lor inertă devin scoici,

Noduri de vîjet și mistere,

Unde șoptesc rapsodia nesfîrșită a mării sirene ademenitoare,

Sirene ale întunericului ce-nvăluie plaja mută și rețe!

Gînduri negre se adună amenințător spre centru Totuși explodează, dat...

În loc să dispare,

Proliferază nepermis de mult...

Delir!

Gheorghe Amalia.

Clasa a IX-a, Liceul "Unirea"

CENACLU - "Dintre sute de catarge..."

Anecdotă

Cu chip de ipsos palid,
Iisus a-nțepenit de frig pe cruce.
Atunci, o maică mai milostivă
I-a dat o haină. Să-i țină cald.
—De ce o faci?
—Din obișnuință. Și-apoi se pare
că termenele s-au cam schimbat
și s-ar putea să mai ai de așteptat
pe încă vreo doi...
[pînă în instanță va avea curaj să decidă
că-s destul de vinovată,
ca să merite să fie țintuită pe crucea
înălțării].

Exil

Am luat cu noi atîta cer cît să-ncapă
într-o valiză
Și-atîta trup să umple un mormînt.
Am luat cu noi atîtea stele cît secundele
unui veac de humă
Și-atîta suflet cît să-ngropi în trup.
Am luat cu noi atîta soare cît pentru o zi
Și-atîta lună cît pentru-o migrenă.
Am luat cu noi atîta vis sub lună cît am
putut, pentru a vîrui un cer,
Iar pe fundul lăzii de zestre am mai
găsit coșmarul;
Din el noi ne-am făcut trudite cărămizi
pentru-a zidi,
zidindu-ne o casă, casă nouă
pentru noi toti
Și am plecat cu promisiunea vagă de-a
ne înțoarce,
Alegînd iubirea searbădă-ntr-un pat
murdar
al unei morți prea ieftine și triste,
mult prea sărace pentru a ne satisface
orgoliul.

Testament

Beneficiari: Spre a fi distrus de toate celelalte
calfă nepricopute, lenșe și neascultătoare.
Dorind să-mi clădesc cel mai înalt far,
M-am apucat să-l ridic din pămînt și cioburi
Si am zidit, am zidit, am tot zidit...
Am zidit? Da, am zidit.
Am zidit! Ce-am mai zidit!
Am... zidit...
Da, pînă cînd m-am trezit
Căramidă de fildeș, zidită undeva pe la mijloc
În propriu-mi turn de splendoare.

Ciclu nefinalizat

Iarna

II

Luna s-a înecat neajutorată în
paharul preaplin al cerului
Odoare profane, atîrnă inertă fără
scîrțit de aripi infectate, retezate de infinit,
împotmolite în vinovata tăcere, undeva,
într-un colț al tabloului, ca niște amulete
ineficiente pe niște brațe căre nu mai pot
să roage.

Pămîntul gemă maladiv, cu aripi
de mizerie și fizie

Miroase a qase frînte, a mere de pămînt
Pe umerii lăsați de curtezană bătrînă
Clisa se-nfășoară cu zdrențe de omăt
mucegăit

În răsuflarea bolnavă se frâmîntă aluatul

din făină oaselor de mort

Pregătindu-se cina vierilor.

Epitaf apocrif

NU, Nemurirea nu se învață pe Pămînt.
Aici doar "se tocește".
Eu n-am mușcat din mare,
Din fructul ei oprit.
Îi știu doar gustul de la mal,
Un gust dospit, de spumă veche, de alge și
nisip.
I-am cunoscut doar sărutările fugare,
Sărut pervers, dor de ruină
Ce mi-a topit încet statuia în nisip:
Picioară și braț, un chip și-un trup de tină
Și ochii mult prea mici pentru al mării
peisaj.
Urechea trează doar a mai rămas în vreo
scoică
S-asculte nesfîrșit albastrul prohod cinic
Al cerului de vară
Da, pentru că toamna nicicind nu mi-a fost
dată.
O Arcă fantomă a amurgului, ancorată cu
plete vikinge ude,
Ea, semnul de carte pus la mijlocul tomului
străvechi
Ce-și râsfoia lenevit nemărginirea
În paginile-i cu povestiri frivole, pagini
verzi,
Venite-ncet, ca să-mi înece clipa.
Ultim cuvînt pe-o pagină uitată (conjuncție
sau prepozitie)
Doar cîntecul neîmteles al vreunui Apollo
am ascultat.
Căci de curînd, "Divinul" găsise
Lira rătăcită, ruptă a lui Orfeu.
Să învățînd să cînte, stihuri alienate, triste,
de nebun,
Le îmchega (departe-n larg, desigur), în
isterii albastre.
Si-n zvonuri largi, de nestăpînita strună
C-un vers priveag, c-un vis toiaj,
Amintirea-mi s-a spălat pe mîini,
Spălindu-mi malul;
Si cu o ultimă cupă de șampanie verde,
sărătă,
C-un zîmbet trist, amar,
Mi-a șters, iconoclasta, chipul desenat
stîngaci pe nisipul ud de către un copil
supărât.
Cîndva, demult... priviri nepedepsite
Aleseră din labirintul de ferestre
Pe cea ce da-n ograda cu himere;
Prea grele au fost aripile însă: de plumb, de
tinichea...
Căderi... dureri rotite... fotografii topite...
au fost toate cîndva...
Acum o scoică zace uitată pe vreo plajă...
Regrete, lacrimi, o, ceizar deodată
consolate!
Se șterg, se duc cu vîntul,
Departă, mult prea departă
De stînca unde, cu țipete-pelerin,
Mor frîngîndu-și zborul albatroșii.

Noapte bună

De ce cînd privim toti abisul
Frumos ni se pare, măreț—
Sclipire, sămîntă de Eden
Iubire, ah, visul zeiesc?
De ce, deci, atunci cînd gustăm din friptura
Himerei albastre
Vedem că-i lipsește ba sareea, ba făina sau
vreun soare?
Ne simtим atuncea picioarele grele
Ca după un bahic alcool;
Ce dulce e clisa și ce cald culcușul!

Dunăre!

Dunăre, Dunăre, volbură tulbure,
Aține-ți secundele, izvoarele, istoriile,
suvoaiele,
Până să-și lege moartea sacul cu taceri,
Că mi-a promis că-mi dă deseară-o coastă,
Să-mi fac vioară, să le cînt păpușilor din
enormă cameră de jucării
(Marionete, clovnii sau măscărici)
Un cîntec trist, încet, ca să le adoarmă.

Dunăre, Dunăre, volbură tulbure,
Oprește-ți hohotele, măștile, isteriile,
alămurile,
Pînă nu-mi închei şiretul de la pantof,
Că mi-am împachetat inima-ntr-un ziar
Să am lăsat-o pe o bancă-n parc,
S-o ia vreun cîine sau vreun trecător de îi va
place.

Dunăre, Dunăre, pretext tulbure,
Mai înghite-ti o dată pustiurile, valurile,
zidurile, malurile,
Ca să-și încheie ziua noptile de la cușăr,
Să se învîrtă invers roata olarului și să
întoarcem ulcica în țărînă
Să mă culc odată sub vreo stîncă și să mă
uit acolo,
Să mă vadă steaua-mi cum trece.

Mangu Daniel, clasa a XII-a E, Liceul "Unirea"

Poveste

Motto: "Nu am fost niciodată în Arcadia"

De aici o să-mi iau odată și-o dată zborul,
o să treac usoără peste fire de păr,
o să mănânc ceze care de pâine,
ceze cirezi și-o să beau din ceze butoaie;
Odată și-o dată coliba din pădure se va deschide
larg
spre drumul de mult bătut
drumul oilor și câinilor
drumul florilor fără miros.

Cizmele de fier mi se vor topi
merindele-mi vor fi pe sfârșite,
sacul și cenușa
unghile și părul
mă vor pierde printre frunze.

Scoală împărate și la drum
scoală împărate, ti-a venit timpul
balaurul cetății a fost ucis
ficați-e măritată.

Stiu eu tată?
Stiu eu, tată, dacă n-au greșit cetatea,
dacă n-au încurcat gemenii?
O să găsesc, tată, odată și-o dată
laptele de capră roșie și scroafa cu doisprezece
purcei,
merele și rodiile, pasarea păsărilor.

Odată și-o dată o să intru
în horile lor largi;
vom sta îmbrățișați, orbi cum suntem
legați în gene și cozi de crăiese
în legi și descânțe.
Împărate, împărate,
ascunde cheia odăii din turn,
flică-tă fără ursitoare
răstoarnă scrinurile.

Când voi ajunge la munții care se bat în capete,
îmi vor apuca poate colțul hainei,
părul sau călcâiul;
dorește-mi tată să nu rămân toată afară-
-atunci cu adevărat blestemata mă voi numi.

Confuzie

Am auzit și eu poveștile despre voi,
povești cu strigoi,
cu nori, cu nimburii, tămâie, călcâie,
cu scări, mir, magi, dumicăți;
există?

Tineți ceva mototolit și plâns
strâns
între degetele voastre de ceară amare,
de lumânare;
care e capul de acuzare?
Să vă plătesc. El cum vă plătește?
Cerește?
Da, știu, n-am crezut, nu mi-am dat seama;
vedeți, eu am supt mai puțin de la mama,
nu mi-am dat seama.

Da, într-o declarație completă voi spune tot ce

N.R.: Regretăm infinit că "ceva" blestemat s-a opus colaborării cu cei doi "monștri sacri" ai liceului "Unirea", M.O. și D.M.! Sperăm din toată inimă să nu se fi îmbolnăvit de rinocerită sau de greată snobismului și trufiei goale ce ucid orice mugure divin și mai sperăm să nu se opreasă aici! De ei nu ne-au înțeles pre noi, noi i-am înțeles pre dînsii!... Iar de am greșit față de ei, ne cerem smerit țertare!... Atinși de aripa unui înger, de unde atâtă satanism inutil? Cum se pot scrie versuri scrișind din dinți?!

știu,
am să fiu
concisă și dreaptă,
mă veți păsi ca pe-o treaptă
și veți mai mărgăli ceva pe perete.
De altfel, locurile astăzi sunt pline de pete.

Am să spun tot: m-ați botezat în apă și pene.
Mi-ați picurat sânge în vene,
mi-ați suflat peste gură
ceva și mi-ați strâns în pumn o prescură.
A cui este vină?
Voi m-ați hrănit prost cu lumina.

Mi-ați scos haina pe care mi-ați dat-o.
Nu-mi stătea bine, n-am mai purtat-o.
Râd acum la stele
râs de oale și ulcele.

Cum?... Am crezut că sunt pentru mine
broaștele, păduchii, musca și ciuma,
spuma
de sânge, lăcustele, focul;
jocul
cu pietre, prunci uciși și vârsat.
Ce păcat.

Ei da! Chiar am crezut, chiar nu știam că de
fapt e
călcău apocalipsei.

La porțile castelului rotund

cum să scap, să scap
de oaspetele nepofit, de mireasa
târzie și definitivă
mireasa de o zi, de o secundă de mai puțin.

Bulevardele mele îți îngheț cu satisfacție pașii
te-ar mușca trandafiriu de călcâi,
parfumul tău, iubită incestuoasă,
e colonie de faguri și nervi împletiti.
Te-aș zdrobi, amantă trufașă și
ti-aș călca în picioare ciorchinii de miresme
contradictorii
ploile tale de seve prevestitoare
mă ustură și mă chinuie.

cum să scap să scap
de oaspetele nepofit, de mireasa
târzie și definitivă,
mireasa de o zi, de o secundă de mai puțin
de călcâiele care-mi sapă grumazul,
de respirația ei asortată și veche.

Cândva, eu și petrecăreții mei
vom face pe rând de gardă
la porțile castelului nostru rotund,
toată noaptea.

Vom sorbi zorii cu un zâmbet cuminte,
vom strânge armele rupte și himerele de pe jos
steagurile cetății vor flutura o melodie cerească
urmărind apusul ochilor tăi lați
blândă surioară prietenă
Thanatophobia.

Monica Olaru, Clasa a XII-a E, Liceul "Unirea"

MORI

Subtitlu: Memento Mori (adică "Amintește-ți, tu, străine, de Mori")

Mori era un simplu cetățean. Dorința lui cea mai mare ar fi fost să fie mai mult decât un simplu cetățean. Totuși aceasta era deocamdată imposibil. Legile nu permiteau unui simplu cetățean să fie mai mult decât un simplu cetățean. Într-o zi, pe cînd ducea shtrombolocii la adăpat, Mori își zise că aşa ceva nu se poate. De fapt el zise:

—Așa ceva nu se poate.

Aceasta era mai mult decât un act de curaj, ceea ce-i atrase oprobriul public. Ceilalți îl considerau mai prejos lor. Astfel Mori deveni peste noapte, fără să știe, mai puțin decât un simplu cetățean. Dar lucrurile nu aveau să rămână astfel.

Intr-o altă zi, pe cînd ducea shtrombolocii la adăpat, Mori ucise cu bună știință shtrombolocul său. Aceasta era mai mult decât o nebunie, ceea ce atrase atenția celorlalți asupra sa. Fiecare spunea:

—Eu unul nu aş fi fost în stare să-mi ucid propriul shtromboloc. Mori a dovedit multă stăpînire de sine cînd a făcut aceasta.

Toți îl priveau cu respect, considerîndu-l cu mult deasupra lor. Si astfel Mori deveni mai mult decât un simplu cetățean.

HELVETIUS

Personaj: Helvetius

Helvetius mergea prin deșert. Gîndurile sale zburau în voie pe deasupra dunelor. Dar un alt drumeț le observă și le ucise. Helvetius nu-și dădu prea curînd seama de aceasta. El continua să meargă prin deșert. Dar el își pierduse scopul călătoriei sale. Si astfel continua să meargă. Deoarece își pierduse gîndurile, Moartea nu mai putea afla ceea ce gîndește el în momentul morții și astfel își pierdu orice urmă de interes.

Helvetius devenise nemuritor.

Codruț Balaș, fost elev al Liceului "Unirea"

POESIS

RESTITUIRI - ANTOLOGIA SUFLETULUI...

“Între idealurile oamenilor
 și realizarea lor
 întotdeauna va exista
 o diferență de nivel
 Mai mare
 decât cea mai înaltă cascadă.
Se poate folosi rațional această cădere
 De sperante,
 Construindu-se pe ea ceva
 Ca o hidrocentrală”.

“Eu mut o zi albă,
 El îmi atacă plăminii,
Eu mă gîndesc un an la spital,
 Fac o combinație strălucită
 Si cîștig o zi neagră;
 El mută o nenorocire
 Si mă amenință cu cancerul,
Care merge deocamdată în formă de cruce,
 Dar eu îi pun în față o carte
 Si îl silesc să se retragă
 Îi mai cîștig cîteva piese.
Dar, uite, jumătate din viața mea
 E scoasă pe margine;

—O să-ți dau săh și pierzi optimismul,
 Îmi spune el.
 —Nu-i nimic, glumesc eu,
 Fac rocada sentimentelor.
 În spatele meu, soția, copiii,
 Soarele, luna și ceilalți chibită
Tremură pentru orice mișcare a mea.
 Eu îmi aprind o țigără
 Si continuă partida.”

(Marin Sorescu)

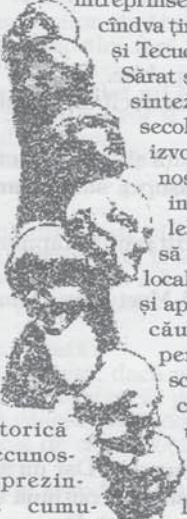
“Îți știi toate timpurile, toate mișările, toate parfumurile
 și umbra ta, și tăcerile tale, și sănul tău—
 ce cutremur au și ce culoare anume,
 și mersul tău, și melancolia ta, și sprîncenele tale,
 și bluza ta, și inelul tău, și secunda
 și nu mai am răbdare și genunchiul mi-l pun
 pe pietre
 și mă rog de tine,
 Naște-mă!”

(Din Către Galateea - Nichita Stănescu)

Habitatul medieval la Curbura exterioară a Carpaților în secolele X-XV

Teza de doctorat, în limitele sale cronologice și teritoriale, reprezintă rezultatul a peste două decenii de cercetări istorice, arheologice și etnografice, întreprinse asupra spațiului ce cuprindea cîndva ținuturile moldovene Adjud, Putna și Tecuci și județele muntene Rîmnicul Sărat și Buzău. Este prima lucrare de sinteză ce privește istoria zonei în secolele X - XV, bazată prioritar pe izvoare arheologice. În demersul nostru am încercat să realizăm o interpretare coerentă a materialelor analizate și în același timp să încadrăm aspectele de istorie locală în contextul general românesc și apoi în cel sud-est european. Am căutat, totodată, să stabilim o permanentă legătură între sursa scrisă și cea arheologică, înămînd cu luare aminte într-o epocă unde există o mare parte de cîut și de ipoteză. Lucrarea este o etapă de reală importanță, lează și interpretează amplul adunat de subsemnatul și de colegii mei, constituind, în același timp, un nivel de la care se poate porni în cercetările viitoare(...)

Argumentul, care deschide teza, este în același timp, o justificare a temei abordate, atât din punct de vedere subiectiv al autorului cît și obiectiv al stării actuale a cercetării, precum și o delimitare în spațiu și timp a ei. În ceea ce privește stadiul cercetărilor, trebuie subliniat că deși zona, și mai ales Vrancea, a fost deseori pomenită, de la Cantemir încocă, în istoriografie drept una dintre zonele de mare interes pentru evul mediu românesc, studii mai serioase nu s-au întreprins decât în domeniul folcloristicăi, lingvisticăi (toponimie, mai ales) și partial demografiei, pentru care numele lui I. Diaconu, I. Cornea, a Școlii monografice a lui D. Gusti reprezintă repere obligatorii. Delimitarea spațială este reprezentată și analizată în capitolul despre Cadrul geografic. Se folosesc ca limite ale Carpaților Curburii Valea Oituzului la nord și a Buzăului la sud-vest. Subcarpații Curburii se întind între Dragosloveni și Nehoiu, între văile Zăbrăuțului și a Cilnăului, făcînd legătura între masivele montane și Cîmpia Siretului Inferior și a Rîmnicului. De o importanță deosebită sunt depresiunile Soveja-Criminet, Vrancea, Bisoca-Neculele și numeroase altele mai mici, adăposturi sigure ale populației zonei. O insistență necesară s-a pus pe prezentarea plaiurilor și trecătorilor, care fac legătura zonei cu ținuturile vecine. Nu știu lipsă din reconstituirea habitatului trecerea în revăstă a climei, hidrografiei, vegetației și faunei. Din domeniul hidrografic trebuie arătat că Siretul și-a modificat în două rînduri cursul, în secolele XV-XII, ceea ce nu a rămas fără urmări în evoluția istorică a zonei. Același lucru se poate spune despre schimbarea albiei Putnei și mai ales a Milcovului; ele se pot dovedi și prin descoperirile arheologice. Cel de-al doilea capitol al lucrării este consacrat Realităților demografice. Un prim nivel pus în evidență este cel al culturii Dridu. Marea

majoritate a descoperirilor (42 de puncte de interes arheologic) pot fi grupate în jurul Adjudului, Focșanilor, Rîmnicului Sărat și Buzăului; nu lipesc însă nici urmele din Vrancea arhaică, la Spulber și Bîrsești. Locuîtele corespunzătoare acestei etape sunt de tipul adîncite și semiadîncite, cu pietrare sau cuptoare din lut. Sub raport mai larg, zona a fost influențată de Bizanț prin themele Mesopotamia occidentală și Paristrion. Secolele XIII-XIV sunt și ele reprezentate arheologic, pînă acum fiind descoperite 27 de așezări din această perioadă. Printre acestea le enumerăm pe cele de la Caiata, Dălhăuți, Dumbrăveni, Odobești, Virteșcoiu, Budești, Gugești, Mărtinești, Nănești, Panciu, Tătărani și Vijitoarea. Materialul ceramic recoltat se încadrează fondului autohton dar, în paralel, se constată și influența Bizanțului asupra acestuia. O atenție deosebită este dată săpăturilor sistematice din așezarea și cimitirul de la Virteșcoiu (sec. XII-XIII). Ca în cazul altor descoperiri din această perioadă, se sugerează posibilele legături între încetarea existenței acestor așezări și expansiunea teutonă și organizarea Episcopiei Cumanilor. Prezența migratorilor turci este documentată arheologic la Vioetin(Vrancea), Ziduri, Știubei, Rubla(Buzău), Rîmnicel, Lișcoteanca, Filipești(Brăila) și Șerbeștii Vechi(Galați). Din prezentarea evoluției așezărilor nu putea lipsi problema localizării Cruceburgului teutonic, care, după opinia noastră continuă prin Episcopia Cumanilor și Milcovia și ale cărei urme trebuie căutate între Focșani și Virteșcoiu. De la sfîrșitul secolului al XIV-lea încep mențiunile documentare ale satelor, cele dintîi fiind atestate Mărășești și Ionășești(1392). Cum, în documentele din secolele următoare se spune despre hotarele satelor că ar fi fost "din veac", nu există dubii asupra vechimii și continuității populației. În secolul al XV-lea sunt amintite tîrgurile: Adjudului(1433), Buzăului(1431), Rîmnicului Sărat(1439), Putnei (1460), Sociilor(1471), iar în veacul al XVI-lea Tîrgu-Cucului (Dumbrăveni) și Focșani (1546). Alături de cercetările arheologice și documentare, cele toponimice oferă un surplus de informații în reconstituirea demografiei istorice a zonei, numele satelor furnizînd date asupra genezei și evoluției așezărilor. Astfel sunt puse în valoare toponime precum Poiana, Pădureni, cele provenind din nume de arbori sau de la caracteristici silvice și ale solului, unele desemnînd ocupării, mai ales legate de întemeierea așezării (Jariștea, Săcătura etc.). Locul cuvenit este acordat și toponimiei și onomasticii care reflectă convețuirea autohtonilor cu migratori (pecenegi, uzi, cumanii) sau colonizările de peste munți, ale românilor ardeleni, secuilor și sașilor. Întreaga informație arheologică și scrisă asupra habitatului medieval este sistematizată într-un repertoriu, organizat pe secole (IX-XI, XII-XIV, XV) și în intervalul acestora pe localități.

Capitolul al III-lea, Evoluția societății în prima jumătate a mileniului al II-lea, începe cu prezentarea vieții economice. În cercetarea acesteia abordarea etnolinguistică și toponimică a fost de utilitate incontestabilă pentru reconstituirea vechilor îndeletniciri (culesul, vînătoarea, pescuitul), a practicării agriculturii, viticulturii, creșterii

animalelor și altele. Datele selectate au fost confruntate cu descoperirile arheologice, importante mai ales pentru documentarea uneltelei și amenajărilor gospodărești. Aceeași metodă de cercetare a fost aplicată și pentru a prezenta exploataările miniere (sare, păcură) și prelucrarea metalelor, pentru meșteșugurile casnice sătești (tors, țesut, împletit, olărit, dulgherie, tîmplărie, dogărît) și instalatiile lor (mori, pive, dîrste). Un loc însemnat în lucrare a fost acordat drumurilor comerciale și negoțului. Și aici se poate face o demarcare în etape: prima influențată de Bizanț (sfîrșitul secolului al X-lea - sfîrșitul secolului al XII-lea); o alta, de teutonii instalati în Țara Bîrsei (începutul secolului al XIII-lea); a treia, de dominație mongolă; a patra, de la mijlocul secolului al XIV-lea pînă către sfîrșitul celui de-al XV-lea, în care voievodatele românești de la est și sud de Carpați sunt stăpîne ale importanțelor segmente ponto-dunărene și carpatic ale marelui comerț european și asiatic, în întelegeră sau divergență cu Regatul Ungariei, Regatul Poloniei și cu Imperiul Otoman. Pe baza toponimiei, culeasă din documente sau supravîntind încă și a descoperirilor arheologice, s-a încercat să se refacă traseul principalelor drumuri comerciale: cele transcarpatic ce porneau pe valea Siretului Inferior, peste Carpați Curburii, bifurcîndu-se la Odobești spre a urca, fie pe valea Milcovului pe la Reghiu-Nereju-Piatra Secuiului, fie pe drumul "Vrantei" sau "Întunericului" pe Putna prin Lepșa la Ojdula sau Comandău; cele longitudinale, în primul rînd cel al Siretului sau "muntenesc", ce vor face, de la o vreme, legătura între cele două principate române. Un loc important în circulația mărfurilor, după mijlocul secolului al XIV-lea, a avut Adjudul (Egydhalma), identificat prin cercetări arheologice cu Adjudu-Vechi, situat pe drumul Trotușului și al Oituzului de comunicație cu existență seculară de la Pont spre interiorul arcului Carpatic, activ folosit și în antichitate, drum din care se desprindeau legături secundare spre Vrancea prin Cîmpuri și spre Valea Șușitei la Panciu și de aici cu valea Putnei. Drumurile vechi se pot reconstituî și după privilegiile comerciale și itinerariile domnești, militare din secolele XIV - XVIII. Dintre ele, cel mai important este la început, drumul Brăilei, menționat implicit la 1358 și explicit la 1368 și 1395, cu trecerea posibilă prin Buzău. Îi urmează marele drum al văii Siretului, care străbatea zona între Adjud și probabil Tîrgu-Socii, ce făcea legătura între cele două principate - de altfel drumul este schitât de privilegiile comerciale ale lui Mircea cel Bătrîn(1403) și Alexandru cel Bun(1408) - pe uscat între Polonia și Peninsula Balcanică. O variantă a drumului trecea Siretul îndreptîndu-se prin Ionășești și Tecuci, unde făcea joncțiunea cu celalăt drum ce cobora prin Moldova pe valea Bîrladului, pentru a-și continua traseul spre Chilia sau, pe la Movileni - Soci, Rîmniciul Sărat, în Țara Românească. Acest drum a fost adesea folosit în timpul campaniilor militare ale voievozilor Moldovei și Țării Românești. Pe el a trecut Ștefan cel Mare la 1457, 1471 și 1481, Bogdan al III-lea în anul 1507, Ioan Vodă cel Viteaz la 1574, Radu cel Frumos în anul 1471 și Radu cel Mare în anul 1507. O altă variantă, cea mai veche pe care se pare, folosită mai ales pentru comerț, zona fiind mult mai bine populată, cobora pe Siret pînă la actuala localitate Domnești, iar de aici la apa Zăbrăușului și la cea a

Putnei unde se înnodau vechi drumuri comerciale. Alături de marelle comerț internațional funcționa un activ negoț intern, ambele valorificîndu-și și local produsele prin tîrguri și iarmaroace. Cele de la Adjud, Tîrgu-Putna, Vîrteșcoiu, Focșani, Bîrsești (Vrancea), Rîmniciul Sărat, Sălcioara, Buzău sunt documentate în secolele XV-XVIII. Descoperirile arheologice de influență bizantină de la Adjud, Jariștea și Vîrteșcoiu, impacturile occidentale de la Adjud, Bătinești și Vîrteșcoiu, cele orientale de la Căiata, Buzău, Nănești, Salcia Veche dovedesc funcționarea marilor drumuri și implicit a comerțului internațional. Vitele mari și mici, caii, peștele, ceară constituiau principalele produse exportate din Țările Române, iar țesăturile, mai ales postavurile, obiectele meșteșugărești, printre care și cele din aur și argint, numărîndu-se printre importuri. Negoțul este pus în evidență și prin cartarea descoperirilor numismatice. Cele mai numeroase sunt cele bizantine. Ele au fost descoperite la: Buzău și în împrejurimi [cinci folles anonimi clasa A, atribuîti domniei lui Vasile al II-lea și Constantin al VIII-lea, emisi pe la 1020-1028, și un altul în colecția Dan Cramer; un folles anonim, clasa B, atribuît lui Roman al III-lea (1028-1034); un folles, clasa D, atribuît domniei Zoei și Theodorei, lui Constantin al IX-lea, Theodorei, lui Mihai al VI-lea, lui Isaac I(1042-1059); un stamenon de la Ioan al II-lea(1118-1143); un exemplar de ¼ de tetarteron de la Manuel I(1143-1180) și o numisma histamenon de electron de la Nichiphoros al III-lea (1078- 1081), Merei, din județul Buzău (un stameneon de la Manuel I); Panciu[o piesă din timpul lui Vasile al II-lea sau Constantin al VIII-lea (976-1030/1035), o alta din vremea lui Roman al IX-lea (1076-1071?), patru monede schyphate de tipul aspron trachy, din care două de la Manuel I Comnenul(1143-1180), două de la Isaac al II-lea Angelos(1185-1195), o monedă de la Andronic al II-lea Paleologul(1282-1328)], Tega[două nomisma histamenon de la Mihail al VII-lea (1071-1078)]; Valea Rîmniciului[un aspron electron de la Alexios I(1081-1118)]. Vin în ordine apoi cele tătăraști descoperite la Coroieni-Slobozia Bradului din județul Vrancea (un follaro cu legenda IC/XC); Maraloiu comuna Grădiștea, județul Brăila, sat amplasat pe cursul inferior al Buzăului (contine imitații după dirhemii lui Toqta și un follar al despotatului de Isaccea de tipul cu cruce greacă și legenda IC/XC/NIR) și Panciu, județul Vrancea [un pul de la Noghai cu legenda arabă emisă la Isaccea] și imitații bulgărești după monede bizantine descoperite la Buzău[stamena cu modul mare de tip N atribuîtă domniei lui Ioan Asan al II-lea(1218-1241) și altele trei (două stamene de billon de tip B și una de tip A), apartinînd tezaurului descoperit cu ani în urmă la Buzău sau împrejurimile]. Alături de aceste descoperiri, menționăm cîteva monede emise în timpul domniei lui Petru Mușat descoperite la Colacu, comuna Valea Sării, și Focșani, o alta din timpul lui Mircea cel Bătrîn descoperită la Vîrteșcoiu și cîteva piese din argint emise în timpul regelui Matei Corvin dintr-un tezaur descoperit cu ani în urmă la Diocheți-Movilița, județul Vrancea. Ultima parte a capitolului este consacrată *organizării social politice și vieții spirituale*. Sub cel dintîi aspect se conțurează, în lumina descoperirilor arheologice atît stratificarea socială, cu o pătură militară conducătoare, cît și posibilele formațiuni politice:

Vrancea arhaică, altele pe cursul mijlociu și inferior al Putnei, în părțile Adjudului la confluența Trotușului cu Siretul, pe văile Zăbrăușului, Milcovului, Rîmnicului Sărăt, Buzăului. Peste acestea s-a suprapus la începutul secolului al XIII-lea mai întâi dominația teutonă, apoi, după alungarea acestora, Episcopia Cumanilor. Invazia mongolă de la 1241 și apoi pacea mongolică au dat obștilor autohtone posibilitatea unei noi evoluții spre formațiuni politice teritoriale. Acestea au avut de făcut către mijlocul secolului al XIV-lea, o dată cu decăderea Hoardei de Aur, unei noi ofensive maghiare, al cărei rezultat, după o parte a istoriografiei noastre, se consideră a fi fost "culularul angevin". Realitatea istorică a acestuia nu poate fi contestată atâtă vreme cât, pe baza surselor istorice, se poate urmări ceea ce lucrarea noastră încearcă - evoluția teritorială a celor două principate pînă la "înghitirea" acestui culoar. Teza prezentă atrage atenția și asupra influenței pe care a avut-o rezolvarea diferențialui teritorial în zona curburii între cele două voievodate asupra orientării politice externe a acestora la sfîrșitul secolului al XIV-lea și începutul secolului al XV-lea, problema căpătind astfel o avengură centrală și sud-est europeană, analizată pe larg în capitolul al IV-lea. În ceea ce privește Viața creștină, zona apartine uneia din vechile arii creștine marcată de misionarismul și martirul Sfintului Sava Gotul, a iradierii religioase din Scythia Minor, a dăinuirii unor practici ascetice, evidente în locașurile rupestre din Munții Buzăului, ca și Sihăstriele din Vrancea, Măgura Odobeștilor și ținuturile limitrofe. Descoperirea cruciulitei relicvar din bronz de la Adjudu-Vechi, cu inscripția greacă a Sfintului Gheorghe(secolele X-XI), a bisericii vechi de la Dălhăuți datată cu cîteva fragmente ceramice în secolele XII-XIII, a cimitirilor din Vîrteșcoiu și Bătinești(secolele XII - și respectiv XIV) documentează un fragment din ortodoxia zonei, cu legăturile sale bizantine firești. O prezentare mai largă am făcut-o cercetărilor noastre arheologice sistematice de la Bătinești, coroborate cu materialul documentar de la Vîrteșcoiu. După 1200 viața spirituală a zonei a fost serios modificată de implantarea ierarhiei catolice, susținută de Regatul Ungariei și, pentru scurt interval, de ordinul cavalerilor teutoni, instalati în Țara Bîrsei vecină. Pezența comunităților catolice se constată și toponomic, prin denumiri de așezări: Egydalma/ Adjud(de la numele Sfintului Aegydius), Păulești(de la Sfintul Paul), Chilmetic(de la Sfintul Clement), Domoșita și Dumicuș (de la Sfintul Dominic), implicit de la dominicanii. Documente, în principal emise de papalitate, menționează cu mari întreruperi, organizarea ierarhiei catolice din Carpați Curburii începînd cu Episcopia Cumanilor către 1228, a Milcoviei de la 1278 la 1511. Dacă la început organizarea bisericăescă catolică fusese creată pentru susținerea expansionismului regalității maghiare, cu timpul ea ajunsese să asigure doar legăturile catolicilor de la est de Carpați cu coreligionarii săi. Mai mult încă, din cunoscuta bulă papală de la 14 noiembrie 1234 reiese că tîn de ritul grecilor". Ierarhia eclesiastică ortodoxă a românilor autohtoni supreviețuia aşadar în forme întîlnite mai tîrziu în întreg spațiul românesc. O dată cu întemeierea

voievodatelor Țara Românească și Moldova, zona Curburii exterioare a Carpaților va fi organizată în cele două episcopii de Buzău și de Roman. Ultimul capitol al tezei, al IV-lea,

[Zona de Curbură exterioară a Carpaților în contextul politic sud-est european, în secolele X-XV] este consacrat încercării de a plasa zona Carpaților Curburii exterioare în contextul istoriei politice sud-est europene din prima jumătate a mileniuului al II-lea după Hristos. Este prezentat interesul și influența în zonă a Imperiului Bizantin, Regatului Ungariei, Țaratului româno-bulgar întemeiat de Petru, Asan și Ioniță, a Hanatului Hoardei de Aur, prezente aici după marea invazie de la 1241 pînă dincolo de mijlocul secolului al XIV-lea, după care se va manifesta din nou mai activ Regatul Ungariei sub noua monarhie angevivă, apoi Polonia și Imperiul Otoman. Pentru o primă etapă, mai săracă în izvoare scrise, sunt puse în valoare materialele bizantine din descoperirile arheologice de la Budești, Cîmpeneanca, Dragosloveni, Jariștea, Vîrteșcoiu, monedele imperiale găsite la Buzău, Focșani și Panciu. Această etapă (sfîrșitul secolului al X-lea - mijlocul secolului al XIII-lea) este aceea a prezenței în zonă a migratorilor pecenegi, uzi, cumani, conviețuirea și assimilarea lor de către românilor autohtoni fiind dovedită, între altele, și de toponimia turcică existentă și în zona Curburii externe a Carpaților. În cursul conflictelor bizantino-ungare din vremea împăratului Manuel I Comnenul (1148 - 1180), aceeași arie geografică a jucat de bună seamă un rol în desfășurarea operațiilor militare, cunoscuta relatare a lui Ioannes Kinnamos despre evenimentele din anul 1166 menționând expres pe români. Foarte curînd români se vor manifesta însă alături de cumani împotriva Bizanțului, revolta lor ducînd la crearea statului româno-bulgar, la început sub conducerea lui Petru și Asan, apoi a lui Ioniță. Spre a contracara presiunea acestuia asupra Imperiului latin de la Constantinopol, papalitatea a susținut politica expansionistă a Regatului Ungariei spre Dunărea de Jos și Balcani, politică al cărei instrument s-a crezut că vor fi cavalerii teutoni. Acțiunea militară a teutonilor "ultra montes nivium" va acoperi în anii 1217- 1218 cu una din direcțiile sale principale și zona Curburii externe a Carpaților, Cruceburgul cavalerilor fiind identificabil cu viitoarea Crăciună. După alungarea teutonilor și reluarea de către regalitatea maghiară a expansiunii pe cont propriu, organizarea eclesiastică catolică a Episcopiei Cumanilor (ante 21 martie 1228) s-a suprapus stărilor de lucruri din zonă, dezvăluite măcar în parte, de cunoscutul act papal din 14 noiembrie 1234. Apare astfel un fragment din realitatea socială și demografică majoritar românească, precum atracția pe care acestea puteau să o exercite chiar și asupra ungurilor și germanilor de dincolo de munți. Invazia mongolă din anul 1241 a produs importante schimbări în zonă, în primul rînd prin instalarea unui factor de control și dominație politico-militară la Dunărea de Jos, cu efect asupra unei întinse părți a Europei de sud-est și mai ales asupra nordului Peninsulei Balcanice. Totodată, acum se vor manifesta în această zonă carpato-danubiană Imperiul bizantin, revenit cu capitala la Constantinopol, și aliații săi, genovezii, curînd după anul 1261 cei mai activi în comerțul Mării Negre. Dezorganizat după marea invazie

mongolă, Regatul Ungar va fi ținta unor noi atacuri tătare, care, sub conducerea puternicului emir, autoproclamat han, Nogai, au avut ca bază de plecare tocmai zona Curburii exterioare Carpatice. Abia căderea lui Nogai și venirea la tronul Ungariei a regelui Carol Robert de Anjou(1308- 1342) a schimbat, treptat, raporturile de forță din zonă. Dacă o politică militară ofensivă nu s-a putut realiza, Regatul Ungariei resimțindu-se după înfrângerea provocată de oastea românească a lui Basarab I în 1330 - s-au făcut tatonări dincolo de Carpații Curburii, atât "prin misiuni în țara tătarilor" - a lui Phynta, fiul lui Samuel din Mende(1324) - cît și prin demersuri (1332) la Scaunul Papal pentru refacerea diocesei catolice a "cumanilor", sub noul nume de Episcopia Milcoviei, al cărei nume reflectă principala orientare geografică a zonei. Aceste demersuri nu au avut sorti de reușită decât o dată cu ofensiva politico-militară a regelui Ungariei, Ludovic I de Anjou (1342-1382) și mai ales a acțiunii din anul 1345 a oastei transilvane condusă de Andrei Lackfy, după care a fost numit și episcopul Milcoviei, augustinul Thomas de Mintiu, fost capelan al curții. Dioceza sa trebuia să lege diocezele regatului Ungariei de vicariatul Rusiei Roșii și episcopia de Caffa a cărei întindere pontică ținea de la Varna pînă la Saai pe Volga și, în același timp, să acopere drumul comercial al Brașovului la Dunărea de Jos și Marea Neagră. Lista episcopilor de Milcovia continuă pînă la 1375 cu Bernard de Mazovia, Albert de Usk și Nicolae de Buda, după care informațiile cunoscute lipsesc pînă la 1431. "Culoarul angevin" reflectat pe plan confesional și în Episcopia Milcoviei dispare după moartea lui Ludovic cel Mare. Încorporarea zonei, parte de principatul Moldovei, parte de cel al Țării Românești, ce pare a fi avut loc în timpul lui Mircea cel Bătrân și Petru Mușat, a fost la originea unui diferend secular între cele două state românești, diferend de care nu vor fi străine nici marile puteri cu interes în regiune - regatele Ungariei și Poloniei. Lucrarea arată că menționarea unei prime reglementări a hotarului moldo-muntean apare în cunoscutul act de alianță cu Moldova lui Ștefan cel Mare, dat de regale Ungariei Matei Corvin la 15 august 1475, unde se reamintește înțelegerea dintre Ștefan al Moldovei și Vlad Transalpinul, identificați după analiza contextului politic și militar de la sfîrșitul secolului al XIV-lea cu Ștefan I Mușat(1394- 1399) și Vlad Uzurpatorul (1394-1396). Acum zona de Curbură exterioară a Carpaților, de la Trotus și probabil pînă la Rîmnicul Sărat, intră în stăpînirea Moldovei lui Ștefan I. Impunerea lui Alexandru cel Bun în scaunul domnesc de la Suceava prin acțiunea lui Mircea cel Bătrân, în anul 1399, a dus la trecerea întregii zone în stăpînirea Țării Românești; o dovdă în acest sens se află în privilegiul de la 1408 al domnului Moldovei pentru lioveni, unde Bacău și Bîrladul erau situate la marginea sudică a statului. Orientările politice externe ale voievodatelor românești nu au rămas nici ele fără urmări asupra zonei Carpaților de Curbură, la 1412 regale Sigismund de Luxemburg pretenzînd cedarea de către Moldova a Chiliei. Împreună cu dania lui Alexandru cel Bun pentru Batin a unor sate pe Putna (1423) - ceea ce însemna și includerea Vrancei la Moldova - aceasta este dovada unei noi

reglementări de frontieră între Țara Românească și Moldova în a doua parte a domniei lui Mircea cel Bătrân probabil pe la anul 1411. Datarea ține seama și de prezența la 1415 între localitățile ce urmău să trimită delegați la Conciliul de la Constanța pe cei de la "Gurlepod" și Galss identificate cu Gîrla Putnei (Tîrgu-Putnei) și cu Galați. Încercările de la 1429-1430 ale regelui Sigismund de Luxemburg la Congresul de la Luck și ale protejatului acestuia Dan al II-lea, domnul Țării Românești, de a restabili situația anterioară au eşuat. Mai mult, în conjunctura favorabilă apărută prin formarea taberei lituanomoldo-ungare, în anul 1431 Alexandru cel Bun împinge din nou frontieră Moldovei dincolo de Putna, unde se afla, se pare, de la 1411. Astfel se explică includerea "Oltenilor" de la Curbura exterioară a Carpaților la Țara Moldovei, ținut locuit și de ciobani de pe Oltul transilvan stabiliți în bazinele Milcovului, Rîmnicului-Sărat și ale Siretului Inferior între posesiunile de la 1435 ale lui Ștefan al II-lea. Pe baza descoperirilor arheologice și a unor documente mai recente, care plasează în preajma Virteșcoiului o căpitanie, centrul acestuia ținut trebuie să fi fost la Oltenia de pe Milcov. Ținutul nu atingea totuși cursul Rîmnicului Sărat, unde la 1439 se afla un punct de vamă al Țării Românești, inclus ca atare în privilegiul lui Vlad Dracul pentru negustorii lioveni. Ascendentul lui Iancu de Hunedoara și intențiile sale au dus la o schimbare de raporturi, al cărei ultim beneficiar a fost Țara Românească, situație care se va menține pînă în primii ani de domnie a lui Ștefan cel Mare. Legătura acestuia cu regatul Poloniei, confirmată de tratatul de la Overchelăuți(1459), a reprezentat inițierea unor acțiuni de recuperare teritorială din partea Moldovei, ale cărei principale etape vor fi 1462-1465 (Chilia), 1471 (Siretul Inferior) și 1481-1482 (ținutul Putnei și Milcovul). Aceste etape sunt incluse unor mai largi conjuncturi internaționale, confruntările

Moldovei cu Regatul ungar (1465-1470) și cu Imperiul Otoman (1473-1486),

aceasta din urmă soldată, din nenorocire, cu pierderea Moldovei maritime, a Chiliei și Cetății Albe (1484).

Încercările ulterioare ale dominilor Țării Românești de a mai schimba frontieră Milcovului nu au avut succes, hotarul impus de Ștefan cel Mare rămînînd neschimbat pînă în 1862.

Prof. dr. Anton Paragină
(rezumatul lucrării de doctorat, susținută pe data de 4 aprilie 1997 la Universitatea "Al. I. Cuza" din Iași)

"NUMĂRĂTOAREA INVERSĂ" PENTRU HONG KONG

Istoria Hong Kongului a început la sfîrșitul secolului al XVII-lea, cînd, în portul chinezesc de la nord, Canton (azi Guangzhou), au început să sosească numeroși comercianți englezi în căutare de mătăsuri și mai ales ceai, oferind în schimb opium adus din India, deși chinezii preferau și prețindea plăta în lingouri de argint. Conducătorii Chinei, disprețuind comerțul cu opium, ce s-a practicat totuși peste 100 de ani, au declanșat în 1839 "Războiul opium-ului" arzînd tot opium-ul confiscat de la englezii. Ripostînd, navele de luptă engleze au obligat China să-și deschidă porturile și să renunțe la o insulă nelocuită, de 56 km pătrați, aflată în fața portului Canton, insula Hong Kong, preluată de englezii între 1839 și 1843. În urma unui alt război comercial, din 1860, China a trebuit să cedeze și insula Stonecutters și capul peninsulei Kowloon. În 1898 englezii au solicitat un alt teritoriu continental, The New Territories, ce includea și mici insule din apropiere cu o suprafață totală de 536 km pătrați pentru a putea fi concesionate pe o perioadă de 99 de ani (ce expiră în 1997). Această spătu nou solicitat și obținut de la chinezii a servit ca tampon împotriva atacurilor externe și spațiu pentru dezvoltarea prosperei coloniei Hong Kong. În anul 1992, au început negocierile între Marea Britanie și China asupra viitorului Hong Kong-ului, pentru retrocedarea acestuia către China, după încheierea timpului de concesionare de 99 de ani, retrocedare atât a Hong Kong-ului cât și a întregului spațiu al Noilor Teritorii. Negocierile au durat doi ani și s-au încheiat cu înțelegerea între cele două țări prin care Marea Britanie acceptă să redea Hong-Kongul, iar China se angaja să asigure Hong Kong-ului statutul de "Regiune Administrativă Specială Chineză cu un grad mare de autonomie", care își va păstra intact statutul social și economic timp de 50 de ani. După evenimentele tragice din piața Tiananmen (din Beijing) din 1989, liderii politici din Hong Kong au protestat, exprimîndu-și neîncrederea în respectarea de către China a angajamentelor pe care și le-a luat în legătură cu autonomia, după ce Hong Kong-ul va intra în componența statului chinez. Conducătorii Chinei au fost nemulțumiți de reacția Hong Kongului și au declarat că vor respecta prevederile tratatului de retrocedare, dar neîncrederea persistă. Această situație a determinat retragerea și transferarea conturilor bancare ale multor oameni de afaceri, în afara Hong Kong-ului, mai ales în ultimii ani. La aceasta se mai adaugă plecarea a zeci de mii de oameni cu rezidență pe termen lung și cu pașapoarte străine, către SUA, Marea Britanie, Canada și alte țări. Cu toate acestea, nu va rămîne în deficit demografic, avînd 6 milioane de locuitori, majoritatea de naționalitate chineză. Printre acești se numără și foarte

muliții milionari și aproximativ 20 de miliardari care vor rămîne sperînd că totuși conducătorii Chinei vor pune în aplicare deviza fostului conducător Deng Xiaoping (decedat recent): "O singură țară - două sisteme" (este vorba de sistemul economic socialist al Chinei și capitalistic al Hong Kong-ului) și că-l vor trata ca pe "găină cu ouă de aur". Totuși majoritatea locuitorilor din New Territories și Hong Kong, chiar chinezii fiind (fugiti din China cînd a devenit comunistă, în 1949), manifestă îngrijorare, avînd în vedere că venitul actual (1994) este de 25.000 dolari/locuitor, în timp ce în restul Chinei este de 650 de dolari/locuitor. Avîntul economic sau "boom"-ul economic al Hong Kong-ului pare să se fi încheiat, iar poziția și rolurile fruntașe deținute pînă acum se vor diminua. Hong Kong devenise unul dintre principalele centre comerciale și financiare ale lumii, deținînd a doua bursă economică din Asia după bursa din Tokyo. Unii oameni ai Hong Kong-ului se tem, alții speră, părerile sunt diferite, chiar controversate. Un om de afaceri englez declară: "Consider că vom avea mari greutăți, nu pentru că cei din Beijing ar avea gînduri rele, ci pentru că pur și simplu nu se poate să administreze un asemenea sistem". În același timp, pentru China, retrocedarea, revenirea Hong Kong în spațiu național, este considerată "huigui zuguo", "reîntoarcerea în spațiu mamă", moment de orgoliu și patriotism național. Evenimentul va fi sărbătorit cu fastul de rigoare în China. Pentru Marea Britanie, retrocedarea marchează pierderea celei mai mari și populate colonii din Pacific, după 156 de ani de administrare și posesiune. Evenimentul se va produce pe 30 iunie 1997 cînd Chris Patten, ultimul dintr-un soi de 28 de guvernatori britanici, va părăsi Casa Guvernamentală de pe colina Victoria Peak pentru a se îmbarca și a se întoarce la Londra. Pînă atunci, 30 iunie 1997, la miezul noptii, navele militare ale Marinei Regale Britanice sunt prezente în zonă, arborînd deviza "Şeful suntem noi deocamdată".

Mike Edwards, în National Geographic, nr 3/1997, tradus de Monica Olaru (XII E), prelucrat și adaptat științific de prof. M. Pecetescu

Muzică și... filosofie

MG: -Rămîne la o discuție, altădată, să vedem *muzica asta de mahala...*

L: Eu, vreau să lămuresc pe ascultătorii noștri, numele *muzică de mahala*, aşa se numește. În tratatul de teoria..., de muzică, "valori de folclor", această muzică se numește *muzică de mahala*. Nu este un termen care îmi aparține și nu vreau să jignesc pe nimeni cu nimic, folosindu-l. Și aia e o muzică frumoasă, dar bineînteleș eu mă refeream la muzica noastră tradițională, care este superbă, doinele românești sunt splendide, muzica noastră tradițională românească veche este minunată, este ascultată de toată lumea care vine din străinătate și se cumpără discuri în... -- să folosesc un termen, aşa mai folosit -- în delir.

MG: -Da, e adevărat. L: -La muzica asta mă refer. Sigur că da, acum toate lucrurile s-au mai schimbat, bineînteleș... MG: -Să nu uităm că, înainte de a deveni ceea ce a devenit, prin Școala de la New Orleans, jazzul a fost un fel de *paria*, să nu uităm că romanța românească, înainte de a fi ceea ce a ajuns să fie, a fost ceva de mahala, ca să zic aşa. Să nu uităm că romanța rusească a lui Glinka, romanța lui Ceaikovski, romanțele tuturor autorilor acestora, înainte de a fi ceea ce au ajuns să fie, adică muzică cultă, au provenit de undeva. Adică nu din sensul de sat, ci tot dintr-un... L: -Da, dar din sensul de sat nici într-un caz nu puteau să fie de *mahala*. MG: -Nu, nu... L: -În momentul în care se combină mai multe ritmuri și mai multe gînduri pe muzica aia, provenită din mai multe surse de muzică, atunci se poate vorbi despre muzica de mahala. Muzica de la țară nu poate fi muzică de mahala. MG: -Cred că veți fi de acord, dnă Lenormanda, că există nivele de gust. L: -Și fiecare om să-și păstreze, ...mi se pare superbă treaba..., (cum să nu?), fiecare om își păstrează nivelul lui de gust estetic și este foarte frumos lucrul asta. Nu putem să forțăm nota și noi emisiunile astea le facem nu ca să forțăm nivelul de-de-de pregătire estetică și de gîndire estetică, ci pentru a căpăta și noi niște aderență, mai mulți, la muzica simfonică. Cine vrea să asculte, bine, cine nu, ne pare rău, asta-i situația. Idealul ar fi să-o asculte cât mai mulți. Vă rog... MG: -Firește că cine este un fan (nu? aşa se spune, nu?)... L: -...acuma, da, fan... MG: -...fan al muzicii rap sau cine este un fan al muzicii... L: -...country?... MG: -...country, să zicem. Atrag atenția asupra unui aspect extrem de important. Muzica, în calitatea ei de formă de artă, dna Lenormanda, nu joacă funcția de *incitare*. L: -Sigur că da, sigur că da... MG: -Doi: muzica, în calitatea ei de formă de artă, nu joacă rolul, funcția, nu are funcția de *excitare* a emoțiilor organice... L: -Sigur. MG: -Nu asta e rolul ei.

L: -Bineînteleș. Sigur că da, sigur că da! MG: -Rolul ei este acesta de purificare, rolul ei este de a înlăpta pe om sufletește, de-a face, ca să zicem noi aşa, mai... descoperitor al lăuntricității sale. Și atunci, dnă, dacă muzica rap, de exemplu, *excită, incită, trezește pulsuinile primare*, ea nu mai este artă, e muzică, dar nu artă. A defini muzica drept o sumă de ritmuri și-si și, stiu eu... L: -calități instrumentiste... MG: -...calități instrumentiste, puse într-o anumită, într-o anumită marcă, conform unor scheme... L: -Dle profesor, să vă povestesc o întâmplare de duminica trecută. Duminica trecută noi am dat pe post ce am avut, că am stat destul de prost cu casetele cu muzică simfonică, acum, mulțumim lui Dumnezeu și unei anumite persoane din orașul astă [prof. Ambrus Imre], care ne-a oferit un ajutor și ne-a înregistrat o mulțime de muzică simfonică. Am dat un, un, ...o parte dintr-un concert de Bach și *Sinfonia a IV-a* de Beethoven, că asta am avut, dar amîndouă lucrări decisive în istoria muzicii universale. Seară, am ieșit, după emisiunea asta, am ieșit să cumpăr ceva din cartier, și m-au oprit o fată și un băiat, elevi de liceu, m-au salutat și m-au rugat, pur și simplu, să le pun săptămâna viitoare (dar mi-a plăcut cum au formulat rugămintea: "Dna profesoară, vă rugăm frumos, pentru că tot ați vorbit de preclasicism, vă rugăm frumos să ne dați *Tocata și Fuga în Re minor* de Bach. -Dar de unde știi? - Noi urmărim emisiunile de duminica și ne plac foarte mult...) Am fost deosebit de încîntată: două persoane, doi copii de liceu, vor să asculte, și ascultă, și le place să a. m. d.. Nu vi se pare că este un lucru bun?... MG: -Ba da, ba da... L: -Pentru că, tot ei mi-au spus, că la noi la liceu să știți că este o reacție împotriva muzicii simfonice, din partea colegilor, vorbind. Este o reacție împotriva muzicii simfonice! Eu cu asta mă lupt. Cu această reacție împotriva muzicii simfonice. Nu neapărat doresc ca fiecare om de acum să-și lasă orice preocupare pentru muzica simfonică. Sigur, asta este meseria mea și atunci e normal că să-mi placă mai mult. MG: -Ei, după acest aspect ceea ce face dl Iosif Sava este un lucru bun. Ceea ce face dl Iosif Sava. Și cînd mai am vreme, mai am..., mai am răgaz să-l urmăresc. Sigur că în măsura în care se ocupă în emisiunea lui numai de *muzică*, în această măsură, desigur. Nu mă refer la divagațiile pe care le realizează. Ce se întâmplă? Eu cred că și în urmă cu două sute de ani, pe vremea lui Bach, și-n urmă cu patru sute de ani, pe vremea lui Scarlatti, sau știu eu a cui, chiar și pe vremea lui Tirteus, în... Sparta, nu?... L: -...și-a lui Nero... MG: -...chiar pe vremea aceea gusturile estetice erau ierarhizate... L: -...bun, nu se poate altfel... MG: -...adică îmi închipui că - nu-mi închipui, sunt convins că - într-un fel asculta la harpă

aristocratul care știa despre ce este vorba - și era format în acest sens ... L: ...un Petronius, de exemplu, da... MG: ...un Petronius, Platon, în Banchetul lui și alții, noi nu trebuie să ne plângem, asta este situația. De ce vrem să devină în locul muzicii dansante, că există muzica astă dansantă, nu muzica dansantă a lui Bach, pentru că și Bach introduce muzică din astă, dar vorbesc de muzica dansantă preponderentă azi, nu putem să spunem că astă înseamnă un gust estetic rudimentar. Spunem alt gust estetic. L:-Sigur că da... MG: -Noi însă putem pune întrebarea, sociologic judecând, putem pune întrebarea cu caracter educativ. Și care este efectul, care este efectul acestei muzici asupra... L: ...psihicului uman... MG: ...a psihicului uman? Ne putem pune această întrebare. Nu? Armonia este inevitabilă sufletului nostru. Sufletul nostru cînd se află în dis-ordine, în dis-funcționalitate nu se simte bine. Noi căutăm prin însăși structura noastră *armonia*. Și o găsim sub diferite feluri. Copilul acela care ascultă muzică de un an-doi și care face gesturile acestea, cine l-au învățat? Vedeți, face asocieri dintr-acestea,

greu de crezut! Muzica cu cît se află pe o treaptă mai înaltă de *profundime*, cu atîta cere *educație*. Or, uitați-vă dv: în măsura în care nu ai această educație, în această măsură, te îndepărtezi de muzica simfonică. Acuma și-năuntrul muzicii simfonice, gîndiți-vă, de pildă, la muzica de cameră. Ei, sunt destui oameni cu gust *înalt* estetic, care, în fața muzicii de cameră, au oarece rezerve. Ca și într-o carte de filosofie: *una* este să te apuci să citești o carte de filosofie care *povestește* și *alta* e să te apuci să citești o carte de filosofie... L: ...un Culianu... MG: ...un Culianu, un Heidegger, nu? L: -Sigur că da... Da, dle profesor, *Ars longa, vita brevis est*, mi-ar face placere să stăm mult de vorbă, dar și timpul nostru este limitat, și probabil că și al dv.. Vă mulțumim foarte mult pentru amabilitatea pe care ați avut-o față de noi, față de postul de televiziune *Diplomatic* și sperăm că și cu altă ocazie [...] I veți veni la emisiunile noastre. Întotdeauna veți fi binevenit. Vă mulțumim foarte mult.

[*Interviu luat de d-na Lenormanda Florențiu d-lui prof. univ.dr. Mihai Gheorghe, prin amabilitatea d-lui Ambrus Imre, oferit RN, cu acordul dnei profesoare]*

POVESTEÀ VORBEI

Buc. 20 II '97

Iubiți Prieteni,

Scrisoarea voastră, amabilă, mi-a parvenit abia ieri, căci nu mai funcționează la Facultatea de Litere, fiind pensionar, dar sunt profesor la Universitatea Hyperion - atestată - și unde am tipărit 3 cursuri: Istoria limbii, Limba latină, Limba română (despre care citiți aici prezentarea unui autor de cărți școlare, al "Morfologiei", al "Sintaxei", recent publicate: Gh. C.-D. [Constantinescu-Dobridor] (N.n.). Da!, îmi amintesc cu multă placere de întîlnirile, simpozioanele noastre la Focșani; am ținut și un curs de stilistică acolo, o toamnă întreagă, săptămînal, solicitat de admirabilul, neuitatul, entuziaștul meu prieten Petrache Dima! Dar cum a dispărut așa prematur? Mi-ați putea trimite revista în memoria lui sau ziarul de atunci? În ultimii ani am publicat aceste cărți pe care, dacă-mi scriați mai demult, vi le trimiteam și vouă, azi nu mai am decât un exemplar de autor cu însemnări, doar din Arghezi vă mai pot trimite și cînd apare - curând - noua ediție a "Scriitorilor despre limbă și literatură"; deci am tipărit: Dictionar de sinonime, Dictionar de omonime (în colaborare), Limbă și artă literară (în colaborare), Limba română, se găsesc - sper - în librării și la Focșani. Am mai dat la tipar încă două cărți: "Istorie-limbă-cultură" și "Trei scriitori clasici: Arghezi - Sadov[eanu] - Eliade"; cu ei am avut interviuri. Vă doresc mult bine și multe succese!

Cu sinceră și veche afecțiune, Gh. Bulgăr

Pentru "Revista noastră"

GH. BULGĂR, Limba română. Fonetică. Lexic. Morfologie. Sintaxă. Stilistică.

București, E Vox, 1995

Apărută relativ recent (1995), lucrarea prof. Gh. Bulgăr reprezintă o sinteză a tuturor problemelor importante de fonetică, de lexic, de gramatică și de stilistică, vizate de programele școlare și universitare în vigoare. Cartea se deschide cu o mică introducere despre

trăsăturile limbii, în general, cu citate din Eminescu și Blaga, și despre originea și specificul limbii române între celelalte limbi române, în special, cu trimiteri la lucrările unor mari cercetători ai limbii noastre, români sau străini.

Capitolul Fonetica tratează problemele vocalelor, semivocalelor, consoanelor, diftongilor, triftongilor, hiatului, alternanțelor fonetice și ale accentului în limba română. Cu acest prilej, autorul ia în discuție Hotărârea Academiei Române de modificare a unor reguli ortografice și Rezoluția Congresului al V-lea al Filologilor români din iunie 1994, privitoare la această Hotărâre. În cadrul capitolului Lexicul, prof. Bulgăr discută despre cuvintele din substrat, despre cele din fondul latin, despre influențele străine în lexicul românesc, despre contribuția Școlii Ardelene în dezvoltarea culturii naționale (prin împrumuturile savante din latină și din limbile române), despre statistică vocabularului limbii române; trece apoi la prezentarea procedeelor fundamentale de formare a cuvintelor în limba română (derivarea, compunerea și schimbarea valorii gramaticale), la explicarea noțiunilor de cantitate și calitate în lexicul limbii române, la sinonime, omonime, antonime și paronime, la locuțiuni și expresii. Morfologia este tratată în strînsă legătură cu sintaxa, cu lexicul, cu fonetica, cu formarea cuvintelor, cu stilistica și cu scrierea cuvintelor. Autorul păstrează gruparea tradițională a cuvintelor în zece părți de vorbire, subliniază importanța categoriilor gramaticale ale acestora, tratând apoi problemele structurii morfologice a cuvintelor și evidențind rolul accentului și al intonației în morfologie. Fiecare parte de vorbire beneficiază de o definiție clară și concisă, de clasificări corespunzătoare, de precizarea categoriilor gramaticale specifice, de evidențierea unor valori afective și stilistice; la fiecare sunt discutate aspecte ortografice și, acolo unde e cazul, de punctuație. Sintaxa, la rîndul ei, este studiată în strînsă legătură cu morfologia, cu lexicul, cu logica, cu topica și cu punctuația. Autorul ne vorbește mai întîi de unitățile sintaxei și despre relațiile sintactice din propoziție și din frază, arătând mijloacele de realizare a acestora; trece apoi la clasificarea propozițiilor după cele mai importante criterii din gramatica limbii române, ia în discuție fiecare parte de propoziție, urmărind definiția, mijloacele de exprimare, clasificările, problemele de acord (acolo unde e cazul) și valorile de întrebuițare ale acestora. La sintaxa frazei, se face la început o clasificare a propozițiilor din frază, după care se prezintă în ordine relațiile sintactice din cadrul frazei și tipurile de propoziții, în funcție de aceste relații,

precum și studiul fiecărei subordonate în parte, urmărindu-se definiția, elementele regente, elementele introductive, elementele corelativе, topica și punctuația fiecăreia. Se discută după aceea vorbirea directă și vorbirea indirectă, corespondenta timpurilor, ordinea cuvintelor și a propozițiilor, procedeele sintactice ale expresivității (elipsa, repetiția, tautologia), cuvintele și construcțiile incidente, anacolutul, accentul, intonația, pauza și ritmul, tendințe în sintaxa limbii române și contextul. Stilistica, ultimul capitol al lucrării, debutează cu discutarea conceptului de "stilistică", privit din punct de vedere istoric. Profesorul Gh. Bulgăr se oprește apoi asupra stilului și aspectelor sale, vorbind despre cuvînt și context, despre criteriile de determinare a stilului, despre stilul individual și stilurile funcționale, despre figurile de stil, despre cantitate și calitate în stilistică; încheie cu analiza stilului și cu un capitol de "Concluzii". Lucrarea beneficiază și de două "teme": una la morfologie și alta la sintaxă, ambele cu cîte cinci texte de analiză din operele unor mari scriitori (la analiza morfolologică: Ion Heliade Rădulescu, Grigore Alexandrescu, Nicolae Bălcescu, Vasile Alecsandri și Al. Odobescu; la analiza sintactică: Gh. Șincai, Iancu Văcărescu, B. P. Hasdeu, Titu Maiorescu și Mihai Eminescu. La sfîrșitul lucrării au fost anexate două exemple de analiză stilistică, în care autorul a urmărit inclusiv aspectele fonetic, lexical și gramatical, pe lîngă cel stilistic propriu-zis (Cîntec în noapte, de Lucian Blaga, și Fîntîna tineretii, de Mihail Sadoveanu). Cartea prof. Gh. Bulgăr impresionează printr-o mare bogăție de cunoștințe, printr-o vastă experiență și printr-o putere neobișnuită de sinteză a atât problemelor limbii noastre numai în 330 de pagini. Deși este concepută tradițional, sunt prezente în paginile ei cele mai moderne idei cu privire la studiul limbii în general și al limbii române în special. Autorul, un mare dascăl și cercetător al limbii noastre literare, un propagator neobosit al limbii și culturii române în universitățile Franței prietene (Paris, Lyon, Bordeaux), ne captivează prin farmecul vorbirii sale de largă respirație științifică, al stilului său aforistic, plin de nuanțări. Iată de ce o recomandăm colegilor noștri, elevilor și studenților cu toată căldura și convingerea că le va fi de un real folos în activitatea lor.

Prof. univ. dr. Gh. Constantinescu - Dobridor

Ați dezlegat criptogramele?
 Vă mai oferim și niște "hieroglife".
 Vă așteptăm!

Decan și decembrie

Este unanim recunoscut faptul că nivelul de cultură, dar și cel al inteligenței unui individ este evaluat și după gradul de fluiditate, sau fluența care constă în "bogăția vocabularului și folosirea lui în construcții verbale cu semnificație în ușurință și rapiditatea asociațiilor dintre cuvinte și idei" (Dumitru Stoica, Marin Stoica, *Tineretul și educația școlară*, Craiova, Editura Scrisul românesc, 1973, pag. 13). Modul propriu de exprimare logică și conștientă, "stilul" ne depărtează de structurile lingvistice fixate, împietrite, așa zisul "limbaj de lemn", golit de conținutul său firesc și esuat lamentabil în ridicol. Dimensiunea vocabularului este sortită să rămînă o simplă dorință sau să devină un "curat meșteșug de tîmpenie" cînd se învăță cuvinte rupte din context sau fără a le așeza în memorie conform unor criterii lingvistice. Unul dintre acestea este cel al familiilor lexicale realizate pe elementul comun al radicalului tematic - purtător de sens. La acesta se adaugă alte elemente de derivare sau compunere, care, la o inventariere exactă, săn în număr destul de mic față de bogăția vocabularului unei limbi. Este astfel interesantă din acest punct de vedere evoluția în limba română a numeralului latin *decem* care, conform legilor fonetice ale limbii noastre a devenit în româna veche *dzece* (*dzace*), iar apoi *zece*. Aceasta a servit ca bază pentru numeroase derive (al) *zecelea*, (a) *zecea* - numerale ordinară, *zecime* - numeral fracionar, *zeciu* de unde *zeciuială*, *zeciuuit*. Cuvintele *zeciu* și *zeciuială* au ca sinonime a *dijmui* și *dijmă*. Verbele au avut la început sensul "a lăua zecea parte din produsele cuiva" iar substantivele denumeau "darea anuală reprezentînd a zecea parte din recoltă". Mai există adjecțivul *zecimal* - rezultatul transpunerii în limba română a neologismului *decimal*. Întrînd în sistemul de formare a numeralului multiplicativ au apărut cuvintele *înzecit*, *înzecire* și *înzeci* (a) în raport de antonimie cu *zeciu* (a). Radicalul tematic - *dek-* moștenit de latină din indo-europeană formează o întreagă familie de cuvinte, rădăcină ce rămîne neschimbată în neologisme: *decenvir*, *decenviral*, *decenvirat*. *Deceniu*

MATHESIS

Despre primitivibilitate

Una din temele prevăzute de programă și care pune "probleme" elevului ce vrea să învețe, este cercetarea primitivibilității funcțiilor. Vă propun o propoziție simplă ce permite în multe probleme evitarea apelării la proprietatea Darboux sau "inventarea" de funcții auxiliare.

Propoziție: Fie I un interval, $I \subset \mathbb{R}$ și $f: I \rightarrow \mathbb{R}$ o funcție derivabilă pe I . f' este continuă pe I sau are discontinuități de speță II.

"perioada de zece ani" provine din *decem* "zece" și *annus* "an". Numeralul *decem* intră în alcătuirea numelui lunii *decembrie*, a zecea lună a anului după vechiul calendar roman. Se regăsește și-n structura verbului *decima* (a), *decimare*, cuvînt din vocabularul militar denumind "pedepsirea unei unități militare, executînd cîte unul din zece soldați". Surprinzătoare este și prezența radicalului *dec-* în cuvîntul *decan*, care are astăzi sensul "membru al corpului profesoral universitar însărcinat cu conducerea unei facultăți", sau "persoana cea mai în vîrstă din anumite coruri constituite (ex. Decanul corpului diplomatic)". Legătura dintre *decanus* și numeralul *decem* se dezvăluie la nivelul limbii latine. În antichitatea română, *decanus* este un termen strict militar denumind "un ofițer de carieră care comanda zece soldați". De asemenea, în latina tîrzie *decanus* însemna "cleric mai mare peste zece călugări". Învățămîntul fiind subordonat mai întîi mănăstirilor, acest model a fost apoi preluat și în viața universitară, odată cu crearea primelor universități europene, în Evul Mediu. Credeam că pentru o astfel de abordare practică a mobilului lingvistic limba latină continuă să rămînă și astăzi ceea ce a fost de sute de ani, un sistem unitar și coherent, fundamental pentru formarea culturii generale, dar și de specialitate. În această ordine de idei G. I. Tohăneanu vorbind despre statutul neologismelor din punct de vedere expresiv și stilistic afirma: "Privite dintr-o perspectivă istorică, verticală, multe dintre ele se dovedesc a fi fost, odinioară, imagini, metafore pline de savoare și prospetime. Redescoperire și revitalizarea acestor valori imagistice subțiate și, pînă la urmă "ucise", în curgerea vremii nu se poate săvîrși însă, decît la luminile mereu treze ale limbii latine" (Tohăneanu G. I., *Cuvinte românești*, Timișoara, Editura Facla). Îl putem parafraza așadar pe Alexandru Philippide, care la rîndu-i îl evocă pe Ausonius, poet al literaturii latine tîrzii:

"Sînt șaisprezece veacuri de latine
Mai ard și-acum făcîlile latine".

Prof. Elena Soare

Demonstrație : Adăugăm ipotezelor propoziția: $p: f$ are discontinuități de speță I".

Fie x_0 discontinuitate de speță I pentru f' și $\lim_{x \rightarrow x_0} f'(x) = l_1$, $\lim_{x \rightarrow x_0} f'(x) = l_2$, f continuă în $x \neq x_0$

x_0 (căci este derivabilă pe I), f este derivabilă pe $I \setminus \{x_0\}$ și $\lim_{x \rightarrow x_0} f(x) = l_1$.

$x \neq x_0$

Conform corolarului teoremei Lagrange, $f'(x_0) = l_1$. Analog, $f'(x_0) = l_2$. f derivabilă pe

I, deci f derivabilă în x_0 și deci $f'_s(x_0) = f'_d(x_0) = f'(x_0)$ cu $f'(x_0) \in R$.

Deci $l_1 = l_2 = f'(x_0)$ și $f'(x_0) \in R$ deci f' e continuă în x_0 !

Contradicție cu p! Necessar f' continuă sau are discontinuități de speță II.

Exemplul 1. Cercetați primitivibilitatea funcției $f: R \rightarrow R$ cu $f(x) = (\sin x)/x$ dacă $x = 0$ și "a" dacă $x = 0$, $a \in R$.

Rezolvare: $\lim_{x \rightarrow 0} f(x) = 1$, $f(0) = a$.

Dacă $a = 1$, f e continuă, deci admite primitivă. Dacă $a \neq 1$ atunci 0 este discontinuitate de speță I și deci f nu e primitivabilă.

Exemplul 2. Există funcții $f: R \rightarrow R$, derivabile pe R , a.i. $f'(x) = x$ dacă $x \in (-\infty, 2)$ și $f'(x) = x^2 + 1$ dacă $x \in [2, \infty)$?

Rezolvare: $\lim_{x \uparrow 2} f'(x) = 2$ și $\lim_{x \downarrow 2} f'(x) = 5$. Deci 2 e discontinuitate de speță I pentru f' !

Contradicție cu propoziția demonstrată, deci răspunsul este negativ. Pe lîngă simplitatea și logica procedurii, nu e lipsit de importanță și faptul că este o aplicație a necesității clasificării discontinuității funcțiilor. Cu speranța că această banală observație vă ajută să rezolvați mai simplu unele probleme, vă urez succes în pregătirea pentru examenul de admitere.

Prof. Novetschi Corneliu

INTERNET - PÎNZA DE PĂIANJEN

INTERNET - scurtă istorie

La 2 ianuarie 1969, guvernatorul Statelor Unite a dat naștere rețelei Internet, atunci cînd echipe de oameni de știință au început cercetările în domeniul rețelelor de calculatoare. Cercetările au fost inițiate de Advanced Project Research Agency - Agenția cercetării pentru proiecte avansate (ARPA-o diviziune din cadrul Ministerului Apărării). Experimentele ARPANET s-au concentrat pe crearea unei rețele cu comutare de pachete - o rețea în care informațiile (cum ar fi un mesaj) sunt "Sparte" în mici pachete, se mișcă independent unele de altele de-a lungul diverselor rețele, pînă la ajungerea la destinație. În 1983 ARPANET s-a divizat în două rețele: ARPANET și MILINET. Sistemul MILINET era rezervat pentru uzul militarilor, iar ARPANET era folosit de cercetătorii civili. La începutul anilor '80 apar noi rețele care nu faceau parte din Internet la început, dar s-au făcut conexiuni pentru a face posibil schimbul de informații. În anul 1986, Fundația Națională pentru Știință a concentrat cercetătorii din toată țara formînd NSFNET, axa Internetului în S.U.A. Astăzi NSFNET este doar o porțiune din Internet.

CE ESTE INTERNET?

Internet este cea mai mare rețea de calculatoare din lume. "O rețea de rețele", INTERNET este format din mii de rețele de calculatoare interconectate astfel încît se pot "vedea" fiecare cu fiecare. Internet oferă o multitudine de servicii printre care cele mai uzuale sunt: WWW - World Wide Web -. Permite accesul la o mare cantitate de informație ce acoperă o imensă plajă de subiecte. Poșta electronică, Electronic-mail (E-mail), permite schimbul de mesaje și fișiere aproape

întotdeauna între milioanele de utilizatori ai serviciilor Internet din cele aproximativ 160 țări conectate. FTP - File transfer protocol -. Este protocolul standard al Internet pentru transfer de fișiere de pe un computer pe altul. Gopher - Este un sistem de meniu pentru informații asupra Internet-ului. El oferă pagini de meniu, dar nu la fel de complexe ca paginile de WEB. TELNET - Este un program pentru conectarea la alte computere aflate la distanță. Folosind Telnet se pot accesa un număr mare de baze de date. NETSCAPE - Este unul dintre multele aplicații ce permit navigarea prin Internet. Netscape oferă acces la imensa varietate de servicii Internet. Netscape permite accesul la informațiile scrise în Hipertext (Hyper Text Documents - HTTP), Gopher, FTP și E-mail.

-Primii pași în INTERNET-

"Noțiuni primare"

1. finger — afișează persoanele conectate;
2. finger <username> — info. despre un user;

Editoare uzuale de texte: ed emacs; ex; joe; vedit; pico; sed; vi; xc;

EX: vi .plan; vi .project

3. ping host — afișează date despre conexiunea spre host;

4. ping -s host — afișează și testează legătura;

5. go mail — afișează meniul principal al e-mail;

6. a) uuencode fișier1 fișier1 > fișier2.uue
- convertește fișiere binare pentru a fi transmise prin E-mail;

6. b) uudecode fișier2 — decodeaza formatul uuencode

Colaboratori:
Hanu Bogdan, Părlătescu Andrei (clasa a IX-a A) și
Toma Constantin (clasa a IX-a C)

**DE LA TURNUL DE FILDES LA
AGORA**

**A. Întemeierea în destin sau "vînturile,
valurile"...**

Românul n-are vocația finalizării. N-are energia finalizărilor (Em. Cioran) și de aceea, poate, n-are *Destin*. Fatalist, în consens cu mitul mioritic, ajuns pe o creastă de val, el (re)cade imediat într-o depresiune sau este azvîrlit (centrifugal, excentric) la o extremă, plus sau minus. Lipsa energiei (sau a controlului ei spiritual riguros), a consecvenței, îl face să plutească pe ondulația superficială a plus-minusurilor încrățirilor de val. Dimensiunea de profunzime, hyperionică, e încă un deziderat. Plonjoul în noi însine și ancorarea în adâncimi este următorul pas ce *trebuie* să ne decidem odată să-l facem. Mai ales că-l resimțim ca o criză acută ce nu e atât politică cât spirituală și morală (implicit). Altfel vom continua să ne bocim (doinind elegiac sau testamentar) despre lipsa noastră de noroc, de consistență, de eficiență în Istorie, de relevanță și vom continua să nu avem nici personalitate, nici *Destin*! Sîntem parcă blestemati (predestinați) ca "gonind fie norocul,/Fie idealurile" să ne urmeze "în tot locul/ Vînturile, valurile"; vînturile de la răscrucile crucificărilor noastre și valurile destul de serioase ale *ondulării și căinării* noastre mioritice. Lipsa catargului și a ancorei *hyperionice*, al celui de-al treilea "descălecat" întemeietor de suflet și de destin se resimt acut. Lipsa identității noastre derivă din neîntemeierea noastră în Destin, amînarea *sine die* al celui de-al treilea *descălecat*, pe verticala hyperionic-noosică. Probleme s-au strîns cât un Everest, sîntem asfixiați de ele, și-nca nu le-am dat o dimensiune de adâncime, o structură... Riscă și ele să fie spulberate de "vînturile, valurile" timpurilor tot mai vitrege, mai ostile parcă. Au fost cîteva încercări timide, nefinalizate (și nefinisațe) care n-au încheiat (încă!!) sufletul românesc. Sau nu l-au cristalizat dincolo de Întelepciunea folclorică! Nu l-au scos din matricea ancestrală! În multe privințe am rămas la nivelul de-a vedea lucrurile *pașoptișt!* Fără dimensiunea de adâncime, la fel de amorse ne rămîn sufletele strivite, obosite, stresate de un destin nemilos, iar energia ce o consumăm în politică (în care vedem "colacul de salvare" miraculos) este o risipă naivă și dezintegrantă, cât timp n-are suporturi adânci, solide, nu aduce un spor de adâncime, de noină (și nu vedem cum penibila noastră așa-zisă politică ar putea-o face!). De aici și paradoxul mai multor "adevăruri". Adevarul n-are decît singular! În rest, nu sînt decît șovăiala, oscilațiile noastre, mai mult sau mai puțin subiective, față de același *adevăr esențial. UNUL!* Ca și *morală* de care (mai ales în situațiile de criză) se împiedică atîția, fiecare "croindu-și" propria morală: "fiecare pentru sine, croitor de pîne"!).

**B. De la nevrednicie și ne-trebnicie la
vrednicie și trebnicie nu-i decît un pas...
uriias!**

Firea l-a creat pe om "trebnic", adică robotitor, însă nu ca un robot, ci *Liber*, căci mintea nu e un scop în sine, e mijlocul, cel mai important, de a devini Om: "insul care e numai activ - Preda - își consumă viață și nu înțelege nimic din ea, pentru că devine robul acțiunii" (Cf. și Im. Kant). Omul are în firea sa mult *demiurgic* și e cu atît mai sus pe axa valorică cu cît include în sine mai multă *vrednicie* (de la *a crea-vrere*, combinat cu *a putea!*) ce-l va duce la *trebnicie* (hărmică intelligentă, înțeleaptă chiar). Vrednică il determină pe trebnic. Omul *vrednic* devine prin pragmatismul hărmiciei *trebnic* numai într-o societate perfect organizată, acordată și ea - cu legile fundamentale ale Firii și ale Omului, care, încălcate sau agresate, se răzbună necruțător, stihinic. Omul devine trebnic sau *demiurgic* când modelează Firea după chipul și asemănarea sa, el însuși fiind după chipul și asemănarea lui Dumnezeu! Munca e prin urmare sacră prin intențiile de adeverare a *Naturii* Omului la *Absolutul* lui și al Firii. Omul tinde spre zeiesc prin modelarea la care se supune pe sine și lumea imperfectă, neagresind-o totuși, mergind la esențele ei fundamentale, pe limitele ei de forță, respectând legile firii. A merge cu măiestrie pe creasta sau esența curentilor firii, a-i ajuta, a-i impulsiona în punctele cheie, nodale, iată marea artă a Corăbierului! De aici necesitatea unei societăți organizate după legile firii, *firească*, care să angreneze și... antreneze quasitotalitatea indivizilor ei într-un proces al trebniciei inteligente și eficiente. Însă "s-ar putea ca dezordinea cronica a societății să tină de dezordinea interioară a individului... Ce se poate face din el?" (Noica). Din fericire, este valabilă și reciprocă: o societate organică, gospodărește întocmită, absoarbe individul după trebuințele sale, conform unei selectii *sui-generis*, relevând atributele pozitive ale acestuia, antrenează, plasează și ordonează interior individul nefișiat de alarmante probleme existențiale: individul se modelează după societate. Siguranța individuală, familială, profesională îl liniștesc în sine, îl întemeiază în linia crucea pe propriile lui temeuri, noisme, "prinde gust" de a fi el însuși, de a fi Om și nu un dependent infantil, aşteptând, precum puiul de la mama sa, miraculoasa satisfacere a tuturor trebuințelor: "se dă", "i se dă". Devine cetățean al Cetății astfel organizare, se civilizează. Recapătă demnitatea pierdută și nu vom mai avea de a face cu un matriarhat *sui-generis* (toate societățile totalitare, extremiste, sunt *efeminate*, în fond, declarațiile agresiv-belicoase nefiind decît un "amazonism" prost disimulat!), nici cu infantilism, lipsă de maturitate. Orice frustrare în esența firii omului îl înrăuiește, e resimțită ca o încolțire, o lezare, ce induce în suflet o stare de agresiune, de "război", un dezacord flagrant între părțile superficiale ale ființei noastre conectate la o societate imperfectă, schițoare prin nefirescul ei, și profunzimile unui suflet însetat de ordine, armonie. Acest dezacord,

aceste dizlocări tectonice, aceste rupturi sau sfîșieri provoacă grave ulcerații. Or, sufletul românului e o rană vie, supurindă... Să ne mai mirăm că este atât de iritat, de înrăit, de "neindumnezeit"?! În mai cărem răbdare și... tradiționala înțelepciune cînd el este cu totul acaparat de efemera ființare în cotidian?! Cînd este un rătăcit întru ființare și nu întru Ființă?! Acest om al sfîrșitului de mileniu - extrovertit și terfelit, împriștiat și nu introvertit întru reculegere intimă, liniștită, adîncă... Înțelepciunea ar fi tocmai îlina, liniștea care permit urcarea nebruiată, nedizlocată a Firiei adînci în mental, conectarea mîntii la memoria adîncă ancestrală, la Spirit, aducerea în Lumină a înțelesurilor Lumii. Sîntem gata să ridicăm statul lichelelor politice, să le zeificăm, să lă înăltăm temple și osanale, dar ne lapidăm și împroscăm cu noroi marile noastre valori care fug și se afirmă aiurea, ori sînt recumosute și apreciate... post-mortem! Neavînd morală sănătoasă a trebniciei (opusul ei e "domnia", "boieria" topîrlanului la cel mai neaoș numitor comun: neociocoismul sau mafocioicoismul), se luncă foarte ușor în nefirescul nelegiuririi, lenii și "cîștigului fără muncă". Nefirescul e și un grav delict al Prostiei, oricît de şirete, şmechere sam... fidurile ar fi ea. Cei ce "produc" pseudovalorii nu consumă niciodată surrogate! Si asta tocmai în virtutea "boieriei", "domniei" şmechere, violenței funelare, sfidînd arrogant, cinic, pe "semenii" lor. Minciuna, falsul întronează nefirescul, lumea anapoda, totul e pe dos: "Lumea asta e pe dos/ Toate merg cu capu'n jos/ Puțini urcă, mulți coboară,/ Unul macină la moară" (Creangă), toate merg prost... Nefirescul e boală, asa precum prostia şireată este boală grea, ca și lemea, desă... "nobile"! Netrebnicia este din aceeași categorie, ca și trufia gămoasă (fidulua prostului). Dacă nefirescul proliferăză din virful ierarhiei incompetentă și egoistă a unei clase politice catastrofale, degenerate, corupte pînă-n măduva oaselor, se va îmbolnăvi de nefiresc, de nelegiurie și mare parte din corpul social. Majoritatea onestă, harmică (trebnică), pățită de atîtea ori în istorie, va avea reacția firească de protecție împotriva netrebniciei și nefirescului. Este o reacție de imunizare împotriva nelegiurii, dar poate fi și de mimetism... După Saint-Exupéry din Citadela, virful piramidei induce corpului social structuri mentale sau morale, dă tonul întregii orchestre. Din nenorocire, la noi, români, există o minoritate considerabilă de burnieni parazite, ce de-a lungul istoriei au falsificat, au terfelit, au consumat cu nerușinare valorile ori s-au înfașurat ipocrit, cameonic, în falduri lor sacri, le-au compromis și au profitat cu o piosearie de vulpe, tocmai de aceste valori, inclusiv de cea mai mare dintre ele, Omul cu Omenia lui cu tot! De nu-i vom demasca acum categoric, trimîndu-i unde i-a trimis și Eminescu în Scrisoarea III, aruncîndu-i la groapa de gunoi a istoriei, împînzind ocnele cu ei, formînd colonii de muncă cînstită, ne vor sufoca la nesfîrșit cu obrăznicia, cu impertinența lor ciocoiască. Căci în afară de obrăznicie, cinism, logoree seacă, uscată, de lemn putred, avocătească, lipsă de scrupule, nu e

nimic de capul lor. Prostia ar fi suportabilă, dacă n-ar fi fudulă și agresivă. Lectia de netrebnicie, nevrednicie, nelegiurie dată de mafio-ciocoismul vulgar românesc este mult prea severă, prea tragică să o mai trecem cu vederea, cum am facut de atîtea ori în istorie! Întrece orice închipuire, a atins paroxismul. C. Noica avea o injurie... filosofică adekvată, extrem de sugestivă: "Mama ei de netrebnicie românească"! Chiar...

Turnul de fildeș

S-ar cuveni să inviem bibliotecile, să le... scoatem în piețele publice, să le obligăm să se actualizeze, să ni se destăinuie și să se dezvăluie. De o actualizare are nevoie și biserică. Pentru aceasta avem nevoie de intelectuali autentici. De mulți și buni intelectuali altruiști. Care să iasă în Agora (și Piața Universității a fost o Agora), să reanimeze marile biblioteci din Alexandria în "Atlantida" susținătorilor noastre încercate, copleșite de păcatele efemeridelor... cotidiene! Necredința în Idei, în Spirit, în lampadoforii spiritualului, ne condamnă nu doar la lipsa de destin, ci - mai rău - la răzbunarea Destinului, nu fatalismul, ci însăși Fatalitatea ne amenință! Adesea ne întrebăm: cum văd cei orbiti de patimă neamului românesc fără intelectuali, fără Marii Pontifici ai Înțelepcii, fără Poetul Anonim (căruia la Chișinău î se ridică statuie!), fără un Manole, fără Preoți Silaștri, fără un Vuia, Coandă, Brâncuși, Enescu, Eminescu, Sadoveanu, Blaga, Noica, Cioran, Eliade, Odobleja, Palade etc., etc.. Este mai mult decît o aberație, este o uriașă Gogomânie, o "netrebnicie românească". Consistența noastră ar însemna în primul rînd o Tubă clara de Valori plasată (și... placată) în Agora la care să ne raportăm afectiv și efectiv, să aderăm la ea din toată ființa noastră, fără fasoane. Setea de ideal de pe baze sănătoase, riguroase, iată de ce ducem lipsă! Necredința într-un etern Dincolo din cauză preaputernicel limbii și inteligenței pragmatice ce ne orbește, ne ulcerează, ne scrumește ființa interioară, ne face niște sceptici condamnați la efemeritate. "Pudoarea" lipsei de valoare autentică se transformă în "complexul handicapatului", al prostului fidul..., obligă la surrogate, la "proteze" ce ne face caraghiosi săn - și mai rău! - resentimentari, învidioși, gata oricind să ne lapidăm valorile autentice, împroscindu-le cu noroi, punîndu-le la zid. Înlocuitorii, surogenele în tot ceea ce facem superficial, de mîntuială, e lipsa respectului față de noi însine și duce la unilința față de străini. Devenim astfel cosmopolitii snobi, dependenti, servili ai străinătății! E o problemă de cultură asimilată, de înaltă civilitate! Si numai astfel întemeiajă vom putea rezista brav la "vînturile valurilor" Destinului. Vom avea Destin!! Nu e deloc ușor să fii înțelept în aceste vremuri ce și-an ieșită și oamenii - din matcă! Din păcate, marile idei stau sub lacăte, prăfuite, conservate în biblioteci. Idei... "conserveate"?! Da, idei închise între copertile cărților și după lacăte, iar omul comun rămîne la fel de lipsit de accesul la Izvoarele Înțelepcii. Inaccesibilitatea la Carte este astăzi înlesnită și de prețuri, ce le fac niște rara avis! Lacăte și prețuri... Pare un paradox și totuși așa este! Există mari,

nobile, sublime idei și totuși... lipsesc cu desăvârșire, ele nu răzbăt în Agora! În viață! Mult mai lesne răzbăt vulgaritatea, frivolitatea, obscenitățile, agresivitatea... Marile idei sînt idei de "insectar". Ele ori îl fascinează pe cel - puțini - împătimiți de ele, ce devin robii lor, ori îl resping pe acei comozi, "refuzăți de idei". În primul caz, ideile sînt însușite cu zel, mecanic, dînd marii eruditî (pelorativ - "șoareci de bibliotecă"), cei ce le înghit fortat, nu le topesc, asimilindu-le, nu le trec prin filtrul personalității lor, nu se identifică, contopindu-se cu ele fierbinte, comportamentul lor nefiind adeccat ideilor însușite. Eoricum mult mai bine decât a le lăsa strivite, uscate, între coperti colbuite, dar nu suficient de bine pentru realitatea ce se destramă însă etată de ideile fertile întocmai ogorului însărat de ploaia binefăcătoare. În "Hermeneutica lui Mircea Eliade", Adrian Marino atragea atenția asupra acestei rupturi: "Aspectul cel mai important al creației hermeneutice la Mircea Eliade este (...): transformarea existențială și spirituală a hermeneutului însuși, modificarea întregii sale structuri interioare. Din operă de eruditie, de rece interpretare, hermeneutica devine un act de viață spirituală inedită și intensă. [...] Interpretând texte și semnificații, ne "interpretăm" pe noi însine, integrăm și asimilăm noi semnificații, ne "schimbăm". Pe scurt, calitatea existenței noastre se modifică în mod radical. Hermeneutica creatoare devine astfel o "tehnică spirituală", "pedagogie" ("La nostalgie des origines"), maieutică a propriei noastre ființe, o metodă de regenerare spirituală: "Acest fapt ciudat și reconfortant al schimbării perspectivei spirituale tradus printre regenerare profundă a ființei noastre intime" ("Mythes, rêves et mystères"). În ce constă această "palingeneză" (s.n.) interioară? [...] Descifrînd pe alții, sfîrșim prin a înțelege ceva mai mult din propria noastră ființă, după cum europeanul se va înțelege mult mai bine pe sine prin descifrarea universului spiritual și moral al orientalului. [...] El știe că "în măsura în care înțelegem un fapt religios (mit, ritual, simbol, figură divină etc.) ne schimbăm [...]. Creșterea conștiinței și a vieții spirituale a hermeneutului înseamnă o dezvoltare "profundă, existențială" [...] Din cauza acestor întîlniri spiritul este creator" ("L'épreuve du labyrinthe"). Hermeneutica este din aceeași cauză "singura metodă capabilă să prezerve creativitatea personală. Căci - atrage atenția Mircea Eliade - concentrarea exclusivă asupra aspectelor exterioare ale unui univers spiritual echivalează în cele din urmă cu un proces de autoalienare. Eruditia rece și pozitivistă nu fructifică, nu încită spiritul celui ce o practică. Se produce, în ultimă analiză, "o regenerare profundă a ființei noastre intime". Ea este urmată de o adevărată "trezire" și "transmutație" a persoanei care primește, interpretează și asimilează o întreagă lume de revelații profund semnificative. [...] Apele se despărț încă o dată în mod radical: pe de o parte eruditii, "anticarii", (...), esteti, beletristi; pe de alta, adeptii unei noi metode cu implicații direct existențiale care ne angajează în totalitate (s.n.), integrîndu-ne creator propriiei noastre exigeze. Ea

se dezvoltă modificîndu-ne, amplificîndu-ne, în timp ce îmbogățirea ființei noastre spirituale dezvoltă și transformă propria noastră metodă hermeneutică". L. Blaga spunea că, în timp ce știința, civilizația, nu angajează deloc atitudinal, afectiv și metafizic ființa noastră, filosofia, arta, cultura, în general, angajează total și ne dă și acea deschidere metafizică de mare adîncime. Într tipul de asimilare uscată, rece, doctă, și "campionii" limbajului de lemn din tabăra netrebniciilor, nevrednicilor mafociocoi nu e o prea mare diferență, în ciuda poziției lor polare față de marile idei... Si de ce? Nici unii, nici alții nu se identifică cu acestea trăindu-le autentice, transformîndu-le în comportament în Agora: "Cine trăiește, luptă și moare pentru o idee pe care a ales-o este cavaler" (Malraux) sau "eroismul ca forță morală" în cultivarea ideilor și spiritului, ca atitudine intelectuală activă. O idee mare, autentică, se asimilează cu întreaga ființă (o aderență totală și critică), devenind un imbold comportamental, afectiv, răsfîringîndu-se demiurgic în realitate. Căci intelectual veritabil acela este, care asimilează în mod activ marile idei, nu în mod steril, gratuit, "idei pentru idei". Ideile vii care să aducă un uriaș... "profit". Chiar dacă nu imediat și nu în mod vădit. Ieșî, "intelectuali", din turnul vostru de fildes, din colțul comod al autosuficienței, de unde judecați lucid, acru, chiar băscălos, dar pasiv, luati de model pe Prometeu cel sfîrșit de vultur ori pe Isus răstignit pentru oameni, pe Faust, pe Manole, pe toți cei ce s-au sacrificat pentru ca marile idei, învățături să fertilizeze minti și inimi, să le încălzească! Cum credeți voi, învățătorilor, că vă vor urma disciplinii voastri dacă învățătura voastră e seacă, gămoasă?! Sau e o clamare in deserto a unor pseudoidei, e inactivitate și lașa scuză, rușinoasa ascundere a capului în misip?! Aceia sunt intelectuali autentici (înțelepti) care sunt modelați de ideile assimilate, devenind puternic imbold de acțiune într-o schimbarea lumii. Și albina, și trîntorul, și viespea, și multe alte insecte și fluturi consumă polenul florilor, dar numai harnica albina transformă polenul "corolei de minuni" în lumină dulce, lichidă: mierea și ceară dătătoare - la rîndul-i - de lumină! Fiti deci harnica și altruista albina ce nu se schidează în stup ca-ntr-un "turn de fildes", ci transmută polenul înmiresmatelor florii în miere, ceară și alte elemente binefăcătoare! Intelectualul nu e obligatoriu un înțelept, dar, ca să fie autentic, trebuie să tindă spre înțelepciune, adică, însetat de cunoaștere, să-o aplice în viață, să-o dezbată în Agora. Intelectual autentic e cel înrădăcinat temeinic în existență căreia îi simte pulsul și acționează în consonanță cu acesta, în virtutea ideilor vii assimilate. Căci nu ideile de insectar între file îngăbenite și colbuite de biblioteci ale acelor eruditî... pigmei de bibliotecă sterili ne interesează, ci ideile fertile, purtate de lampadofori dintr-o bucată, în carne și oase, capabili să ne salveze de invazia nevredniciei și netrebnicii mafociocoiste!

C. Aioanei

FRUMOSUL UMAN

(fragmente din estetica și filosofia universală)

Platon - *Hippias Maior*: Frumosul este tocmai această potrivire, tocmai felul ei de a fi... Este armonia în cele văzute și auzite.

Aristotel - *Eтика Nicomahica. Despre măreția sufletească*:

Măreția sufletească, sufletul înalt, pare chiar după nume să se îndrepte spre ceva înalt și măret. Om cu suflet mare pare a fi cel ce se consideră pe sine vrednic de lucruri mari și e, în același timp, demn de ele... Conchidem că un bărbat e un om cu suflet mare dacă se îndeamnă și izbîndește a realiza lucruri mari și demne. Căci cine se preocupă cu precădere de lucruri mărunte și se consideră pe sine în stare numai de lucruri mici, neînsemnante, nu are cum își îmbogăți sufletul. Măreția sufletească se întemeiază pe fapte și gânduri mari... Cine se consideră pe sine capabil de lucruri mari fără a fi și în realitate cum se crede este un vanitos; cine crede că e în stare doar de realizări mărunte are un spirit umil, fie că în realitate ar fi capabil de lucruri mari sau mijlocii, întrucât se situează de la bun început mai jos decât este cazul, decât i-ar permite puterile sale reale. Vădește spirit umil și acela care se crede vrednic de lucruri mari, dar se teme mereu că nu le poate împlini din diferite motive. Omul cu suflet mare în spirit și în fapte tinde spre treapta cea mai înaltă, iar în comportare adoptă calea potrivită, calea de mijloc. Căci el se prețuiește pe sine după demnitate. Ceilalți adoptă extremele, făcind ori prea mult, ori prea puțin. Dacă el se consideră vrednic, și chiar este vrednic de lucruri mari, atunci el va atinge măreția, dovedindu-se de cea mai înaltă valoare... Răsplata pentru cele mai frumoase realizări omenesti este onoarea; ea este cel mai bun dintre toate bunurile exterioare. Așadar cinstea și necinstea vor fi repere față de care se va situa omul ce dorește să se poarte în chip potrivit... Măreția sufletească are a face cu onoarea... Cine are suflet umil se prețuiește prea jos, mai jos decât o merită el însuși și mai jos în comparație cu demnitatea celui cu suflet mare. Dimpotrivă, cel vanitos se prețuiește prea sus, dacă se compară cu sine însuși, nu după cei cu suflet mare... Bărbatul care are spirit superior, dacă este vrednic de a fi socotit pe cea mai înaltă treaptă, trebuie să fie și cel mai bun... Cel ce are în adevăr suflet mare trebuie să fie virtuos... Nu s-ar potrivi nicidcum cu măreția sufletească lașitatea sau comiterea unor nedreptăți. Căci de ce ar făptui ceva ruinos acela pentru care virtutea e mai presus de orice?... Cel cu suflet mare ar trebui să le posede. Una da ar lipsi [o virtute] i s-ar părea ridicol. El n-ar merita cinstea, respectul dacă ar dovedi răutate. Onoarea este răsplata virtuții... Nici virtutea, nici onoarea nu se pot dobîndi fără o formare desăvîrșită a caracterului. Omul cu suflet mare are deci în primul rînd de a face cu cinstea și necinstea... Cel cu suflet mare se dovedește superior în atitudinea sa față de onoare, bogăție, putere sau diferite alte împrejurări schimbătoare. El se va purta cu măsură atât în împrejurări norocoase cât și în cele care-i aduc nenorociri. Nu se va bucura peste măsură și nu se va întrista peste măsură... Si față de onoare el trebuie să adopte o atitudine măsurată, echilibrată. Puterea și bogăția sănătățile dorite de dragul onoarei, iar cei ce au bogăție și putere vor să fie onorați. Cine nu acordă importanță respectului, onoarei, acela nu acordă importanță nici altor lucruri, considerindu-le pe toate neînsemnante...

Fr. Schiller- *Sufletul frumos:*

Nu pot avea o prea bună părere despre omul care se încrănește atât de puțin în vocea instinctului, încât e sălii de fiecare dată să-o asculte mai întîi în față legii morale; dimpotrivă, merită respect cel care se încrănește în instinct cu o anumită siguranță că nu-l va duce pe căi primejdioase. Pentru că acest fapt dovedește că la acel om ambele principii se găsesc deja în acea armonie care pune pecetea umanității desăvîrșite, fiind totodată și ceea ce se înțelege printr-un suflet frumos. Zicem că un om are suflet frumos, cind simțul moral, asigurîndu-se de toate sentimentele omului într-un grad destul de înalt, poate lăsa conducerea voinței pe seama naturii sensibile, fără teama de a ajunge în contradicție cu hotărîrile luate. De aceea, la un suflet frumos, nu acțiunile propriu-zise morale, ci întregul caracter are această calitate... Un suflet frumos nu are alt merit decât acela că există (...) Într-un suflet frumos se găsește adevărata armonie între rațiune și simțuri, între înclinație și datorie, în vreme ce grația este expresia acestei armonii în lumea sensibilă. Numai în slujba unui suflet frumos poate natura să fie în posesia libertății sale și să-și păstreze în același timp frumusețea formelor, căci altfel libertatea ar suferi subtrania unui suflet aspru, iar frumusețea sub anarhia naturii fizice. O știm, un suflet frumos însușă chiar și unei figuri căreia îi lipsește frumusețea arhitectonică o grație irezistibilă, și adesea îl vedem triumfinând pînă și asupra infirmîțărilor naturii. Toate mișcările care purcă dintr-un suflet frumos vor fi usoare, liniști și totuși pline de viață. Ochii vor iradia sănătate și libertate și vor străluci în ei sentimentele. Blîndețea intîlnită va da gurii o grație pe care nici o afectație și nici o artă nu o pot atinge. Nu vom surprinde nici un efort în diversele jocuri de fizionomie, nici o constrângere în mișcările voluntare; căci un suflet frumos nu cunoaște nici constrângere, nici efort. Vocea va fi o muzică, iar cursul limpede al modulațiilor va merge la înțimă. Frumusețea arhitectonică, înfățișarea poate să placă, să entuziasmeze, să uimească, dar numai grația poate cuceri... În general întîlnim grația mai ales la femei (frumusețea, poate, mai mult la bărbați) și cauza nu trebuie căutată departe. La grație trebuie să contribuie atât structura corpului cît și a caracterului; primul prin suplete, prin aptitudinea de a recepta prompt impresiile și a executa mișcările, al doilea prin armonia morală a sentimentelor. În amîndouă natura a fost mai favorabilă femeii decât bărbatului. Trupul mai gingas al femeii recepționează mai ușe și fără impresie și o lasă mai ușe să dispară. E nevoie de o adevărată furtună pentru a clăti o constituție voinică bărbătescă, iar cind mușchii viguroși intră în acțiune, ei nu pot arăta acea usurință, indispensabilă grației. Ceea ce pe față unei femei ar însemna o senzație încă plăcută, ar putea exprima suferință pe față unui bărbat. Fibrele delicate ale femeii se îndoiaie ca trestia subțire la cea mai usoară adiere a afectului. Sufletul alunecă în unde dulci și drăgălașe peste față grăitoare, care redevine îndată calmă și netedă ca o oglindă. Însăși contribuția pe care sufletul o aduce grației poate fi împlinită mai ușor la femeie decât la bărbat. Rareori caracterul feminin se va ridica la idealul suprem al puritatii morale și rareori va trece dincolo de acte afectionale. El va rezista adesea simțurilor cu o tărie eroică, dar numai prin mijloace fizice... Așadar, grația va fi expresia virtuții feminine, care, foarte adesea, poate lipsi virtuții bărbătescă.

METAFIZICA - MITOSOPHIE

NODURI ȘI... DEZNODĂMINTE!

Simbolistica nodurilor este una dintre cele mai bogate în semnificații, cu o arie de răspîndire universală. "Orizontul se înnoadă cu sine însuși în forma plină de înțeles și de lumină a soarelui. Am înțeles pînă acum cel mai bine dintre toate nodul. Cînd se înnoadă orizontul cu un soare... apare temeinicia sensului" (Nichita Stănescu - "Respirări"). Nodul e o stare de condensare și de interferență, o articulație, un punct de întîlnire a mai multor stări, cîmpuri arhetipale ce sublimiază în obiecte. Frînghia magică, cu sau fără noduri, plasa, rețelele sau împletiturile, țesătura, lanțul unirii, hora unirii—cer masonic! Despre "frînghiile magice" de ascensiune la Cer sau de legătură a stărilor subtile ale ființei vorbește Mircea Eliade în "Frînghii și marionete". Și la plante, ca la frînghie, nodurile simbolizează treptele scării spre Cer. Ele pun la încercare puterea mintii de a ledezlegă sau a le rezolva, a le di-solva! O problemă este un nod de rezolvat, iar a-i găsi o soluție intelligentă este a-i găsi sensul și finalitatea. A dezlegă o problemă de viață este a dezlegă un nod. Nodul leagă, unește, asamblează, e o putere ce umifică diversitatea. A avea inițierea, experiența nodurilor, nu înseamnă a agresa sensul lor ascuns, criptic. Rezovînd un nod, ti-ai asumat sensul lor adînc, ai trecut o vamă și ai liber pentru pasul ierarhic superior. Ieșirea din închiderea unui nod echivalează cu însușirea nodului, proiectat ca un cîmp luminos în ființa noastră, fără a săraci nodul de propriu-i înțeles. Valoarea lui spirituală "se distribuie oricît, fără să se dividă", iar cine spulberă nodul sau îl taie (ca Alexandru Macedon) dovedește naivitate, căci nu-i poate anula sau distrugе sensul. El rămîne și regeneră nodul. Nodurile sunt sinonime cu articulațiile acestei lumi, ale cîmpurilor ei genetice, arhetipale, iar pătrunderea în nod e pătrunderea înțelesului său. Însăși ființa umană este o țesere fină de cîmpuri, de "noduri și semne", pe nivele, integrate unele în altele (integronic). Punctele (nodurile) energetice ale ființei se întîlnesc în cele șapte chakra, pe axa vieții, coloana vertebrală. În aceste articulații se-nțilnesc, ca-n noduri de cale ferată, toate "diferențialele divine" (DD) ale Universului. Un nod trebuie să fie în relație cu alte noduri, între ele existând acea ordine de nivel ontic. Nodul e un pas, o urmă, un ochi, o structură arhetipală. Noduri sunt și galaxiile, aștrii, planetele, semințele, plantele... Papura (ca și palmierul) este fără curbură și fără noduri, spre deosebire de stuf sau de bambusul chinezesc, ale cărui noduri, în succesiune verticală (șapte) au același rol cu cele șapte chakre ale coloanei. Palmierul și papura sunt stări paralele, nu se înnoadă, nu se leagă, inima lor e prețutindeni și nicăieri în același timp!... "A căuta nod în papură" este a institui un nod fals acolo unde nu e posibil, nu e necesar, unde întregul este un nod, nu mai are nevoie de alte noduri ce l-ar înstrăina, l-ar corupe. Nodurile în sine sunt ca niște black-holes: energofage, axiofage, cronofage, cele deschise sunt benefice măcar și pentru că li se pot cunoaște virtuțile. Însăși răscracea este un nod: de drumuri, de destin, de

calvar și de răstignire... Cel mai complicat nod pare a fi cel marinăresc; și deplasarea pe mare se face derulîndu-se noduri marine, în timp ce urmele se pierd în valuri! Nodul Gordian este asemenea Sfinxului din Teba dovedit de Oedip: numai dezlegîndu-l (nu violentîndu-l!) îi poți pătrunde enigma! Îi poți anihila prin proprie energie semică. Ele concentrează structuri, deci o mare cantitate de informație și de energie. Nodurile trasează limite în nelimitat, hotare, "felii de realitate". Pe noi ne interesează limitele care deschid și nu cele care închid fatal totul în ele însese. Limitele care dau înfințarea sunt cele bune, cele care dau orizont, zare, dau un ideal și ispitierea acestuia, fervoarea atingerii acestui ideal (sensul Ideii). Nodurile centripete pot fi hâuri negre, dar și hâuri albe; limitând pe un nivel ontic, se deschid în altele! Sună deci o limită ce nu înliteză. Nodul este ca o sferă, ce, limitată interior, este nelimitată exterior, dar are și în interior o nelimitare metafizică, de adîncime, o a IV-a dimensiune, care îl超越e din chiar închiderea sa!... Închiderea se deschide în orizontul (zarea) spiralei, în timp ce închiderea ce închide rămîne un cerc tautonomic, cu centru fix, circumferință rigidă, conținut ce cade în sine... În natură nimic nu e ermetic închisat. Doar diavolul! Cite ochiuri îmșelătoare, noduri ermetice, false închideri-deschise în Calea Destinului! Gîndul ti-l hotărăști energetic pe orizontală și ti-l deschizi pe verticală; "în direct cu sacrul" îi dai înfințare lungă, surging Coloanei, a Păsării Măiestre... Sensul întru miez nu e o "cădere liberă", ci una condiționată de vîmile situaționale, puncte obligatorii în drumul asimptotic spre absolut, perfecțiune. De aceea, acceptarea în-drum-ării, sfatul unui dascăl, maestru, ce-ti dă metoda, e obligația ucenicului, discipolului. Suficiența de sine, trufia sunt cei mai proști sfetnici ai adolescentei. Cei ce disprețuiesc școala, școlirea și pe dascălii lor sunt pierduți în hătășul de "noduri și semne", rătăciții orbi ai vieții. În nici un caz "staniștea", cantonarea în fundături, ci, "la fiecare răspîntie [răscrucă] să-ti dai singur drumul, legea" (C. Noica), adică sensul dintre noduri, înțelesul ce le leagă. Dar ce-i răspîntia, răscracea? Nu cumva "articulația, "unghiul ascuțit" (cheia de boltă) a mai multor situații? Hoinar printre clipe, care te troienesc în noiamuri, ce-ti dau și cărora le dai Noimă, numai la răscruci ești în "nehotăriri destinație". Ieși din clipă (ochi, nod, articulație) cu spiritul ei viu în "staniștea" dintre încheieturi, unde îți apare "cheia" întru cea mai necesară clipă: entelechia lui "nu m-ai căută, de nu m-ai fi găsit deja!" (Pascal). Primim algoritmul sensului nostru destinal, dar și noiamul de clipe dintre care selectăm cîteva pentru a le da noimă (sau care ne dau noimă!): de aceea nodurile se reactivează în noi fulgorant, aleatoriu, prin baleiaj. Avem marea libertate a opțiunii! Depinde de noi dacă le conectăm la sistemul nostru viu, dacă ne conectăm cu toată ființa la ele! A fi în lege, a fi buna ei conștiință, a asimila-o dintru interioritatea ei închisă ce se deschide în noi, deschizîndu-ne. Aceste noduri leagă și dezlegă în același timp dinăuntru, nu din afară. Noima, tilcul, elibereză dinăuntru și ne definesc: ne infințesc, definindu-ne, hotărîndu-ne. Ce anume elibereză ele? Păi, arhetipul implicit înlanțuit în noi, care este

reactivat, trezit la conștiință. Legii umane, a Cetății, deformată subiectiv, nu i te supui firesc, ea mutilează dureros, închide fără să deschidă, diabolic. Legea (nomos) ar trebui să fie noos, să dezlege aici, legindu-ne la Sensurile de dincolo. Legea care leagă în nod și dezleagă în noimă, aceea este legea autentică, iar cea care leagă în nod, nedezlegând întru nimic, fără scînteie divină, fără inimă, fără conexiune cu Ființa, e diabolică. Diavoul are iluzia că și este suficient sieși, dar, ca un black-hole ce este, e un consumator vorace de tot ce n-are: valoare, timp, energie... El confundă focarul slab al nodului său cu scînteia divină din orice nod autentic. De aceea, "a căuta nod în papură" poate însemna și a face un nod fals acolo unde este imposibil să faci unul autentic, adică un nod al discordiei, ca mărul ce a provocat războiul troian. Vicleanul este însăși îndoială (dublul, simulacru din oglindă, îndoitor și îndoelnic), nehotărît în hotărîrea sa transanță, e dezbinare, sfîșiere; a inovat relativul nehotărîrii în hotărîre, distrugînd rigoarea, e amăgire, iluzie. Ca orice simulacru fără inimă, stihie rebelă, el nu pune inimă în ceea ce face, e egotismul nelimitat decupat de Umul, cu toate legăturile cu Marele Rest rupte, black-hole ce cade inevitabil în sine, antrenînd în aceasta cădere tot ce este în atingere cu el... Diavoul este despărțirea care dezbină stînd la frontiere, vâmi. Numai la răscruci ești în nehotărîrii destinație. Și tocmai aici stă diavoulul pentru a te rătaci, a te încurca. Naiba stă la hotare (vorba lui Steinhart: la porți de mănăstiri se adună mii de draci!), la colțuri, la răscruci, la răspîntii de hotare; aici sunt situate hanurile cu crîșme și morile... fără noroc! Zădărcinind trecerile, transcederile de orice fel, cu orice preț, el stă în No Man's Land (Țara Nimenii) simulînd nodurile autentice (e reflexul lor în oglindă, dublul inanimat) și, prin aparențe, înșelă. Avem deci permanent de ales între noduri cu semne, cu miez, sens, cu noimă și noduri false, simulacrele decupate, rupte de Ființă, lacome de conținutul pe care nu au cum să-l aibă, deci parazitare, ca orice virus sau microrganism. Demonica este și scleroza hotarelor nefiște, cu lipsa lor de procesualitate adîncă. Rigorismul hotarelor e bun dacă "se cade" pe esențe autentice; cantonarea în limite este oricum malefică. Viclenia diavolului e de a trasa hotare neautentice, nefiște, ispitiri, curse, simulacre, ce-s poate mai periculoase decât demolările demonice. Hotarele autentice sau false dau măsura valorii sau nonvalorii. Un suflet cu hotarele clare (nerigidel), lămurit, nu permite încălcări de Lege (nelegiuiri), căderi în ispită, deziceri. Un om hotărît are o pecete clară în toate straturile ființei, în suflet. Frontierele ce "cad" pe temei autentic, asta ar fi acțiunea demiurgică. Hotarele neautentice sunt moarte. O bună hotărîre e cea în conformitate cu Ființă și Arhetipurile sale, nu e nici lîngă, nici împotriva firii. "Supunerea la Lege nu poate fi decât eliberarea prin lege", "supune-te legii și fă ce vrei", spune Noica. Hotarul nu e decupare, ci pecete structurală fină, adîncă; adîncimea metafizică nelimitată este îngrădită de nivelul ontic din care o privești! Pe măsură ce o structură este dezvăluită —dacă-l parafrazăm pe Noica— "ea se retrage și se învăluie mai departe", e deschisă metafizic spre informal. Fără arhetipurile

din noi, n-am înțelege nimic, niciodată. Ele fixează "zările", "orizonturile", trasează hotarele, limită dintr-o structură de dincoace și restul "ascuns vederii noastre". "Harta holografică" a hotarelor configurate în noi este adîncă, însă "vămile nodale" ne obligă la o parcursere succesivă, pas-cu-pas, logică... Peratologia ar putea studia "harta" jocului proteic spre adîncimi metafizice infinite. "Există - Kant - o limită ce nu limitează", însă pentru a o împinge mai departe în nelimitarea ei, trebuie să trecem vămile, nu le putem păsi sau trece pe dedesubt, cum fac unii cu școala sau cu legile statului. A adumela urmă, sensul structurii mai fine, mai adînci, în hotarul superficial. Urmele pe care le călcăm au adîncimi nebănuite, ca și cuvintele cu care comunicăm. Ne legăm prin comunicare. Cuvîntul e cuantic: prin particula-nod este închis în concept, prin aura-undă lunecă spre infinit: "iar semnul legămîntului meu este circubeul" (Iisus)! E deci o închidere infinită; însă instantaneu ne preia un alt cuvînt, alt nod structural, lunecînd pe valurile de clipe, de DD... Cît de silnic este omul nehotărît, artificial, neautentic, pe care nu poti pune temei, dedublat sau disimulat! Între sinele și eul său e o dislocare, o fractură; nu va trasa hotare, va aluneca peste/sub ele, va fi un fals, un găumos. O bună hotărîre se face din interioritatea absolută a lumii, nu din afara ei. Însă pentru a ajunge aici trebuie să parcurgi drumul inițiatic al nodurilor, deznodindu-le semnele, sensurile...

***ADDENDA În India, frînghiile cosmice, firele pneumatice au rolul de a "asambla într-un agregat unic orice unitate vie, atât cosmosul, cât și omul..." (M. Eliade - *Mefistofel și Androginul*, p. 162). "Orice entitate existentă este produsă, "proiectată" sau "tesită" de un principiu superior;... orice existență în Timp implică o "articulație" sau o "urzeală". "Frînghiile cosmice (adică vînturile) țin legat la un loc Universul, așa cum sulfurile [pranas] (s.n.) mențin laolaltă articulațiile corpului omului" (Id.). "Eu cunosc firul întins pe care sunt țesute aceste ființe vii; cunosc firul firului (s.n.), și de asemenea pe Marele Brahman" (*Atharva Veda*) Acest fir (sutra) [tantra înseamnă țeserul] este Atman [sutratman]: "Cel care cunoaște acest fir, acest agent interior, acela cunoaște pe Brahman, cunoaște lumile, cunoaște zeii, cunoaște principiul Atman, cunoaște tot". "Cînd, la sfîrșitul lumii, frînghiile de vînt [cîmpurile] vor fi tăiate, Universul se va dezintegra" (*Upanishade*). "Soarele [“cel bine împletit”!] leagă lumile de el însuși printr-un fir [“Vîntul”, “Vayuh”, cîmp!], este veriga de legătură [“nodul”, articulația], țese timpul, asemenea unor țesătoare ce în bună înțelegere, satisfăcute, urzesc împreună firul întins" (*Rig Veda*). "Soarele este țesătorul cosmic", sinonim cu un păianjen: "țesătorul pînzei este, desigur, cel care strălucește acolo, căci el se mișcă de-a lungul acestor lumi ca pe o pînză" (...). "Așa cum păianjenul se urcă pe firul său, [...] tot așa din Atman ies toate sulfurile, toate lumile, toți zeii, toate ființele" (*Upanishade*). "Zeul unic este cel care, asemenea păianjenului [viermelui de mătase!] se înfășoară el însuși în firele ieșite din Materia primordială (pradhana). "În sfîrșit, un număr de texte postvedice identifică pe țesătorul cosmic fie cu Atman sau Brahman, fie cu un zeu per-

sonal cum ar fi Krishna din *Bhagavad Gita*: [...] Dacă Apele sănt urzeala pe care totul este țesut, pe ce urzeala sănt țesute Apele? [...] -Pe Aer... Aerul este țesut pe Lumile Celeste, iar acestea din urmă sănt țesute pe Lumile Ghandharivilor, și aceștia din urmă sănt țesuți pe Lumile Soarelui și.a.m.d. pînă la Lumile lui Brahma [...] - Dar Lumile lui Brahma pe ce urzeala sănt țesute?" - "...". "Agentul interior" este adevaratul *ground* al Universului. Iar acest agent interior este Sutratman, Atman închipuit sub forma unui fir. În *Bhagavad Gita* Dumnezeu este cel care "țese" Lumea: "Prin mine sunt țesute toate acestea". "Creatorul este [...] un "țesător" [Păianjenul cosmic]; ceea ce înseamnă că ține legate de el, prin fire sau frînghii invizibile, Lumile și ființele pe care le produce...". În *Upanishade*, "imaginea firului este utilizată referitoare la Atman"... Tot ce se manifestă "este prin excelență o unitate perfect asamblată și articulată", "unificat(ă) și integrat(ă)" și imaginile cele mai potrivite pentru a exprima toate acestea erau firul, păianjenul, urzeala, țesutul". "Creația cosmogonică și Cosmosul sănt simbolizate prin actul

țesutului", integrat, un agregat, pentru că toată urzeala spațio-temporală este "întinsă" prin sacrificiu. Țeserea Lumii, urzeala, "firul vieții" [Destinul, ca țesătură] depind de un "urzitor". "Vînturile [Pranas], ca frînghii cosmice", "țes" obiectele și fenomenele și le mențin, ca articulații, noduri *DD!* "Frînghia nu este numai mijlocul exemplar de comunicare între Cer și Pămînt, este de asemenea o imagine cheie a speculațiilor privitoare la Viața Cosmică, la existența și Destinul uman, la cunoașterea metafizică". Noosul este văzut ca o frîngie [DD ce se înfășoară într-un virtej, Vritti], ce tinde spre un filament, extrem de concentrat pe axa vieții, coloana vertebrală, Sushumna, Ida și Pingala Nadi care leagă corpul fizic de corpul subtil! Toate acestea și altele arată că imaginea firului, a frînghiei, nodului, țesutului revin continuu în imaginația și gîndirea speculativă a omului. "Imaginiile acestea corespund deci unor experiențe extrem de profunde și la urma urmei dezvăluie o situație umană, care pare imposibil de tradus prin alte simboluri sau concepte", un întreg "*mit al țeserii*".

Theion Aionis -Balt

ANTROPOLOGIE

Om Universal

Înainte de a gusta din Pomul Cunoașterii, al dualității Binelui și al Răului, Omul *nu* era dual, dar nici androgin, cum susțin unii. Pur și simplu, nu era diferențiat sexual, androgin însemnînd bisexuat: andros și gin(yin?). Era Unul, după însuși chipul și asemănarea Unului Suprem, adică universal. Si Pomul Vieții din Paradis era Pom Unic, identificîndu-se cu Arborele Cosmic; măslin, măr sau... rod au devenit prin specificare, prin ruperea, dedublarea interioară a celor două principii contrare. Interesant, că abia la ruperea Evei (cea vie) din coasta lui Adam (primul om) (prin... clonare!), acesta a fost tentat de arborele cunoașterii Binelui și Răului (care nu se identifică cu Pomul Vieții). Omul paradisiac, cel de după crearea Evei, nu era om universal, adică om întors spre Unu: Univers(Unus - in - versus, întors spre Unu). Omul universal este ceea ce poate deveni omul paradisiac prin libertatea absolută, bine înțeleasă. Anticii și medievalii reușeau realizarea omului universal prin imaginea unică a lumii, monadică, nesărîmată, ca la omul "modern". Deși pare paradoxal, decăderea mai pronunțată a omului s-a făcut începînd cu Renașterea... Omul Universal este prototipul Universului, reflectarea divinului în oglinda sufletului. În omul universal se produce legătura dintre principiu și om. Modelul ideal al omului universal este *arborele*, care este și modelul ideal de meditație, de analogie și de simbolistică antropocosmică (ca și stările de agregare ale apei sau mitul complex al țeserii, prezente în toate culturile umane). Arborele sefirotic cu cele 10 elemente principiale se găsește în ființa primordială, Adam Kadmon,

prototipul unic al umanității. (Arboarele este și simbolul verticalității, al celor trei stări: subpămînteană, terestră-umană și universal-cosmică. Si creanga este simbol al arborelui. Pădurea este, printre altele, simbol al protecției omului, al solidarității și înțelegerii, al extinderii pe orizontală, al fertilității multiplului din Unu. Arborele mai este simbol al meditației, al razei verticale, al Monosiei cosmice care trece prin centrul tuturor lucrurilor. Este și simbol al crucii pe care s-a sacrificat Isus, cum vom vedea). Om Universal propriu-zis este Isus, care mediază între Cer și Pămînt, între Rai și Iad. Omul grec era conceput și el pe trei niveluri: Omul Cetății (politic, legislatorul limitat la nivelul individual, orizontal), Sophos: Omul Înțelept, ce existase înainte, admirat de Socrate, (Socrate era doar philosophus, admirator al lui Sophos, celălalt era Sophos, Paradisiac) și Omul misterelor antice grecești ce realiza o identificare perfectă cu nivelurile principiilor cosmosului, Zeul necunoscut, obținând transcendenta. Acest nivel superior era foarte rar și la ei. Primele două niveluri realizează dimensiunea orizontală și cea verticală, iar al treilea este punctul de interferență, dimensiunea de adîncime, adică simbolul crucii, aflat și în arborele cosmic. Se consideră că *omul peșterii* era foarte înaintat spiritual, deși-i lipsea limbajul. El se exprima prin desen, pictură (din care va evoluă mai tîrziu scrisul), iar peșterile nu erau, cum se crede îndeobște, locuri de refugiu, de adâpost și protecție, ci subtile lăcașuri de cult, sacre. Omul de Neandhertal (cca 80.000 - 35.000 i.e.n.) avea un pronunțat dar sacru, deși nu făcea asociații. Si la noi, în Munții Bihor s-au găsit într-o peșteră urmele unui străvechi lăcaș de cult al acestui tip de om(1987). Templul era ascuns în peșteri

și era destinat elitei spirituale a sacerdotilor, care țineau departe de profani misterele esoterice. Peșterile săntănuști și astăzi de Marii Înțelepti hinduși, tibetani sau de sihaștri: Daniil Sihastru își avea sălașul într-o stâncă, ca să nu mai vorbim de celebrele monas-tiri de pe malul basarabean al Nistrului, sculptate în stânci din timpuri imemoriale sau celebra Meteora din Grecia... Se pare că omul s-a "trezit" direct în sacru (chiar astăzi femeile, copiii și animalele au un mai pronunțat simț al divinului), după care și-a perfecționat exprimarea și comunicarea acelor trăiri sacre profunde. Deci am... involuat dinspre o puternică spiritualizare (interiorizare) înspre o ieșire din Dasein în ființare, cum ar spune Heidegger, comunicând și pro-fanindu-ne, alterindu-ne, alienindu-ne!... Simbolul doliului la noi era albul, ca la chinezii; se punea o panglică albă la căciula neagră, simbolizând revenirea sufletului la lumina albă, spirituală. Nu mai vorbim de veșmintele sau casele, de un alb îmaculat! Negrul ar putea însemna acea alienare, iubirea de sine și de această lume impură, imperfectă. Reîntoarcerea la centru se face cu caznă și reușite extrem de îndoieșnice, iar mass-media, în special cea audio-video, contribuie la accelerarea acestei înstrăinări, la această risipire, împrăștiere centrifugală, excentrică a ființei umane. E o stupiditate acel... "titlu de glorie" care afiră că drumul înspre sine trece prin jurul lumii! Ne cunoaștem pe noi însine cunoșcind pe alții numai printr-o implicită conectare la *akashā* inconștientului colectiv, după care trebuie să ne aplecăm asupra noastră însine! Așa avem puțină să "vedem" *unitatea în diversitate*, cît de universală este ființa umană și cum n-o putem atinge în plenitudinea ei decât în noi însine, deci *drumul în jurul lumii* (și chiar în jurul Universului) trece prin noi însine! Este *axa lumii*, *Monosul* sau *Monosia*, Arborele cosmic ascuns și pipernicit din noi, ca-n *Pasărea de aur*... Trebuie numai să-l căutăm și să-l îngrijim să crească și să rodească! Omul - V. Lovinescu - e la mijloc, central. Crearea omului în principiu, după chipul și asemănarea lui Dumnezeu (Adam Kadmon), n-a fost rea, dedublarea, realizarea Evei a produs ruptura armoniei, căderea în păcat și supliciul prin durere. Mitul nu e doar imagine, Raiul și simbolistica din Vechiul Testament sănt simboluri ale unei realități ce a mai fost și poate să mai fie. După căderea lui Adam în păcat, omul de azi este imperfect, de unde sfîșierile, chinurile sale. Adam este un arhetip al Regelui Lumii, iar după *Noul Testament*, Iisus Christos a devenit Regele Suprem al acestei Lumi. El e prototipul unei realizări descendente, din Dumnezeu în om. Din transcendentă se poate reveni pe pămînt pentru întărire, ca Mesia. În creștinism există posibilitatea realizării Omului Universal. Omul obișnuit, prin viață exemplară poate trece la omul paradisiac, urmându-l pe Christos: sfintii, iar de aici la Omul Universal

nu e decât un pas. Patriarhii l-au "văzut" pe Dumnezeu, puteau deci aspira spre Omul Universal. E o vedere spirituală, cu ochiul mintii, al lui Shiva, cum ar spune hindușii, nu ca în icoane, ce sănt ferestre simbolice înspre Dincolo. Majoritatea marilor sfinti, ca și Omul Universal, din cauza vieții exemplare, nespectaculoase, umile, lipsite de orice vanitate sau orgoliu, de orice deșertăciune rămân anonimi!... Omul spiritual găsește în interiorul lui chipul divin, devine smerit, se exteriorizează foarte puțin, fiindu-i caracteristică *tăcerea eloventă*. Omul paradiac, ce s-a realizat prin identificarea supremă cu Dumnezeu, pare un om extrem de obișnuit: este diamantul, piatra filosofală din noroi. Săracul, cel ce a preferat *bogăției frumusețea* din splendidul basm popular al *Păsării de aur*, nu atrage atenția prin nimic, comportamentul său este *smerenia și anonimatul absolute*. El nu e plin de individualitate și personalitate, nu se iubește pe sine. Opuse orgoliului și afișării omului, anonimatul, "neîndîrjirea" lui Noica fac cu puțină înțîlnirea "în direct" cu Dumnezeu. Omul este un Univers mare și invers, deci macro și microcosmosul nu sănt chiar fără noimă. Ritualul pentru omul arhaic avea o încărcătură simbolică, sacră, el conștientizând prin orice gest, gînd, vorbă arhetipul primordial, înscriindu-se astfel în armonia lumii. Lucrul acesta e posibil, pentru că arhetipul continuă în noi în mod fundamental, iar relația din noi spre lume și dinspre lume spre noi se face pe același supor arhetip divin. Ultraspecializarea, sfârșimarea unității primordiale a ființei umane, își au originea în Renaștere - o exacerbare a individualismului de a-ți pune numai decât semnătura pe *operă*, uitînd să renunță la fructul acțiunii tale în favoarea celui ce te-a ajutat să produci. A generat subiectivismul, egoismul, închiderea omului în sine, invalidând diabolic, fiindcă numai diavolul este o limită ce limitează, o închidere ce închide. A cîștigat individualismul, pierzînd planul spiritual, de adîncime. A crescut monstruos foamea și setea pentru că mai multe cunoștințe, cantitativ, pe orizontală, s-a ajuns la o hiperspecializare: "specialistul" este la mare cîstea azi. Omul se "rupe" mergînd în adîncime, doar pe felii foarte înguste, el n-are perspectiva monadei, întregului. Omul Universal în societățile contemporane este o amintire doar, se crede în mod fals că el este chiar o utopie. E înlocuit cu un surogat, *omul global*, care ar fi echivalentul Omului Universal, dar acesta își are serioase limite, fiind conceput global, chiar cosmic, ca *extensie spațială, fizică, orizontal (tamasic)*, nu i se atașează acea dimensiune *satvică* de profunzime spirituală pe care o presupune Omul Universal! Sfîntenia (care are mai multe trepte ierarhice) este aspectul creștin al Omului Universal și este străină de Cetate și treburile cetățenești, de ființarea pe orizontală în extensiune spațială. Dimensiunea Omului Universal se extinde

numai pe verticala axei, nu pe orizontală, pînă la limita extremă a creației, pînă la Dumnezeu. Există posibilitatea omului să se ridice pînă la principiu, realizînd Cerul în interior și, în exterior, prin acțiuni, prin ritual, influențînd întreaga ambientă. Omul arhaic se apropia de arhetip, lucru evidențiat și de Mircea Eliade. E greu totuși de demonstrat cu probe materiale superioritatea omului arhaic, deoarece spiritul nu e întipărit, e doar impregnat în materie, el trebuie căutat în operele spirituale, mituri, folclor, cu metoda hermeneutică a citirii simbolurilor, a vederii prin ele *dincolo*, capacitate extrem de rară și riscantă. Anonimul, secretul Omului Universal fac demersurile și mai dificile. Lipsa de ostentație nu trebuie confundată cu egoismul, cu neîmpărtășirea, nedăruirea din bogăția sa spirituală semenilor, ascunderea, refuzul față de lume, căci prin propria realizare, dezvoltarea sa, el antrenează

întregul acestei lumi! Anonimul nu e un egoism, este o condiție a împlinirii absolute de care va beneficia, nu un individ sau altul, ci întreaga creație! Marii sfinți aveau o radiație foarte largă de lumină și influență sacră. Sînt trei trepte (sau șapte, cu patru scări intermediare) pentru a se ajunge la Omul Universal. Șapte chakre, șapte niveluri scalare spre Cer, pînă la Ochiul al III-lea, al lui... Ochilă, și "rostul domnului" sau articulația celor 100 de puncte sau chakra florii de lotus cu 1000 de petale din creștet. Deçi cele trei trepte principale sunt: omul cetății (politic), omul paradisiac și omul universal.

Omul modern mai are posibilitatea să aspire la Omul Universal prin creștinismul meditativ, mistic, realizarea isihiei, liniștii spirituale, a realizării absolute.

[Apud Radio Cultural, *Antropologie*, 6 febr.1997, Daniela Rey și invitații, prelucrat și îmbunătățit].

IONESCO - LIICEANU

EI: Am avut sensibilitate față de oraore, am crezut..., am avut și informatori oameni care veneau din România, pe care îi credeam și am avut și lipsa de nepăsare, pe care o aveau toți oamenii ca să văd ce se întîmplă în lume. GL: Vă întrebam despre revolta care a debutat în opera dv, dar revolta aceasta în față..., născută dintr-o nemulțumire socială directă. Eu știu, de pildă - nu? - în minte că vă supără micul politicianism, o mediocritate anumită la care se... **EI:** Într-adevăr, mediocritatea m-a supărăt... GL: Dar această revoltă a căpătat pe urmă altă dimensiune în teatrul dv, cînd a devenit Revoltă față de condiția finită a omului, cînd a devenit Revoltă față de moarte, împotriva morții. Ei bine, cum din această Revoltă a ieșit o întîlnire atât de minunată cu divinul, cum apare în ultima dv carte? Cum de-l-ați întîlnit pe Dumnezeu la capătul acestei Revolte? **EI:** Nu știu dacă l-am întîlnit. Nici acum nu știu dacă l-am întîlnit. Îl caut în permanență. GL: Asta vroiam să vă spun. De fapt, tema, tema cea mare, îmi pare mie, care traversează teatrul dv și scrierile dv teoretice și în orice caz ultima carte [L'Enquête Intermittente] este tocmai tema așteptării, tema speranței, a căutării și a îndoielii. Dacă nu vine nimeni? **EI:** ...A-ndoielii. GL: Dacă nu vine nimeni? nu? **EI:** Pînă nu... GL: Dacă nu ne... așteaptă nimeni? Nu? Nu-i aceasta întrebarea care vă frâmîntă? **EI:** Este întrebarea care mă frâmîntă și este teama mea cea mare... GL: Si atunci, nu este opera dv un dialog cu o eventuală Absență? **EI:** De astă mă tem. GL: Si nu reprezintă mergînd... **EI:** Da, agnostic,... suntem; pe jumătate sau pe sfert sau pe o zecime, cred, restul timpului sunt agnostic. În momentul asta, în momentul asta acuma, nu știu dacă cred sau dacă nu cred. GL: ...Iisus reprezintă pentru dv... **EI:**...dar dorința mea este să cred, vreau să cred, sunt ca acel om care, cum îmi spunea un prieten preot, se rugă în fiecare dimineață: *Mon Dieu faites que je crois en Vous*. Așa sunt. Si aşa va fi atitudinea mea în permanență. Si uneori mă revolt împotriva a ceea ce mi se pare că e rău făcut. Aș vrea ca în nuvela mea, care se numește

METAFIZICA - INTERVIU

"L'Avare", aș vrea un alt Univers. De ce e nevoie..., vreau să mă întorc în lume, iubesc ființa, dar aș vrea o altă, aș vrea ca Dumnezeu să o remanieze și aștept o altă naștere și sper într-o altă lume, fără "sper", fără "să sper"; ce mi se pare neînchipuit de ciudat este faptul ăsta: ne naștem ca să... - e banal - ne naștem ca să creștem, ca să fim mare, ca să fim voioși, frumoși și noi ne prăpădim cu toții încetul cu încetul, ajungem șchiopi, ajungem la 80 de ani... Cum se poate, cum e permis și de ce?! Am întrebat pe toți preoții pe care i-am putut cunoaște și pe Papă, în scris. De ce-i așa? Și toată lumea îmi răspunde: asta e un mister. Nu putem răspunde [Le Pape ne peut pas répondre à cette question?]. Și asta mi se pare de o crizime divină pe care omenescă nu pot s-o înțeleag. Un scriitor francez, Armand Salacrou, care a restabilit ordinea lumii după cum ar vrea el sau ar vrea oamenii să fie. Hm. Oamenii cînd se nasc, sunt bătrîni și întineresc pe măsură ce merg spre moarte și mor ca niște béké. După ce a trecut în tinerețe, prin maturitate..., e o bătrînă care a murit sau s-a născut muribundă și și-a revenit, încetul-cu-încetul, cancerul s-a resorbit, pe urmă a ajuns la maturitate, așa aș vrea să fie lumea. GL: Așa v-ar plăcea... **EI:** Așa mi-ar plăcea. GL: Și-atunci, nu-i astă forma supremă a Revoltei dv.? **EI:** Cred că da. GL: Revola în fața unei condiții crude, cum spuneti. De ce, în fond, trebuie să murim? Nu? **EI:** De ce trebuie să murim, de ce trebuie să îmbătrînim, de ce trebuie să suferim, de ce trebuie să așteptăm, de ce trebuie să așteptăm nedreptatea, de ce trebuie să fie nedreptate în lume, de mii și mii și mii de ani... E război... Treaci pe lîngă mare, o frumoasă mare albastră, te minunezi că e frumoasă și, cînd te gîndești că la doi metri de desubt e războiul și ființele se întretăie... nu pot să înțeleag, nu pot să înțeleag de ce e așa Universul, de ce a fost făcută lumea așa, și asta e întrebarea mea, dacă există Dumnezeu sau nu și, dacă nu există, există neapărat Cineva care a făcut această lume. Și uneori sunt tentat să cred că asta a fost făcut de îngerii răi de care vorbesc bogumilii și catarii... și... GL: ...și

prietenul dv. Cioran... EI: ...și prietenul meu Cioran... GL: Le mauvais Demiurge... EI: Dar Cioran are norocul că e ceva care-l calmează de toate acestea, care îl împacă, este stilul frumos. Eu n-am stil frumos și stilul nu-mi dă nici un ajutor. Mă gîndesc cu oricare că am să mor. Mă gîndesc cu o spaimă nemaipomenită că o să moără fizica mea, nevasta mea și că nu e iertare, orice ai face nu e iertare și atunci mă gîndesc nu la Dumnezeu, ci la Iisus Christos, care e fratele meu și care e mai aproape. Pe El îl invoc, pe El îl întreb, dar nici El nu-mi dă nici un răspuns la întrebare decât acela că a suferit și El și a așteptat; dacă a așteptat El, este un început de răspuns. GL: Da, de ce credeți că Cioran poate fi mai senin și mai împăcat în fața morții, el, care a avut aceeași obsesie a morții ca și dv. exact de la aceeași vîrstă ca și dv.? EI: Trebuie să spun că el ar fi zis mult mai mult decât mine. GL: Și astă l-a ajutat, credeți? EI: Și... GL: ...ajută ceva în fața morții? EI: Da. Ajută să faci literatură. A scris cărțile alea Le Mauvais Demiurge, nu știu ce... Toate lucrurile alea sunt scrise ca un boiem de parcă ar fi scris cărți din veacul al III-lea î. Chr., cărțile gnosticiilor. Nu cred în sinceritatea absolută a lui Cioran. Mi-e prieten, vorbesc cu el, dar nu cred în sinceritatea absolută, tu ce crezi? GL: Hm! Sinceritatea absolută în ce direcție, legată de ce, de-de... angoasa lui? EI: De angoasă. GL: Deci este o angoasă puțin mai jucătă, mai neautentică. EI: Da, fiindcă are stil... GL: Dar angoasa autentică nu merge mină-n mină cu stilul. EI: Nu merge. GL: Da, cum vă explicați că oamenii care cred în Dumnezeu nu-și pun întrebările exact ca și dv. și nu ajung în același impas ca și dv.? EI: Nu știu. GL: Care e secretul lor? EI: Nu știu. Și totuși, cum zicea Cioran, e indubitatibil că experiențele lui Sf. Ion al Crucii și ale Terezei de Avilla sunt adevărate. Cum se pot împăca una cu alta? Și de ce mintea mea nu prîncepe? Eu încerc de dimineață pînă seara și de seara pînă dimineață, cînd în noaptele mele de insomnie... să concep l'inconcevable, să concep ce e... de neconcep... GL: ...de neconcepul, da. Nu vă ajută experiența Sfinților, deci nu putem trăi prin delegație în raport cu ei? Dacă ei au mers cu un pas înaintea noastră, nu ar fi asta o cale ca să recuperăm Speranța? EI: Ba da, da' suntem nerăbdători, de o nerăbdare enormă, și suntem nerăbdători clipă de clipă, zi de zi. GL: Iertați-mă că am să schimb complet planul discuției și să revin în spațiul vieții noastre comune, plecînd tot de la marea temă a rinocerilor și, ceea ce vă întreb acum, este un lucru pe care l-am rezîmût recent în raport cu ce am trăit în ultimele luni în țară. Rinocerii, rinocerita și rinocerizarea sunt lucruri curente. Dv atî pus acolo degetul pe o boală a spiritului, care s-a născut în acest secol. Periodic omenirea e atacată de anumite boli, fiziolegic, organic, dar și spiritul este atacat periodic de anumite boli. EI: Da... GL: Dv atî descoperit o boală a secolului XX... EI: Da... GL: ...care ar putea fi numită, pe marginea faimoasei piese, rinocerita. O vreme pot să spui că "se rinocerizează" un om prin prostie sau prin ticăloșie. Dar sunt oameni care sunt onești și inteligenți și care pot să suporte atacul neașteptat al acestei boli, pot să devină încet-încet, pentru că rinocerita este o metamorfoză subtilă, de pe o zi pe alta, deci oameni dragi, apropiati, pot să suporte un asemenea... EI: Așa a fost, așa a fost, de cînd

este lu... GL: Cum se explică asta? EI: ...mea. E inexplicabil, e și asta, mi s-ar răspunde, un mister. Am plecat din România din cauza asta. N-am mai vrut să stau acolo și am venit în Franța, unde am găsit un grup, Gabriel Marcel, Emmanuel Mounier... GL: Jean Baresi(?) EI: Denis de Rougemont, bine, dar Jean Baresi(?) era mai mare, Denis de Rougemont..., care nu mai credea că eu singur pot avea dreptate împotriva tuturor oamenilor, ziceam, e imposibil și m-am întîlnit cu cîțiva oameni care au avut curajul să fie izolați în fața răului și să nu creadă în rău. GL: V-ăți pus vreodată întrebarea cum de răul, fiind atît de viguros și binele atît de firav (Kirkgaard spunea că aparține eternității și din cauza asta e firav), cum de răul nu se instalează definitiv în lume? De ce rinocerizarea nu cuprinde pe toți? EI: E inexplicabil, dar este și speranța mea... GL: Cum de lumea stă în echilibru? EI: Cine știe? Cum se poate ști? Atuncea trebuie, ești nevoit, să crezi în Iisus Christos și în religie, în toate religiile, care, toate, au sentimentul și conștiința binelui... Dacă s-ar putea, s-ar putea... Conversația astă îmi dă o speranță, cum există totuși, dar cum există răul cel mai mare, cel mai mare, că îmbătrînim, că devenim urîți, că nu mai putem să credem, nu mai putem, cum se întîmplă, de ce atît de mare și rău săță de mine, de ce Dumnezeu a dat satanei?... - "un mister" - o să răspundă fata mea, dar să vrea cheia misterului, nu pot trăi fără cheia acestui mister, pe care nu o voi avea niciodată... GL: Da, dar totuși lumea nu devine un imperiu al răului... EI: Poftim? GL: ...nu devine un imperiu al răului.... Există mereu această luptă și chiar Beranger, care rămîne singur, din singurătatea lui se renaște o altă comunitate a binelui. Cum se petrece asta? Deci nu există o acaparare absolută a lumii de..., lumea nu poate fi satanizată pînă la capăt, știi, astă este o limită, pe care nu-o înțelegi, văzînd cît de masivă este forța răului. EI: În ce măsură, nu există răul preponderent? Mă întreb dacă Dumnezeu permite ca să ne ucidem unii pe alții, ca oamenii să ucidă animalele, ca să fiu..., să trebuiască să ucizi ca să nu fi uciș, cred că preponderența răului nu e totală, dar că e imensă..., imensă..., imensă... GL: Se poate ca un lucru să înceapă pur și să sfîrșească mizerabil? EI: Desigur, totul se sfîrșește mizerabil. Comunismul zicea că introduce dreptatea și n-a introdus decât privilegi și injustiție. Churchill a făcut războiul ca să păstreze integritatea Imperiului Britanic: l-a distrus; Italia, pentru aceleasi motive, a făcut imperiul: l-a distrus; Hitler a vrut să facă o Germanie splendidă și a distrus-o. Am impresia că dracul înțoarce toate verile noastre pe dos, fie că sunt favorabile, fie că sunt nefavorabile. Anecdota următoare: La ultima ședință a Reichstag-ului apare un om care își scoate mustăcioara, își scoate meșa de pe păr și zice: -S-a terminat. Acum să nu ne mai jucăm; adevărul este că pe mine mă cheamă John Smith, care sunt englez și al Scotland Yard-ului. GL: Ha-ha-ha... EI: Astă-i o anecdotă. GL: Din nou, vă întreb cu totul altceva, pentru că a venit vorba de Cioran în discuția noastră, dînsul spune într-o carte, deschide o carte scrisă înainte de război: "orgolul unui om născut într-o cultură mică este întotdeauna rănit". Atî simtît acest lucru, ca unul care v-ăți născut într-o cultură mică? EI: Da. GL: Prin ce era rănit orgolul dv, aveați dorința unei deschideri către alte zări? EI: Voiam...

GL... a unei celebrări mondiale, a unei... EI: Atuncea voiam să fiu celebru, acum nu mai simt, fiindcă am devenit, poate... GL: Și resimțiți cumva infinitatea celebrării, inconsistența ei... EI: O simt, o simt adinc. Eu mă pregăteam pentru altceva, voiam să fiu un monah, într-o mănăstire, și să nu mă rog decât lui Dumnezeu, da', am crezut, cum am spus-o într-o piesă a mea Victimes de devoir, m-am prăbușit, dar am avut totuși această imensă compensație: fata mea și nevasta mea. GL: Acest orgoliu rănit pe care l-ați avut atunci... EI: Da, era... GL: ...plecând din țară, ați găsit o altă scenă mai bună aici?... EI: Daa... GL: ...față de scena pe care o cunoșteai... EI: ...din punctul astă de vedere... GL: România nu era atunci totuși o scenă a valorilor concentrate? Cînd ați comparat cu Franța, vi s-a părut că diferența e atât de mare? EI: Da, mi s-a părut diferență mare, fiindcă România nu era luată în considerație, fiindcă nu se știa unde e Sofia, unde e București, se credea că e la Sofia, acum se cunoaște România, se vor cunoaște și scriitorii ei. Ei și?! Acuma, după ce am vrut atât timp să fie așa, cu tot răul care s-a întîmplat, România să fie cunoscută, acum îmi dau seama că nu înseamnă nimic și că ar fi trebuit să continuăm să trăim în afără de Istorie... GL: Dar dv n-ați trăit în afără de Istorie. EI: Da, n-am trăit în afără de Istorie, am trăit cu Istoria și mi-a părut rău de realele din Istorie. GL: Și atunci de ce spuneți că e bine să trăiești în afără de Istorie? EI: Ar fi mai bine să trăiești în afără de Istorie și să te rogi, să te întrebă... GL: Poți să închizi ochii la răul din jur? EI: Nu. GL: Dacă nu-i închizi, trăiești în istorie... EI: Singura acțiune, singura acțiune, care mi se pare posibilă în favoarea umanității este rugăciunea. Atuncea să te rogi..., trăiești în afără de Istorie, dar te rogi lui Dumnezeu. GL: Ce rezolvă rugăciunea? EI: Dumnezeu știe, dacă Dumnezeu o rezolvă. O rezolvăm în măsura puterilor noastre. Ne rugăm. GL: Credeți în puterea rugăciunii? EI: Aș vrea! GL: Dv vă rugați? EI: Citeodată. GL: Am vrut..., aproape, de rugăciune, l-ați cunoscut foarte bine pe Mircea Vulcănescu? EI: Da. GL: Știți că atunci cînd Cioran, Cioran însuși o povestește într-o scrisoare către fiica, una dintre fiicele lui Mircea Vulcănescu. EI: Cum a murit... GL: Nu, îi spune că argument al măretiei acestui popor pe care Cioran l-a denigrat dintr-o mare iubire, dintr-o mare iubire... Vulcănescu i-a răspuns... EI: Am impresia că Cioran a vorbit de rău de România, nu dintr-o mare iubire, ci dintr-un mare orgoliu personal. Și am impresia că ura în el faptul că era Cioran și nu Pascal... GL: Ha-ha-ha; a devenit Pascal. A devenit pe urmă Pascal. Dar Cioran îi spunea lui Vulcănescu: ce popor e ăsta care n-a dat sfinti? Și atunci Vulcănescu i-a răspuns: de-ai fi văzut, cum am văzut eu, locul marcat de genunchii unei bătrâne, care se rugă în fiecare zi... L-ați cunoscut pe Vulcănescu? Sfîntenia lui sau credința lui v-a influențat în vreun fel? EI: Aș fi vrut să mă influențeze mai mult. Dacă stăteam mai mult pe lîngă el, mă influența mai mult. GL: Ați simtă singurătate cînd ați trecut din lumea balcanică în lumea Occidentului? EI: Nu. GL: V-ați simtă mai singur? EI: Nu. La un moment dat, la început, m-am simtă mult mai bine, fiindcă am fost crescut în copilărie în Franță și pentru mine copilăria și tara în care am fost - am fost la țară - a fost un lucru minunat, a fost o mare bogătie și pe urmă

francezii au devenit un fel de români. GL: Vă face plăcere să vedeați lumea? EI: Daaa, multă plăcere. Și-mi face plăcere să văd români, fiindcă am fost atâtă timp neromân și am neiubit atâtă timp România, că acum mă simt din nou frate cu ei. GL: Astă vi s-a întîmplat de cînd ați simtă drama prin care trece un popor întreg, nu? EI: Da. GL: Și astă cînd s-a întîmplat? EI: De vreo 25 de ani. GL: 25 de ani... EI: Cînd am început să urasc Franța și Occidentul fiindcă nu voia să înțeleagă... GL: Dintr-o orbire... EI: Dintr-o orbire... [Intervine fiica: -Iartă-mă, dar mai mult de 25, de vreo 40 de ani, prin anii '50, la Sévigny. Ce-a fost atunci? -Erau la Sévigny mai mulți intelectuali..., oameni minunați și tata brusc s-a descopert din nou singular, într-un fel, cum spune c-a fost pe vremea vitregă, fiindcă toți acolo îi spuneau: Mais vous exagerez, mais non, și-a fost cineva care a folosit un argument uluitor... Vous n'avez pas le droit de parler, parce que vous venez de là-bas, adică exact pe dos, nu, dacă vîi de acolo și spun rău de aia de acolo înseamnă că sunt trădător. EI: Cum au făcut cu Krafsenko, l-au făcut trădător, pe Sartre, "spirit nobil", era... prostul prostilor... GL: Ha-ha-ha, pe Sartre, da, l-ați cunoscut, ați avut un... EI: N-am avut "onoarea", n-am vrut... să-l cunosc. Fiica: Ai refuzat... GL: V-a enervat din prima clipă? EI: Din prima clipă. Din primele cărți... GL: Bine, dar absurditatea poziției lui a început să se vadă, prin anii '60. EI: Mai ales. Fiica: Dar, tata, totuși, după aceea ai visat, după moartea lui, l-ai urât foarte mult, ceea ce explică visul tău. EI: Cum? -Visul, pe care l-ai făcut cu el, tu care l-ai urât și tocmai de aia l-ai visat după ce-a murit Sartre. Ce-ai visat? Visul ăla care l-ai povestit... EI: Care? -Ce este visul ăla? EI: Eram într-un loc care era ca un fel de teatru și-i spuneam lui Sartre, care era lîngă mine: Il n'y a personne dans ce théâtre (Nu e nimeni) și mi-a spus: Mais si, regardez tous ces hommes qui viennent alors partout. Monsieur Sartre - zic - je regrette pour v'avoir connu. Si mi-a spus: C'est trop tard, trop tard: ăsta era visul. GL: Aveți în Journal en miettes, aveți o distincție, care mi-a plăcut imens, între "regret" și "remușcare". Spuneți acolo că remușcarea este regretul care se întoarce asupra celor lăsați, care-i întinăște pe ceilalți, remușcarea este forma de depășire a subiectivității; cînd un om rămîne la regret, rămîne în granițele eului lui, cînd ajunge la remușcare, el percepe pe ceilalți... EI: Da... GL: Aveți acum..., după atâtă experiență..., care sunt regretele și remușcările dv? Iertați-mi întrebarea, poate, astă-i... EI: Remușcarea este că nu m-am făcut monah, compensată totuși de faptul existenței a două ființe, remușcarea este că am făcut atâtă rău lumii, la oameni pe care îi iubesc, că îmi pare rău și cer iertare acelaia care ar trebui să fie și, respectiv, chipul între remușcare și frică de moarte. GL: M-am gîndit la ceva. Dv reveniți mereu în L'Enquête Intermitente asupra a două ființe: asupra soției dv și asupra fiicei, Marie-France. Totuși tot ce ați făcut dv trece dincolo de granița cercului intim al fintelor celor mai apropiate. Senzația că întîlniți mereu oumanitate mai vastă. Nu vi se întîmplă ca..., să preluați în afectul dv un cerc mult mai vast? Să preluați cu dv omenirea, bunătatea nu înseamnă identificarea cu celălalt, dincolo de o legătură naturală? EI: Bunătatea..., groaza mea e prea mare ca să mai lase loc unui alt sentiment, dar din cînd în

cînd sunt bun și, în mod paradoxal, cum ziceam adineauri, atunci îmi pare rău că am făcut rău... GL: Dar ce rău ați făcut? Adică, biografiile nu-și aduc aminte de un rău explicit. Există autori a căror viață este pătată de un moment regretabil, există gînditori care au funcționat prost într-o perioadă sau alta a vieții lor, care sunt vinovați pentru ideile pe care le-au emis la un moment dat, dar opera sa sau viața sa nu este asociabilă cu răul. EI: Cine stie? Cred că da. Și asta este secretul meu. GL: "Rău" ați fost numai cînd ați scris NU, dar era o răutate programată. EI: Da, da am fost un om care n-a fost bun. Da o să știm totul, cum zice preotul, dacă aș vrea să-l cred. O să ni se spună totul, o să ni se explice totul, o să știm totul și n-am răbdare pînă la momentul acela. Dar știu... ca să ajung la momentul ăla, trebuie să trezem prin moartea. GL: Vă mulțumim și iertați-ne că v-am obosit atât... EI: Nu, ierta-

ti-mă pe mine... GL: Vai, cum se poate!... EI: ...am 80 de ani... GL: Sunteți minunat, nu, nu-i asta... EI: N-a fost prea prost. GL: Nu, deloc. Aveți obsesia celor 80 de ani ai dv. EI: Cum? GL: Aveți obsesia celor 80 de ani. EI: A, da, cum o aveam a celor 79!... GL: Ha-ha-ha!...

[Interviu - luat la 80 de ani de dl Gabriel Liiceanu - s-a terminat la... sase și un sfert, într-o bună dispoziție generală. E. Ionescu se întreba permanent "cum a fost"....]

Am preluat interviul după coloana sonoră post-procesată de Ambroș Imre, transcrisă - sperăm - cu maximă acribie. Am avut acordul lui Gabriel Liiceanu doar pentru varianta publicată în "22"/1992, pe care, din păcate, n-am găsit-o. Sperăm din inimă ca Domnia Sa să ne ierte că nu i-am putut respecta doleanța!...

Redactor, Toader Aioanei

HORIA RADU PATAPIEVICI

"Talentul, pe care-l ai, în afara conștiinței și a voinței tale te distrugе..." LH- Domnule HRP,

sunteți unul dintre reprezentanții de elită ai culturii actuale românești, un artist al gîndurilor scrise și nescrise, un filosof, un sociolog deosebit, care, ca orice "născut, nu făcut", ați acceptat cu deosebită amabilitate această discuție. HRP - După laudele cu care m-ați introdus este aproape imposibil să mai acreditez o imagine decentă despre mine(...). Cultura va avea un rol social important, adică prin intermediul instituțiilor va deveni un soi de model educativ global care să creeze(...), în primul rînd, oameni capabili de un spirit comunitar care să agreeze o comunitate, ceea ce este o societate în fond, dar comunitate, mai adînc, înseamnă legăturile profunde dintre oameni nu numai legăturile institutionale publice și, pe de altă parte, oamenii culti. Ce înseană să fii cult? Mă gîndesc că(...) noi cînd contemplăm tablouri (există o vorbă a iconologilor care spune: ca să vezi puține tablouri, adică să le vezi cu adevarat, trebuie să vezi enorm de multe), deci în momentul în care noi contemplăm tablouri, ascultăm muzică, citim cărti, recităm poeme care ne plac... (...) înseamnă a căpăta ceva din sensul simțurilor acelora care aveau vizuirea prin care noi am pătruns în ei. Or, se întîmplă că un om cu adevarat cultivat este un om care are, pe șleau spus, simțuri geniale. Genialitatea aici nu mai înseamnă modelul acela emfatic, în fond găunos, al geniului romantic, care se izolează; el are întotdeauna poza aceea a poetilor români, poza timpului; am acreditat un tip de model de genialitate care astăzi este realmente pe doagă. - E valabil și în muzică. Chopin, de exemplu, care are poza aceea contemplativă, e și el un romantic... - Sigur, perfect stimabilă pentru el, dar ea s-a impus prin socializare ca un poncif, adică printre imagine stereotip care nu mai spune nimic. Din cauza asta, este foarte indecent astăzi să mai spui despre cineva că este genial. Ei bine, dar cuvîntul acesta nu trebuie pierdut cu adevarat, el trebuie - să spunem aşa - cultivat, adică trebuie extrasă din el partea de emfază particulară legată de un individ anume și folosit ca un instrument pentru omul de zi cu zi. Ei bine, a fi cultivat înseamnă a avea simțuri geniale, iar simțurile geniale noi le putem căpăta prin

intermediul culturii, adică, dacă reușim, atunci cînd ascultăm muzică, ca ceva din Bach să treacă în noi, ceva din Beethoven să treacă în noi, dacă vedem picturile astfel încît ceva din demnitatea austera a figurilor lui Piero della Francesca să treacă în noi, atunci vom deveni niște indivizi cu simțurile geniale. La ce ajută asta? Ajută în mod extraordinar! Gîndițivă dacă oamenii care au pasiune pentru Piero della Francesca vor avea acea atitudine de demnitate hieratică austera, pe care Piero della Francesca a impregnat-o tuturor figurilor lui, imaginați-vă că toți acești oameni sunt în Parlament, se duc la piață, deci se introduce o notă de stil, de ținută, care este foarte importantă. Deci cultura are rolul să facă din fiecare individ comun, un tip de excepție, în sensul că are simțuri geniale și apoi acești indivizi vor fi capabili să inventeze un spațiu pe măsură acestor simțuri. Bineînțeles că aceasta este un fel de utopie, însă cred cu adevarat că o societate cultivată asta este. - Spunet în cartea dvs pe care eu o citesc acum, "Zbor în bătaia săgetii", că rolul culturii nu este să creeze oameni culți. - Voiam să spun prin asta un lucru care este perfect compatibil cu ceea ce spuneam mai devreme și anume că sensul culturii nu este în ea însăși, adică a fi cultivat nu înseamnă să ai o bibliotecă în cap, pe care s-o ții minte, nu înseamnă să fii capabil într-o societate sau chiar față de tine însuți ca atunci cînd auzi cuvîntul Botticelli să zici anii în care a trăit, cînd zici Marsilio Ficino, să stii că a scris un tratat despre amor și "Teologia platonică" etc. Nu aceasta este important. Sunt importante conținuturile din sinul culturii să poată fi interiorizate, astfel încît să participe la alchimia profundă a mintuirii noastre individuale. Astfel sensul culturii nu este să fii cultivat, ci este să depășești cultura avînd-o în carnea ta. - Am mai întîlnit o expresie foarte frumoasă în cartea aceasta, de fapt singura pe care v-am citit-o: "Lipsa de cultură a inimii", cînd vorbeați de perioada de armată, în care remarcări că promiscuitatea este îngrozitoare, atunci cînd nu este observată și tratată ca atare. - Un semn că spiritul comunitar lipsește este acela că oamenii fac lucruri ticăloase, fără ca nimeni din sinul acelei comunități să aibă reacția de indignare necesară și să spună: "Domnule, d-ța faci un lucru ticălos!". Scena dantescă la care vă referiți, cu îmbăierea aceea sinistră, de la începutul armatei, a pus în evidență lipsa unei valori importante pentru oameni și care nu ștui din ce motiv școala, educatorii,

cu care copiii cînd sunt fragezi iau primul contact, nu-l pun niciodată în lumină. Este vorba de faptul că omul se definește printr-un număr de virtuți, care pot fi toate caracterizate prin aceea de a avea calitate. Trebuie să ai calitate! Dacă nu ești un om de calitate, nu ești nimic. Or, cum se realizează acest lucru: *a fi de calitate?* Si prin intermediul a ceea ce dvs atî citat aici: "culta inimii". Inima, de obicei, este partea prin care noi avem o legătură afectivă cu lumea, dar această legătură afectivă, ea însăși, trebuie cultivată. -Mi-a plăcut mult această idee a dvs: "ca să-mi demonstreze superioritatea, m-am împrietenit cu oameni superiori". La ce vă referiți cînd spuneți "om superior"? Si la "omul superior" al lui Nietzsche? -Mă tem că da, mă refer și la el. S-a scris o literatură foarte indigestă în jurul lui Nietzsche. -Mie îmi place mult și ca poet. Este într-adevăr genial! -S-a scris o literatură foarte indigestă în ceea ce privește acest "supraom" la Nietzsche și în plus există o groază de prejudecăți legate de aşa-numitele rădăcini ale nazismului în nietzscheanism. Eu cred că aici trebuie să fim foarte circumspecti, în sensul că Nietzsche a fost un exemplar uman realmente genial, în sensul chiar romantic al cuvîntului: un personaj ieșit din medie, indiscutabil, dar există un lucru care poate fi de oricine folosit din modul în care el s-a apropiat de viață, acea exigență, în sensul că oamenii pot exista în mai multe valori de adevăr. Si o valoare importantă pentru om este să nu fie mitocan, este să nu fie un ticălos, este să nu fie un mediocru, este să fie un om superior. El spune că omul se justifică numai în măsura în care el este o puncte între ceea ce este acum și supraom; în sensul acesta deliberat, conceptul de superioritate umană cu siguranță nu poate fi aruncat la coș. Oricare dintre noi vrea să realizeze ceva din el într-o manieră excelentă, vrea să realizeze exelență din el. Astă înseamnă în sensul nesociologic al cuvîntului a apartine elitei. Elită poate fi oricine. Poate fi un străngar, poate fi un muzician, poate fi un tăran. Mama mea este fiică de tăran de la cîmp și pot să vă spun că bunica mea din partea mamei este un astfel de exemplar de elită, în condițiile în care ea este analfabetă, adică ea nu știe carte, dar este cultivată cu toată acea cultură orală care apartine societăților tradiționale. Ea, în acest sens, a realizat exelență din ea, este un exemplar de elită și vreau să vă spun că face de rîs o mulțime de exemplare din elita zisă sociologică: parlamentari patibulari, murdari, inculti, proști sau din alte zone. -Mi-aduc aminte de un vers al lui Nietzsche care, la perioada în care l-am citit, m-a obsedat: "Ca să poți trece peste o prăpastie adîncă îți trebuie aripi puternice"... Vorbiți foarte mult în cartea dvs despre existențialiști, lucruri care mi plac, pentru că și eu (probabil că toți copiii care citesc și sunt în formare și care au un spirit de autoeducație, încep cu existențialiștii, sunteți de acord?), și eu citeam pe Sartre, Camus, Kafka, de asemenei, Pavese... -A fost și epoca în care erau în floare. Mă întreb dacă un tînăr de astăzi deschide ochii peste existențialiști, dar dincolo de accidentul, să zic, de epocă, de modă, rămîne faptul că existențialiștii sunt o foarte bună introducere la ceea ce putem numi geniul adolescenței, adică exigența calității umane, accentul pus pe autenticitate, forța autenticității și a adevărului în orice situație excepțională. Acestea sunt lucruri care cu siguranță că unui tînăr care se îmbracă

în negru și cu ținte și declară că e rocker, dacă-i îți acest tip de limbaj, mai puțin sursele culturale, la care probabil că este alergic, el înțelege asta. Si el încearcă atunci cînd este rocker să atingă un soi de autenticitate prin singularizarea lui. Deci cred că existențialiștii sunt o bună introducere la geniul adolescenței, cum Pavese însuși mie mi-a fost maestru. Multă din generația mea din liceu, pe care l-am făcut la "Școala Centrală", fostă "Zoia Kosmodemianskaia" ... -Lîngă grădina Icoanei... -Lîngă grădina Icoanei... Descoperiseră deci în Pavese, care fusese tradus masiv, din întîmplare tocmai în perioada liceului nostru, adică la începutul anilor '70, un soi de maestru apropiat. Ca un maestru să fie mai interesant este să-l simți că este aproape de tine. -Prin anii '70 a apărut o carte a lui Pavese, care mi-a plăcut mult! Nu-mi amintesc cum se cheamă. -Atunci au apărut aproape în quintă, în cascădă, "Meseria de a trăi" (jurnalul). -Jurnalul! A fost una dintre lucrările mele preferate. Apropo de meseria de a trăi! Are Tagore o carte, "Calea desăvîrșirii", atî citit-o? Atî spus la un moment dat: "Eu nu sunt ceea ce ascund, sunt ceea ce devin prin voință". La ce v-ați referit? Sensul mi se pare metaoric oarecum. -Este mai degrabă tehnic. Problema mea cînd am devenit conștient la începutul adolescenței a fost asta: evident că nu-mi pot schimba culoarea ochilor, evident că nasul mare pe care-l am nu mi-l pot schimba, decît dacă mi-l taie cineva... Deci există un dat de la care să pornești. Si există o afirmație a lui Sartre foarte bună care spune așa: "este vorba de ceea ce faci, nu de ceea ce alții au făcut din tine". Adică există un dat ireductibil și este prostește și bovaric să nu te referi la el. Dar, pornind de la acest dat, convingerea mea este că poți face din tine aproape orice. Si-atunci lecturile mele de voință, așa spunând, au fost tratatele misticilor care au expus acest tip de devenire. Este vorba de o carte foarte dragă mie, care o folosesc ca exercițiu spiritual, o carte a Sfintei Tereza, "Di Aquila", care este un îndreptar extraordinar. De asemenea, o carte foarte dragă mie, "Exerciții spirituale", a lui Ignatius de Loyola. Acolo el spune foarte clar cum poți să dobîndești stăpînire de tine însuți, cum poți să dobîndești educarea facultăților tale intelectuale și sufletești. Aceste lucruri nu sunt cunoscute, că, dacă ar fi, orice tînăr conștient le-ar folosi zi de zi. -Am reținut o altă idee din cartea dvs: "Nu cantitatea, ci calitatea lecturilor contează". Văd că atî citit Tolstoi, Cehov, Turgheniev, Dostoievski, deci lectura celor care citesc cu adevărat, zic eu. Acum se citesc romane SF și toată lumea este terorizată de această obsesie. Din păcate, nu am citit nimic din acest gen și-mi pare rău, pentru că am auzit că sunt și cărți frumoase. -Sunt în domeniul acesta și cărți foarte interesante. Vreau să spun că fiecare epocă se manifestă în cultură prin predominanța acordată unui gen. A fost o vreme cînd s-a făcut muzică de un anumit tip, muzică pe care acum o numim clasică. Acum, după cum remarcăți, geniul muzical s-a retras spre alte zone de expresie muzicală care contrariază oarecum. Un spirit imparțial privește și observă că spiritul timpului s-a mutat în alte zone. A fost o epocă în care s-a făcut roman realizat cu rezultate extraordinare, după aceea spiritul s-a retras spre alte zone și au apărut romane similare, care păreau să reînvie stilul de romane filosofice ale secolului al XVIII-lea, însă

prin cu totul alte coordonate, ...în fine în chestiunea literaturii SF se întâmplă că o parte din spirit alimentează acest gen de creații. Sunt și paradoxuri interesante. Există ciclul fundațiilor lui Asimov, care... (cu excepția ultimelor, care sunt cam divagante și diluate) reiau schema privitoare la succesiunea civilizațiilor. Toate acestea aplicate pentru alte tehnologii și pentru o civilizație extinsă la nivel planetar. De ce vă spun asta? Pentru că eu cred că în nici o epocă nu este pierdută cauza spiritului cu adevărat; că noi, oamenii,... ne naștem cu un echipament complet de salvare, indiferent cum am fi construiți, bărbat-femeie, inteligenți-prosti ș.a.m.d., atât la nivelul individual cât și la nivelul culturii, în ansamblul ei; Dumnezeu aranjează aşa lucrurile ca să existe tot ce ne trebuie. -Să mai

continuăm o idee din cartea dvs: "e un defect să ai calități în exces în afara voinței". -Se leagă de ceva din destinul literaturii noastre. Există foarte mulți scriitori din literatura română care și dau măsura geniului spusând în primele lor lucrări, după care începe boema, băutura, succesul ș.a.m.d. și lucrurile scad. Or, asta este situația pe care Camil Petrescu a sesizat-o foarte bine, Mircea Eliade s-a ridicat ferm împotriva acestui tip de scriitor talentat, este un lucru pentru care trebuie luptat. Talentul pe care îl ai în afara conștiinței și voinței tale te distrugе...

[Consemnat și publicat de L. Horențiu, cu concursul d-lui Ambrus Imre, în revista "V", nr. 2 1996, p.3, reproducere, cu acordul expres al d-lor în RN]

RELIGIE

VIATA SPIRITALA

Simbolismul "luminii" în teologia ortodoxă

"Să fie lumină! Să a fost lumină". Astfel Dumnezeu concepe activitatea creațoare, dând naștere, în prima zi, după cum se spune în Vechiul Testament unui nou element, marcat în religiile lumii, lumina. Oamenii au interpretat diferit acest act al Creației. Este util să menționăm exemplul civilizațiilor paleolitice care au privit lumina ca pe o punte spre cer. Stau mărturie simbolurile solare și cosmice întâlnite în sanctuarele-peșteri de la Atlantic la Urali. Nici iudaismul n-a rămas indiferent - și exemplele în Vechiul Testament sunt nenumărate: Exodul (34-29 și urm.), Iesirea (3, 2-3-4). "Iar acolo i s-a arătat îngerul Domnului într-o pară de foc ce ieșea dintr-un rug; și a văzut că rugul ardea, dar nu se mistuia. Atunci Moise și-a zis: mă duc să văd această arătare minunată" (Biblia - Iesirea: 3, 2-3). Astfel Dumnezeu este întruchipat ca o "pară de foc", simbol atât al purității cât și al continuității lui Dumnezeu. Focul care nu se stinge iradiază lumina dumnezeirii care este "dintru început": aşa cum Dumnezeu este veșnic și lumina sa este veșnică. Lumina dintru început a iudaismului a fost preluată și de creștinism, la început o sectă iudaică. Persoana centrală a acestei credințe, Iisus Christos (Christos- "cel Uns"), considerat de cei din jurul său Fiul lui Dumnezeu, a împărtășit acea lumină dintru început a Dumnezeului ebraic. Lumina apare în două evenimente importante a activității misionare a celui ce a adus pe Pămînt "vestea cea bună". Astfel prin anul 30 d.H. (24, după alte păreri) acest personaj enigmatic numit de Școala germană "un evreu obscur", merge la rîul

Iordanului pentru a se întâlni cu ultimul dintre prooroci, Ioan, supranumit de tradiția creștină, Botezătorul. Acest Ioan administra celor ce se "pocăiau" de păcate botezul. Apa botezului reprezenta grația divină, iertarea păcatelor însăptuite. Printre cei care se vor boteza va fi și Iisus Christos, dar botezul său va avea o cu totul altă însemnatate. "Iar botezindu-se Iisus, cînd ieșea din apă îndată cerurile s-au deschis și Duhul lui Dumnezeu s-a văzut pogorîndu-se ca un porumbel și venind peste el. Să îndată glas din ceruri se auzi zicînd: Acesta este fiul meu cel iubit întru care am binevoit" (Matei: 3, 16-17). Christos este luminat de Duhul Sfînt; această iluminare a fost percepă de Biserica Ortodoxă ca o taină pentru că mintea omenească n-a putut niciodată explica de ce a fost nevoie ca Duhul Dumnezeiesc să se pogoare peste Iisus. În orice caz, biserică, în frunte cu Iustin, Grigore din Naziaz și alți părinți ai bisericii, numesc botezul "iluminare" (*photismos*) bazîndu-se și pe cele două pasaje din Epistola către evrei a Sfîntului Apostol Pavel (6, 4;10-32). Cei botezati sunt desemnați cu termenul general de "photistentes", adică iluminați. Încă din secolul al II-lea tradiția creștină reprezinta Sfîntul Duh ca o flacără ce iradiază o lumină orbitoare. Tradiția este întărîtă și de mărturisirea Sfîntului Iustin Martirul (Dialog 88) care spune că în timpul botezului lui Iisus "în Iordan s-a aprins un foc". Celălalt eveniment important în care lumina atotcunoștinței lui Dumnezeu se arată oamenilor prin persoana lui Iisus Christos este "Schimbarea la Față". Textele evanghelice vorbesc despre un "munte înalt" (Matei: 17-1) sau "sfînt" (Luca: 9-28). În Psalmul 89, verset 13, acest munte a fost identificat cu cel al Taborului. Aici Christos împreună cu Petru și Ioan a purces pentru a-i face pe ucenici să creadă

că el este cu adevărat fiul lui Dumnezeu. La un moment dat, "s-a schimbat la față înaintea lor și a strălucit fața lui ca soarele, iar veșmintele lui s-au făcut albe ca lumina. Și iată Moise și Ilie s-au arătat, vorbind cu el". Semnificația schimbării la față este evidentă. Christos se arată în slava sa adevărată. Lumina ce-l înconjoară fiind acea lumină dintru început care se manifestă în iudaism. Prezența celor doi prooroci, Moise și Ilie, vine să întărească acest lucru, Moise fiind exponentul vechii legi evreiești (*Torah*), iar Ilie este exponentul proorocilor. De fapt, apostolii suferă un proces de inițiere, ei îl văd pe Christos aşa cum este, înconjurat de Duhul luminos, simbol al puterii și al atotcunoaștinței. Mesajul transmis peste veacuri este evident. Imitându-l pe Christos (Imitatio Christi), sfântul devine demn, prin grația divină să fie transfigurat chiar în timpul vieții pământești; aşa a înțeles biserică orientală misterul de pe Tabor. Transfigurația este fundamentalul întregii mistici și teologiei creștine a luminii divine, omul încearcă, asemenea modelului Iisus Christos, să se înconjoare de această lumină divină a Duhului, căci se crede că Adam a avut-o, dar a pierdut-o prin păcatul originar. Nimeni altul decât Simeon, Noul Teolog (942 - 1022), vorbește despre experiențele sale de iluminare: "tu ai făcut, Doamne, ca acest templu

coruptibil - carne mea omenească - să se contopească cu sfânta ta carne și sângele meu să se amestece cu al tău; de acum înainte, eu sănătăția și străluminos". Încă din secolul al III-lea d.H., sfântii Grigore din Nisa și Maxim Mărturisitorul fundamentează doctrina îndumnezeirii (*Theosis*), bazată pe cuvintele lui Christos: "și slava ta pe care tu mi-ai dat-o le-am dat-o lor, ca să fie una, precum Noi, una sănătăție, eu întru ei și tu întru mine, ca ei să fie desăvîrșiți întru unime" (*Ioan*: 17, 22-23). Această doctrină a unirii cu Dumnezeu, a alungării întunericului luminos din jurul lui Dumnezeu sesizată de Maxim Mărturisitorul, a fost preluată de isihăști (de la *hesychia* - liniște). Această școală a ortodoxismului să constituie în jurul muntelui Athos și în jurul muntelui Sinai. Primul reprezentant atestat al isihăștilor este Nichifor, care în tratatul "*Despre păzirea inimii*" își expune propria metodă de

contemplare a lui Dumnezeu: "Rugăciunea inimii", combinată cu metode de respirație(!). Astfel, călugării isihăști ajungeau să ardă în timpul rugăciunilor. În 1330 Varlaam vizitează mănăstirile isihăște de la muntele Athos cu scopul de a percepe mai bine doctrina ortodoxă și astfel a ajutat la unirea bisericilor. Întors în Vest, Varlaam îi acuză pe isihăști de "messalianism" (pentru messalieni scopul final al credincioșilor era unirea cu trupul de lumină al lui Iisus Christos). "Călugării arzători" vor fi apărăți în sinodul din 1331 de Grigore Palama, arhiepiscop de Salonic. Împotriva lui Varlaam apare lucrarea "*Triade întru apărarea sfintilor isihăști*". Este dezvoltată teoria "energiei divine", iar în ce privește lumină, Palama preia imaginea schimbării la față în care apostolii au dobândit facultatea de a vedea pe Iisus aşa cum este. Palama a ajuns la concluzia că lumina dumnezeirii pe care sfântii isihăști o posedau este lumină *in-creată*, ea primind termen general de *lumină taborică*. El spunea că "cel ce participă la energia divină [...] devine el însuși, întrucâtva, lumină; el este împreunat cu lumina și lumina împreună cu el vede în deplină trezire tot ceea ce este ascuns celor care n-au primit acest har". Mai mult, prin taina euharistiei (împărtășirea) "noi purtăm lumina Tatălui în persoana lui Iisus Christos" (*Triade*: 1-2).

Prezența lui Dumnezeu în trupul nostru, "transformă trupul, îl face spiritual în așa chip încât omul întreg ajunge duh" (*Triade*: II, 2, 9). Aceste exemple ale sfintilor care au susținut teologia luminii au pus bazele unei noi teologie dezvoltate de istoria religiilor. Lumina a început să fie privită și dintr-un alt unghi, cel al rațiunii, în detrimentul credinței. Cu toate că la început lumina a fost identificată cu Dumnezeu, odată cu trecerea timpului ea a devenit un atribut al dumnezeirii. Precum în alchimia egipteană corpul zeilor era făcut din aur pentru că celealte materiale erau impure, la fel și în creștinism spiritul iluminatului trebuie să fie din "apă" și din "duh". Astfel lumina lui Dumnezeu, a atotcunoaștinței, este elementul care se găsește în fiecare din noi. Trebuie doar să eliminăm elementele profane ca să strălucim pe acest *Tabor* al trupurilor noastre.

Ionuț Biliuță, Clasa a X-a G, Liceul "Unirea"

Adolescența o problemă care poate fi înțeleasă

Adolescența este o perioadă relativ îndelungată de viață ce se caracterizează prin numeroase schimbări și transformări evidente și mai puțin semnificative la prima vedere. Este impregnată de procesul creșterii și maturizării care au loc cu diferite intensități și se estompează doar spre 25 de ani cu totul. Adaptarea presupune o foarte mare complexitate de angajări de structuri psihofiziologice. Adaptarea școlară devine mai tensionată datorită marii cantități de cunoștințe și activității programate de aceasta. Adaptarea socială generală, regulile și obligațiile de conduită civilizată duc la dezvoltarea personalității și abilităților ei. Adolescentii abordează conduite neconformiste (după 13-14 ani) mai pregnante și pot să prezinte forme de inadaptare socială - mai ales cei ce provin din familii dezorganizate. Tânării ce fac parte din adolescență prelungită devin mai abili și atenți, ceea ce le monteză conduită și adaptarea în mod complex. Există o latură socială, culturală și una ideologică-politică a formelor de adaptare. Adaptarea la nivelul general cultural este alimentată de libera circulație a informațiilor. Aceasta face ca numeroși adolescenți să cunoască nenumărate mărci de automobile pe care nu le-au văzut niciodată, să cunoască istoria de reușite și eșecuri ale echipelor sportive mai importante, să cunoască numeroase probleme legate de zone geografice exotice din lecturile preferate. Multă dintre ei au cunoștințe foarte elevate în privința descoperirilor din domeniul mecanicii, al hidraulicii, al aeromodelelor și al navomodelelor. Prin toate acestea ci pun în evidență o integrare foarte largă în mediul social ce se transformă și se modernizează. În adolescență prelungită se creează o mai mare acuitate privind cunoașterea problemelor relațiilor politice ale statelor din lumea întreagă. La aceasta contribuie și activitatea informațională mass-media, cît și schimbul liber de opinii și comunicarea prin comentarii.

Dana Turcitu, Clasa a XII-a B, Liceul "Unirea"

Invitație la meditație

Entuziasmul și inocența copilariei și adolescenței sunt daruri pe care ar trebui să le păstrăm, ele pierzându-se la majoritatea dimpreună, devenind astfel săraci, banali. Tot ce facem ar trebui să ne producă bucurie, să fim atașați cu toată ființa noastră idealului ales, să fim în stare să ne sacrificăm pentru el. Vîrstele nu se pierd odată cu anii, fiecare se depune în straturi fine ce pot fi readuse, proaspete, în prezentă. Încrîncenările de tot felul: goana după moroc, glorie, frica, gelozia, insuccesele, supărările, nedreptățile, ura, pesimismul și semimentul vinovăției, culpabilitățile de orice fel, angoasele, fobile, toate realele vieții, stresurile de tot felul ucid în noi bucuria de a trăi vîrstele, ne ulcerează interior, devenim acri, monotonii, agresivi, ne deturnează de la menirea noastră divină... Deși Nietzsche spunea că "Fericirea trebuie căutată în adincurile nefericirii", iar Budăștii că "decar în noaptea întunecată există lumină", suntem conștienți că putem orice, că omul este mult mai dotat, decât își poate el imagina, că întreaga sa putere și libertate constă în Spirit, bagheta magică ce ne poate transmuta și pe noi, dar și obiectele cu care venim în contact, aspirația spre înălțimi nu are limite și ne dă tarii nevizate. Trebuie distrus "Muntele de pietate" al tuturor erorilor, ideilor false, prejudecăților. Pentru asta e nevoie de energie, curaj, acțiune, meditație, credință care mișcă măntii, deci deplasarea interesului dinspre orizontală ființării, care înlănuiește, înspre verticala Ființei Absolutive, ce ne eliberează, ne deschide noi orizonturi. Puterea atenției convergență într-un singur punct, renunțarea la zgromotul lumii exterioare ce ne sfîșie în mii de direcții deodată, selecția unui singur tel nobil, căruia să i se atâșezi cu

toată ființă, puterea imaginației și gîndurilor strumite, în consonanță armonică cu dorințele (și ele selectate riguros, bine întemeiate valoric!), toate acordează ființă cu ea însăși, o armonizează, îi conferă un sens superior, o motivează puternic. Știind să distingi binele de rău, frumosul de urât, adevărul de minciună, autenticul de fals, sacrul de profan, divinul de demonic, valorile de nonvalori, poți spune că ești un om orientat, dispus pentru realizare spirituală. Realizînd unitatea celor trei ființe: fizică, sufletească și spirituală, ce, împreună, formează un tot cu Divinul, Eul tău devine Unul, nu mai este sfîșiat triplu, descentrat, ci e unul și foarte puternic. Astfel focalizată, ființă va realiza destul de ușor meditația adincă, transcendentă, aspirînd spre perfecțiune și înțelepciune. Interesant în acest demers este rolul muzicii, de pildă, care relaxează ca cele mai bine puse la punct sisteme de relaxare, prin vibratii armonice pe care le induce ființei, punînd-o în contact cu cîmpurile subtile, tainice ale Lumii. Astfel s-a demonstrat științific, cuantificîndu-se, că muzica clasică facilitează relaxarea și meditația, ritmurile alerte populare sau de jazz, au efecte tonice, înviorătoare, rockul, efecte dezintegrante, de cele mai multe ori! Importanță este inducerea gîndurilor valoroase, "depozitarea" lor în subconștientul pe care îl influențează puternic în bine, punîndu-l "la lucru"! "Există două suflete în pieptul meu (Goethe): unul să-să ucidă pe celălalt" dacă nu le armonizăm între ele și apoi, împreună, cu Dumnezeu... Destinul trebuie să ne fie clarificat, prin sincronizarea celor două Sine-uri: cel autentic și cel derivat, cu "focarele" lor, Eu-urile, al treilea Eu fiind cel trupesc al

instinctelor oarbe. Cunoașterea de sine este imperativ! Având pe Dumnezeu ca scop absolut, celealte se ordonează, justificîndu-și de la sine rolul subordonat întru scopul regent. Astfel iubirea, generozitatea, înțelepciunea, viața activă și reușita în telurile alese, arta, mijloc al instinctului fundamental al Omului: eternizarea, chiar banii strînși pentru a-i face fericiți pe semeni sau pentru împlinirea ființei tale, orice rod al muncii de care nu te atașezi egoist, ci le dai ofrandă divinității, plăcerile nevinovate, sănătatea, autoperfecționarea, toate capătă sens dacă sunt subordonate țelului suprem. Cea mai importantă problemă a vieții este rezolvarea Unității ființei și a legăturii ei cu Ființa Absolută. Există în Conștiintă un "pupitru de comandă" cu parole-contactori în relație cu uriașele resurse ale Subconștiintului, stocate în subansamble, adevărate uzine automatizate. Necunoscuindu-ne "subsolurile" ființei, ne permitem "luxul" de a lăsa vrajite aceste resurse, nepunîndu-le în slujba Spiritului. Doar printr-un "plonjon în sine" pe scara de niveluri a ființei, ne regăsim, ne luăm în primire, ne armonizăm ființa în adâncurile ei, concomitent cu regăsirea divină. Ființa noastră ascunsă este de o fiabilitate impresionantă, are o memorie implicită uriașă. A ne comuta la aceste "uzine" înseamnă a conecta cel mai perfecționat computer, care este omul, la cele "n" fabrici din uriașă uzină secretă, ce reconvertește energiile cosmice și informația din "informoteca universală", célébra Akasha, la care nu avem acces prin conștiintă, decât într-o fracțiune minusculă... Exercițiile de armonizare ale conștiintării cu subconștiintă trebuie să fie la fel de severe, de dure, riguroase ca antrenarea unui sportiv olimpic! A privi filosofic viața este a te conforma celebrului cod existențial al "Glossei", de pildă, a fi detașat, a nu te lăsa antrenat de existență, a fi la cîrmă și a nu fi supus, înlănțuit. Sfîntul Francisc din Assisi, întrebat care este secretul sfînteniei sale, a răspuns: "Detașarea de tot și de toate". Inima are alte rațiuni decât rațiunea însăși, spunea Pascal, deci trebuie să ascultăm și de glasul inimii, al subconștiintării, acea "voie interioară". Subconștiintă stihinic va fi temperat de conștiintă ce-l convertește și strunește, îl disciplinează, racordîndu-l la rațiune. Subconștiintă - Shivananda - lucrează perfect 24 de ore din 24, însă trebuie să îi se inducă "teme" de efectuat și ordine, disciplină, în sensul de selecție valorică, în consens cu legile sacre și ale cetății. Ființa noastră este Luvrul, Ermitajul sau Vaticanul cu celebrele pîvnite sau depozite..., mai mult, ea este într-o retea subtilă, un adevărat Internet; se expun în vitrine doar cîteva exponate, Marele Rest este conservat atent în depozite aerisite, curate: "Pîvnîtele Vaticanului"! Trebuie refăcute toate legăturile dintre "pupitru de comandă" și "fișierele" subconștiințe, conectate la rîndu-le la fișele- DD arhetipale, alveole ale informației

universale! Conlucrarea armonioasă cu subconștiintă creează un veritabil Paradis Armonic, putem "risca" cele mai îndrăznețe proiecte, cele mai nonconformiste, acum el se mobilizează programat, randamentul ființei integratorice fiind asigurat în proporții aproape miraculoase. Dezbinarea unității ființei se află la baza tuturor dezechilibrelor. Nu se produce convergență pe axă, ființă este... dezaxată; și cîți "dezaxați" numai în secolul nostru! Dezbinarea este produsă și de marile imperfecții ale ființării, dar cea mai rea este cea interioară, ce, neremediată, poate duce la dezintegrarea ființei! Dedublarea, triplarea sau chiar... multiplicarea Eului ființei umane duc la un război interior devastator. Numai armonia Eurilor, unitatea ființei ne face puternici, nedivizați, putîndu-ne concentra pe obiectivele noastre pivot. Cele două Euri sunt cele două "mase" din fizica nucleară care "numai împreună" fac posibilă "masa critică" capabilă să dezlănțuie uriașă energie nucleară, al III-lea Eu: Spiritual! Unitatea celor două Euri este o unitate magică, iar ruptura dintre ele este Marea Dislocare tectonică ce rupe legăturile prin care circulă energiile cosmice și informațiile. Pentru a le pune la lucru, trebuie sincronizate prin cuvinte de contact, cheie, magice, care, repetate, "lucrează de la sine" prin fenomenul cunoscut al autosugestiei. Contactul cu energia cosmică, dar și consonanța cu divinul, cu sacrul, mențin starea de nonconflict interior, o stare de deplinătate și de beatitudine. Totul este să fii convins, să crezi din toată ființă că ceea ce faci este bine, frumos, adevărat și că este cu putință. Antenele DD lucrează permanent în "fișele arhetipale" și în complexele situaționale ce le generează. Ele trebuie doar... onorate să facă! Trebuie să-ți stabilești o perspectivă personală, un tel nobil, o strategie filosofică a vieții, un sens înspre care să conveargă toate; și să exact cine ești, ce vrei, ce e bine și ce e rău în ceea ce întreprinzi, a pune în acord adevărurile și nivelurile ființei în scopul fundamental al omului: Unitatea cu Sine însuși și cu Divinitatea. Căci ființa noastră este structurată pe nivele și un complex de sectoare specializate, automatizate, perfect sincronizate între ele, mai trebuie conectate la "pupitru de comandă" al conștiintării prin cuvintele de contact repetitive cu încredere deplină și cu energie. "Împreună" este cuvîntul magic ce provoacă asamblarea integratorice a ființei, a tuturor secțiilor cu robotii lor automați: supunerea reflexelor automate rațiunii, trezirea celui de-al doilea creier: cel vegetativ și al cunoașterii intuitive de tip asiatic, yoghin! Puterea unificată face minuni. Deși paradoxal, se pare că Dumnezeu se ascunde în subconștiintă cel mai intim, mai pur, ca supraconștiintă ce trebuie trezit. Pe el trebuie să-l contactăm prin "plonjonul în sinele" cel mai adînc și să devinim astfel și noi... Unul!

T.A.

DE CE? - Tinerii se întrebă

I

La vîrsta întrebărilor, acestea curg torential, răspunsurile vin cînd și cînd și de cele mai multe ori deformate, incomplete, moralizatoare, simpliste, nemultumitoare. "De ce"-urile nu capătă răspunsuri sincere și mai ales practice, rămîn cel mai adesea suspendate și ne împing să le experimentăm pe propriul risc. Propunem un "crochiu" al problemelor ce ne frâmîntă, iar în viitorul apropiat, vom încerca și o serie de răspunsuri la o parte dintre ele. De pildă, de ce apar resentimentele dintre părinți recalcitranți, ce nu vor să se lasă educați de copiii lor model, și copii; de ce ne copleșesc părinții și educatorii cu atîtea reguli din care ei n-au aplicat nici măcar o zecime în întreaga lor viață; de ce să-ți cinstești părinții a căror conduită este lamentabilă; de ce se creează acea barieră comunicativă între educator și educat, acea ostilitate mută; cum și de ce apare prăpastia atitudinii duplicitare pe la 16-17 ani sau mai devreme; de ce sănțem tratați ca niște bebeluși sufocîndu-ne, nelăsîndu-ne libertatea de acțiune, preocupați să ne ocrotească; cum pot fi rezolvate neînțelegerile cu cei maturi, cu educatorii; de ce se despart unii părinți și cum am putea evita traumele, ce am putea face să-i împăcăm; cum să fac față unora din cele mai dureroase experiențe imaginabile cum ar fi despărțirea și recăsătoria unui părinte; cum să-mi suport ușor părintele și frații vitregi; cum se explică complexul Abel-Cain între frați buni; de ce unii părinți favorizează pe unii din frați în detrimentul celorlalți; care este dezavantajul sau avantajul de a fi unic la părinți; cum pot fi adult fără să fug de acasă; ce să fac să fiu pregătit pentru confruntarea cu viața de unul singur; care sunt pericolele plecării premature de acasă, cu ce pericole se confruntă fugarii; care este "rețeta" maturizării rapide; după ce criterii disting un prieten adevarat de unul fals; se poate fără prieteni; ce este anturajul și la ce este el bun; cum să evită influența proastă, nefastă, a colegilor și anturajului; pînă unde merge imitația la vîrsta noastră; ce să fac să nu fiu influențabil; de cît curaj este nevoie pentru a rezista tentațiilor atunci cînd ești supus "probelor" pentru a fi sau nu acceptat într-o gașcă; pînă unde pot merge compromisurile în acest caz; cum să procedez dacă se fac presiuni asupra mea să comit ceva împotriva voinței și convingerilor mele; este o rușine să fii tu însuți; cum să disting binele de rău dacă cei maturi sănță prea "pudici" să-mi spună adevarul pe șleau; cum să scap de frica de oameni și de singurătate; ce pot face pentru a scăpa de complexul urîteniei sau al prostiei, al lipsei de dotare; cum să-mi ameliorez propria imagine; care sunt componentele valorii

personale și cum pot fi ele cultivate; ce valori precumpănesc în ecuația valorilor personale; cum pot obține echilibrul atît de dorit la vîrsta dezechilibrelor de tot felul; la ce să mă raporteze ca model al valorilor personale; haina face pe om sau omul înnobilează haina; dezvăluie vestimentația adevărată personalitate sau o ascunde; ținuta excentrică verifică personalitatea, îi dă carate în plus; transmite îmbrăcămintea un mesaj și deci să ne îmbrăcăm potrivit situațiilor; cum să facem față cu brio la avalanșa capriciilor modei; avea dreptate Ibrăeanu care spunea că cine nu are în sine pune pe sine; de ce mă disprețuiesc pe mine; de ce mă simt inferior tuturor; cum să cultiv respectul de sine și de ceilalți; cum să ies din gravele împasuri, fundături, bariere psihologice; este bună modestia exagerată; ce facem cînd ne simțim absolut inutili, neluati de nimeni în seamă; e bună o părere exagerată despre tine; cum să cultiv încrederea în sine; cum să umplem senzația de gol, depresiunile psihice; se poate evada din depresiunile grave în alcool, tutun, droguri, sexualitate; deprimarea și melancolia, atît de frecvente la vîrsta noastră, pot fi lecuite de medicamente; în afară de anturajul prietenilor și comunicare, ce alte remedii ar mai fi la depresiune, melancolie, singurătate; să fie doar lipsa de preocupări cauza sindromului singurătății cronice; ce este timiditatea și cum poate fi învinsă; este timiditatea un simptom al unei grave carențe; de ce fel; sănțem pregătiți să înfruntăm moartea sau alte șocuri zguduitoare; e bine să-ți împărtășești toate sentimentele și secretele oricui; de unde vine atitudinea negativă față de școală și de profesorii ei; este notarea o verificare personală eficientă; este școala incompatibilă cu formarea și destinul tău; este școala depășită de civilizație, cum este instituția bisericească, de pildă; de ce activitățile extrașcolare dau senzația realizării de sine, iar școala pare depășită de timpuri, învechită; este bine ca și profesorii să-și aibă favoritii lor; ce provoacă "războiul" în clasă; cum poti tolera un profesor plăcitor sau sever; cum să-l tratezi pe profesorul care a fost nedrept cu mine; dar pe cel ce întreține o permanentă ostilitate față de noi; cum să procedez ca să-mi aleg cea mai potrivită carieră, care să mă satisfacă și să fiu util societății; cum să procedez ca să obțin atît faimă cît și bogăție, dar și respectul celor din jur; sănțem studiile superioare o condiție în satisfacerea necesităților spirituale; cum se împacă sexualitatea cu moralitatea; dar cu sănătatea fizică, psihică și morală; ce efecte ar putea avea relațiile preconjugale asupra sănătății morale a viitorului cămin; ce rol are dragostea în relațiile dintre doi tineri; dar castitatea; în ce constă imoralitatea sexuală; cum se poate păstra o dragoste mare în cea mai deplină puritate; cît de tare trebuie să fi ca

să-ți domini instințele sexuale; ce trebuie făcut ca să evită viciile sexuale; la ce riscuri te supui practicând libertinismul sexual; care este prețul promiscuităii; este castitatea o garanție a păcii și respectului de sine, a fericirii conjugale de mai tîrziu; de ce sunt vulnerabili tinerei la viciile sexuale; care sunt riscurile grave la care se supune un tînăr ce se masturbează; ce rol are pornografia în crearea de obisnuințe degradante; cum poți scăpa de gîndurile erotice obsesive; are șanse o ofensivă spirituală de a salva un tînăr; cum pot fi evitate agresiunile sexuale; cum poți rupe o relație menajînd sentimentele rănite ale partenerului părăsit; cum poți evita capcana alcoolului și a drogurilor; sunt ele o salvare bine-făcătoare din situații limită sau sunt periculoase;

DE CE? (II)

I. Corpul omenesc este înconjurat de o aură mătăsoasă de culoarea curcubeului, un cîmp electric pe care hipersenzitiv îl văd. Si celelalte viețuitoare au cîmp electric sub formă de radiații luminoase aurorale, colorate. Aura sau nimbul conțin informații malefice sau benefice, celebra karmă pozitivă sau negativă, și se schimbă odată cu evoluția omului. Astfel culoarea portocalie, a luminii, înconjoară întreg corpul, roșul este culoarea nivelului celui mai scăzut, a sentimentelor negative, instinctive, sanguinare, albastrul este culoarea spirituală, galbenul este al intuiției accentuate, verdele arată că sentimentele negative, patimile, sunt sub control. Aura constituie amprenta noastră spectrală. Ca și culorile, parfumurile influențează psihicul uman diferențiat. Ele sunt substanțe volatile ce au influență benefică asupra singelui, organismului în general. Parfumurile esențiale sunt tămînia, moscul și... tutunul. Tămînia favorizează dezvoltarea capacitaților psihice, stimulînd intelectul, meditația, de unde folosirea ei pentru ceremoniile religioase. Moscul susține latura spirituală, intuiția, are efect afrodisiac, de excitare a dorințelor. Tutunul are efect mai lent tot asupra intelectului, ca și tămînia. Doar că una-i "iarba dracului"...

II. Si sunetul are efecte benefice sau malefice asupra omului, "poluarea sonoră". Fiecare sunet influențează un organ din corpul uman, este legat de o chakră și, împreună, de elementele fundamentale sau de planetele de dîncoace de brîul de asteroizi sau de cele mari, de dincolo. Există o adevarată meloterapie sau sonologie: muzica poate face rău sau bine. Muzica are efecte asupra rezonanței naturale a corpului, ajutînd efectiv la echilibrarea, armonizarea, sistemului nostru integrionic (holistic) sau la dezarticularea, briuarea, dezintegrarea prin zgomotele dizarmonice. Are efecte cuantificabile asupra hormonilor, tensiunii, aurei electomagnetică, chietistă (liniștitore) sau stressantă, năucitoare. Fiecare sunet se asociază cu o culoare, prin rezonanță și frecvență, fiind, la alt nivel, o repetare, un ecou sonor al... curcubeului, de aceea nu se greșește prea mult cînd se spune orgă de culori (lumini) sau curcubeu sonor! Chiar în cazul surjeniei sunetele sunt foarte active, ele acționînd asupra celulelor, țesuturilor, lichidului viu polarizat ce constituie cele 70 % din întregul corp sau cutie craniene ce acționează ca o veritabilă cutie de

cum îmi pot proteja eficient sănătatea de măduile negative ce duc la ruinarea, degradarea ființei; dacă sunt conștient de zestrea genetică a națiunii și de responsabilitatea individuală ce-o am de a o păstra și perpetua la înalte standarde de sănătate; cum să-mi programez timpul liber, cu ce să mi-l umplu; cum să evit șpîtele mass media, "drogul" televiziunii; cum se poate deconecta, distra sănătos; cine și ce ne poate salva de aceste... cîteva probleme grave ce stau nerăzvivate în fața noastră?! Vă rugăm să ne scrieți, încercînd să dați răspunsuri personale la o parte din întrebările de mai sus, eventual să formulați altele. Încercați să aflați o "ecuație" simplă care să rezolve toate aceste întrebări și altele ca ele.

T.A.

rezonanță. Percepem doar a 25-a miliardă parte a sunetelor din jur (care ne delectează cu voluță infinită!), restul fiind infra sau ultrasonore. Cu cît țesuturile sunt mai specializate, cu atât frecvența sunetelor trebuie să fie mai înaltă pentru a ajunge la ele! Profunzimea este structură din ce în ce mai fină! Muzica și incantațile au efecte deosebite asupra psihicului, direct sau indirect, prin hormoni, de pildă. Ceea ce este deosebit de important este că are un impact mai relevant asupra spiritului, a psihicului însuși, spre deosebire de culori, din cauza vibratiilor mai puternice, mai... fizice! Elementele din celule "lucrează" în ritmuri de note muzicale, susțină celebrul nostru savant Eugen Matcovschi. Sunt puternic influențate chakrele din vîrful capului și Ochiul lui Shiva, din frunte, care determină producerea unor hormoni înruditi cu morfina (endorfina) și care dau acea chietudine de care am vorbit. Este cunoscut efectul miraculos al bilelor chinezesti magnetizate și muzicale, care prin masajul electromagnetic și sonic al punctelor din palmă produc un "masaj" electromagnetic al întregului organism, similar cu electropresupunctura, sincronizarea emisferelor cerebrale, echilibru de polarizări, echilibrare cu vibratiile sonore玄ome! Efectele sonoforezei înseamnă echilibrare energetică generală; se aplică prin electro-acupunctură. Cosmosul nu e "mut", este extrem de activ sonor, iar noi intrăm în rezonanță cu el! Si infrasunetele (care au efecte benefice, în general) produc endorfina. Nu mai vorbim de ultrasunetele folosite în medicină. Homeostasia acustică - o vibrație sonoră aleasă, iubită, benefică. Chiar muzica malefică-zgomot poate să dea senzația de bine la acele ființe ce sunt "pregătite" să primească astfel de muzică, știind că "haosul pre haos cheamă", însă, folosită abuziv, poate duce la dezintegrarea ființei la toate nivelurile ei. De aceea anumite "stiluri" din muzica modernă se cheamă de-a dreptul satanică! E acea muzică infernală, "decibelică" sau "psihedelică"; rock-ul este zgomot, și zgomotul e și două cauză a miocardului, după fumat. Vibratiile sunt nocive: hipertensiune și alte tulburări, inclusiv boli foarte grave. Zgomotul continuu este sinistru, infernal. Ceea ce este curios și că sunetul frumos pentru om, "place" în general și plantelor și animalelor, deci frumosul este universal! Astfel plantele în atmosferă de muzică clasică se "simt" bine, în rock sunt stressate, "fug" de ea sau chiar mor-

se poate "conecta", transmuta, teleporta, cronoporta chiar în... Universuri paralele! Pot "vedea", pot "citi" trecutul și viitorul, în orice topos al lor. Și - paradoxal! - cel ce ne confirmă verosimilitatea acestor demersuri, întâlnindu-se - prin... opozitie! - cu străvechea, arhaica magie, este însuși Calculatorul, splendidă analogie, parabolă-simbol a acestui tip de cunoaștere "para-normală", copie palidă, imperfectă a ceea ce natura face de miliarde de ani, de când s-a născut dintru Mareea Ființă Divină. Se pare, aşadar, că tocmai Computerul ne va învăța să ne întoarcem spre Centru, să redevenim primiții copii... bătrâni, adică înțelepti! Am părăsit Calea Dreaptă, spirituală, am preferat una extrem de ocolită tehnico-științifică, pe care, dacă nu ne vom rătăci, vom ajunge tot acolo, adică "încolo"! Căile sunt mai multe, mai directe sau mai ocolite, sensurile sunt doar două: urecare sau cădere, bine sau rău, + sau -, "limbagul" deci este... binar! Ne vom opri asupra unui straniu, controversat de secole personaj, ce pare să confirme cele spuse mai sus: Nostradamus.

NOSTRADAMUS - OMUL COMPUTER?

Legendar, misterios, răsfățat de astri, prunc-perfect, de basm, ce înregistra cam tot ce se putea asimila pe atunci, fără efort, o minte exactă, organizată științific, poliglot, cunoșător al matematicilor superioare, medic licențiat strălucit, vindecător misterios, imun la ciumă și alte molime fatale, cunoșător neîntrecut al ierburilor și altor ingrediente farmaceutice miraculoase. Michel de Nostradame s-a născut în Saint-Rémy în Provence, pe 14 XII 1503, evreu convertit la 9 ani, a studiat greaca, latina, ebraica, matematica, "științele celeste" (astrologia), care-l fascinau în mod deosebit, medicina, modern în gîndire (susține heliocentrismul lui Copernic cu riscul de-a fi acuzat de temuta Inchizitie, foarte activă în epocă). Bunicii i-au fost medici la Curte, astrologi, cabaliști. Mare călător, la Avignon intră în tainele magiei și ocultismului, sorbind orice carte pe această temă, întrînd în secretele adînci ale acestor științe, ce nu mai aveau... taină pentru el! Cunoaște pe Marele Maestru al Ordinului Cavalerilor de Malta. La Montpellier, unde a studiat medicina, a fost un an chiar profesor universitar. Deci un mare învățat, camizar pentru acele vremuri, trebuie să hălduiască prin lume și din curiozitate, dar și pentru a scăpa de inamicitii și invidii trufașe. Purta o tocă neagră de savant și o togă; e chemat de al doilea mare filosof al timpului după Erasmus, Scaliger, locuiește la Agen, se-ndrăgostește de o fată "de rang" cu care se căsătorește și are un fiu și o fiică, are clientelă, e bogat și celebru, duce adevătate turnuri spirituale cu prietenul său, Scaliger. Fericirea i-a fost spulberată de ciuma ce i-a răpus cele trei ființe dragi, e copleșit de durere și remușcarea de a nu-i fi putut salva! Își pierde și pacientii ce nu mai au încredere în el! Urmează un val de nenorociri: cearta cu cei mai apropiati

prieteni, procesul pentru restituirea zestrei, e acuzat de erzie fiindcă spuse despre o statuie de bronz monstruoasă a Sf. Fecioare că este ca un demon. Evită - fugind timp de șase ani - procesul Inchizitiei de la Toulouse. Despre acest timp nu se știe mai nimic, doar că în Italia are probabil prima revelație asupra viitorului: îngenunchează în fața unui tânăr franciscan cu salutul rezervat Papei, contrariindu-i pe ceilalți. În 1585, călugărul devine... Papa Pius al V-lea, la 20 de ani după moartea lui Nostradamus (1566). Adulat, venerat, consultat și răsplătit cu daruri de cei mai mari regi ai Europei (Carol al IX-lea l-a numit consilier și medic personal) contestat, condamnat ori prizonier de copiii Inchizitiei, nu a făcut pact cu diavolul, fiind foarte religios, fructificând ambele religii (catolică și mozaică). Nu era vrăjitor (practicant al magiei negre), însă era un strălucit astrolog, stăpîn al unor secrete numai de el știute (cărțile de astrologie studiate le-a ars!). "Aparatul" alcătușit dintr-un trepied de culoarea focului, un bol cu apă și o baghetă făcea parte dintr-un ritual sui-generis, folosit pentru celebrele sale "călătorii" premonitionale în spații și timpuri, inclusiv siderale! Părea însuși un "copil al stelelor", straniu, putea sări "cuantic" în viitor, vizuile sale erau extrem de clare, asista că la evenimente văzute aidoma derulîndu-se prin fața ochiului mîntii, ceea ce ar trebui să pună serioase probleme savanților în fizica cuantică și filosofilor moderni, psihologilor etc. El le fixa rar în timp (pentru el un...etern concomitant, durată eternă)! Nu era un nebun limbut, ci un profet adevarat, prevăzînd cele două războaie mondiale, războiul aerian, atacurile submarine, asasinarea celor doi Kennedy, zborurile cosmice, debarcarea pe Lună etc, etc... Nu folosea celebrul glob de cristal, nu intra în transă, nu făcea spiritualism, nici pact cu diavolul, stătea liniștit la măsuță și scria... catrene! Era ceea ce se spune în popor un "cititor în stele". Ne-a prevenit asupra bombei atomice, nazism, comunism, Hitler și Stalin, asupra celui de-al treilea război mondial (o "uriașă conflagrație universală", nov.-dec. 1999!), revenirea lui Iisus (anunțată de o stea de aceeași mărime cu soarele, pămîntul avînd pentru cătiva timp doi ori: (celebra cometa din 1911 era mai mare decît soarele!). După sosirea Regelui "de origine îngerească", va domni o pace îndelungă, o... "vîrstă de aur"! Scund, robust, plin de energie și voie bună, modest, răspundea cu bunăvoie la "provocările" amicilor sau inamicilor (celebră este cea cu cei doi porci); avea o față expresivă și minte adîncă și rapidă, înțelegea probleme din cele mai dificile, dormea 4-5 ore, vorbea puțin, dar cu miez, era foarte milostiv cu săracii și, repetă, extrem de religios. Deși famos, n-a fost niciodată un arogant, un trufăș. Unele din metodele sale folosite în timpul epidemiei erau extrem de... moderne, depășindu-și net timpul, și aici! La Salon, s-a recăsăorit cu o văduvă bogată și frumoasă, cu care a fost fericit, avînd și un fecior cu ea: Cesar. În casa ce există și azi, între cărțile ce le devora la propriu și la figurat, și-a conceput opera de pe la 1550, cînd a scos

un Almanah, iar după 1554 și-a scris *Prezicerile*. Succesul l-a încurajat să se ocupe și de Profetii, scriind catrene, de la preziceri pe timp scurt, pînă la Profetiile pe timp îndelungat, pînă-n anul 3797, adică pe aproximativ 2500 de ani! Era foarte riguros în preziceri, ținea la precizia celor prevăzute, punîndu-ne serioase probleme în legătură cu destinul și predestinarea: contrazicea categoric acel proverb care susținea că "Stelele împing, nu constrîng", spunînd că totul este predestinat riguros! Si-a organizat catrenele pe "centuri", cîte 100 de catrene, intenționînd să scrie 1000 în 10, chiar 11 sau 12 centuri; prima ediție din 1555 conținea 3 Centurii și 53 de catrene, avînd un succes fulminant; ediția princeps completă a celor zece Centurii a apărut în două volume: I. 1558 și II. 1566 (anul morții sale). Cu toate că de o sănătate de fier, spre finalul vieții a fost bolnav de gută. Si-a prezis exact felul în care va muri: "Prietenii mei apropiati și cei din singele meu/ Mă vor găsi mort, între pat și masa de lucru". "Pentru ca profani să nu le poată înțelege, el și-a redactat oracolele folosind modalitățile sintaxei latine, cu inversiuni, antiteză, anagrame (Rapis pentru Paris, Nersaf pentru Franță, Norlaris pentru Loreni etc.) calambururi (Dort-léans pentru Orléans), metafore, cuvinte celtice, romane, spaniole, latine, grecești, ebraice. Nostradamus ne avertizează singur că opera lui nu este amfiologică, adică nu are mai multe sensuri, ci unul singur, ascuns cu grija" (Alexandrian. *Istoria filosofiei oculte*, Humanitas, 1994, p. 198-199). Avea motive de a fi obscur, mai mult, el a amestecat ordinea

catrenelor, altfel ar fi fost acuzat de magie. Adora calambururile, anagramele, metaforele. Inexplicabil, cea de-a șaptea centurie n-a fost terminată niciodată, iar catrenele pentru Centurile 11 și 12 au fost scrise, dar au circulat puțin. Recent, în zidul pivniței casei lui, a fost descoperită a XII-a Centurie, ascunsă din cauza însăspimîntătoarelor profetii. Din păcate, multe pagini sunt greu lizibile sau sterse complet de timp. Astrolog, citea horoscopul oricui dorea, în special regilor sau reginelor, foarte curioși să-si stie destinul de strălucire și mărire.

Ciudate erau fenomenele cerești (globuri de foc) ce și faceau simțită prezența în locurile frecventate de Nostradamus. Catrenele sale au fost folosite în tot felul de jocuri, urzeli politice, ba au existat și mulți compilatori, falsificatori în scopuri meschine, de propagandă politică, de cele mai multe ori. O problemă foarte controversată a fost interpretarea catrenelor, extrem de dificilă în privința faptelor viitoare, greu de plasat în spațiu și în timp sau de pus pe seama unor personalități în viață, mai ales că intentionat a păstrat confuzia aici. Profetul a fost îngropat în picioare într-unul din pereții monumentalei biserică din Salon; în timpul Revoluției franceze, soldați superstițioși au dorit să-i vadă mormântul, demolînd zidul; aruncînd o privire severă, au rupt-o la fugă urlînd în noapte: pe sicriu se afla încrustată data exactă cînd mormântul și va fi profanat!!

(Apud Arthur Cockett - *Profetiile inedite ale lui Nostradamus*)

T.A.

DRUMUL SPRE CENTRU - NOSCE TE IPSUM

Cearța înțeleptului cu sine

1. "Tu vezi lucrurile și spui: de ce? dar eu visez lucrurile care n-au existat și spui: de ce nu?" (B. Shaw)— poate fi moto-ul adolescentei. A îndrăzni să visezi, a îndrăzni să fii tu însuți, a îndrăzni să gîndești. Sapere audet! (Îndrăznește să fii înțelept)! 2. Înțelepciunea poate fi forță de asumare a propriului destin, a destinului omenesc și a celui cosmic, implicînd o maximă responsabilitate, o perpetuă autodisciplinare și cizelare spirituală, prin luciditate critică și experiență, condiții ale discernerii și refuzului aparențelor, "a fi în direct cu divinul" și, de pe această poziție, a-ți asuma Lumea serios, responsabil. "Universul are astăzi poezie [bogăție] cătă introducem noi în el", spunea un poet. "Banalitatea nu este o trăsătură a realității, ci a atitudinii față de realitate..." (Geo Bogza). 3. Omul, din nefericire, este prizonierul propriei sale imaginații, al

propriilor proiecții artificiale, al propriilor mituri; Marele Curaj este spargerea acestor prejudecăți, închisorii, și conectarea la nervurile esențiale ale lumii, prin care curge seva ei vitală. În noi se proiectează o lume, iar lumea e un ecran pe care ne proiectăm în dimensiuni variabile, mai mult sau mai puțin subiective, deformate. Eu locuiesc într-o lume ce mă locuiește, îmi este asimilată sau contopită. Deci eu locuiesc într-un Sine reactivat informonic de lume, într-o lume a mea, dar și a celorlalți. Sîntem integrati în lume, interfeță de lume, pulsînd odată cu lumea, țeserea lumii țesîndu-ne. Cu cît sîntem stăpîni pe mai multe situații (programe-arhetipale ale lumii), putînd opera cu ele, cu atît sîntem mai aproape de Centru, deci sîntem

mai puternici! Fiecare e stăpân pe "Imperiul" său interior, dar să nu uităm că aceeași lume este temeul a cel puțin cinci miliarde de "Imperi" ale semenilor noștri! Deci să nu confundăm proiecția lumii din noi, care este "averea" și "firea" noastră, cu însăși Lumea tuturor! 4. Rigoarea temeinică intelectuală și morală țin de clarvizuirea înțeleaptă și se opun labilității, inconsecvenței cu sine și cu ceilalți, logorei emanate din neîntemeieri, din nelocuire în sinele clarificat, ci tulbure, confuz, buimac... Cu cât individul este mai centrat pe Eul spiritual, focal autentic al ființei și al... Ființei, cu atât este mai puțin la cheremul fugarelor impresiei din afară, cu atât e mai înalt în cuget și mai profund în înțelepciune. 5. "Nu te naști gata făcut", ci ca o potențialitate ce se reactualizează prin conectarea la rețeaua spirituală a lumii. Individual e cu atât mai valoros cu cât se poate racorda la mai multe "programe-situatională", fiind capabil să se integreze și sincronizeze funcțional cu cele atașate la nucleul ființei, să le remodeleze creator. Cu cât lumea pătrunde mai adânc în noi, structural-informonic, cu așa ne lămurim mai mult, desfășurăm structuri din potențialitatea-ne informă, necizelată. Iluminarea prin informoni (ca structuri extrem de simple, ce eclipsă totuși fondul subtil al Lumini latente, din care izvoadesc și se încheagă toate) se face lent și este de natură spirituală. Liiceanu spunea că profunzimea înseamnă structură din ce în ce mai fină. 6. "Pentru ca un singur om să-și fie de ajuns ar trebui să fie sau zeu sau animal" (Aristotel). Întreaga zestre de valori o port cu mine însuși. Da, căci valorile materiale sunt efemere, limitate, perisabile, pe cind cele spirituale, "se distribuie oricărui, fără să se împartă", sunt un izvor nesecat și, assimilate, nu le mai pot pierde decât odată cu viața. Și poate nici atunci!... 7. Aibi ținută regală! Omul integrul este om dintr-o bucată, cu suflet de diamant... Cavalerul a fost și rămâne un model de comportament etern-uman. Iisus însuși a fost un Cavaler sui-generis! Templierii ce i-au perpetuat Templul întru Spirit, aşijdere. Omul ușuratic este vulgar, prin superficialitate, lipsă de profunzime, neseriozitate, irresponsabilitate. Lui îi vor lipsi și mândria, și demnitatea, și coloana vertebrală. 8. Nu-ți juca la ruleta reputația, demnitatea de om, nu te expune inutil în lupte inegale în care adversarii nu au ce pierde, nu te lăsa "prins" de "cuvântul de onoare" sau sătajat pe terenul cinstei, onestității, fair-play-ului tău recunoscut. Evită confruntările degradante, iar, dacă nu le poți evita totuși, prinde taurul de coarne cu curaj și energie, folosește aceleași arme pe care le folosește adversarul: îl vei descumpăni. Evită familiaritatea, care te coboară. Nu te călăzu niiodată după planurile adversarului! Fii discret, nu din ipocrizie, ci de pericolul

indiscrețiilor ce moșmăie prin suflete precum porcul prin gunoaie și noroi, devoratori de fapte "picante" din biografiile oneste, care le mîngâie vanitatea (remușcarea?!) că pînă și-n soare săn pete, că nimeni nu e curat ca lacrima, justificîndu-le mocîrila din hazna suflătorilor. Numai cine nu muncește nu comite greșeli, iar unde există adîncime, ele se află la... adîncime! Micile imperfecțiuni - văzute de aproape - apar hidose pe un fond curat, îmaculat. Un fond suflătoresc și moral nobil resorbe eventualele greșeli, umane la urma urmei, însă nu le justifică: Errare humanum est, perseverare diabolicum (Orice om poate greși, numai prostul stăruie)!... Nu te dezvăluie oricui. "Cine riscă cîștigă" și totuși nu te expune niiodată în situații incerte ce te-ar putea compromite iremediabil. Norocul este extrem de capricios, de nărăvaș!... Învață să ieși integrul, neafectat din mari furtuni, cataclisme, turboane ale Iсторiei. Fii tu însuți! Învață să înfrunți bărbătește nenorocirile vietii. Nu te lăsa copleșit, și, mai ales, nu te văicări! Nu uita, că-n ciuda coruperii efemere a valorilor în epoci de criză, există un etern uman pe fondul eternului Divin ce-s incoruptibile! Învață să apreciezi, să cîntărești situațile dintr-o privire, să discerni corect și rapid între esență și aparență, autentic și fals, bine și rău, valoare și nonvaloare. Nu uita diferența dintre valorile materiale care se distribuie și se divid, deci sunt epuizabile, provocînd conflicte, și cele spirituale care, am mai spus, "se distribuie, fără să se dividă", sunt inepuizabile, numai să fim noi dispuși să asimilăm oricăr de mulți! 9. Omul consistent, miezos este rarissim, spulberînd falsele mituri, legende, aureole cu care se împăumează mulți: Putini sunt fără să pară, mulți par fără să fie. Învață să descifrezi chipurile umane, să descui lacătele suflătorilor, să citești dincolo de aparențe și vei fi puternic. Fii cult și intră în anturaje selecte. Prostia este o boală incurabilă, prostii neavînd nici conștiință propriei metehne, nici dorință remediu lui, vindecării. "Mă tem de omul unei singure cărti", de omul unei singure idei în care se baricadează fanatic, trufăș, egoist, mă tem la fel de mult de prostia agresivă. Nu uita că și gîndurile pot fi de proastă calitate, iar cultura poate servi la fel de bine un mare caracter cît și unul de cea mai josnică speță! Vai de ideile nobile ce intră într-un cap prost, dar la fel de periculoasă e cultura ce devine servitoarea unui caracter josnic: se transformă în cea mai periculoasă armă. 10. Cine s-a familiarizat cu perfecțiunea riscă să devină intransigent, rigid, necruțător, întocmai personajelor lui C. Petrescu, care au văzut "jocul ielelor". Sensul perfectiunii îl face implicit pe om cuminte, cu bun simț, bun gust, adept al Adevarului, Dreptății, Frumosului, Binelui, deci el nu poate fi decât înțeleptul tolerant,... demo-

crat! Ce muritor are curajul să ridice piatra? Ideal, nici un muritor n-are căderea morală să-și judece semenii! "Un om îndrîjtit nu-l vede pe Dumnezeu", spunea Înțeleptul Neagoe Basarab, preluat de Noica; deci pătimâsii, fanaticii, chiar cei ce-și dau ochii peste cap cînd cu nemiluita din Biblie, nu-s decît farisei periculoși, ei n-au idee ce este Dumnezeu, fiind gata să comită cele mai abominabile fapte în numele Lui! Ei nu-s conectați la Înțelepciumea adîncă divină și nici nu pot fi, de aceea e bine să știi să distingi credincioșii autentici, de falșii credincioși. Nici o potlogărie nu se face în numele Tatălui, al Fiului și al Sfintului Duh: nici Crucia dele, nici Inchiziția nu pot fi iertate în numele lui Dumnezeu și nici celealte păcate ce încalcă flagrant Decalogul! Numai proștii sănt fanatici. Nici un război religios nu-și are justificare divină, decât doar dacă este de apărare! Acceptă punctul de vedere al celuilalt, demonstrîndu-i calm, cu căldură, unde și de ce greșește. Acceptă și perspectiva din care punem el problema, încearcă să te transpună în locul lui, fără a renunța la principiile tale, dacă crezi cu tărie în justițea lor. 11. Cunoaște-ți bine înclinațiile și viciile pentru a ști să le cultivi pe primele și să le transmuți pe celealte în calități. E o mare artă convertirea viciilor în virtuți. Cunoșc mari egoiști ce, din credință, și-au convertit egoismul în altruism, generozitate, noblețe. Învăță să-ți alegi conjuncturile cele mai favorabile în a te pune în valoare, a face să strâlucească cele mai bune calități ale tale. Omul e ca și sămînta: depinde de solul în care este aruncată. Sfîntește locul, dar depinde și de loc, de anturaj, de oameni. A ști "să îngropi lucrurile în pămîntul adeveririi lor", "neîncetată răsădire" de sine în straturi fertile (Noica), contexte favorabile desfășurării depline a "corolei de minuni a lumii" care este ființa noastră. Nimeni nu e profet în țara lui; niciodată nu va înălța rugă statuii de pe altar acela care a cunoscut-o ca buturugă în grădină, spunea Baltasar Gracian! 12. Sunt modele un... drog?

Da, cît timp ne dău iluzii și beții, între care aceea a unicitatii, a trufiei de a crede că n-a mai fost nimeni ca noi... Judecă-te corect, realist pe tine însuți, evită să-ți faci despre tine o idee exagerată, închipuindu-te o vedetă, un *superstar*. Dezmeticirea e dură, necruțătoare. Nu mai vorbim de situația de caraghioși printre semeni! Umple spațiul dintre ceea ce ești și ceea ce ai dorit să fii cu inspirație (fantezie), dar și cu... transpirație! Cunosc tineri de vîrstă ta care s-au înfoiat atât de mult în pene, încât au explodat ca broasca din fabulă imitînd boul, forma copleșind și asfixiind fondul, s-au otrăvit pur și simplu de... greata de-a se crede de că c-e și imaginau că ar putea fi!... 13. "Vițiu radical în toată direcția de azi a culturii noastre este neadevărul... neadevăr în aspirații, neadevăr în politică, neadevăr în poezie, neadevăr pînă și-n gramatică, neadevăr în toate formele de manifestare a spiritului public" (Maiorescu): neautenticul! Fii deci autentic, natural, neafectat. Afectarea este semn de egoism, nematurizare, infantilism, stigmate ale vulgarității, superficialității, neseriozității. E moftul alintătilor, a celor crescuți în puf, în incubator, cu proptelele mămicăi toată viața (pile, cunoștințe, relații, intervenții), niște ratați neputincioși, încurcă-lume ce obțin necinstit locuri nemeritate în piramida socială, bruind, corupînd bunul mers al lucrurilor. Animale exotice, răsfățate și egoiste, nu-s conștiiente că maimuțăreală este și caraghioasă, și imorală! Cunoaște-ți meritele, dar nu fă caz de ele. Calul de rasă se vinde din grajd! 14. Fii om al timpului tău, neuitînd că există un tezaur al tradiției, etern uman, rezistent la toate modele, la orice eroziune, la orice asalt, chiar al... mass-mediei audio-video! *Exegi monumentum aere perennius!* Și totuși dă Cezarului ce-i al Cezarului, nu fi demodat, nu ieși din timpul tău, căci pînă și-n știință și filosofie există curente și mode. Omul cumpătat ține o dreaptă cumpănă între etern și efemer, spirit și moda timpului. *In medio veritas* (Adevărul stă la mijloc).

15. "Iubeste-L pe Dumnezeu și fă ce vrei!"

T.A.

SFÎRȘITUL UNEI CONȘTIINȚE TRECUTE - "FILE DE JURNAL"

Vîrful creionului tremură pe hîrtie, dar tremură pentru că nu mă pot hotărî să scriu în această ultimă filă de jurnal ce mă subjugă și-mi terorizează conștiința cu imaculata ei nuditate. Se zbuciumă și așteaptă parcă să dea formă acelor cîteva cuvinte ce nu le-am mai rostit pînă acum, să aștearnă acele banale semne înlanțuite întru speranța existenței a ceva dincoace ori dincolo de tot. Iubesc prea mult tăcerea ca să am curajul să le spun și mă îngrozește gîndul de a le păstra în mine prin acest ultim prag al vieții mele; prefer doar să le scriu și mă feresc cu grija a le atinge cu sufletul greu al rațiunii. Singurătatea... un balsam al

sufletului obosit de viață, șansa firavă a omului care refuză să lupte. Moartea..., singurătate și ea, dar una pură, absolută, căci de la momentul sublim al metamorfozării clipei în eternitate nu se mai poate întrevedea nimic altceva care să fie condiția unei veșnicii suportabile, plăcute chiar, ci o plăcileală infinită a esenței pierdute în bezna liniștită a tăcerii universale. E imposibil să fiu una cu Veșnicia, îmi e greu să găsesc existenței mele un început și apoi să admit că se va prăbuși ca o picătură de nimic într-o infinitate goală. Ar fi sfîrșitul iremediabil al finitului și m-ar fi însărcinat apropierea lui,

ăș fi blestemat însuși faptul de a exista, dar toate acestea nu se întâmplă, chiar dacă, uneori, dorind să-mi distrug prezentul cu prezența morții încercam să mă gîndesc numai la aceasta, cu speranța ascunsă că odată ăș puteau trăi această obsesie. Abia atunci îmi dău seama că, oricât ăș dori, n-am să mă despărniciodată de fals, căci n-am să găsesc în mine credibilitatea necesară ce ar trebui să izvorască doar din adevărul necunoscut ce ar exista în noi. Prin tăcere păstram totul pentru mine, vedeam tot ce mă înconjura ca apartînîndu-mi mă distanțam și cuprindeam totul în universul meu. Adesea, însă, preferam să-mi refuz această placere înșelîndu-mă cu o singurătate mascată, o trăire absentă a vieții pe care o simteam întotdeauna altfel căci nu mai era legată de esența mea. Mai am ce regretă? ... Dacă a fost o greșeală n-am să mi-o mai pot îndrepta, n-ăș mai vedea viața într-un alt mod dar tocmai aici e voluptatea de a avea un fel unic de a fi, care să-mi umple ființa și să nu lase loc unor alte posibilități ale lui "Acum", de aici acea speranță în acel ceva de dincoace sau dincolo de tot. Mă întreb cum ăș mai putea gîndi astfel dacă ar fi fost singura mea șansă de a mă manifesta. Am devenit oare un ratat al existenței prin neînțirea ei la adevărata ei valoare? ... Am avut întotdeauna de ales, dar niciodată nu mi-au fost oferite toate din cîte ăș fi vrut să o fac și, constrîns de alternativele care nu m-au satisfăcut, am primit singurătatea care, treptat, a devenit o placere irezistibilă cu capacitatea miraculoasă de a mă îndepărta de lume, de a mă determina să mă simt doar pe mine, subiectiv observator al Universului de dincolo de Eu... Și totuși nu sînt deloc dispus să admit veșnicia mea ca nimic și pustiu de dincolo de moarte. Am trăit singurătatea pentru că existența aceasta nu m-a satisfăcut. ăș fi dorit să fi fost altceva, cît de mic, o celulă care doar să trăiască, o plantă crescută singuratică pe vîrful unei stînci, purtată de o avalanșă trecătoare și strivită fără durere în zbuciumul mișcării. Totul și fiecare fragment al acestieia, nu o piatră prețioasă căzînd undeva spre adîncuri nefinîte într-o continuă șlefuire și tindere către perfecțiune și, prin aceasta, într-o perpetuă destrîmare și pierdere întru ideal. ... Am avut odată un vis care m-a marcat profund prin iluzia de realitate absolută ce m-a pătruns atunci. M-am trezit cu impresia că trebuie să fi trăit acel vis, că eu eram acel condamnat ars pe rug în uralele multimii, că totul a existat. Dacă ar fi adevărăt că eu eram acel personaj oneric ăș fi fericit căci, cu siguranță, mîine sau pește o clipă voi muri și eu, acel de acum, voi fi același cu el, cel de atunci. El a murit și eu mă voi sfîrși, iar timpul ne va confunda în eternitatea lui, păstrîndu-ne totuși pe noi, amintiri diferite ce vom apărea cîndva, aproape incredibil în imagini fără început și fără sfîrșit, în gîndul meu,

făcîndu-mă să mă îndoiesc și atunci de adevărul tainic. Timpurile se vor contopi și nu se va mai ști Prezentul sau Trecutul căci Trecutul va fi prezent în clipă ca retrăirea Prezentului trecut.

Filote Puiu Dorian

- fost elev la Școala Normală, sufletul revistei "Campus"
(alături de Bogdan Tătaru)

Iasi - Liceul Național

Din dorința de a ne cunoaște și a comunica mai bine cu cei de vîrstă noastră, ne-am propus să ne observăm colegii mai îndeaproape. Astfel au luat ființă(?) (prin amabilitatea d-lui director al liceului "Unirea") cele două vizite ale noastre la Liceul Național din Iași și la Liceele "Şaguna" și "Unirea" din Brașov. În Liceul Național din Iași ne-a întîmpinat o atmosferă de grandoare și somptuozitate dată de impunătoarea construcție a liceului. Aceasta a fost completată de calda primire pe care ne-au facut-o atât profesorii cât și elevii, cu toate că "am căzut pe neașteptate". Interesîndu-ne de existența vreunei publicații școlare, am aflat că în Liceul Național-Iași există o revistă literară "Către lumină". Doamna directoare ne-a spus că elevii nu prea se înghesue să scrie, ei "trebuie trași de mîncă pentru a scrie ceva(!)". Au potențial intelectual și creator, însă se lasă greu determinați să lucreze. E specificul școlilor unde elevii sunt preocupați să reușească la facultate, e bătălia pentru competiție". Într-adevăr, faptul că din Liceul Național-Iași ielevi bine pregătiți e confirmat de statistici. Astfel, anul trecut, din 120 de absolvenți ai liceului, 94 au reușit la facultate, deci în proporție de 78,3%. Un factor decisiv al acestui fenomen îmbucurător e și faptul că elevii L.N. fac pregătire pentru facultate în cadrul cercurilor școlare, iar liceul întreprinde multe activități comune cu Universitatea. Dorind să fie cunoscuți într-o mai mare măsură, cei din L.N. au realizat un pliant intitulat "Argument pentru o școală" în care, ne spune dna directoare, "am însumat tot ceea ce însemnăm noi". Ca în oricare alt liceu, și în Liceul Național din Iași elevii chialeasc(sic!). Astfel tineretul suferă(?) de această tendință de a pleca uneori din școală neargumentat(?!), absențele neconstituind însă o problemă(!). Nu constituie o problemă nici grupul de fumători care au ajuns la o înțelegere tacită(!) cu profesorii și care au înființat locuri speciale pentru fumat (mai mult sau mai puțin discrete) în apropierea liceului (sic!). Tentativa(!) de a funcționa după un "Regulament de ordine interioară" s-a soldat cu un eșec, deoarece acest regulament a fost considerat depășit(?!). Uniforma și practicarea "serviciului pe școală" nu există în Liceul Național din Iași, deși au fost cîteva încercări în acest sens. Elevii și-ar dori un sistem de învățămînt în care ei să-si aleagă profesorii(!) și cu privire la acest lucru doamna directoare ne-a declarat: "Cînd știu că este un colectiv foarte bun de elevi, doresc ca și profesorul să fie pe măsura cerintelor lor și consider că este firesc acest lucru. Pentru că și într-un colectiv de dascăli există vîrfuri și există și oameni mai bine pregătiți profesional, dar care în activitatea cu elevii nu ajung mereu la performanța dorită".

Ada Domnescu, fostă sufletistă a RN!...

N.R.: Din păcate, doar atât s-a reținut din celebrul liceu din Iași, iar din liceele din Brașov (la fel de celebre), nimic!...

LA MASA IDEILOR... ROTUNDE

Motto: "Și ce văzu? Se văzu - minunea minunilor - pe sine însușii" (Novalis).

- Ce este cel mai bătrân?
- Dumnezeu, căci nu s-a născut.
- Ce este mai mare?
- Spațiul, pentru că Universul cuprinde celealte, dar pe Univers îl cuprinde acesta.
- Ce este cel mai frumos?
- Universul, pentru că tot ce-i în ordine este o parte a lui.
- Ce este cel mai înțelept?
- Timpul, pentru că unele lucruri le-a găsit, iar pe altele le va găsi.
- Ce este cel mai comun?
- Speranța, pentru că cine nu mai posedă nimic o are pe ea.
- Ce este cel mai de folos?
- Virtutea pentru că ea face folositoare și celealte lucruri prin întrebunțarea bună ce le-o dă.
- Ce este cel mai vătămător?
- Viciul, pentru că unde se ivește vatămă cel mai mult.
- Ce este cel mai puternic?
- Necesitatea, pentru că e singura care nu poate fi învinsă.
- Ce este cel mai ușor?
- Ceea ce-i conform naturii, pentru că oamenii trebuie să renunțe la plăceri (Thales); *

1. Uneori este nevoie de o furtună pentru a ne spulbera frunzele veștede din suflet. 2. Dragostea începe cu strîngeri de mînă și sfîrșește cu strîngeri de înimă. 3. Amintirea este arhiva speranțelor. 4. Nu zbori prea departe cu ariile iluziilor pierdute. 5. Ca să fii jignit trebuie să fii și tu de acord. 6. Unii zîmbesc rînjind. 7. Un cap pătrat nu poate avea o frunte bombată ca Socrate. 8. Dacă bați cu degetul unele capete stîrnești vînturile Saharei. 9. Oare cîte trepte or fi pînă la OM? 10. Unii fac din vulgaritate lucruri sublime; alții vulgarizează chiar și lucrurile sublime. 11. Sufăr în noptile albe din cauza gîndurilor negre. 12. Fără să știm, iubim în noi greșelile altora. 13. Își creează aureolă numai cei ce nu strălucesc prin nimic. 14. S-au despărțit din prea multă dragoste: fiecare se iubea numai pe sine. 15. Actorii cu adevarat mari nu se compromît în roluri de culise. 16. Doar păianjenii își construiesc casă din nimic. 17. Ispita tuturor inteligențelor: cinismul. 18. Călăul se va simți întotdeauna jignit de ultimul surîs al victimei. 19. Proștii consideră subtilitatea o violenie. 20. Prăbușindu-se în prăpastie, se salvă agățîndu-se de strigăt. 21. Îngenunchind, ești uneori mai mare *

1.Cea mai mare rușine e cea pe care nu o vede nimeni: rușinea de tine însușii(Iorga). 2.Oamenii au închis pe Dumnezeu în biserică ca să fie mai slobozi în lume (Iorga). 3-Cu cît un popor este mai puțin civilizat, cu atît are mai multe cuvinte străine în limbă (G.Ibrăileanu). 4.Cîte stridii nu pier pentru că se caută aceea care cuprinde mărgăritarul (Iorga). 5.Diamantul scînteie și cînd îl fărîmi sub picior(Iorga). 6.Zîmbetul celui ce suferă e mai dureros ca lacrima celui ce plînge(Iorga). 7.Şarpele e odios nu pentru că mușcă, ci pentru că se ascunde ca să muște(Iorga); 8.Pămîntul își îmnoieste florile în fiecare an, dar nu apele din adîncuri (Iorga). 9.Stelele care cad cheamă ochiul mai mult decît cele ce luminează(Iorga). 10.Natura ascunde pe Dumnezeu, dar nu oricui(Goethe). 11. Din natură, în orice parte ai privi, țîșnește infinitul(Goethe). 12.Orice lucru are frumusetea sa, dar nu oricine o vede(Confucius). 13.Nu putem vedea bine decît cu inima. Esențialul este invizibil ochilor (Saint-

Exupéry). 14.Orgoliul se află în noi ca o fortăreață a răului (V.Hugo). 15.Filosofii sunt ca stelele care dau puțină lumină, fiindcă sunt la mare înălțime(Fr. Bacon). 16.Adevărul nu-l pătrundem cu rațiunea, ci cu inima(Pascal). 17.Prin spațiu, universul mă cuprinde și mă îngheță ca pe un punct, prin gîndire îl cuprinde eu(Pascal). 18. Invăță să te cunoști și coboară în tine însușii(P. Corneille). 19.Cind zeii vor să ne pedepsească, ne împlinesc rugăciunile(Oscar Wilde). 20.Egoismul constă în a face fericirea ta din nefericirea altora (Lacordaire). 21.Talentul se formează în singurătate, iar caracterul în vîtoarea vietii (Goethe). 22.Pămîntul cel mai roditor este în același timp și cel mai propice buruienilor(W. Shakespeare); 23.Zburînd sus, te faci nevăzut, dar vezi(Goya). 24.Durerea înălță pe omul de valoare și coboară pe cel de rînd(Maiorescu). (Selectate de Dana Pîrvu și foștii săi colegi de la "G") *

1. Vocea conștiinței se asemănă cu tic-tacul cesornicului pe care îñ zgomotul zilei nu-l auzim, însă cu atît mai mult în zgomotul nopții. 2.

Conștiința este vocea din interior care ne avertizează că poate cineva ne privește. 3. Un singur ideal realizat ne compensează multe iluzii pierdute. 4. Oamenii mari sunt farurile din mările

Timpului. 5. Pe nici o cărare nu umblă piciorul nostru mai greu decît pe cea presărată cu dărimături unei intimități trecute. 6. Există și o fericire completă în imagine. 7. Acele calități ale noastre pe care le cunoaștem prea bine, devin lesene defectele noastre. 8. Ce este mai greu decît a fi fericit? Credința de a fi. 9. Cine nu vrea să-și vadă înima călcată nu trebuie să o depună la picioarele nimănui. 10. Multă sătuř de viață sunt cei care n-au gustat-o. 11. Mai toți oamenii au o memorie bună pentru serviciile aduse de ei

alțora. 12. Prostia este uneori perfectă, înțelepicuñea niciodată. 13. Pe cine îl plăcăsește singurătatea, pe acela îl cucerește societatea.

14. Nu e aceeași greutate de a face să dispară o minciună cu aceea de a introduce un adevăr nou. 15. A fi trist înseamnă a te gîndi numai la tine.

16. Puterea seamănă clopotului. Impiedică pe acei care îl pun în mișcare să mai audă un alt glas decît pe al lor. 17. Să te răzbuni de-o ofensă înseamnă să te pui la nivelul inamicului, să i-o iertă înseamnă să te înalță cu mult deasupra lui. (1—17 Cristina—Regina Suediei). 18. A vorbi

înseamnă a semănă, a asculta înseamnă a culege(Confucius). 19. Acela căruia î se promite mai mult decât trebuie, vrea mai mult decât î se promite(Arnould). 20. Tot ce poate fi amînat cu folos poate fi părasit cu și mai mare folos(Al.

Dumas-fils). 21. Omul nu este decât ceea ce probează prin fapte. 22. Ascultă de mai multe ori și nu vorbi decît o dată (Proverb indian). 23. Ne trezem jumătate din viață ca să visăm la două jumătăți și a doua jumătate ca să regretăm pe cea dintâi(Ibsen). 24. Viață, ca și apa de mare, nu se îndulcește decît cînd se înalță la cer (Alfr. de Musset). 25. Experiența este o avere, însă nu se poate moșteni, ci trebuie agonisită de fiecare în parte. 26. Greșeala unui moment devine mîlnirea unei vieți întregi. 27. Viață nu este altceva decît un vis al sufletului(Mircea Eliade). 28. Niciodată o vorbă nu poate înlocui o realitate(Mihai Eminescu). 29. Personalitatea este ca o monedă de argint care cade întotdeauna cu efigia în sus, niciodată cu reversul(Lucian Blaga). 30.

Realitatea este ruina basmului(Lucian Blaga). Culese de Oană Ștefan, fost elev al liceului

MURPHYSME

Parodii vesele și triste (Pseudo-Murphy):
 1) Încornoratul este un optimist. 2) Dragostea nu este atât de usoară precum pare.
 3) Dragostea nu durează atât de mult precum îți închipui. 4) Lăsată de capul lor, mamele tind să o ia mult mai razna decât fetele lor în aceleași situații. 5) Corolar: Lăsată de capul lor, fetele tind să o ia mult mai razna decât mamele lor în aceleași situații. 6) Nu te poti proteja împotriva femeilor, pentru că femeile sunt extrem de inventive. 7) Iubirea este de partea defectelor ascunse, este arta disimulării perfecte. 8) Dacă într-o căsnicie ideală ceva merge prost, nu disperă: și abia începutul; toate se vor strica deodată. 9) O căsnicie va fi alterată direct proporțional cu frumusețea protagoniștilor și invers proporțional cu valoarea lor umană. 10) Dacă unul dintre parteneri înșală, să ne liniștim: nu avem nimic de pierdut. 11) Există întotdeauna un partener mult mai bun decât cel la care te-ai oprit crezînd că este unicul. 12) Dragostea este cel mai perfect drog:

oricât de avertizat ești asupra defectelor celui drag, tu nu-l vezi decât ca întruchiparea desăvîrșirii. 13) Când totul merge perfect într-un cuplu, înseamnă că unul dintre parteneri ascunde ceva. 14) Apropo-urile dintr-un flirt sunt o fabulă despre un pat cu... perdele... 15) Apropo-urile au fost primele metafore, căci îndragostitii sigur au fost primii poeți. 15'. Metaforele au fost inventate după modelul frunzei, pe care au înlocuit-o. 16. Când totul merge foarte bine într-un cuplu înseamnă că, ori a mers foarte rău înainte, ori va merge foarte rău după. 17. Nu există dragoste eternă: există iluzia eternă a dragostei eterne. 18. Dacă o dragoste (căsnicie) a reușit de la început, înseamnă că premisele au fost extrem de proaste, că ceva nu e-n regulă cu unul dintre parteneri. 19. Nu te încrede în miracolul fidelității partenerului: crede și nu cerceta. 20. În caz de bănuială, imaginează-ti că nu tu ești cel încornorat ci adversarul e înșelat cu tine.

Sphynx

Citius, fortius, altius!

GINA GOGEAN—FATA DE AUR

Născută la 9 septembrie 1978, pe pămîntul unde a trăit Moș Ion Roată, în comuna Cîmpuri, județul Vrancea, din părinții Aurica și Emil Gogean. Adusă la sala de gimnastică de minuță, de către părinți, intră treptat în grupa de începătoare a profesorilor Adriana Lescovar și Elena Arginteanu, care cu pricepere și dăruire sădesc în sufletul micuței gimnaste dragostea pentru acest sport. Aproape doi ani îi sunt dirijați pașii pe bîrnă sau covor, învață primele noțiuni la paralele și sărituri. Din anul 1986 este preluată de profesorii Tatiana și Sergiu Popa, care cu atenție și migală încearcă să șlefuiască acest diamant. Alături de antrenoarea ei, care poate fi considerată o a doua "mamă", cimentează elementele cerute de categoria a IV-a de gimnastică, pentru a participa în competițiile oficiale, după care în anul 1988 intră în confruntarea—finalele pe țară a Cluburilor sportive școlare de gimnastică. La terminarea acestui concurs, Gina obține patru titluri de campioană: individual compus, bîrnă, paralele și sol. Rezultatele obținute au făcut ca dirigitorii gimnasticii românești să-și îndrepte atenția mai mult asupra ei. Abia de acum încolo numărul orelor de pregătire se mărește, pretențiile cresc, dar și zîmbetul fetiței devine mai stăpîn. Dacă ați ști de câte ori au fost reluate unele elemente, de câte ori s-au repetat exercițiile impuse sau liber-alese, v-ați convinge că gimnastica este o artă în care pătrunzi numai cu foarte multă muncă și deosebit talent. Împreună cu Tatiana Popa pleacă la lotul național de gimnastică junioare care și desfășura pregătirea la Onești. Participă la competițiile oficiale, iar rezultatele obținute fac să fie cerută la "lotul mare" de la

Deva care se pregătea sub îndrumarea antrenorului coordonator Ovidiu Belu. Pentru merite deosebite, pentru medalii aduse județului Vrancea, municipalitatea i-a conferit titlul de "Cetățean de Onoare" al Municipiului Focșani. Împreună cu Lavinia Miloșovici, Nadia Hătăgan și celelalte fete formează garnitura de aur a gimnasticii românești. Dintre rezultatele obținute consemnăm: două medalii de aur(individual compus și sol) la concursul "Prietenia", Bulgaria, 1990; locul II cu echipa olimpică la JO, Barcelona-1992; medalie de aur și argint(sol, respectiv sărituri) la CE, Nantes-1992; trei medalii de aur și una de argint la Campionatele Balcanice, Atena, 1992; două medalii de argint și una de bronz(individual-compus, sol, bîrnă) la CM, Birmingham- Anglia, 1993; o medalie de aur, una de bronz și un loc IV (sărituri, sol, individual compus)la CM, Australia, 1994; trei medalii de aur și una de bronz (individual-compus, bîrnă, echipă, sol) la CE Stockholm-Suedia, 1994; aur la Campionatele internaționale ale Canadei, Toronto, 1994; aur cu echipa la CM Germania, 1994; două medalii de aur și una de bronz (echipă, sol, sărituri) al CM Sabae, Japonia, 1995; o medalie de aur și două medalii de bronz(sol, paralele, sărituri) Campionatele Internaționale ale Franței, 1995; două medalii de aur (sărituri, sol), CM-aparate, San Juan, Porto Rico, 1996; o medalie de aur și două de argint (echipă, sărituri, bîrnă) CE, Birmingham, Anglia, 1996; o medalie de argint, trei de bronz (echipă, sărituri, individual-compus, bîrnă) la JO, iulie, 1996, Atlanta, SUA.

Prof. B. Nacu și Adriana Lescovar,

Școala Nr. 7, Focșani

MESAJE

Vă mulțumesc mult pentru urările adresate. Am fost plecat și am revenit pe 24 ianuarie, cînd am primit și felicitarea Dvs.

Din parte-mi, vă rog să primiți cele mai bune gînduri, cu sănătate, cu bucurii și împliniri.

27 ianuarie 1997

Dinu C. Giurescu

Pentru "Revista noastră"

Am luat cunoștință de activitatea dvstră, cunosc doleanțele voastre, care de fapt sunt doleanțele tuturor celor de vîrsta voastră, și veți fi întotdeauna aproape de sufletul meu. Ne vom vedea curînd, pînă atunci faceți ceea ce faceți pentru că faceți bine.

Ministrul Tineretului și Turismului, Sorin Stănescu

IMAGINI DIN LICEU**Revista Noastră****Coordonator:**

Prof. Toader Aioanei

Tehnoredactare:

Cristian Cărămidă
Marian Ene

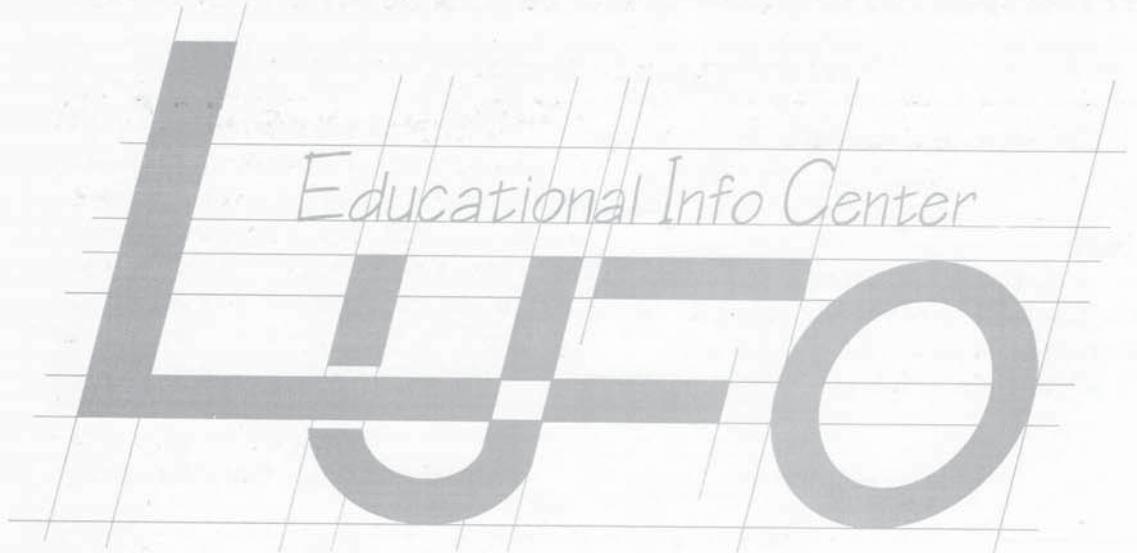
Grafica

Paul Bocu
Virginia Georgescu Hossu
Al. Cucereanu

foto:

Tiberiu Dima

*Mulțumim Centrului de Interșcolar de Informatică precum și domnilor directori Simion Ene și Enache Pătrașcu pentru solicitudinea de care au dat dovadă în apariția acestui număr.
Tipărirea s-a făcut la Tipografia SOGEND - Focșani*

Cu noi întreaga lume este mai mică prin
E-mail(poșta electronică)

Zilnic puteți trimite mesajele voastre în întreaga lume

Telefon/Fax/Modem: +4 037 616562

E-mail: lufo@lufo.sfos.ro

URL: <http://www.lufo.sfos.ro/>

NOU: Acum oferim și Acces Internet On-line

